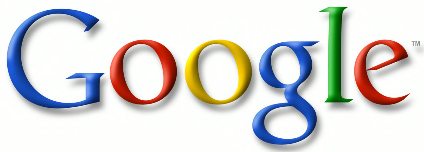

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Slav 7402.25(1)

HARVARD COLLEGE
LIBRARY

BOUGHT FROM THE
AMEY RICHMOND SHELDON
FUND

SOUPIS

RUKOPISŮ CHOVANÝCH V ARCHIVU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.

ČÁST I.

SESTAVIL

JUDR. JAROMÍR ČELAKOVSKÝ,

ŘEDITEL ARCHIVU MĚSTSKÉHO V. V.

V PRAZE 1907.

NÁKLADEM OBECNÍCH DŮCHODŮ KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.

TISKEM DR. ED. GRÉGRA A SYNA V PRAZE.

Prague. Městský archiv

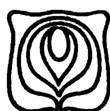
SOUPIS RUKOPISŮ CHOVANÝCH V ARCHIVU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.

ČÁST I.

SESTAVIL

JUDR. JAROMÍR ČELAKOVSKÝ,

ŘEDITEL ARCHIVU MĚSTSKÉHO V. V.

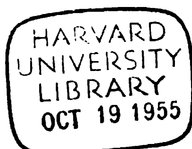

V PRAZE 1907.

NÁKLADEM OBECNÍCH DŮCHODŮ KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.

TISKEM Dr. ED. GRÉGRA A SYNA V PRAZE.

Slav 7402.25 (1)

Soupis rukopisů chovaných v archivu král. hlav. města Prahy.

(Část I.)

Podává prof. Dr. Jaromír Čelakovský.

Úvod.

Mezi 3410 rukopisy, jež se dnes chovají v archivu hlavního našeho města, tvoříce bohatý, namnoze neužitý ještě pramen jak pro dějiny Prahy a stavu městského, tak i pro dějiny naší vlasti, byly to hlavně starší městské knihy z doby předhabsburské, jimž posud byla věnována nejvíce pozornost. Palacký, Tomek, Erben, Rössler, Emler, Winter a mnozí jiní z novějších badatelův užili jich v značné míře při svých pracích. Pokud hledíme k obsahu, jest jich celkem 106, v nichž nacházíme materiál jdoucí do r. 1526, ale ani o této části rukopisné sbírky archivní nelze říci, že by už byla k účelům vědeckým větším dílem bývala užita a vyčerpána. Tím méně ovšem stalo se tak s převážnou většinou ostatních rukopisů psaných po r. 1526.

Podmínkou náležitého užívání rukopisných sbírek jest ovšem všude sestavení a uveřejnění řádných katalogů, jež podávají přehled materiálu v rukopisech obsaženého, a proto po příkladu ciziny i u nás dochází právě u větší míře k systematickému probádání rukopisů, jež se po archivech a bibliotékách zachovaly, pokud pro dějiny české mají důležitost, aby mohlo dojíti časem k úplnému uveřejnění jich soupisu tiskem. Jest to *historický spolek v Praze*, jenž od mnoha let provádí výzkum archivův a jenž při tom sleduje též účel pořiditi soupisy rukopisů, jež se v nich chovají, obsahujíce prameny domácí historie, aby tím způsobem usnadnil uveřejnění jich tiskem. Také už v novější době vydány jsou o sobě vzorným způsobem *katalogy rukopisů universitní knihovny Klementinské* ve spracování *kustoda Josefa Truhláře* a nákladem král. České společnosti nauk, a *Akademie Česká* současně podniká souborné vydání katalogů bohemik v rukopisech domácích i cizích obsažených v samostatné publikaci,

v které nejprve soupis předůležitých rukopisů archivu kapitoly Pražské bude uveřejněn.

Netřeba zajisté široce vykládati důležitost takovýchto podniků v zájmu vědy. Nemenší ale jest jich závažnost pro udržení pořádku v archivech a knihovnách samotných, neboť teprve sestavením a uveřejněním katalogů stávají se tyto sbírky obecně přístupny a podléhajíce stálé kontrole před ztrátami a náhodami zabezpečeny.

Kde není katalogův ani psaných ani tištěných, tam není přehledu zachovaných archiválií ani možnosti jich užívání, tam obyčejně ani rukopisy nejsou obecně přístupny a někteří správcové takovýchto sbírek, aby nemusili se přiznávati k nepořádku, jich pohodlností, nevědomostí neb nesvědomitostí často zaviněnému a udržovanému, rádi uchylují se k výmluvám jakéhosi „úředního tajemství", jež dnes už ani v archivech papežských a tureckých se neuznává a jež obyčejně toliko v jich fantasii existuje.

V archivu král. hlavního města Prahy, jakmile začal se tvořiti od r. 1848 z trosek archiválií a rukopisů bývalých čtyř měst Pražských, nikdy nebylo takového „úředního tajemství", nýbrž úsilí uvědomělé správy obecní i úředníkův archivních neúnavně směřovalo k tomu, aby archiv byl řádně spořádán, co možná moderně zařízen a obecně přístupným učiněn. Podrobné katalogy rukopisův a listin pečlivě sestavené dávno už proto usnadňují užívání těchto archivních sbírek. A proto také přistupuje se tímto k vydání katalogu aspoň starších rukopisů archivních tiskem, když nelze rázem k uveřejnění celého katalogu pro nákladnost přistoupiti. I vidí se býti účelno v úvodě tomto o nejstarších knihách tří měst Pražských pro jich důležitost poněkud podrobněji pojednati, aby se tím přispělo k objasnění *vývoje městského knihovnictví v těchto městech do r. 1526*. A také v soupisu samém podány jsou za tímže účelem popisy některých rukopisův o něco obšírněji, nežli bývá obvyklo, neboť zdálo se býti vhodno užíti této publikace k uveřejňování některých dokladů, jež cenu a pamětihodnost těchto vzácných pozůstatků dávného života městského do pravého světla staví.

Podáváme tudíž v soupisu přehled obsahu jednak *rukopisů právních* v archivu městském chovaných (A), jednak *knih městských*, jež obsahem do doby předhabsburské spadají, a to *Starého města* (B), *Nového města* (C) a *Menšího města* (D), a konečně i *města Hradčan* (E) a *města Vyšehradu* (F).

V tomto pořádku bude i v dalších dílech Sborníku pokračováno v uveřejňování katalogu městských knih z doby habsburské.

I. Nejstarší zprávy, jež máme o *městských knihách Staroměstských*, pocházejí z let 1279—1280. Po pádu Přemysla Otakara II. přiměl měšťan a konšel Pražský Engbert rychtáře Frowina, přísežné a obec města Pražského, aby požádali bývalého notáře královského *Jindřicha Vlacha*, by jim založil městské knihy po způsobu královských register. [1]) Do registraturních knih královských přepiso-

[1]) Tento „Engbertus, civis, habitator et juratus civitatis Pragensis" praví, že „professum rei publice procuravi et istos *quaternos contractuum vel obligacionum regalium registrorum ad instar* de certa consciencia, voluntate spontanea communique consensu proborum

valy se totiž za života slavného krále Otokara listy z kanceláře královské vydávané v plném znění, aby jakožto úřední přepisy v budoucích časech poskytovaly důkaz o pravosti vydaných listův a aby tvoříce takto úřední svědectví o právních poměrech, listy těmi stvrzených zabezpečovaly králi i stranám jich práva veřejná i soukromá.[2]) Podle příkladu těchto register neb kopiářův anebo dle vzoru desk zemských, jimž se tehdy též říkalo „registra",[3]) měly se tedy zapisovati smlouvy různého obsahu do nově založených knih městských a královský notář Jindřich Vlach byl ovšem k provádění takového úkolu osobou velmi způsobilou, poněvadž dlouho v kanceláři královské listy sepisoval, nad jich zapisováním do register bděl a s použitím konceptů vydaných listů pořídil i formuláře neb návody, jak by se písemnosti takové měly sepisovati. V jednom pak z jeho formulářů zachovaly se právě netoliko úvodní nadpis, jejž dal městské knize, o jejíž založení byl požádán, nýbrž i jeden ze zápisů této knihy (*in quaternis contractuum civitatis Pragensis*) 19. listopadu 1280 učiněný, jenž nasvědčuje tomu, že asi skutečně knihu tuto městskou sám založil a některý čas vedl, a že jsa královským notářem věrohodnost jejím zápisům zjednával. Ve zmíněném zápisu knihovním měšťan Pražský Babice vyznává, že drží pozemek ve farnosti svatého Jiljí právem emfyteutickým od kláštera Strahovského.[4])

V úvodě nově zakládané městské knihy Pražské odůvodňuje se pak potřeba tohoto zařízení. Líčí se neblahé následky, jež to mělo, když smlouvy a závazky mezi lidmi v městě Pražském uzavírané se písemně a ve slavnostní formě nestvrzovaly. Nebylo průkazu předsevzatého právního jednání a často vynášely se nespravedlivé nálezy, lidé o majetek přicházeli a i poctivost jich rodu byla brána v pochybnost. Proto v zájmu obecném dal měšťan Engbert kvaterny smluv a závazků v jeden svazek sloučiti aneb deskami opatřiti, aby do nich všechny smlouvy týkající se závazků, kupů, prodejů, práv emfyteutických a nájemních, slibů manželských atd. mohly se zapisovati. I dokládá

---

et discretorum virorum Wrovini judicis, Hyltmari Wridingeris, Cunradi Longi, Theodrici Welflini civium et juratorum civitatis prefate tociusque universitatis ejusdem, in hoc congessi volumine, quod in eis *obligaciones, pacta conventa, sponsalia, nupcie, empciones, vendiciones, locaciones, conducciones* et demum *omnes contractus*, quocunque nomine censeantur, qui vel que in predicta civitate fient, fideliter conscribantur et recte in futurorum memoriam et testimonium veritatis". (*Tadra*, Věstník král. spol. nauk 1889 str. 102 a *Novák*, Formulář biskupa Tobiáše z Bechyně str. 191.)

[2]) Srov. *Čelakovského,* O domácích a cizích registrech str. 2 a 28 a *Tadry*, Kanceláře a písaři v zemích českých str. 66 a 154.

[3]) Srov. *Čelakovského,* Povšechné české dějiny právní (druhé vydání) str. 218.

[4]) Přiznání Oldřicha Babice stalo se „in presencia Engberti [judicis], Cunradi apotecarii, Ulrici Ploserii, civium Pragensium, et mei Henrici Italici notarii quondam domini Ottacari illustris olim regis Bohemie", a při tom Oldřich s kustodem kláštera Strahovského Dětřichem žádali notáře Jindřicha „ut hanc confessionem seu assercionem *in quaternis contractuum* dicte civitatis deberem conscribere", pročež „omnia, que prescripta sunt, ego Henricus rogatus a prefatis Ulrico Babicz et domino Theodrico in hiis quaternis et in civitate Pragensi ad cautelam dicti monasterii *propria manu scripsi*" (Novák u. m. str. 192).

se, že notář Jindřich uvolil se k žádosti měšťanů smlouvy ty dle kvaternů *podle rozdílnosti titulů* zanášeti.[5])

Dá se z toho souditi, že zápisy do této knihy neměly se konati v nepřetržitém pořádku chronologickém, nýbrž odděleně v několika skupinách, aby jich nalezení se usnadnilo, a že měly formu buďto úředního stvrzení smlouvy uzavřené buďto záznamu o prohlášení neb přiznání stran před rychtářem a několika přísežnými konšely učiněném. Vnitřním uspořádáním byly by se tedy městské tyto kvaterny smluv lišily od královských knih registraturních. Jsouce spíše úředními akty byly by se rovnaly asi tehdejším protokolům soudu zemského neboli deskám zemským.[6])

Bohužel o nejstarší knize Staroměstské z r. 1279 ztratila se nám všechna stopa a nevíme vůbec, zdali v době posledních dvou Přemyslovců knihy městské na Starém městě se vedly. V statutu rychtáře a přísežných města Prahy o zakoupení radního domu (domus consilii et maniloquii) z r. 1296, kterýžto

[5]) „Ceterum ne — in posterum dubietas oriatur, Henricum Italicum notarium quondam dicti domini regis [prefati cives et jurati] rogaverunt unanimiter et instanter, ut prelibata quaternis in istis conscriberet et contractus vel obligaciones *per differencias* distingueret *tytulorum*. Que quidem omnia, sicut superius denotata sunt, ego supranominatus Henricus rogatus a prefatis civibus in ipsa civitate Pragensi *propria manu scripsi et meo signo signavi* ad veram et publicam noticiam posterorum." (*Novák* u. m. str. 191.)

[6]) Zachovaly se nám původní kvaterny *desk zemských* z let 1316—1320, z kterých patrno, že zápisy do nich dály se v abecedním pořádku dle začátečních písmen stran, jež na soudě zemském pře vedly neb právní jednání předsebraly, aneb dle titulů některých soudních jednání (Čelakovský, Povš. české dějiny pr. str. 219). — V takovémto pořádku dle jmen osob neb dle titulů právních jednání (arbitria atd.) dály se zápisy též do nejstarší knihy Brněnské z r. 1343—1375, jež má název: „*Liber hereditatum*" a v které se čte na počátku: „In presenti libro notantur *census et acta* civium Brunnensium, quantum ad *hereditatum venditiones*, *obligaciones* et *resignaciones* ac modos alios seu *facta et causas*, que et quas, ne pro oblivione in dubium veniant, *convenit consignari*." V Brně od téhož r. 1343 vedla se ještě druhá kniha: „*liber losungarum*" (Čelakovský, O právních rukopisech m. Brna v Čas. Č. Musea 1882 str. 500). — Podobně byla vedena *nejstarší zachovaná soudní kniha* (*acta judiciaria, tabulae civitatis*) *m. Jihlavy* z l. 1359—1377. Písař roztřídil je dle písmen abecedních osob jednajících, zapisuje za každé písmeno stručný obsah listů, jež byly vydány a jichž obsah choval v konceptu ve zvláštních deskách, načež od r. 1361 celá právní jednání neb celé znění listin v chronologickém a abecedním pořádku uvádí. Teprve od r. 1378 tamější městské knihy nabývají formu běžného protokolu soudního, v kterém se od předešlého abecedního zařízení upouští (Čelakovský, Mistr Jan Gelnhausen a staré městské knihy Jihlavské v Čas. Č. Musea 1898 str. 497 násl.). — Naproti tomu jiné uspořádání vykazuje *nejstarší městská kniha Bydžovská* z r. 1311 zv. „*Liber consciencie*", v které na l. 22 se čte, že po opanování města kr. Janem „iste libellus compositus, ordinatus et confirmatus est *in judicio Bidschoviensi* coram judice Friderico et juratis totaque universitate in Bidschovia. Et iste libellus *duas* habet *distincciones*: prima pars est *de vendicione hereditatum et possessionum*, secunda *de excessibus*". K tomu na l. 25 se dokládá, že registrum bylo založeno a potvrzeno z milosti krále Jana, a za souhlasu a přispění Hradeckého vladaře Jindřicha, jakož i rychtáře, přísežných i vší obce města Bydžova. (Vydání knihy té drem Kaprasem str. 13—15.) Ale od původně zamýšleného třídění zápisů na dvě části se upustilo, takže všechna acta judiciaria za sebou se zapisují, ačkoli pořad chronologický často se porušuje. Srov. též *Tadra*, Kanceláře str. 153 násl., Randa, Das Eigenthumsrecht (2. vyd.) str. 432 násl. a *Krasnopolski*, Grünhutův Zeitschrift X str. 472 a XI str. 530.

statut se zachoval ve formě listu pečetí městskou opatřeného a kr. Václavem II. teprve r. 1299 potvrzeného, neděje se o vedení knih notářem městským žádná zmínka. Z ustanovení jeho o písaři městském a jeho úřadě (officium notařie civitatis) dovídáme se toliko, že úkolem notáře bylo vésti berní registra a sepisovati věrně listy měšťanům (collectas et litteras civium fideliter conscribendo). Vůbec pak měl býti každému k službám v radním domě, kde měly se odbývati porady přísežných i měšťanův a různé záležitosti obecní vyřizovati.[7])

Kdežto horní zákonník kr. Václava II. z r. 1300 předpisuje, že má rychtář býti bedliv toho, aby notář od slova k slovu do akt za řádného svědectví přísežných vše zapisoval, cokoli před ním se děje;[8]) o takovém protokolu *soudním* na Starém městě máme další paměť teprve z r. 1330.[9])

Na naše časy zachovala se toliko nejstarší kniha Staroměstská z r. 1310: *„Liber vetustissimus statutorum et aliarum rerum memorabilium Veteris urbis Pragensis“* č. 24. (986)[10]), která měla patrně býti pouhý *liber rationum*, do kterého notářové zapisovali počty a dluhy obecní, ale když záhy jí užíváno též k zapisování starších i novějších statutů obecních, listů královských, obnovení rad, práv měšťanských a jiných pro radu důležitých listin, tak se stala přední radní *knihou pamětní* z doby předhusitské. Jenom výjimečně nacházíme v ní soukromé záznamy měšťanů se týkající, a to nejprve o listech z l. 1331—1339, že je vydali rychtář a přísežní města Prahy stranám v soukromých jich záležitostech právních a že je pečetí městskou opatřili. Bylť v ten čas o smlouvách trhových, dlužních a jinakých sepisovány listy městské, jichž obsah byl patrně po čtyry zahájené soudy provolávána když nikdo neodporoval, tu teprve listy ty jsou *městskou* neb *soudní* pečetí opatřovány a stranám vydávány, pročež v knize se poznamenalo, že se tak stalo.[11])

---

[7]) „Domum consilii —, in qua cause super diversis negociis civitatis et *consilia civium* tractarentur“, zejména ut *„jurati civitatis* — in dicta domo *causas et negocia* ipsius civitatis habere debeant et perpetue pertractare“ a kde „notarii invenirentur semper parati ab omnibus ipsorum servicium *pro litteris* vel *pro aliis civitatis negociis* requirentibus“. (Čelakovský, Sbírka pramenů práva městského království Českého [cit. Sb.] I str. 17.)

[8]) Čte se v kn. I kap. VII § 7: „Item debet esse cautus judex, ut omnia, quae coram eo aguntur, *in actis* de verbo ad verbum sub bono testimonio juratorum presencium per notarium redigantur, et praecipue sentencias, quae ad juratorum maniloquium prorogantur, conscribi faciant diligenter. Sit eciam cautus, ut omnia acta originalia remaneant apud ipsum.“ (Jireček, Codex jur. boh. I str. 288).

[9]) V statutu z r. 1330 nadepsaném *„De tabulis judicii. Von des gerichtes tavel“* přiznává se svědectví rychtáře a kmetů tím větší věrohodnost, když je zapsáno do desk soudních (*Emler*, Regesta Boh. et Mor. [cit. Reg.] III str. 660.)

[10]) Číslo první znamená číslo, které má rukopis v Soupisu, číslo druhé v závorkách je číslo v lokačním katalogu archivním.

[11]) Srov. *Čelakovský*, O domácích a cizích registrech str. 4, kdež na to doklady. Záznamy znějí: „Sigillate sunt littere“ na př. pro domo emta neb pro censu super domo. — V právní pak knize Staroměstské asi z r. 1341 se ustanovuje v čl. 39: „Was der man gibt in gehegetin dingen in den vier bencken vor richter und vor scheppfen, beholt er das jar und tag an recht ansprach, er ist der neher zu beholden, den is ym ymant mage angewinnen“ a podobně v čl. 142. (*Rössler*, Deutsche Rechtdenkmäler aus Böhmen und Maehren, I str. 112 a 142.)

Zdali v ten čas listy ty byly také do městské knihy přepisovány nebo zdali o provolávání jich obsahu na soudech byly toliko do soudní knihy záznamy činěny, nevíme.[12]) Příčinou této naši nevědomosti jest známá okolnost, že obec Staroměstská nejspíše bezprávným odcizením krále Jana o zakoupený radní dům přišla a teprve r. 1338 jiný dům pro radnici zakoupila, takže od té doby vlastně stalo se řádnější úřadování ve věcech obecních a soudních v Praze možným.[13]) A pak další okolnost, že r. 1399 vyhořela radní síň a při tom mnoho listův a knih městských vzalo za své, spůsobila, že ze XIV. století toliko zbytky archivu Staroměstského se na naše časy zachovaly.[14])

Z těchto pak uchovaných nám pozůstatků některé rukopisy mají už povahu ***městských neboli radních knih*** a jiné ***knih soudních***. V době císaře Karla IV. byla asi r. 1366 založena nová kniha městská neb pamětní, kterou později nazváno „***liber vetustissimus privilegiorum, statutorum et decretorum Veteris urbis Pragensis***“ č. 25 (993).

Do knihy té jsou přepsána starší privilegia městská a statuta obecní buď v staré pamětní knize obsažená neb nově vydaná a pak se v zapisování památek práva městského do té knihy dále pokračovalo. Kromě toho ale i některé starší listy městské z let 1304—1346 jsou sem přepsány, jež byly podobně jako statuta městskou pečetí (sub sigillo civium et civitatis Pragensis) opatřeny a jež obsahovaly stvrzení různých právních jednání měšťanů.[15]) Stalo se toto přepisování patrně se svolením konšelův a na žádost stran, jimž zápis do knihy městské zdál se býti trvalejší ceny, nežli pouhý list městský.

---

[12]) V pamětní knize z r. 1310 vepsány jsou některé listy rychtáře a konšelův teprve z l. 1345—1362 a 1399—1418, kterými stvrzují se soukromá jednání právní před radou (*in pleno consilio*). Tak na l. 178' zápis z r. 1350 *o prodeji dvora* (dum pleno presideremus consilio, Trubacz recognovit se curiam vendidisse); na l. 40', 57', 154 a 190 *přiznání se k dluhům před radou* z l. 1345—1352 a 1415; na l. 40, 41', 154, 181, 187 a 198 *stvrzení o zaplacení dluhů* (in pleno consilio constitutus fassus est se recepisse pecuniam) z l. 1345, 1352, 1404 a 1412; na l. 177', 178', 180, 188' a 189' *nálezy* z r. 1350, 1362, 1399 a 1406; na l. 40 (kde *pleno judicio* přeškrtnuto a místo něho zapsáno *pleno consilio*), 40', 153, 182, 182', 186, 189 a 192 *výpovědi úmluvců* (arbitria) a *smíry* (treugae pacis) z r. 1345—1352 a 1401—1403, na l. 168', 191', 193, 196 a 197 *kšafty* (testamenta) z r. 1360, 1409 a 1418 a na l. 185 *smlouva* z r. 1400 s poznámkou: „litera registrata est ad *peticionem* Margarethe *de mandato dominorum consilii*“.

[13]) Sb. I str. 55, kdež se ustanovují velké pokuty na to, když někdo radnici „ex adjutorio domini nostri regis vel successorum suorum sibi vel heredibus aut amicis suis usurpare vel alienare presumat“.

[14]) Dle starých letopisů t. r. „světnice rathúská v Starém městě shořela jest s mnohými hamfešty, listy i oděním“ (*Tomek*, Základy starého místopisu Pražského I str. 9) a v nově založených knihách městských r. 1400 na př. č. 33 (996) na l. 1 se praví, že se tak stalo „post combustionem stube dominorum consilii et *librorum ibidem existencium*“. Srov. též *Tomek*, Děj. m. Prahy II str. 137.

[15]) Tak přicházejí na l. 2, 10, 12, 39, 40 a 71 *listy stvrzovací na zcizení domův a jiných realit* z r. 1304—1335 (judex et jurati cives recognoscimus, quod F. vendidit domum et resignavit *in publico judicio* coram nobis H. pro 160 sex“); na l. 18 *potvrzení zaplaceného dluhu* z r. 1342 (judex et jurati recognoscimus, quod J. fassus est *in pleno consilio et contestato judicio* se novem sexagenas recepisse); na l. 17 *narovnání* z r. 1316, a na l. 5 a 18 *kšafty* z r. 1339 a 1346.

Při tom je pozoru hodno, že od polovice XIV. století začíná se činiti rozdíl mezi právními jednáními *před radou* a zase *před soudem* předsevzatými a že následkem toho nastává rozeznávání vlastních *knih městských čili radních* od *knih soudních*. Souviselo to s tím, že rada majíc v čele purkmistra hleděla obmezovati rychtáře vždy více v jeho působnosti[16]) a proto zakládala si vlastní knihy, na jichž vedení pozbýval rychtář všeho vlivu. Snad i písařové radní (protonotarii a notarii consilii neb civitatis), jsouce odkázáni namnoze na důchod z poplatků, jež strany za zhotovování listin a za zápisy do knih byly nuceny odváděti, nepřáli písaři soudnímu (notarius judicii neb judicis) podílu na tomto důchodu a proto sami hleděli dostati do svých rukou vedení knih městských i soudních.[17])

V tom ohledu je zajímavý nález, který kmeté Staroměstští na zahájeném soudě 25. června 1355 vynesli, že vzdání zboží nemovitých a věčných úroků na nich pojištěných má se díti toliko na zahájeném soudě a že listy na to vydané mají býti opatřeny pečetí rychtáře a kmetů, sice nebudou míti platnosti.[18])

Patrně už tehdy *resignationes hereditatum* dály se též před radou a listy na to vydané jsou opatřovány pečetí městskou, pročež rychtáři a kmetům šlo o to, aby bez *jich* účastenství se to nedálo. Také od té doby vzdání zboží, pokud víme, děje se obyčejně na zahájených soudech, jež v prvních měsících každého roku se odbývají, aneb i na soudech obyčejných, na kterých ale s rychtářem aspoň dva přísežní měli seděti.[19]) Tím způsobem *zásada nuceného vzdání soudního* a spojeného s ním *zápisu knihovního* na Starém městě nabyla platnosti.

V době kr. Václava IV. přivádí se pak rychtář do dalšího podřízenějšího postavení k radě, jejíž vliv na písemnictví městské se šíří. V statutech listy s *pečetí městskou* vydané o úrocích na domech kladou se na roveň s listy *pečetí soudní* opatřenými a ustanovuje se i o těchto, že mají během roku a dne býti zapsány do *register městských*, sice ztratí platnost.[20]) Brzo na to předpisuje se, že takové úroční listy mají *toliko pečetmi konšelů* býti utvrzeny

---

[16]) Srov. Právník 1879 str. 479 násl.

[17]) O písaři soudním vyskytuje se první zpráva z r. 1362 (Tadra, Kanceláře str. 166) — Statut z r. 1338 ustanovuje: „Darnach wer ein erb oder ein hous in dem gericht aufgibt, der sol dem richter XXXII heller und *dem schreywer* IV heller vom schreiwen geben und nicht mer“ (Reg. IV str. 202); ale kolem r. 1390 ustanovují se platy rychtáři „und *seinem schreiber*, wenne ymand im gerichte ein erb, haus oder zins aufnympt“ (*Rössler* u. m. I. str. 77).

[18]) V knize soudní z r. 1355 č. 32 (987) čte se na l. 20: „Item scabini in judicio bannito pro jure invenerunt, quod sigillum judicis nec scabinorum super nulla hereditate neque aliquo censu super domo apponi debet, *nisi in judicio bannito* et resignari debet. Si quis vero apprehenditur, nullam vigorem habere potest.“

[19]) Rechtsbuch z r. 1341 v čl. 22 praví: „Idoch soll der richter zwen scheppfen zum minnystem pey ym haben, wenn er wil richten — ob er nicht mer gehaben mag“ a v statutu z r. 1409 se opakuje: „quod judex non sedeat in judicio, nisi habeat duos juratos“. (Rössler u. m. I str. 96 a 108.)

[20]) Srov. *Rössler* u. m. I str. 67 „de registracione literarum cum parvis sigillis“ i. e. „mit scheppfen sigel umb zins auf heusern — auf das rothaus — *in der stat zu Prag register*“.

a že dluhy pozůstalostní lze prokazovati jak svědky, tak i pečetěnými listy a knihou městskou.[21]) Jest proto pravdě podobno, že v ten čas vedle *soudních register* psaly se už konkurující s nimi *městské knihy*, neboli manuály radní, do kterých stranám bylo možno dáti si zapsati trhové smlouvy i jinaká práva a závazky. I zmíněné svrchu dvě pamětní knihy obsahují k tomu některé doklady.

Kromě nich zachovala se nám z doby před r. 1400 ale toliko *dvě registra soudní*, jež jsou ohořelá a patrně z ohně byla vytažena. *Starší z nich z r. 1351—1367 č. 32* (987) je protokolem soudním, do něhož zapisovala se právní jednání před soudy zahájenými i obyčejnými, předsevzatá ve věcech civilních i trestních. Notář rozdělil je na šest oddílů čili knih, jež označil nadpisy: 1. *liber de vendicionibus hereditatum, domorum et censuum;* 2. *liber de homicidiis, vulneribus et oppressionibus virginum et viduarum ac de aliis violenciis;* 3. *liber de dotaliciis et de debitis;* 4. *liber cum aliquis super damnum alterius vult aliquid recipere apud Christianos vel Judeos;* 5. *de exhibicionibus* (umístěno ale na konci knihy) a 6. *liber proscriptorum*. Od tohoto přesného roztřídění zápisů viděl se notář v roce 1353—1356 upustiti, takže zejména zápisy trhové i v ostatních rubrikách umístil; přes to ale při tomto odlišování trhových zápisův od ostatních v registru soudním to asi zůstalo a vedlo později k založení samostatných *knih trhových* (*libri contractuum*). V knize č. 34 (2101) na l. XX. aspoň se zachovala zpráva o takovýchto *registrech trhových asi z l. 1390—1399*,[22]) a ze zápisu je patrno, že byl obsah trhových smluv nejprve do register zapisován, pak po čtyřech soudech provoláván, a když nikdo neodporoval, že listy na to vydané jsou městskou pečetí pečetěny.

Druhá pak registra soudní co do let mladší obsahují zápisy práva vedení pro menší dluhy pod deset kop (liber recognicionum et duccionum minores) z let 1370—1391 č. 38 (988), a nasvědčují tomu, že v ten čas asi podobná registra na zvody pro dluhy *nad* deset kop se vedla, jež asi shořela. Zápisy dály se na soudech, jimž předsedal rychtář a obyčejně dva přísežní, a k těm ještě dva „assessores circa librum“ radou jsou přidáváni.

Mnohem lépe jsme ovšem zpraveni o *městských knihách Staroměstských po r. 1400*. Po ohni bylo třeba založiti nové knihy a je pozoruhodno, že i troje registra soudní (libri judiciales) začala se psáti za řízení *protonotáře městského Jana z Weilburka* (1393—1411) a podřízeného mu písaře městského *Jana Königswerdera* zv. *Lancman* (1400—1418).[23]) Jsou to:

1. *Soudní registra trhová* (libri contractuum ad publicandas empciones et resignaciones domorum, censuum, vinearum et aliarum hereditatum in *judicio*). V soupisu uvádíme čtyři takovéto knihy z l. 1400—1532 č. 33—36 (996,

---

[21]) Srov. *Rössler* u. m. I str. 80 a 81.

[22]) V zápisu tom ze dne 28. října 1404 se praví, že „litere fuerunt in stuba consilii majori sigillo civitatis Pragensis sigillate, quarum quedam in *antiquo registro precedenti* (asi z l. 1399) continentur et quelibet in folio suo juxta numerum in registro registrate poterint inveniri“.

[23]) Srov. *Tadra*, Kanceláře str. 166.

2101, 2102 a 2103), do nichž zapisují se provolávání koupených nemovitostí na čtyřech soudech městských, jakož i odpory, jež proti tomu byly činěny.

2. *Soudní registra zápisná pro větší dluhy z r. 1400—1483* č. 37 (997), do nichž píšou se „recogniciones pecuniarum *supra decem sexagenas gr.*, obtenciones jurium, exhibiciones vadiorum atque ducciones *in judicio*".

3. *Soudní registra zápisná pro menší dluhy z r. 1400—1449* č. 38. (998) pro „recogniciones pecuniarum *infra decem sexagenas grossorum in judicio*".

Dle všeho v posledních dvou registrech se nepokračovalo, neboť s provoláváním dluhů na soudech zahájených přestalo se mnohem dříve, nežli s provoláváním trhů, ač v XV. století některá léta i od této formality potřebné druhdy k nabytí vlastnictví neb aspoň „pokojného a pravého držení nemovitostí" se upouštělo. Za to v ten čas začaly nahražovati registra soudní *manuály a jiné knihy radní*, jež čím dále tím větší důležitosti nabývaly.[24])

K těmto knihám počítáme:

1. *Knihy pamětní* (libri memoriarum). Kromě jmenovaných už dvou starších knih pamětních, do nichž i po r. 1400 se ještě psalo, založeny jsou nové knihy a sice: *liber secundus albus privilegiorum, statutorum et decretorum Veteris urbis Pragensis od r. 1436, č. 26.* (993 a); *liber tertius Veteris urbis Pragensis č. 27.* (992), jenž z let 1417—1419 obsahuje hlavně, zápisy dlužní před *radou*, ale v l. 1422—1488 stává se povýtečně knihou pamětní, a *kniha pořádků řemeslnických od r. 1476. č. 29.* (994). Kromě toho *nádherný rukopis č. 28.* (2099) z polovice XV. stol. obdržel rovněž povahu *knihy pamětní z r. 1400—1454,* ač obsahuje přepisy z jiných knih městských, zejména manuálů radních.

2. *Knihy berní* (libri bernarum et collectarum), z nichž se jedna z roků 1427—1435, č. 31. (20) zachovala.

3. *Knihy práv měšťanských* (liber jurium civilium) od r. 1518, č. 60. (534).

4. *Manuály radní,* z nichž od r. 1437 vlastní *radní knihy trhové* se vyvinuly, jež postupem času soudní registra trhová z platnosti zatlačily.

---

[24]) Vinice na př. zapisovaly se do knih perkmistra hor viničných, ale r. 1438 bylo nařízeno kladení jich též do knih městských tímto nálezem: „Léta od narozenie syna božieho tisícého čtyrstého třidcátého třetieho ve čtvrtek po božiem Ščastném za rychtářstvie Petra z Chrastu stal sě jest nález pány purgmistrem a konšely v plném a zahájeném súdě o zapsánie vinic [na] vznesenie některých osob, kteréž jsú vinic na rathúze v knihách měsckých zapsáno neměli, takový, aby všichni trhové, kteříž sě o vinice dějí, byly *na rathúze v kniehy měsckě zapisováni, nebo jest tu tvrz a pevnost.* A jestliže by sě kteří zápisové prve u pergmistra o vinice staly, aby hned ten den aneb na zajtřie pergmistr s nimi k knihám měsckým na rathúz šel a tam jim ten trh zapsal. Actum ut supra tempore regiminis Petri a pomis paradisi, pro tunc magistri civium, pronuncciatum per Simonem ab albo leone." (Kniha archivní č. 992 na l. CXLIV.) Později toho časem nezachováváno. Vinice jsou zapisovány do knih perkmistrovských a pak provolávány na zahájeném soudě městském, o čemž zápisy v registrech soudních svědectví vydávají.

V radním manuálu z r. 1434—1436, č. 40. (87) jsou ještě koupě domův pohromadě zapsány s přiznáními k dluhům před *radou* a s jinými záznamy (s výpověďmi, narovnáními, obnovami rad atd.) a bylo asi takovýchto běžných zápisníků radních už i před r. 1419 více, neboť se četné výpisy z nich, zejména zápisů dlužních, zachovaly v zmíněné památné knize č. 28. (2099). Řada vlastních *radních knih trhových č. 41—47* (90, 2102, 2103, 2105—2110) začíná ale r. 1437 a jde nepřetržitě v tomto soupisu do r. 1531.

Pro právní povahu trhových zápisů je důležito stanoviti poměr těchto *radních* knih trhových k současným *soudním* registrům trhovým z let 1413 až 1532, č. 35 a 36. (2102 a 2103), tedy z doby, kdy ještě oboje tyto knihy vedle sebe se psaly. Postačí uvésti některé příklady, jež poměr ten objasní:

V radní knize trhové z r. 1437—1451, č. 41. (90) na l. 1. čte se tento zápis:

[1437, 3. dubna] „Magister Conradus doctor in medicinis ac prepositus Luthomierziczensis emit pro se et amicis suis domum sitam inter domos olim Haykonis, nunc vero Petri sartoris ex una et Petri a nocta, que olim fuit Chalupe, parte ex altera erga Clementem dictum Krczek carnificem pro triginta duabus sexagenis grossorum eidem plenarie et in toto persolutis ad habendum, tenendum et hereditarie possidendum eo omni jure, sicut solus habuit, tenuit et possedit, quam domum prefatus vendens et cum ipso Jaksso carnifex promiserunt disbrigare secundum jus civitatis. *Actum in pleno consilio feria quarta post resurexionem domini Mathia pannitonsore, pro tunc magistro civium existente, anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo tunc temporis currente.*“

Týž zápis čte se slovně *v soudním registrum trhovém z r. 1413—1445, č. 35.* (2102) na l. CCCCI'; ale místo *actum in pleno consilio* atd. praví se: „Et publicavit judicio primo, II°, III°, IV°“ a tento záznam přichází s datem *1437, 20. června* pod nápisem: „Judicium bannitum feria quinta *ante festum sancti Johannis Baptiste anno domini millesimo quardingentesimo tricesimo septimo. Judex Wenceslaus Rak, consules vero Mauricius sellator, pro tunc magister civium, Johannes Recsko, Pessiko ab argentea stella etc.*“

Dále *v radní knize trhové č. 41.* (90) na l. 122' je zapsáno:

[1445, 2. října] Johannes Gebharth de Cadana mercator emit pro se, heredibus et succesoribus suis domum cum ipsius area et pertinenciis, que sita est in plathea Czaltnerii inter domos Jacobi lorificis ex una et olim Wenceslai prepositi parte ex altera erga Sigismundum de Jablona pro viginti octo sexagenas grossorum ad habendum, tenendum et hereditarie possidendum eo omni jure, prout solus habuit ac tenendo possedit et prout ad eandem prefatus Sigismundus ex mandato dominorum consulum propter non persolucionem ultime pecunie per Roprecht emptorem ab eo iuxta contractum empcionis non solute est investitus et introductus, quam quidem domum prefatus Sigismundus et cum eo Jaksso carnifex promiserunt disbrigare secundum jus civitatis,*) *cui subaravit X. sexagenas grossorum et residuum summe tenetur persolvere in terminis subscriptis, videlicet in festo sancti Georgii nunc proxime venturo X sexagenas grossorum Sigismundo prefato sex et domino Pessiconi magistro civium IV sexagenas grossorum. Et in festo sancti Galli tandem secuturo iterum domino Pessiconi prefato VIII sexagenas grossorum*

---

*) Až sem jde též zápis následující v registru soudním č. 36.

residuas iuxta proscripciones a prefacto Ropreckt super obligacionem dicte domus habitas, ad quam vendicionem antedictus dominus Pessico suum plenum assensum prebuit et consensum et pecunia pecunie erit caucio fideiusoria. Actum in consilio sabbato post festum sancti Wenceslai anno domini M°CCCC°XLV°.

[Za tím připsáno:] Katherina conthoralis Sigismundi de Jablona fassa est nomine prefati Sigismundi mariti sui se percepisse et levasse VI sexagenas grossorum ipsos simul concernentes summam pecunie pro domo Johanni Gebhart vendita ab eodem Johanne perceptas, de qua quidem pecunia prefati coniuges iam dictum Johannem cum suis heredibus dimiserunt quittum et solutum nunc et perpetue. Actum f. III post Marci presentibus Martino Rodicz et Bernardo a Sampson consulibus et Zdimirio prothonotario anno etc. XLVI°.

Hlavní obsah tohoto zápisu čte se *v soudním registrum z l. 1445—1532, č. 36.* (č. 2103) na l. 1. takto:

[1445, 23. listopadu]. *Judicium banitum* anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto tercia feria ipso die beati Clementis, judex Wenceslaus Rak, consules vero Pessico a stella, Sigismundus Chan, Mathias Krtek, Maternus Henzlini, Nicolaus a rubeo cervo, Mathias porybny, Martinus Rodicz, Bernardus a Sampsone, Wenceslaus Piknosek, Johannes Wolf, Duchco institor etc.

Johannes Gebharth de Cadana mercator emit etc. (slovně jako v zápisu předcházejícím) — quam quidem domum prefatus Sigismundus et cum eo Jaksso carnifex promiserunt disbrigare secundum jus civitatis. *Et publicavit judicio I°, II°, III°, IV°.*

Poslední toho způsobu trhové zápisy v knihách obojího druhu čtou se jednak *v radní knize trhové z l. 1523—1531, č. 47.* (2110) na l. 91', takto:

[1525, 6. května]. Jindřich Prefáth z Vlkanova koupil sobě duom ležící v ulici jdúce k lázni na schodec mezi domy někdy Obrázka nožieře od pana Václava z Radešína, najvyššího mistra křížovníkuov s červenú hvězdú etc. a pana Václava Mrtoplosa z Tedražic, poručníkuov otcovských nebožky Anny Mrtoplosové z Kunšího sirotkuov, za sto kop gr. praž. úplně a docela zaplacených ke jmění, držení a k dědičnému vládnutí tiem vším právem, jakož jsú oni měli, drželi a vládli, hotovi jsúce zpraviti právem městským. Actum in consilio sabbato post Floriani [anno etc. XXV°]. Poznámka po straně: R°.

Jednak *v trhovém registru soudním z l. 1445—1532, č. 36.* (2103) na l. 292 takto:

[1532, 14. února]. *Judicium bannitum* anno a nativitate Christi Jesu ultra millenum quingenum tricesimo secundo f. IV Cinerum alias ipsis feriis Valentini judex Joannes Wywoda, magister civium Henricus Prefat de Wlkanow, consules autem Jacobus Fikar Wratheus, Georgius Jesulus, Joannes Caper de Pogksteyn et reliqui. Asessores Beness Roh de Wlkanow a Matieg Rzepik.

Pan Jindřich Prefát z Vlkanova koupil sobě duom ležící v ulici jdúce k lázni na schodci mezi domy někdy Obrázka nožíře od pana Václava z Radešína najvyššího mistra křížovníkuov s červenú hvězdú etc. a pana Václava Mutrplosa z Tedražic, poručníkuov otcovských nebožky Anny Mutrplosové z Kunšího sirotkuov, za C kop gr. českých k jmění, držení a k dědičnému vládnutí. *Et publicavit judicio I, II.°*

Jan Kropáček má duom a sklep v kotci kšeftem odkázaných nebožkou Alžbětou Kropáčkovou, tak jakž týž kšeft to v sobě plněji zavírá. Dal volati soudem I, II.°

Za tím následují ještě některá „volání soudem" o koupi vinic a úroků z nich s poznámkou: „A tyto všecky úroky jsú zapsány v knihách pergkmistrových, jakož zápisové to v sobě šíře zavírají." Tím zápisy tyto končí.

Zcela podobně jiné zápisy, jež jsou v radních knihách trhových označeny po straně známkou: R [egistratum], přicházejí též v soudních registrech trhových, ovšem po nějakém čase. V knize č. 41. (90) jsou zápisy ty ještě mřežovány, ale v knize č. 42. (2105), tedy *od r. 1453 počínajíc*, přestává jich mřežování. Nepřipouští to jiného výkladu, nežli že do r. 1453 *trhovými zápisy v soudním registru*, když jich obsah byl provoláván na soudech zahájených čtyřikráte, někdy jenom dvakráte neb jedenkráte, *utvrzovalo se právo vlastnické k nemovitostem*, [25]) kdežto po r. 1453 stával se rozhodujícím *zápis do radní knihy* a provolávání na soudech zahájených stávalo se formalitou. [26]) Při tom radní knihy trhové mají mnohé zápisy, jež v soudních registrech nepřicházejí, a zase naopak v soudních registrech jsou zápisy, jež nebyly do radních knih vepsány. Tak v soudních registrech přicházejí provolávání trhových smluv, jež se týkají vinic neb statků šosovních, též zvodův a kšaftů, jež nejsou v radních knihách trhových a pro něž platila tedy i nadále lhůta provolací. Naproti tomu už v radní knize č. 41. (90) je mnoho zápisů trhových nemřežovaných, jež nepřešly do soudních register, poněvadž stranám bylo patrně možno spokojiti se zápisem trhovým v radní knize, čímž uspořily sobě náklad na soudní provolávání a na zápis do soudních register. Zápisy v radní knize nabývaly takovým způsobem vždy větší důležitosti, obsahujíce úřední svědectví rady o uzavřené smlouvě trhové, a jak z výňatků patrno, měla radní kniha pro strany i z té příčiny důležitost, poněvadž za hlavním zápisem psalo se též kvitování splacené ceny trhové.

[25]) Tak zv. *Práva Soběslavská* z pol. XV. stol. ustanovují, že „jmá býti do roka devět súduov plných a tři posudkové, první tři súdové po Sviečkách a druzí tři po sv. Trojici a třetí třie po sv. Havle a po každých třech súdiech jmá rychtář práva pomáhati a posudek jeden učiniti, aby se obci spravedlnost stala". A dále: „Když měšťěnín zbožie kúpí a čtyři súdy vyvolá a rok a den mine bez otpory a zprávce vyndá, tehdy potom viec nemá o to zbožie ižádnému odpoviedati." — „Item ižádný měštěnín nemuož svého zboží vzdáti, než v tom právě, v kterémž to zbožie přileží, mezi čtyřmi lavicemi, a čtyři súdy vyvolati v roce a ve dni ten, kdož přijímá. A nebudeli otpory v tom roce, tehdy to zbožie jemu jmá čisto ostati bez překazy." Konečně jeden článek jedná o případu: „Kdyžby v městském řádu měštěnín duom neb vinici aneb kteréž koli zbožie sobě kúpil" a ženě, dětem neb příteli podle sebe „v trh neb v *kniehy psáti by kázal*" (*Erben*, Výbor z literatury české II str. 321 326 a 342).

[26]) *Brikcí* v Právech městských z r. 1536 (vydání Jirečkovo str. 24) o odbývání soudů zahájených ještě mluví; ale r. 1571 Pražané ve sporu s městy, jež užívala práva Magdeburského, vyslovovali se proti potřebě zahájených soudů, pravíce: „Paměť jest, že před dávními lety také zahájení souduov bývalo, ale taková ceremonia již dávno, *více snad než před sty lety* složena jsou, protože při právě městském, kdyžkoli a kteréhokoli dne purgmistr s konšely v kterémžkoli místě na soud zasednú, vždycky soud takový jakoby toho dne zahájeným byl, se drží a kteříž před soudem takovým činiti mají, povinni jsou se k sobě pokojné, vážně i poctivě zachovati, pod skutečným trestáním. — A protož bez čehož dobře muože býti, není potřebí tím se zbytečné zaneprazdňovati. (Haněl, O vlivu práva německého. Přílohy str. 50.) Srov. též *Winter*, Kulturní obraz českých měst II str. 622.

Trhová radní kniha takto tedy na Starém městě vytlačovala a od r. 1532 úplně vytlačila registra soudní z platnosti, jako rada městská vždy více obmezovala rychtáře a jeho zahájený soud v jeho působnosti, až konečně od zmíněného r. 1532 ze zahajování soudů na Starém městě docela sešlo. Listy pak stvrzovací záhy vydával stranám na základě radní knihy trhové purkmistr, jenž měl pečeť městskou v opatřování,[27]) a nikoli více rychtář, jenž se od r. 1456 i právně stal úředníkem městským, když obec rychtářství zakoupila.[28])

4. *Radní knihy zápisné* (libri obligacionum), jež nemají v XV. století ještě výlučný ráz zápisníků pro dluhy neb závazky, jako soudní registra zápisná. Zápisy v nich (recogniciones debitorum) jsou v nich pomíchány s jinými záznamy před radou, jako jsou nálezy (sentencie), výpovědi ubrmanské (arbitria, concordie), kšafty (testamenta), smlouvy, kvitance atd. Též v nich čteme zápisky letopisné, na př. o obnovách rady, jež je řadí ke knihám pamětním neb radním manuálům. Sem náleží první část libri tertii variorum casuum z l. 1417—1419, č. 27. (992), manuál radní z r. 1434—1437, č. 40. (87) a tři *zápisné knihy z l. 1452—1538, č. 48—50.* (2141, 94 a 99), jež nabývaly povahu vlastních knih dlužních, když pro nálezy, svědomí, kšafty a smlouvy svatební se začaly zvláštní knihy psáti.

6. *Knihy nálezů rady* (libri sentenciarum), z nichž ze starší doby dvě se zachovaly z l. 1479—1526 č. 51. a 52. (1128 a 1129). Jsou označeny N° II. a III., takže byl druhdy znám *liber sentenciarum N° I*, o němž nevíme, zdali jeho obsah se snad nezachoval v části knihy zápisné z r. 1452—1479, č. 48. (2141) na l. CXXXII. až CLXXXVII'.

7. *Knihy nálezů vrchní stolice Staroměstské*, z nichž máme toliko dvě knihy z r. 1510—1546, č. 53. a 54. (92 a 93).

8. *Knihy svědomí* (libri testimoniorum), z nichž toliko jediná z r. 1523 až 1527., č. 55. (1047) se zachovala.

9. *Knihy kšaftovní* (libri testamentorum) z l. 1448—1543, č. 56—59. (2119, 8, 9 a 2142).

---

[27]) Srov. *práva konšelská* čl. 6, 22 a 40 v Právech Soběslavských (Erben, Výbor II str. 318—320) a v Brikcího Právech městských (Jirečkovo vydání str. 16, 20 a 23), dle kterých purkmistr chová pečeť městskou, a kdyby ji ztratil, má králi 50 kop gr. za jinou pečeť dáti. Ukládaly se pečeť i knihy do truhly uzamčené, od které purkmistr s konšelem, který měl potomním purkmistrem býti, choval klíče, jež kdyby ztratil, měl „všem pánuom z rady oběd dáti". *Práva Soběslavská* pak dokládají, že *„najvyšší písař* v radě — jmá jmieti listy kšaftové a listy posielacie a také ortele, kteréž konšelé v radě vyřknú" a *„písař menší* jmá jmieti trhy viničné a také trhy domové i také všecky dluhy, v kteréž se lidé přiznávají a to jmá vše zapisovati a od toho brâti". (Erben, Výbor II str. 324.)

[28]) Srov. Sb. I str. 239, kdež jsou doklady na to, kterak obec Staroměstská r. 1456 koupí rychtářství městské nabyla, ač už před tím nacházela se v jeho držení. Ustanovovalať *práva Soběslavská*, že „město Staré Pražské mají sami rychtářstvie spravovati a držeti, a svého měštěnína mají rychtářem učiniti, člověka dobře zachovalého a usedlého" a že „rychtář nemá v radě sedati mezi pány" (Erben, Výbor II str. 322 a 332). Dle soudního registra č. 36 (2103) l. XLIV násl. předsedal zahájenému soudu 29. května 1453 judex Johannes Manda de Zbislawicz s purkmistrem a devíti konšely a zůstal v předsednictví i 22. ledna 1454, 28. ledna a 8. července 1455, 22. ledna a 22. června 1456 a 25. ledna 1457.

10. *Knihy smluv svatebních a kvitancí kšaftovních* (liber nupcialium, concordiarum et quitanciarum testamentalium) od r. 1518 č. 60. (534).

Konečně druží se ke knihám radním *knihy podřízených úřadů městských*, jako *úřadu perkmistrského hor viničních od r. 1435*[29]), *úřadu šestipanského od r. 1518*, *úřadu mostského od r. 1476 a soudu přísežných mlynářů od r. 1511.*

Byly zajisté i mnohé jiné knihy jako registra *postranních práv* neboli realních jurisdikcí, knihy *rychtářů předměstských, knihy osadní* atd., ale ze starší té doby zachovala se jediná *registra osady sv. Mikuláše z r. 1497 až 1554.*

II. *Knihy Novoměstské* zachovaly se nám teprve od r. 1377, kdy došlo na rozdělení jednoty Starého a Nového měst Pražských, a dělily se záhy, podobně jako knihy Staroměstské, na *registra judicii* a *acta consilii.* Zdali hned po založení Nového města r. 1348 byly knihy městské psány, nevíme, ale jest to pravdě podobno, neboť se udržela zpráva o *liber antiquus civitatis* psaném před r. 1377. Od toho roku máme ale na Novém městě knihy městské dosti úplně zachovány a lze starší jich vývoj dobře sledovati.

Ze *soudních knih* (*libri judiciorum*) zachovaly se:

1. *protokol soudní z l. 1377–1427, č. 76.* (2071), do kterého se zapisovaly půhony a nálezy, jakož i jiné úkony před soudy zahájenými i obyčejnými. V něm tvoří zvláštní oddíl *„proscripciones et banniciones"* z l. 1377 až 1419, jež dokazují, že trestní právomoc vykonával tehdy rychtář na soudě a nikoli v radě.

2. *soudní registra trhová a dlužní z l. 1377—1388, č. 78.* (2069), jež obsahují tři oddíly: *a*) *zápisy trhové* (publicaciones empcionum et resignacionum domorum et hereditatum); *b*) *zápisy dluhů nad deset kop* (pro debitis supra decem sexagenis) a *c*) *svody na domy* (inducciones).

3. *soudní registra trhová z l. 1388—1467,* počtem čtyři *č. 79.—82.* (2095, 2076, 2074 a 2081), jež jsou pokračováním prvního oddílu předešlých register, obsahujíce emciones et ducciones hereditatum provolávané na soudech zahájených (judicia bannita) i obyčejných. Na soudech těch zasedali rychtář a někteří přísežní konšelé, počtem nejméně dva, a zápisy mají tutéž formu, jako v knihách Staroměstských, tedy po „emit domum" atd. se poznamenává: „Et publicavit judicio primo, secundo, tercio, quarto." Poslední koupě a vzdání nemovitosti na soudě zahájeném jsou zapsány v knize č. 2081 na l. 160'. ke dni 12. února 1467 a je z toho patrno, že na Novém městě přestalo provolávání trhů na soudech zahájených mnohem dříve, nežli na Starém městě. Ostatně od válek husitských už soudy ty v stále menším počtu v roce se odbývaly a od r. 1457 předsedal jim purkmistr na místě rychtáře, jenž jsa

---

[29]) O *knihách viničních* pojednal ředitel archivu zemského dr. *Vojtěch Nováček* v Archivu Českém XV str. 344—508 a XVIII str. 322, kdež také některé výpisy z nich uveřejnil.

městským úředníkem stal se toliko přísedícím soudu, jako dva konšelé, kteří soudu jako „assessores" byli přítomni.

3. *registra rychtářská* (*registra judicis*) *z l. 1377—1417, č. 108.—111.* (2070, 2073, 2077 a 2078), do nichž se psala *přiznání k dluhům pod deset kop*, též výplaty zástav a zvody (exhibiciones et ducciones). Zápisy dály se před rychtářem a jeho písařem (notarius judicii) a teprve od r. 1410 také před dvěma přísežnými konšely. Bylť roku toho písař městský Mikuláš uvězněn „propter falsitatem literarum et librorum civitatis" a to snad mělo za následek, že rychtář, který ostatně už r. 1401 byl z rady vystrčen a k složení slibu radě přinucen [30]), byl obmezován i na vlastním soudě dvěma konšely. Dluhy nad deset kop psaly se do r. 1388 do register soudních a od r. 1389 do manuálu radního a to i s menšími dluhy pod deset kop. Nicméně i po roce 1417 psaly se *zvláštní knihy rychtářské*, čehož důkazem jsou *kniha trestní* (*liber maleficorum cum proscripcionibus*) z l. 1402—1421, č. 112a. (2096) a *registra rychtářská na smlúvy přátelské, rukojemství a svědomí* z l. 1507 až 1514, č. 112. (106).

Z prvních let panování krále Václava IV. máme pak na Novém městě *radní knihy* (acta consilii), do nichž konají se zápisy městskými písaři pod dozorem a se svolením purkmistra a konšelův, časem i obce, a jež čím dále tím větší měrou vytlačují z platnosti soudní a rychtářská registra, psaná pod dozorem rychtáře.

Jsou to:

4. *Knihy nálezův a snesení obecních* (*libri sententiarum, exportacionum et statutorum consulum cum communitate*), z nichž zachoval se vzácný *liber sentenciarum aureus z let 1389—1418*, a pak zase *z l. 1489—1518, číslo* 77. (2075).

5. *Knihy pamětní a berní* (libri memoriarum et bernarum), z nichž se zachovaly dvě z l. 1411—1597, č. 73. a 74. (989 a 331).

6. *Běžné manuály radní* (manualia) *z l. 1446—1488*, č. 98.—101. (88, 89, 10 a 11), z nichž většina zápisů přepisovala se do:

7. *vlastních autentických manuálů radních* (majores autentici libri consilii), jež se zachovaly v nepřetržité řadě od r. 1387—1528, č. 83.—97. (2072, 2100, 2079, 2082—2093). Knihy tyto, jež se časem též *pamětními* zvaly, byly zřízeny „pro omnibus actis et gestis in consilio et communitate memorabilibus consignandis" a psaly se do nich netoliko *zápisy trhové* (empciones) *a dlužní* (obligaciones in presencia consulum), nýbrž i *paměti* (memorie), obnovy rad, nálezy a výpovědi (sentencie), úmluvy (arbitria), narovnání (concordie, transacciones), listy úroční, provolání zadržených úroků (publicaciones censuum retentorum) počty obecní a poručenské, zvody (ducciones), připovědi k statkům, kvitování dluhů (quitancie), smlouvy rozličné (contractus, donaciones, cessiones), smlouvy svatební (concordie nupciales) atd., aniž by se zápisy dle nějakých společných hledisek neb titulů třídily. Teprve od konce XV. století tyto manuály promě-

[30]) Právník 1879 str. 481 a 586.

ňují se *v knihy trhuov domových* (*libri contractuum*), vedle nichž se psaly zvláštní *knihy dlužní* (libri obligationum). Aspoň v manuálu z r. 1496—1504, č. 94. (2090) zapisují se zápisy trhové odděleně od dlužních a při tomto oddělování zajisté zůstalo, neboť následující manuál č. 95. je pouhou knihou trhovou, v které za zápisy trhovými toliko ještě kvitování splátek na cenu trhovou se připisuje.

Poměr pak těchto radních manuálů k registrům soudním je celkem týž jako na Starém městě. I zde manuály slouží za základ mnohých zápisů trhových v soudních registrech, pokud tyto se ještě psaly jako protokoly soudů zahájených.

Tak *v manuálu radním z r. 1399—1411, č. 84.* (2100) na l. 21' čte se tento mřežovaný zápis:

[1401, 4. ledna]. Bohunco cliens judicis emit domum cum area in foro feni erga Jacobum servitorem domini Hinczonis penes Podwynsky liberam et solutam a censibus sibi et Marthe sue conthorali cum heredibus. Dictus vendens disbrigare debet, cui dictus emptor ad huc solvere tenetur duas sexagenas gros. prag. post conductum pasche et residuas duas in festo ascensionis domini totum pecuniis in paratis. *Actum feria III. ante Epiphaniam domini anno domini M°CCCC° primo.*

A *v liber judicii z r. 1390—1408, č. 8.* (2076) na l. 100' čte se:

[1401, 18. května] Judicium feria IV ante pentecostes judex Mathias Hlussek jurati Laurencius panifex et Andreas de Zythawia etc. Bohunco cliens judicis emit domum cum area pro se et suis futuris erga Jacobum institorem in foro feni sitam inter domos Johannis Podwynsky et Marssonis hinc in omni eo iure, prout solus habuit, tenuit et possedit liberam ac solutam. *Marsso Cluk promisit disbrigare secundum jus civitatis. Publicavit judicio primo, II°, III°, IV°.*

V menším manuálu radním z r. 1446—1451, č. 98. (88) čte se na l. 49:

[1447, 24. ledna]. Johannes Brada emit domum cum area pro se, heredibus et succesoribus suis erga Martinum filium olim Jacobi ab ave, sitam in foro equorum inter domos Johannis Ssybal institoris et Petrzikonis pellificis eo omni jure, quo prefatus Martinus tenet habendum, tenendum et hereditarie possidendum pro triginta octo sexagenis grossorum persolvitque pro dicta domo ipsi Martino XIX sexagenas grossorum. Item tenetur solvere in festo penthecostes proxime venturo residuas et finales XIX sexagenas grossorum et pecunia soluta debet esse fideiusor alterius pecunie non solute. Disbrigare promisit vendens ad annum et diem secundum ius civitatis. *Actum feria III ante diem conversionis sancti Pauli anno domini MCCCCXLVII presentibus Paulo Theodrici magistro civium, Valentino Kaba, Clemente Holian, Gira Frankonis, Mauricio a pretorio ceterisque consulibus.*

Zápis ten je slovně přepsán *do většího manuálu radního z r. 1446 až 1455, č. 88.* (2084.) na l. A 25. s týmtéž datem a *v soudních registrech trhových z r. 1419—1467., č. 82.* (2081) na l. 122' za nadpisem:

„Judicium banitum feria V in crastino conversionis sancti Pauli [26. ledna] a. d. MCCCCXLVII°. Johanne de domo Chalupe judex, Paulus Theodrici magister civium, Andreas tonsoris et Wenceslaus de Hrobka assessores“ a místo Actum etc. stojí: „*Publicavit judicio I°, II°*“.

V menším manuálu radním z r. 1446—1454, č. 98. (88) na str. 173. čte se:

[1447, 19. prosince]. Procopius prothonotarius huius Nove civitatis Pragensis emit domum cum area, cum vinea et fundo et cum omnibus et singulis pertinenciis ipsius pro se, Margaretha coniuge, heredibus et successoribus suis sitam in circulo civitatis inter domos olim illustris domini Wenceslai, principis Opavie, in qua nunc idem Procopius residet, et Michaelis Pernikarz, erga dominam Krzisstam relictam Petri Chrt carnificis eo omni iure, quo dicta Krzissta tenet habendam, tenendam et hereditarie possidendam pro viginti sexagenis grossorum, iam eidem Krzisste pro ipsa domo integraliter persolutis, de qua pecunia sic persoluta dicta Krzissta constituta personaliter in contestato et banito iudicio fecit lucidam recognicionem et eandem domum cum area, vinea, fundo et universis pertinenciis predicto Procopio, heredibus et successoribus suis juridice resignavit. [Předcházející zápis má datum:] Actum feria III ante festum sancti Thome apostoli anno domini MCCCCXLVII°, Paulo Theodrici magistro civium existente.

Týž zápis čte se *ve větším manuálu radním z r. 1446—1455, č. 88.* (2084) na l. B 16′ s tímtéž datem.

Na to *v soudních registrech trhových z r. 1419—1467, č. 82.* (2081) na l. 127′ zapsáno:

[1448, 11. ledna]. Judicium banitum feria quinta infra octavam Epiphanie anno domini M°CCCC°XLVIII° Johannes de domo Chalupe judex, Paulus Theodrici magister civium, Nicolaus aurifaber de Rokyczano et Georgius Frankonis, assesores.

Procopius prothonotarius hujus Nove civitatis Pragensis emit domum cum area, cum vinea et fundo, et cum omnibus et singulis eius pertinenciis pro se, Margaretha coniuge, heredibus et successoribus suis sitam in circulo civitatis inter domos olim illustris domini Wenceslai, principis Opavie, in qua nunc idem Procopius residet, et Michaelis Pernikarz erga dominam Krzisstam, relictam Petri Chrt carnificis, eo omni jure, quo dicta Krzissta tenet, ab omnibus censibus liberam et solutam, pro viginti sexagenis grossorum habendam, tenendam et hereditarie possidendam. Disbrigat vendens ad annum et diem secundum jus civitatis. *Publicavit judicio I°, II°, III°, IV°.*

Konečně jedním z posledních zápisů *v soudních registrech trhových z r. 1419—1467*, č. 82. (2081) na l. 158′ jest tento:

[1467, 29. ledna]. Judicium bannitum feria V. ante purificacionem sancte Marie anno domini MCCCCLXVII°. Johannes de Gradu magister civium, Marsso judex, Johannes Tatrman et Henricus brasiator, assessores.

Nicolaus Kelhu mercator emit domum cum area pro se, Gitka coniuge, heredibus et successoribus suis erga Mauricium fabrum sitam inter domos Barthossii et Johannis Runiek seratoris eo omni jure, quo solus vendens tenet habendam, tenendam et hereditarie possidendam pro viginti sex sexagenis gros. Disbrigat vendens ad annum et diem secundum ius civitatis. *Publicavit judicio I°, II°, III°, IV°.*

V menším manuálu radním z r. 1463—1469, č. 100. (10) čte se na l. B 98.:

[1465, 18. května] týž zápis, ale místo *Kelhu* stojí *Kaylhu* a místo *Publicavit* atd., praví se: *Actum ut supra* (t. j. Actum sabato ante dominicam Rogacionum, alias post festum sancte Sophie anno etc. LXV., presentibus Henrico aceali magistro civium, Johanne de Gradu, Gira Hanusskonis, Johanne linnicida, Hinkone de Lunikowicz ceterisque consulibus).

A tento zápis přepsán jest *do většího manuálu radního s r. 1462—1471, č. 90.* (2086) na l. E 25 takto:

[1465, 18. května]. Nicolaus dictus Kaylhu mercator emit domum cum area pro se, Gitka coniuge, heredibus et successoribus suis erga Mauricium fabrum sitam *in licostrato* inter domos Runkonis et Barthossii seratoris eo omni iure etc., pro XXVI sexagenis gros. *integraliter et ad plenum pro dicta domo persolutis.* Disbrigat vendens ad annum et diem secundum jus civitatis. Actum ut supra.

Z toho patrno, že na Novém městě zachovával se ten pořádek, že trhové zápisy psaly se nejprve do menšího manuálu radního a to společně s jinými záznamy. Odtud přepisovaly se patrně po čase na čisto do autentického většího manuálu neb memoriálu radního a, pokud byly na soudech provolány, i do register soudních.[31]) Když pak toto volání na zahájených soudech přestávalo, stávaly se zápisy v manuálech právoplatnými a zároveň manuály proměňovaly se v knihy trhové (libri contractuum), z nichž vydávány jsou pak výpisy neb listy pod větší pečetí městskou. Během XV. století i jiné druhy zápisů v knihách manuálních se oddělily a zvláštní knihy obdržely. A tak máme ještě:

8. *Knihu svědomí (liber testimoniorum) s l. 1490–1518*, č. 102 (1046).

9. *Knihy kšaftů (libri testamentorum) s l. 1434—1535*, č. 106 (2094 až 2096).

10. *Knihy přípovědí k domům pro dluhy s l. 1490–1528*, č. 103. a 104. (2097 a 554).

11. *Knihu smluv svatebních (liber nupcialium) s l. 1528—1629.*, č. 107. (2146.) a

12. *Knihu úřadu šestipanského s r. 1484*, č. 113. (2133).

III. Konečně *s městských knih Malostranských* zachovaly se nám toliko zbytky, poněvadž Menší město ve válkách husitských velmi utrpělo. Nicméně zachované pozůstatky přece dokazují, že i před válkami husitskými a pak po nich činil se i zde rozdíl mezi *registry soudními* a *knihami radními.* Mámeť:

1. *Registra soudní s l. 1403—1506*, č. 114. (317) a

2. *Manuály radní s l. 1419—1541*, č. 115—117. (2080, 2211 a 2212), při čemž děje se zmínka o starším registru, z kterého do manuálu z r. 1419 bylo přepisováno.

V obou knihách některé trhové zápisy se opakují. Tak na př. *v manuálu „zápisů domovních“ s r. 1419* č. 115. na l. 5 se čte:

[1420, 18. ledna]. Anno d. MCCCCXX° feria quinta in festo sancte Prisce virginis. Martinus sutor in pleno consilio coram juratis personaliter constitutus con-

[31]) V Archivu Českém IV str. 353 čte se doklad k r. 1413, že „ten, jenž duom (na Novém městě) prodal, zastávaje svého kupitele, ten duom v súdech zahájených ohlašoval a vyvolával a všecka práva s ním učinil vedle řádu městského“.

fessus est se teneri Machkoni quinque sexagenas grossorum pro domo erga ipsum empta et promisit persolvere in festo sancti Galli proxime venturo sub pena reintromissionis domus ejusdem viceversa per Machkonem supradictum.

A *v soudním registru z r. 1403,* č. 114. na l. 100':

[1420, 8 února]. Anno d. MCCCCXX° feria quinta post festum sancte Dorothee, judicium fuit habitum et contestatum per judicem et juratos huius civitatis. Martinus sutor fecit se proclamare emisse domum aput Machconem sub castro Pragensi pro se, Elizabeth uxore sua et suis heredibus. Judicio I°, II° et III°.

Poslední zápis o provolávání trhů na soudě zahájeném čte se *v tomto soudním registru z r. 1403,* č. 114. na l. 129 za nápisem:

[1505, 8. května]. Anno domini millessimo quingentesimo quinto feria quinta in octava ascensionis domini judicium plenum, banitum ac contestatum rigorosum, ubi totum consilium presedit, Hanussio Ssmayderz magistro civium existente, cujus quidem judicii czudarius effectus est Procopius dictus Wrbna postulatus a Johanne Torwark cultellifabro, tunc judice hujus civitatis, et hoc unum pro duobus.

Ibidem famosus Nicolaus de Skur fecit proclamare domum suam sitam in platea, qua itur ad pontem, inter domum Johannis Petruzielka ex una et aream vidue Colmani parte ab altera, quam emit et persolvit pro se, domina Katherina, heredibus et successoribus ipsorum, quam plene persolvit, si cui jus melius competat, quod pareat ad infestandum. Nullus comparuit judiciis primo et secundo.

Týž trh zapsán *v manuálu radním z r. 1481,* č. 116. (2211) na l. F. 23' takto:

[1501, 29. prosince]. Urozená paní Elška manželka pana Bavora Podmolského osobně stojeci před námi, před čtyřmi lavicemi súdnými, dobrovolně seznala sě jest i jménem svých budúcích, že jest prodala duom svuoj, kterýž leží v ulici jdúce k mostu po pravé straně vedle Jana Kolmana s jedné a strany druhé Jana Petruželky, Mikulášovi z Skur, služebníku páně Jencovu, Katheřině manželce jeho vlastní, dědicóm a budúcím jich za CCC kop miš., kterajž zavdal C kop m. a vo svatém Jiří najprve přieštiem ve dvú nedělech pořád zběhlých bude mieti dáti C kop a vo svatém Martině potom hned najprve příštím C kop miš. posledních tiem vším právem, jakož sama měla, držela a vládla, jakož zjevně vysvědčeno a vzdáno jest na súdě ke jmění, držení a k dědičnému vládnutí. Spraviti má jemu vedle práva a obyčeje města tohoto. Peníze zaplacené mají býti rukojmie penězóm nezaplaceným. Petr Plzensky magister civium existens anno M°CCCCC° primo f. IV. post Innocentum. [K tomu připsáno:] Anno etc. 1501 feria tercia post Crucis (18. května) urozená paní Elška napřed řečená seznala se jest, že jest vzala a vyzdvihla C kop miš. od Mikuláše z Skur, kteréhož quittuje a svobodna činí. Marek magister civium.

Item generosa domina Elisabeth prefata recognovit coram nobis personaliter se offerens, quod famosus Nicolaus pretactus persolvit sibi C sexagenas residuas et iam totam et integram summam pro domo prenominata, reddidit eundem, heredes et succesores ipsius quitos, solutos et liberos eviterne. Actum f. V. post sancti Martini (18. listopadu) anno etc. CCCCCI°, Georgio Sowka magistro civium existente.

Během XV. století manuál radní i zde soudní registra vytlačuje z platnosti, pokud se „zápisů domových" týče, až r. 1505 posledně provolání *trhů na soudě zahájeném* se do registra zapisuje. Pozoruhodno ovšem jest, že do manuálu radního psaly se zápisy trhové ve formě přiznání nabyvatele ke dluhu pro nezaplacenou cenu trhovou.

IV. Seznavše takto roztřídění a vývoj knih tří měst Pražských se zájmem vezmeme do rukou latinský spis předního písaře Novoměstského, učeného právníka a historika *Prokopa z Prahy* *„Praxis et cursus cancellarie civilis"*, jenž byl sepsán kolem r. 1451 za správcovství Jiřího z Poděbrad.[32]) Spisovatel stal se protonotářem Novoměstským 8. prosince 1439 a zůstav v úřadě do r. 1467 měl hlavní účast na sepisování městských knih na Novém městě. Podávaje ve formě akademického čtení návod, kterak si mají písařové vésti

[32]) O písaři Prokopovi a jeho spisech psal knížecí archivář Třeboňský Fr. *Mareš* ve spise „Prokopa písaře Novoměstského Česká Ars dictandi" (1900). Traktát o městských knihách zachoval se v rukopisu kapitoly Pražské sign. K 34 a jako pátá část Rethoriky v rukop. knihovny universitní I F. 16, odkudž *Mareš* míní jej v Akademii České vydati. Přepis zapůjčil mi c. k. dvorní rada prof. dr. Emil Ott, jemuž za prokázanou ochotu vzdávám srdečné díky. Notář Prokop stál ve velké oblibě u krále Jiřího, čehož dokladem jsou dva posud neuveřejněné orig. listů, jež se v archivu kapitoly Vyšehradské zachovaly. V *prvním* listu d. v Praze 1. června 1459 král „attentis fidelibus et indefessis obsequiis Procopii, Nove civitatis Pragensis notarii, fidelis nostri dilecti" dává mu a jeho dědicům „piscinale vacuum cum sua planitie situm inter castrum nostrum Wyssegradense et monasterium beatae Mariae virginis in Viridi, quod piscinale circumambit fluvius Botiecz, a muro civitatis, ubi flumen Botiecz influit, per intermedium fluminis usque obstaculum piscinalis predicti et planitiem sub eodem obstaculo usque viam a Karlouia descendentem, ad habendum, possidendum, utendum, fruendum et quomodolibet cum eo, veluti hereditate propria, alienando vel meliorando disponendum, cum omnibus juribus, privilegiis et libertatibus, quibus ab antiquo locus ille per nos aut praedecessores nostros habitus fruebatur et gaudebat". V *druhém* listu d. v Praze 30. července 1460 praví král: „quod constitutus in nostre Serenitatis presencia Procopius prothonotarius Nove civitatis Pragensis, fidelis noster dilectus, nobis humiliter supplicavit, quatenus omnes et singulas litteras, quas super bonis per eum justo titulo quesitis obtinere dinoscitur, prout inferius exprimitur, approbare, ratificare et regia clemencia confirmare dignaremur. Nos ipsius fidelia considerantes servicia, que predecessoribus nostris exhibuit, consulatus eciam civitatis prefate commissa officia irreprehensibiliter in dies exequitur, volentes eum ad nostra famulamina, ut debet, reddere proniorem, non per errorem aut improvide, sed deliberate, communicato procerum et fidelium nostrorum consilio, de certa nostra scientia, auctoritate regia, litteras obligationis illustris Arnesti, ducis Opaviensis factas, super domo ipsius, sita in acie platee ex adverso monasterii Slavorum, in certa summa pecunie cum omnibus privilegiis et libertatibus ab oneribus civitatis, prout super libertates hujus (sic) patulas idem Procopius literas civitatis noscitur habere, similiter omnes inscriptiones et autentica in registro civitatis prefate in favorem predicti Procopii contentas et contenta una cum commissione ex testamentis ultimis sibi per quemcunque vel quoscunque conjunctim vel divisim facta, adhuc autem locationem et in jus emphiteoticum expositionem piscinarum, pratorum, humuletorum, vinearum, agrorum, censuum factam eidem per decanum et capitulum venerabilis ecclesie Wyssegradensis devotorum nostrorum dilectorum, que ipse sumptibus suis pro majori parte excoluit, laboravit et auxit item omnes literas super censibus, agris, pratis, humuletis, rubetis, rivis, piscaturis, piscinalibus, vineis et quibuslibet aliis bonis, que titulo empcionis aut donacionis vel in emphiteosim expositionis a quibuscumque personis possidet, postremo jus patronatus ecclesie sancti Anthonii in Nova civitate Pragensi sub monasterio sancti Hieronymi Slavorum sibi jure donationis quaesitum et in actis ecclesiasticis firmatum approbamus, ratificamus et graciose confirmamus sibi et suis heredibus habenda, tenenda et possidenda sub eis modis clausulis et condicionibus, prout in litteris, privilegiis, registris, obligationibus et actis prefatis sunt expressa, decernentes et volentes, ea omnia firmitatis robur inviolabile obtinere", Na koroboraci listiny přichází „Hilarius decanus Omnium Sanctorum Pragensis". Srov. též *Tomek*, Dějepis m. Prahy VIII str. 149.

v úřadě, zejména při sepisování listin a knih městských, zanechal nám poučnou zprávu, jak v ten čas on sám i jiní písařové sobě při této práci vedli. Uvádíť příkladmo některé písemnosti, jež většinou převzal z knih Novoměstských, a zařízení těchto knih tanulo mu při pojednání jeho patrně na mysli. Takovým způsobem spisem jeho doplňují se pěkně naše vědomosti, jichž jsme mohli si zjednati studiem zachovaných městských knih pražských, a třeba proto k spisu jeho ještě přihlédnouti.

Seznali jsme, že v polovici XV. století písaři městští přiznávali z příčin vyložených manuálům radním větší už důležitost, nežli registrům soudním. Pročež i protonotář Prokop ve svém traktátu věnuje v první řadě pozornost *radním knihám*. Kdežto po jeho názoru knihy soudní jsou založeny, aby podporovaly spravedlnost (*bonum justum*) a jiné knihy jsou obci užitečny (*pro bono utili*), knihy radní slouží ke cti obce (*ad bonum honestum*). Rozeznává pak *tři druhy* radních knih, nechávaje bohužel stranou vlastní pamětní a právní knihy, jež pro platné tehdy právo městské byly tak důležity a o nichž pojednání z péra současného právníka by bylo ovšem velmi cennou pomůckou pro domácí dějiny právní. Jednáť nejprve o *běžném manuálu* (*liber manualis*) a o vlastním *manuálu radním*, jejž nazývá *liber memorialis sive autenticus*, vykládaje příčiny, pro které užívá se dvojích těchto knih městských a proč z jeněch do druhých zápisy se přepisují. Kdežto běžné manuály ukládají se do obecní truhly, od které má v městech Pražských klíč městský písař a jinde purkmistr; autentické knihy manuální neb pamětní chovají se mnohem pečlivěji. Ukládají se do zvláštní truhly, ku které v městech Pražských má klíče purkmistr a konšel, jenž bude jeho nástupcem v úřadě purkmistrském, kdežto v ostatních městech královských má truhla, do níž se knihy autentické ukládají, sedm zámků, k nimž má klíče sedm konšelů. Bez přítomnosti a souhlasu většiny rady nesmí tedy notář do hlavní knihy zápisy psáti; kdežto do vlastního manuálu píše jednání čili akta před konšely předsevzatá bez ohledu na to, kolik jest konšelů přítomno, a z tohoto manuálu přepisuje pak zápisy do jiných knih dle různosti případů (juxta differenciam negotiorum). I tomuto manuálu přísluší moc průvodní, třebas se zápisy dály zkráceně a to hlavně pro paměť konšelů (pro memoria consulum) o tom, co má do jiných knih býti psáno.[33])

Větší ovšem průkaznost má autentická kniha radní, třebas by její obsah byl namnoze týž, jako manuálu, neboť zápis má tutéž cenu, jako svědectví celé rady neb aspoň její většiny.[34]) Záznamy o právních jednáních před konšely

---

[33]) Manuale habet eandem auctoritatem, sicut et alii libri. — Convenit autem manuale cum aliis libris in hoc, quod sicut ceteris libris civilibus sic et huic libro *probandi* confertur *auctoritas*; differt autem in duobus: primo in formis scribendis, nam formae in ipso manuali summarie scribuntur, tantum ex partibus necessariis et essentialibus comparatae, in aliis autem, ut in autentico et judiciali, scribuntur ex integro; secundo differt, quia scriptura ex aliis libris civilibus ad peticionem exhibetur, ad litteram sigillo civitatis sigillatam, ex manuali vero non transfertur.

[34]) Liber memorialis sive autenticum secundum diversas civitates diversimode creatur et disponitur. In multis enim civitatibus et oppidis juxta ordinem alphabeti registratur. —

předsevzatých zapisují se sem pro věčnou paměť a na jich základě vyhotovují se listy k žádosti stran městskou pečetí opatřené.

Údaje mistra Prokopa potvrzují se celkem naším výzkumem. Seznalit jsme, že na *Starém městě* zachovaly se běžné manuály od r. 1439 a že byly s jinými i staršími zápisy přepsány do liber tertius variorum casuum č. 28., jejž možno tedy za památnou knihu autentickou ve smyslu vývodů písaře Prokopa považovati. Od r. 1437 máme pak samostatnou řadu radních knih trhových, do nichž nejspíše dály se přepisy z běžných manuálů, jež se nezachovaly. Mámeť běžné manuály teprve od r. 1452, ale v těch mají převahu zápisy dlužní a trhové zápisy se do nich více nedály, nýbrž do radních knih trhových.

Na *Novém městě* knihovnictví poskytuje týž obraz, jak jej líčí písař Prokop. Zápisy trhové, dlužní i jiné zůstávají déle pohromadě jak v radních manuálech, jež jdou od r. 1446, tak i v autentikách, jež se zachovaly od r. 1387 a v nichž teprve r. 1496 oddělují se zápisy trhové od zápisů dlužních. A podobně i *v Menším městě* zachoval se manuál z r. 1419, do kterého některé zápisy z jiné ztracené knihy se dály.

K dvěma radním knihám, o nichž byla řeč, řadí písař Prokop třetí druh radní knihy zv. *liber racionum,* do které notář městský zapisuje příjmy a vydání obecní za každý měsíc, aby na tom základě jeden každý purkmistr mohl počty skládati. Do knihy té mají i dluhy obecní se zapisovati. Kromě toho je užitečno, když se ve městech píšou *registra dědičná a úroční* (registra hereditatum, libri censuum), jakýsi to obecní katastr, do kterého nemovitosti a roční úroky na nich pojištěné se píšou, aby mohly berně na tom základě se ukládati, dále *registra berničná* (registrum bernarum) pod dozorem městských berníků, a *liber personarum,* do kterého udělení práv měšťanských a přijímání do obce se zapisuje. Z těchto knih máme v městech Pražských toliko některé pozůstatky, jako Staroměstský liber collectarum z r. 1427—1434, č. 31. (20) a Novoměstský liber bernarum od r. 1411, č. 73. (989.), kdežto libri civium jsou porůznu roztroušeny.

Naposled jedná mistr Prokop o *registrech soudních*, pravě, že nejsou vlastně soudními protokoly, nýbrž knihami, do kterých se píšou jednání právní, jež nemají jinde bráti konce, nežli na soudě, jako je prodej a vzdání nemovitostí, zvody na ně, odpory proti tomu, provolávání zástav atd.[35]) Dějeť

In aliis autem civitatibus, maxime in regalibus — creatur modo, quo supra dictum est in manuali. — Hic autem liber memorialis in aliquibus civitatibus servatur in cista sub tribus seris cum sigillo majori. In aliquibus autem civitatibus, ut in regiis, custoditur in cista septem seris serata cum sigillo majori, a qua cista septem consules solent claves custodire. Cujus ratio haec est, quia autenticum eandem habet virtutem, quantam et plenum consilium sane intelligendo. Quare cum major pars consulum aequivalet toti consilio, ideo ab ista cista septem consules jurati claves deferre consueverunt. In civitate autem Pragensi magister civium, qui est pro praesenti tempore unam clavem, et futurus magister civium, post eum secundam clavem habet. Ad hunc librum notarius non scribat aliqua negotia, nisi praesentibus omnibus aut majore parte consulum civitatis.

[35]) Judicialis liber non dicitur a judicando, videlicet quod in eo forma judicii, scilicet citatio, libellus, litis contestatio et hujusmodi describuntur, sed ideo dicitur judicialis, quia

se prý zejména prodej nemovitosti tím způsobem, že rychtář káže biřicovi čtyřikráte po česku volati: „Jan prodal duom svuoj Petrovi. Jestliže by měl proti tomu kdo co mluviti, chce zpraviti, jako město za právo má,“ a když nikdo neodporuje, zapíše notář koupi do soudní knihy se souhlasem rychtáře a jeho přísedících.[36]) Odporučuje pak Praxis, aby jedno každé provolání se do registra zvláště zapisovalo a tedy po čtyřikráte zápis opakoval, a sice na jméno prodávajícího a nikoli kupujícího,[37]) ale touto radou se v ten čas ani na Starém ani na Novém městě nespravováno. Zápisy dály se do registra soudního teprve po čtvrtém provolávání, ačli se s menším počtem proklamac nespokojováno. I další jeho návod v Praxis obsažený, aby se koupě nemovitostí psaly toliko do soudního registra a aby do autentické knihy radní a pak i do registra soudního zapisovala se toliko vzdání nemovitostí, jichž převod se děje bez úplaty, jakož i aby se nemovitosti do soudního registra zapisovaly teprve po zaplacení ceny trhové a po uplynutí lhůty správní, nebyly asi dlouho praktickými.

Konečně počítá mistr Prokop k soudním knihám *liber sentenciarum*, do kterého píšou se nálezy na soudě vynesené a *liber proscriptorum seu criminalis*, do kterého se píšou psanci k smrti odsouzení. Hlavní důležitost ovšem mají knihy nálezů v těch městech, k jichž soudním stolicím děje se odvolání z jiných měst Před vedením knih trestních, jež za věc méně čestnou považuje, varuje spisovatel zejména písaře radní, kteří chtějí dojíti vyššího svěcení.

Kdežto soudních register zachoval se nám ze XIV. a XV. století v městech Pražských značný počet, máme *knihy nálezů* na Starém městě teprve od r. 1452 a na Novém městě už od r. 1377, v nichž také liber proscripcionum z téže doby je obsažen. Soudy zahájené přestaly se odbývati na Novém městě r. 1467., na Menším městě r. 1506 a na Starém městě r. 1532 a tím i zapisování do register soudních přestalo. Na jich místo nastoupily radní knihy.

Notář Prokop v Praxis porovnává pak na několika místech zřízení městkých knih s deskami zemskými a my také víme, že v Praze byly zřízeny

---

in eo continentur quaedam *negotia civilia, quae non alibi nisi in judicio habent terminari* ut est venditio, resignatio, investitura sive inductio, objecta venditionis vel resignationis sive interdictum, pignerum publicatio sive, ut vulgariter dicitur, hastilatio (základů okázánie) et obtenta, quorum forma infra patebit.

[36]) Et sciendum, quod omnia, quae in judiciali libro per notarium scribuntur, prius voce praeconica publicantur. Qnare notarius debet esse cautus, quod non scribat quidquam ad librum judicialem, nisi praecone publicante et judice vel assessoribus annuentibus.

[37]) De forma venditionis et emptionis. Ad alias autem civitates extra Pragam circa formam venditionis et emptionis varius est modus scribendi. In aliquibus enim civitatibus scribitur ex persona ementis, in aliquibus vero ex persona vendentis. Melius tamen videtur quibusdam, quod scribatur ex *persona vendentis*. Et hac ratione, qui in omni motu naturali prius est terminus a quo, quam terminus, ad quem. Cum ergo venditio sit quidam motus, ergo praesupponit terminum, a quo, qui est persona vendens, et deinde terminum, ad quem, qui est persona emens. Ex quo patet, quod rationabilius venditio ex parte vendentis scribatur. Item ex alio, cum agens sit dignius passo; persona vero emens sit patiens etc.

už kolem r. 1281 knihy městské „regalium registrorum ad instar“. I bylo by zajisté lákavé pokusiti se o porovnání vývoje desk našich zemských s knihami městskými. I v deskách vyvinuly se ze soudních protokolů desky trhové a zápisné,[38]) i tam desky památné mají velkou podobnost s autentickými radními knihami a sotva lze pochybovati o tom, že vzájemný vliv obojího tohoto knihovnictví, vedeného v jednom a témže městě, byl velmi značný. Ale rozluštění tohoto zajímavého problému bude teprve možno po vydání dalších dílů pozůstatků desk zemských r. 1541 pohořelých a musí jinému místu býti zůstaveno.

[38]) Srov. Čelakovského, Povšechné české dějiny právní (2. vyd.) str. 220 násl.

A. Právní rukopisy.

1. (č. arch. 1864). *Vzácný* **právní rukopis perg. středního formátu z první pol. XV. století,** jejž Tomek klade do l. 1413—1419 a jenž obsahuje **práva zemská a městská.** Vazba ze XVI. století. Na hřbetě nápis asi z téže doby **»Staré zemské, městské a jiné právo království Českého H. 1.«.** Rozdělen je rukopis na XXVI kvaternionů, každý o deseti listech. Novější paginace obsahuje listy 1—166. Krásnými iniciálkami opatřeny jsou l. 1, 14, 21′, 43, 57, 73′, 83, 91, 92, 97, 98, 149′ a 249.

Obsah: 1. *L. 1—21. Prawo zemske Czeske gest dawno nalezene* gestie od pohanstwie ╳ *Tuto gest konecz praw Czeske zemye ꝛc.* = Ondřeje z Dubé, Výklad na právo zemské české o 123 čl. (Jireček, Codex j. boh. II. 2. str. 357—386).

2. *L. 21′—42′. Prawa pana stareho z Rozmberka* poczynagi sye a nayprwe o komornyczyech ╳ *A tak sye skonawagi tato prawa, gessto gie myel pan z Rozmberka. Amen aevia ꝛc.* = Kniha Rožmberská (Jireček u. m. II. 2. str. 70—98, ale v jiném pořádku).

3. *L. 43—57. Poczyna sye rzad zemskeho prawa a nayprwe o hlawu* ꝛc. ╳ Tento gest rzad pohoniti z lupeze — tehdy z tiech dyedyn moz uczíniti, czoz chcze iako z swych wlastnich dyediczskych ꝛc. Amen aevia ꝛc. = Český text řádu práva zemského o 100 čl. (Jireček u. m. II. 2. str. 199—255, kdež pouze 93 čl.)

4. *L. 57—73′. Sequitur processus in ydiomate latino de capite fratris vel alterius persone secundum jus terre Boemie ꝛc.* ╳ *Expliciunt processus tabularum terre de citacionibus diversis ꝛc.* = Latinský text ordinis judicii terrae (*Jireček* u. m. II. 2. str. 199—255).

5. *L. 73′—78 Poczynaji sye prawa rzeczi czesku, ta gymyzlo manowe magi suzeny byti.* Znamenay poczatek pylnye ╳ *Tuto gest konecz praw manskych.* Bud buoh pochwalen y geho myla matka se wssyemy swatymi = Český překlad 24 článků druhé knihy Švábského zrcadla (*Lassberg*, Der Schwabenspiegel str. 171 násl.)

6. *L. 78′—81. Berna regalis generalis regni Boemie* colligitur per discrictus infra scriptos ╳ Sequitur littera maiestatis super collectione berne generalis — sigillo testimonio literarum. Datum etc. = Rád o vybírání

berně z doby kr. Václava IV. (Otisknul *Emler*, Ein Bernaregister des Pilsner Kreises str. VI—VIII.)

7. *L. 81'—82'. Tuto gsu popsani kusowe zwlasstni z praw pany a vrzedniky starymi pylnie prziemyetani a gymi potwrzeni o prawiech dyedin manskich y swobodnych* X lecz milost kralowa przikaze. = Pamět místosudího dvorského Sezemy asi z r. 1409 a Jus regiae curiae z r. 1360 (*Jireček*, u. m. II. 2. str. 414—416 a 403—404).

8. *L. 83—92'. Incipiunt statuta civilia civium civitatis Yglaviensis* a viris prudentibus inventa et regalibus privilegiis confirmata. Sequitur: In nomine domini amen. Nos Wenceslaus X Expliciunt jura civium civitatis Yglaviensis. Amen. = Práva Jihlavská z r. 1249, jak novými články koncem XIII. stol. byla doplněna (*Jireček* u. m. I. str. 83 – 119.)

9. *L 92'—96'. Hic jam notantur privilegia et jura civium de Bruna.* Nos Wenceslaus X *Expliciunt jura seu statuta civium civitatis Brunnensis* et cetera. Amen. = Práva Brněnská z r. 1243 (*Jireček* u. m. I. str. 73—80).

10. *L. 97—98'. Poczynagi sie prawa miesta Prazskeho* a nayprw o conssyelech, kterak sye magi myeti w radach etc. X Konec rzadu a praw conssyelskych = Český text práv konšelských o 17 čl. asi z r. 1380 (Latinsky *Rössler* u. m. I. č. 130 a rukop. arch. č. 993, str. 172. Srov. *Čelakovský,* O právech městských m. Brikcího z Licska str. 11.)

11. *L. 98'—148. Tuto sye poczyna[gi] prawa rozliczních wyeczi a byehow tehoz miesta Prazskeho Welikeho,* a na poczatku nayprw cztu sye prawa o lichwye rozliczneе X *Tuto sye skonawagi prawa myesta Prazskeho Welikeho a podle nych mnoho gynych praw,* yakoz bude kto ge czysti, ten shleda. Amen.« = Český překlad čl. 160—377 Švábského zrcadla (Německý text u *Lassberga* u. m. str. 75-167) se zajímavými glossami ze XVI. stol.

12. *L. 148'—149'. Incipit registrum super cursum civilium sententiarum* et sequitur secundum ordinem alphabeti X Explicit regestum. = Rejstřík k následující právní knize.

13. *L. 149'—249. Iste liber cursus seu registrum civilium sententiarum intitulatur,* quarum rubrice secundum ordinem alphabeti sunt posite, pro eo ut facilius lector studiosus super casu quocunque id inveniat, quod inquirit: Utrum actori et reo cedat tota dies capitulum primum X *Explicit liber sententiarum civilium pro re publica per varios casus expressarum;* tituli autem casuum per registrum alphabeti in marginibus scripti per lectorem sunt querendi. = Zkrácená sbírka nálezů brněnských z konce XIV. století rozdělená na 72 kapitol. (Uveřejnil *Jireček,* Codex juris boh. II. 4. str. 26—287. Srov. též *Rössler,* Deutsche Rechtsdenkm. II. str. XLVII a *Čelakovský,* O právech městských m. Brikcího z Licska str. 15. násl.)

14. *L. 249—253. Secuntur quedam quandoque civibus occurrencia secundum Clementem papam Sextum edita et tradita,* nam ipse Clemens papa praescriptus pro clericis has institutiones anno ab incarnatione domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quinto publicavit, et primo de vita et honestate clericorum ab ipsis tenendas X Explicit tractatus de vita et

honestate clericorum per Clementem papam sextum editus = Klementina z r. 1355 o 12 čl.

15. *L. 253'—256. Sequitur una summa integra berne regalis a monasteriis et civitatibus regni Boemie tollenda* cameram domini regis concernens, quorum monasteriorum et civitatum nomina cum summis sunt infrascripta X *Sequitur census hereditarius regius civitatum regalium* X *Sequitur ruga regalis* X *Secuntur statuta pretorii seu consilii majoris civitatis Pragensis de homicidio* X Nota, quod infrascripti testes non admittuntur ad deponendum pro capite juramentum (neque in numerum consulum eliguntur — později připsáno) X *Sequitur jus judicis curie et aliorum officialium* X *Jura domini subcamerarii a monasteriis et civitatibus proveniencia* X *Jura familie domini subcamerarii secuntur* X Jura aliorum officialium et judicis curie habentur ante jura subcamerariatus regni Boemie = Soupisy berní, úroků, pokut a platů podkomořímu a jeho úředníkům z měst z konce XIV. stol. (*Čelakovský,* Sbírka pramenů práva městského království Českého [= Sb.] I. str. 195 a II. str. 848 a 901.)

16. *L. 258—262'. Secuntur statuta Judeorum.* In nomine sancte et individue Trinitatis feliciter. Amen. Karolus quartus X imperii vero secundo. Sequitur de eodem majestatus. Wir Wenczlaw X des Römischen in dem sibenczehen jaren = Výsady židům udělené r. 1254, 1356 a 1393 (Sb. I. č. 4, 63 a 112).

17. *L. 262'—263'. O mytu Male strany.* Waczlaw X Skonawa sye prziepys listu na czlo w miestye Male Strany Prahy vysazene nayyassnyeyssim panem a panem Waczlawem Rzymskym a Czeskym kralem potwrzeneho = Sb. I. č. 103.

18. *L. 263'—266'. Tuto sie poczyna rzad, kterak gsu wynniczie k dyelany* a perkrechtu placzeni wysazeni w zemi Czeske oc. X Skonawa sye wysazenye wynnicz nayjasnyeyssym cziesarzyem Karlem dobre pamieti cztwrtym wydane a potwrzenye a podle nyeho radu a obczi myesta Stareho Prazkeho Amen. = České překlady výsad na dělání vinic a na prodej vína z r. 1358, 1359 a 1370 (Sb. I. č. 66, 68 a 90.)

2. (č. a. 1865.) **Právní rukopis pap. z druhé pol. XV. věku** (větší část obsahu z doby před r. 1486) středního formátu, v tuhých deskách vázaný, na hřbetě s nápisem ze XVII. stol.: »*Kniha instrukcí a rozličných pamětí.*« Obsah celkem totožný jako v rukopise č. 1, toliko prameny zemského, manského a městského práva jsou zde v jiném pořádku a k těm některé nové kusy jsou přidány. Paginace nová jde od l. 1—369 a prvních 13 listů je označeno písmenami A—K. Starší paginace nejprve označena jest od l. 1—115' kapitolami 1—71; a pak teprve od l. 152'—347' paginací od l. A 1—Q 10. Rukopis psán byl nejspíše některým písařem Staroměstským, od něhož získalo jej Nové město Pražské kolem r. 1486.

Obsah: 1. *L. 1—115'.* Brněnský liber sententiarum civilium z konce XIV. stol. a před tím na *l. K.* rejstřík 72 kapitol této právní knihy.

2. *L. 115'—120'.* Klementina z r. 1355.

3. *L. 120'—132'.* Práva Jihlavská z konce XIII. stol.

4. *L. 132'—137.* Práva Brněnská z r. 1243.

5. *L. 137—141'.* Výsady židovské z l. 1254 a 1356.

6. *L. 141'—142'.* Výsada na mýto Malé strany z r. 1383.

7. *L. 142'—146.* České překlady výsad na vinice a prodej vína z r. 1358, 1359 a 1370.

8. *L. 146—149.* Řád o vybírání berně z konce XIV. stol.

9. *L. 149—152'.* Soupis berní, úroků, pokut a platů podkomořímu a jeho úředníkům z měst z konce XIV. stol.

10. *L. 152'—159.* Práva konšelská asi z r. 1380.

11. *L. 159—209.* Český překlad čl. 160—377 Švábského zrcadla, nazvaný zde rovněž »práva města Pražského Velikého«.

12. *L. 209—209'.* Secuntur statuta pretorii seu consilii Maioris civitatis Pragensis de homicidio z listu 256' předešlého právního rukopisu č. 1.

13. *L. 209'—233.* Ondřeje z Dubé, Výklad na právo zemské české z poč. XV. stol.

14. *L. 233—254.* Kniha Rožmberská z l. 1320—1330.

15. *L. 254—271.* Řád práva zemského z pol. XIV. stol.

16. *L. 271—276.* Český překlad práv manských z druhé knihy Švábského zrcadla.

17. *L. 276—277'.* Pamět dvorského místosudího Sezemy z r. 1409 a jus curiae regiae z r. 1360.

18. *L. 278—297'.* Latinský text ordinis judicii terrae z pol. XIV. stol.

19. *L. 297'—307. Tuto řád a kusové kladú sě o rozličných věcech [a] jsú popsáni.* Za času kniežete Soběslava ✕ Item kramáři mají mieti korúhev zelený a na něj váhy črvené ɔc.« = Tak zv. práva Soběslavská po r. 1437 sepsaná.

20. *L. 307—318. Incipit tractatus de statu et mutacione Romani imperii per dominum Ladulphum de Columpna canonicum Benonensem* (sic) *compilatus* et cetera ✕ Explicit tractus de statu et mutacione Roman imperii.

21. *L. 318—323'. Incipit epistola Constantini imperatoris invictissimi principis super donacione et libertacione sacrosancte universitatis ecclesie Romane tempore sancti Silvestri pape* ✕ Datum Rome sub die tercia kalendarum Aprilis (v ruk. apolinarum) domino nostro Flavio Constantino Augusto quater et Gallicano viris carissimis consulibus et cetera.

22. *L. 323'—327'. Tuto sě vypisuje, který úředník v zemských úřadech co má bráti* ✕ počestného praviti. = Přípis Ondřeje z Dubé králi Václavovi IV. (*Jireček*, Codex j. boh. II. 2, str. 357—361, zde ale v jiném pořádku.)

23. *L. 327'—346'.* Boha všemohúcieho ku pomoci vzývaje řád a ustavenie, jinak statuta Českého královstvie ✕ Capitola CXLIX. O sirých pannách za muž vdánie ✕ zpósobiti zemským právem. = Český pozměněný překlad osnovy zákonníka Karlova »Majestatis Carolinae« z doby krále Jiřího. (Otisknul Jireček, Codex II. 2, str. 109—188.)

24. *L. 347'—358'.* Počíná se registrum totižto zpravidlo na práva města Pražského X O sirých pannách za muž vdánie. A tak konec. = Stručný obsah všeho, co v rukopisu obsaženo na listech A 1 — Q 10.

25. *L. 359—359'.* »L. b. tisícého čtyrstého osmdesátého šestého najj. knieže a pán, pan Vladislav král Český X pokutu dal.« = Zápis o obnově rady »vedle statut tohoto slavného Nového města Pražského« z r. 1486. — *L. 360—366* prázdny.

26. *L. 367—369.* »Totoť jsú odpustky země svaté a putovánie puojčené od sv. Silvestra papeže ku prosbě Constantina ciesaře a sv. Eleny mátеře jeho X Item veliké tesknosti jsú na moři a strachy, protož pane bože rač každého věrného uchovati. Amen. Prescriptorum locorum singulorum declaracio per intuentes veridice potest oretenus elucidari. — Rukopis začíná *na l. a*: »Sequitur arbor consanguineitatis ascendencium in genealogia ɔc« a obsahuje na *l. b—k* později vepsané zápisy týkající se Nového města z l. 1605, 1620 a 1625, dále decretum de testamentis puerorum z r. 1350 a statuta pánův obecních starších z počátku XVII. stol.

3. (č. a. 1842.) Právní rukopis perg. z r. 1391 velkého formátu s novějším nápisem: *»Liber distinctionum juris Magdeburgensis«*, v tuhých starých červených deskách vázaný, vyzdobených deseti mosaznými puklicemi. První list, na kterém liber začínal, byl asi druhdy ozdoben iniciálkou, ale za starého magistrátu dle sdělení zvěčn. archiváře prof. dra Emlera byl někým vyříznut. Právní tato distinkční kniha je rozdělena na sedm knih a každá kniha na kapitoly a distinkce. Na začátku knih II., III., IV., V. a VII. jsou zachovány pěkné iniciálky; iniciálka na počátku knihy VI. byla rovněž vyříznuta. Končí právní kniha: *»Finitus est liber iste anno domini millesimo trecentesimo nonagesimo primo quarta feria in vigilia purificacionis sancte Marie* [1. února].« Text vydán byl *Ortloffem*, Das Rechtsbuch nach Distinctionen (1836), bez použití tohoto rukopisu a v předmluvě (str. X.) uvádí se nejstarší známý rukopis této právní památky z roku 1387. (Cod. Ambras. No. 143.)

4. (č. a. 77.) Rukop. pap. XVI. stol. středního formátu, v tuhých deskách žlutých vázaný, obsahující *Vladislavské zřízení zemské z r. 1500* s dodatky. S nápisem na hřbetě: *»Jus provinciale ab anno 1538* (sic).« Stará sign. H. IV. 3. — Stará paginace od l. A 1—O 2; nová l. 1—312. *Na l. 2.* nápis: *»Stará zřízení zemská 1538.«* — Za tím *na l. 4—50* abecední rejstřík k Vladislavskému zřízení zemskému z r. 1500 a k dodatkům k němu a *na l. 51—312* následuje text tohoto zřízení z r. 1500 a dodatků do r. 1515 jdoucích. Rukou Palackého připojena jsou čísla článků zřízení, jak je v Archivu Českém V. str. 11 násl. byl uveřejnil.

5. (č. a. 76.) Právní rukopis pap. středního formátu, obsahující *zřízení zemská z r. 1500 a 1530*, v tuhých deskách vázaný, s nápisem na hřbetě »Jus provincionale ab anno 1517« (sic). Stará signatura H. IV. 5. Paginace stará od l. A 1—Z 19 a a 1—f 1; novější od l. 1—375. O provenienci knihy svědčí zápiska *na l. 2'*: »Jiří Závěta z Závětic, měštěnín a impressor v Starém

městě Pražském, tuto knihu Viktorina ze Všehrd (sic) před mnohými léty dostav z bibliotéky dobré paměti p. Víta Ophthalmia, měštěnína a primasa Novoměstského, jakožto švakra svého, nyní v roce tomto 1635 ní se panu Bohuslavovi Zahořanskému vyplacuje s tou při tom důvěrnou žádostí, pokud se manželka má k němu o nějakou radu uteče, aby se jí v tom důvěrně ukázati neleknoval. Amen.« Mínění zde vyslovené, že rukopis obsahuje Všehrdovy knihy devatery, je mylné. Obsah: 1. *L. 3.* »tito podle krále JMti atd.« = přiznání dvou vyšších stavů k zřízení zemskému 1530 (Jireček, Codex j. boh. IV. 1 sect. 1 str. 103). — 2. *L. 5—18.* Smlouva Svatováclavská z r. 1517. (Tamže str. 90—103.) — 3. *L. 19—22.* Zřízení o ručnicích X Actum annorum etc. 1524 = Snesení sněmovní z r. 1524 obsažené v zřízení zemském z r. 1549 čl. V. 27—30 a X. 1 a 2 (Jireček tamže str. 422). 4. *L. 23—82.* Abecední rejstřík ke zřízením zemským z r. 1500 a 1530 a k zápisům, jež následují. Před tím čte se poznámka: »Cynthia lex inhibet patronos vendere linquam, causidicosque jubet gratis adesse reis. Victorinus Wssehrdius 1536, ale před tím několik leth umřel, nežli tato práva zemská psána.« — 5. *L. 83—171*: »Za právo jest, kterak v soudu zemském sedí atd.« = ***Zřízení zemské království Českého z r. 1530*** čl. 1—211 (Jireček, Cod. j. boh. IV. 1 str. 3—90). — 6. *L. 172 a 173* jsou prázdny. — 7. *L. 174—357*: ***Vladislavské zřízení zemské z r. 1500*** (Archiv Český V. str. 79 násl.) čl. 154—537, 552—555 a 538—551 s mnohými dodatky ze sněmovních snesení po r. 1500 do zřízení tohoto vkládaných. Za tím na *l. 359—373* následují snesení sněmů z r. 1512 a 1515 a na *l. 373'—375* nález soudu zemského ve při Šlikův s Jetřichem z Gutšteina z 22. března 1508. Dobu přepisu dokazují přípisky *na l. 321'*: »Dokonáno na den sv. milýho Václava knížete Českého [28. září] létha MDXXXVI° skrze mne Jiříka bakaláře příjmím Čelného od studnic v Starém městě Pražském za sv. Mikulášem« a *na l. 375*: »Dokonáno ve čtvrtek před sv. Simonem a Judú apoštoly božími [26. října] létha MDXXXVI.« Možno vysloviti domněnku, že část rukopisu od l. 174 nalézala se v souvislosti s činností komise, která měla za úkol napravovati další části Vladislavského zřízení zemského, pokud nebyly r. 1530 v prvním Ferdinandově zřízení zemském napraveny.

6. (č. a. 130.) — Právní rukopis pap. XVI. stol. středního formátu v tuhých deskách vázaný s nápisem na hřbetě: »*Nálezové soudu zemského*« [z let 1542—1568]. Novější pag. 1—461. Bez rejstříku. *Na l. 1* čte se: »***Počínají se nálezové soudu většího po pádu a zhoření desk zemských od létha ɔc 1542 až do létha 1559 a to nejprvé k suchým dnům postním.***« Následují pak *na l. 1—122* nálezové z l. 1542—1559 s udáním kvaternu deskového, v kterém jsou zapsány. — *L. 123—133* jsou prázdny. — *Na l. 134—252* za nápisem: »***Nálezové soudu zemského [většího na obeslání] po shoření desk v tato registra pořádně v spis uvedeny a vepsány jsou létha páně 1542***« jdou nálezové na obeslání z l. 1542—1561. — *Na l. 252'*: »Až potud nálezové soudu zemského většího po shoření desk na obeslání. Níž nálezové soudu zemského většího na vznešení a supplikací se začínati budou.« — *Na l. 253—276* za nápisem: »***Nálezové soudu zemského většího po pádu***

a shoření desk zemských létha 1542 od JMti na vznešení a supplikací učiněni a tuto pořádně v spis uvedeni a zregistrováni sou« následují nálezy z l. 1542—1552. — Na *l. 276'*: »Až potud nálezové soudu zemského většího na vznešení a supplikací. *Počínají se nálezové na půhonný pře při soudu zemském.«* — *L. 277—459* následují nálezy soudu zemského z roku 1543—1568, mezi nimiž i nálezy soudu komorního a dvorského přicházejí a některé nálezy soudu zemského ze starých desk do nových přepsané z l. 1465—1539.

7. (č. a. 75.) *Právní rukop. pap. z XVI. stol.* středního formátu v tuhých deskách svázaný, obsahující přepis *knihy Tovačovské, nálezy moravského soudu zemského* z l. 1415—1523 a *rejstříky k Staroměstským knihám vejpovědí* z l. 1479—1598. — Stará sign. H. IV. 4. — Dle staré paginace rozpadá se na dvě části, první od l. 1—220 a druhá od l. 1—154. Novější paginace od l. 1—320. — Obsah: *na l. 1* latinské verše. — 1. *L. 3—108.* »*Kniha pana Tovačovského,* jinak Práva markhrabství Moravského létha p. patnáctistého sedmdesátého druhého« (vydaná Demuthem 1858 a Brandlem 1868.) — 2. *L. 109—120* »*Vejpovědní nálezové v Starém městě Pražském vynešené od léta páně 1479—1518«*. »Ex primo tomo seu volumine primi libri sententiarum ab anno MCCCCLXXIX usque annum 1518.« — Ex secundo volumine. = Rejstřík nálezů, jež se zachovaly v knize archivní č. 1128. — 3. *L. 121—127*: »Ex libro sententiarum tercio sequentia judicata extant« = rejstřík nálezů z knihy archivní č. 1129. — 4. *L. 127'—136.* »Ex libro sententiarum quarto ab anno 1527 usque ad annum 1533« = rejstřík nálezů z knihy, jež se nezachovala a jež měla 547 listů. — 5. *L. 136'—143.* »*Ex libro sententiarum quinto judicata subscripta sunt ab anno 1533 usque ad annum 1544«* = rejstřík nálezů z knihy archivní č. 1130. — Pod nápisem poznámka: »Psána od pana Sixta, Ambrože Zounka, Jakuba z Kapí Hory. Aegiptiorum reges juxta regionum illam consuetudinem judices ad jus jurandum adigebant, ut etiamsi rex juberet aliquid, quod justum non esset, non judicarent, tanti referre putabant, ut populus justos haberet judices opposita (nota) erat jusjurandi religio potenciae ferocieque regiae«. — 6. *L. 143'—149.* »Liber sextus incipit ab anno 1544 usque ad annum 1566« = rejstřík nálezů z knihy archivní č. 2129. — 7. *L. 150'—164* ortele a vejpovědi z různých měst a reformace p. rad nad appelacími z l. 1573—1598; mezi nimi na *l. 158* verše české za nápisem »*Regule právní«* a »*Zrcadlo lejkovské* o mírném pořadu práva o přech hlavních městských z německého a latinského jazyka«. — 8. *L. 165—321.* »Registrum těch všech nadepsanejch věcí. — *Půhonové a nálezové od létha páně 1415 v markrabství Moravském na plném soudu vynešené od téhož času.«* Jdou do r. 1523.

8. (č. a. 1834.) Právní rukopis pap. XVII. století, středního formátu, v tuhých deskách žluté barvy vázaný s mosaznými přeskami, v novějším čase pro archiv městský zakoupený. Na přední desce: »J[an] S[tarší] T[amfalt] z T[amfaltu] 1633«. — Paginace l. 1—383. — *Na l. 1* čte se: »*Tento spis municipálu Brněnskýho* ku poctivosti a potřebě urozenému a statečnému

rytíři panu Janovi staršímu Tamfaltovi z Tamfaltu, hejtmanu panství Židlochovského, s pilnou péčí a pilností vyhledaný a sepsaný létha dole v verši poznamenaného: QVI VerI DoCtores II non 2VerVnt faVoreM SIbI.« *Na l. 2*: »Vejpis JMCské Rudolfa druhého potvrzení privilegií a municipálu města Brna«, d. na hradě Pražském ve čtvrtek den sv. Havla (16. října) léta páně 1578. Za tím následuje český překlad právní knihy brněnské sepsané původně latinským jazykem v pol. XIV. stol., později novými články doplněné a zvané »municipálem Brněnským« o čl. 730, kterou E. *Rössler*, Deutsche Rechtsdenkmaeler aus Böhmen und Maehren II. str. 3 násl. tiskem vydal.

9. (č. a. 1836.) Rukop. pap. XVII. stol., středního formátu, v tuhých deskách nově svázaný, obsahující prameny *horního práva Jáchymovského XVI. stol.* Paginace stará od l. 1—45, nová od l. 46–133. Obsah: 1. *L. 1—46*: »*Bergkwerckgebreüche,* so durch herrn Mattes Enderlein bergmeistern alhier beneben der bergkordtnung verzaichnet und bis anhero im brauch gehalten worden, anfang seines bergkmeisterambts freitag nach natalis domini anno 1536 bis anno [15]51, da er ambtsverwalter worden, volgendt mitwoch den 21. Octobris anno [15]56 in Gott selig verschieden.« (= Schmidt, Sammlung der Berggesetze II. str. 154.) — *L. 47—48* prázdny. — 2. *Na l. 49–62*: »*Newe begnadung und reformation* über das kayserliche bergkwergk in sanct Joachimbstaal 1564«. (= Schmidt, tamže III. str. 34 a Sternberg, Umrisse der Geschichte des Bergbaues und der Berggesetzgebung des K. Böhm. II. str. 303). — *L. 65—86*: »*Publication der neuen bergkwerksvergleichung* im konigreich Behem anno MDLXXV mit den staenden der Cron getroffen und aufgerichtet. 1611« = německý překlad narovnání o hory a kovy z r. 1575 (Sternberg, Umrisse II. str. 306 a Sněmy České IV. str. 276). — *L. 87—128* privilegia Jáchymovská kr. Ludvíka 1520, kr. Ferdinanda I. z r. 1545 a 1547, cís. Rudolfa II. r. 1591 a 1609, hrabat Šliků z r. 1519, 1542 a 1545, jakož i některé řády a obyčeje horní.

10. (č. a 1853.) Rukop. pap. XVIII. stol., středního formátu, v tuhých deskách vázaný, s nápisem na přední desce: »*Joachimsthaler Bergordnung sammt Appendix.*« Obsahuje na str. 320 opis řádu Jáchymovského kr. Ferdinanda I. z r. 1548. (Schmidt, Sammlung der Berggesetze II. str. 1 a Sternberg, Umrisse II. str. 291.)

11. (č. a. 1839.) Rukop. pap. XVI. století, středního formátu, v tuhých deskách vázaný, s novějším nápisem na hřbetě: »*Zřízení zemské markrabství Moravského* (kniha Tovačovská) 1602« (sic). Na přední desce šlechtický znak s legendou: »Maximilianus Udalricus comes de Kaunitz et Bietberg«.[1]) Novější paginace l. 1—109. *Na l. 3* listy přiznávací k berni za l. 1610 a 1611 Bartoše Loskota Lonského, úředníka panství Slavkovského. — Za tím poznámka: »In usum Leonis Gulielmi comitis de Kaunicz 1649.« — *Na l. 4—109* následuje přepis *zřízení zemského markrabství Moravského z r. 1604,* ale necelý,

[1]) Dle Ottova Slovníku Naučného XIV. str. 1000 byl tento hrabě Kounic zemským hejtmanem na Moravě za cís. Karla VI. a zemřel 1746.

neboť jde pouze do l. CXXXV tištěného zřízení, kdežto l. CXXXV—CXLVII a registrum nejsou přepsány.

12. (č. a. 1641.) »*Císaře Římského, Uherského a Českého krále Jeho Mti Ferdynanda druhého obnovené právo a zřízení zemské dědičného království Českého 1627.*« Rukop. pap. XVII. stol. středního formátu v tuhých deskách vázaný s nápisem na hřbetě: »Obnovené zřízení zemské království Českýho«. Čl. A. 2—F 1 jsou tištěny, ostatní psány. Za zřízením následuje český text deklaratorií a novel císaře Ferdinanda III. z r. 1640.*) Obnovené zřízení zemské bylo znovu vytištěno H. Jirečkem v Codex jur. boh. V. 2, ale bez deklaratorií.

13. (č. a. 24.) »*Císaře Římského, Uherského a Českého krále JMti Ferdynanda druhého obnovené právo a zřízení zemské dědičného království Českého 1627.*« Rukop. pap. ze XVII. stol. středního formátu v černých tuhých deskách vázaný, jejž r. 1865 Dr. Josef Emler archivu daroval. Červená sign. 1061. Lokační č. IV. 11.

14. (č. a. 116.) Rukop. pap. XVII. stol. středního formátu v tuhých deskách zelených nově vázaný za nápisem: »*Verneuerte Landesordnung des Königreichs Böheimb*« z r. 1627. Novější paginace l. 1—322. Po straně textu latinské poznámky.

15. (č. a. 117.) Rukop. pap. XVII. stol. středního formátu v tuhých deskách zelených nově vázaný. Lokační č. IV. 9. Stará paginace l. 1—299 *Na l. 1* nápis: »Der Röm. Kayserl. auch zu Hungarn und Böheimb königlichen Mayt. Ferdinandi des anderten Verneuerte Landesordnung deroselben Erbkönigreich Böhaimb.«

16. (č. a. 1846.) Rukop. pap. XVII. stol. středního formátu obsahující latinský traktát o právu městském z r. 1579 za nápisem: »*Jus municipale bohemicum*«. Na prvním listu poznámka: »Ex libris illustrissimi domini domini Jaroslai Floriani Sswihovsky de Risenbergk et Sswihow 10. Septembris anno 1677.« Novější paginace l. 1—54.

17. (č. a. 44.) »*Neue reformation der stattrecht im Khönigreich Böhaimb.*« Rukop. pap. z XVIII. stol. středního formátu nově svázaný obsahující něm. překlad tak zv. krátké summy práv městských m. Kristiana

*) V knihovně archivu m. Pražského sign. VI. B. 14. chová se druhý ještě exemplář tohoto českého Obnoveného zřízení zemského z r. 1627 zpola tištěný a zpola psaný s poznámkou: »Tato obnovená práva a zřízení zemská, též JMCské declaratoria neboližto novelly obstaráním slovutné a vzáctné poctivosti pánův desíti soudcův tohoto Starého města Pražského ku právu jejich přináležející v léthu páně 1643 vyzdvihnuty jsou a to zejména praeside judicii pana Danyele Nathanyele Předního, pana Pavla Dvorskýho z Gryfí hory, pana Vojtěcha staršího Vodičky, pana Vojtěcha mladšího Hada z Proseče, pana Bartholoměje Norberta Tlačíkovského z Malíkova, pana Jiřího Fuksa, pana Kašpara Rašpa, pana Mikuláše Sládka, pana Jana Trakala, pana Filipa Mertze.«

Pavla z Koldína z r. 1581. Invent. č. IV. 6. — Na přední straně poznámka: »Ad usum officii sexviratus«.

18. (č. a. 1835.) Rukop. pap. XVIII. století středního formátu v tuhých deskách vázaný o 68 listech obsahující ***řád soudní císařovny Eleonory*** *z r. 1711. Na l. 4—31*: »Der verwittibten Römischen keyserl., auch zu Hungarn und Böheimb königlichen Mayestaet Eleonorae Magdalenae Theresiae als dermaligen Ihro Mayt. dero freundlich geliebtesten herrn sohns, des allerdurchleuchtigist — grossmaechtigsten fürsten, herrn Caroli des dritten, königs in Hispanien, Hungarn und Böheimb dero erbkönigreichen, furstenthumben und landen allerhöchsten regentin, quoad modum procedendi et taxandi neu verfasste ***gerichtsordnung*** in specie für den Carolo Ferdinandaeisch-academischen, wie auch zugleich für die magistraten der königlichen Alten-, Neu- und Kleineren stadt Prag anno domini MDCCXI.« *L. 32—60* český překlad tohoto řádu za nápisem: »Její Mti ovdovělé Římský císařovny, též Uherské a České královny Eleonory Magdaleny Terezie jakožto tehdejší svého přátelsky nejmilejšího pana syna nejjasnějšího a velikomocného knížete a pana Karla třetího, krále Španielského, Uherského a Českého dědičných království, knížectví a zemí nejvyšší vladařky, quoad modum procedendi et taxandi vnově založená právní ordinací in specie pro Carolo-Ferdinandaeiský academický, též i spolu pro magistráty královského Starýho, Nového a Menšího města Pražského. Anno domini MDCCXI.« — *L. 63—67* resoluce cís. Josef I. z r. 1710 o exekučním prodeji statků šosovních.

19. (č. a. 190.) Německý rukop. pap. XVIII. století středního formátu, jenž obsahuje ***Miscellanea*** o otázkách ústavy české. Čís. invent. XXII., 52. Novější paginace l. 1—297. Na hřbetě nápis: »Volumen III. Epitome comitiorum. Thomus secundus a pagina 689 usque pagina 1256«, z něhož patrno, že tu jde o část většího spisu. *Na l. 1* poznamenáno: »Ex libris illustrissimi ac excellentissimi Francisci Venceslai s. R. imp. comitis de Trautmansdorf.« Obsah: *l. 2—14.*: »Caput XII. Von ursprung und fortsetzung der Landtafel im königreich Böheimb.« *L. 15—37*: »Caput XIII. Von der landesordnung, wie auch stadt- und anderen rechten.« *L. 38—53*: »Caput XIV. Von nicht annehmung der ausländer in königliche und landes- ämbter, dan hochachtung der böhmischen sprach.« *L. 54—56*: »Caput XV. Von dem obrist- burgrafen- ambtshause, wie auch selbigen güttern und dörfern.« *L. 57—58*: »Caput XVI tum. Von denen obrist- landt cammerambts güttern und selbigem hause.« *L. 59*: »Caput XVII. Von dem obrist landt- schreiberambts hause.« *L. 60—61*: »Caput XVIII. Von dem Königgratzer burggrafenambt und darzu gehörigen gründen.« *L. 62—132:* »Caput XIX.: Von steuern und gaben oder contributionen.« *L. 133—135*: »Caput XX. Von dem quanto camerali oder was von zeit zu zait zu Ihrer Mayestät aigenen disposition oder ad liberam verwiliget worden.« *L. 136—149*: »Caput XXI. Von der Prager- und Egerischen fortification.« *L. 150—164*: »Caput XXII. Von denen landes-ausgaben oder sogenannten domestico.« *L. 165—172*:

»Caput XXIII. Von verschiedenen anticipationen oder freywilligen darlehen und deren wider-bezahlung.« *L. 173—212*: »Caput XXIV. Von verschiedenen modis collectandi et exequendi, die verwilligte contributiones«. *L. 213—242*: »Caput XXV. Von dem königlichen obersteuerambt, deren rayttungs-revision und wie solches von zeit zu zeit bestellt gewesen.« *L. 243—260*: »Caput XXVI. Von dem contributions-beytrag der grafschaft Glatz, wie auch des Egerischen bezircks und des Elbogner creises.« *L 261—275:* »Caput XXVII. Von denen königlichen Prager städten und neben-rechten.« L. *276—282:* »Caput XXVIII. Von derer übrigen königlichen städte schulden tractations- und nach der zeit erfolgten emporbringungs - comission.« *L. 283—297:* »Caput XXIX. Von ehemaliger kriegsverfassungen und landes-defension, dan zu unterhaltung des disfälligen kriegsvolgs beschenen verwilligungen.« Data v tomto spisu jdou do r. 1741 a mohl tedy spis teprve po tomto roce býti sepsán. Zmíněný František Václav hrabě z Trauttmansdorfu, v jehož knihovně rukopis druhdy se nalézal, byl pánem na Litomyšli a zemřel r. 1753. (Ottův Slovník Naučný XXV. str. 671.)

20. (č. a. 1837.) Rukop. pap. z XIX stol., středního formátu, v tuhých deskách vázaný, obsahující na 186 stránkách výpisy pramenů práva horního z archivu guberniálního v Praze za nápisem na přední desce: »***Auszüge aus dem Peithnerischen im Gub. archiv befindlichen Manuscripte über das böhm. Bergrecht***«. — *Na str. 17—50:* »Graf Stephan Schlikens und dessen gebrüdern bergordnung auf das Joachimsthaler bergwerk vom J. 1518« o 106 článcích. — *Na str. 88—186*: »Allerunterthaenigst unvergleichlicher entwurf einer erneuerten und verbesserten bergordnung für das königreich Böheim, für das marggrafthum Maehren und den österreichischen antheil Schlesiens. Auf veranlassung der k. k. Hofkammer in münz und bergwesen verfasset« z první pol. XIX. stol. o 141 článcích.

21. (č. a. 1838.) Rukop. pap. XIX stol., středního formátu, v tuhých deskách svázaný, obsahující výpisy z archivu guberniálního v Praze ve věcech práva horního r. 1829 učiněné za nápisem: »***Auszüge aus dem Gubernialarchiv und Registratur im Bergfache***«.

22. (č. a. 1822.) »***O zákonném stavě českého jazyka.*** Od dra A. ***Strobacha.*** Rukop. pap., středního formátu, nově vázaný o 165 listech s poznámkou censurního úřadu »17 November 1846 N° 1540«.

23. (č. a. 2860.) »***Osnova řádu stavebního*** pro král. hlavní město Prahu a okolní města a místní obce«, kterou r. 1898 obecní starší architekt ***Münzberger*** vypracoval a sněmu předložil.

B. Knihy Starého města Pražského.

(Z doby předhabsburské.)

I. Knihy pamětní (Libri memoriales).

24. (č. a. 986.) *Nejstarší kniha městská Starého m. Pražského z l. 1310—1419.* **Rukopis papírový velkého formátu v tuhých deskách vázaný ze XIV. století.** Na hřbetě novější nápis: *»Liber vetustissimus statutorum et aliarum rerum memorabilium Veteris urbis Pragensis«.* Jest to nejstarší kniha obce Staroměstské (liber civitatis), do které od r. 1310 psaly se *počty* a *dluhy* obce i jiné důležitější zápisy a listiny obecní. Zejména zapisovala se sem od r. 1314 až do r. 1371 *statuta obecní,* od r. 1324 udělení *práv měšťanských,* v l. 1331—1337 *pečetění listů* rychtářem a konšely vydaných a pak celé znění *listů* a také *výpovědí* rady z l. 1335—1419; v letech 1332—1368 *obnovy rady městské* a podřízených menších úřadů a konečně na prázdná místa zapsány jsou některé *listy královské*[1]) a ku konci knihy jsou v druhé pol. XV. století připisována *práva měšťanská* od r. 1451 až do spojení Starého a Nového měst Pražských r. 1518. Kniha má dvojí paginaci. Novější (str. 1—279), které se zde přidržujeme, pochází od zvěčn. archiváře městského prof. dra *Emlera,* jenž větší část starších zápisů z této knihy ve svých Regesta Bohemiae et Moraviae (cit. Reg.) uveřejnil, a starší paginaci (I—CCCXVI) nejspíše protonotářem městským mistrem Wernherem kolem r. 1370 pořízenou, které Tomek, Rössler, Mourek a j. se přidrželi. Při tom některé listy scházejí a ostatní, byvše brzo po r. 1370 a před r. 1418 v jedno svázány, nedbalostí vazače do nepořádku jsou uvedeny.

Obsah: L. 1 a 2' (bez staré paginace) obsahují zápisy o některých příjmech a vydáních obecních z r. 1319; seznam cechů městských,[2]) asi r. 1370 sestavený seznam starších statutů obecních, jež se v knize nalézají za nápisem: *»Incipit registrum jurium et statutorum civitatis per numerum antescriptum«*[3]) a konečně žalobní spis měšťanstva Pražského proti králi Janu z r. 1319, začínající: Nos cives proponimus querulose etc. (Reg. III. č. 504 a Tomek, Čas. Č. Musea 1846 str. 482 a Děj. m. Prahy I. str. 537.)

---

[1]) Šest listů panovnických otiskli jsme odtud ve Sb. I. pod č. 7, 8, 16, 17, 35 a 38.

[2]) Jmenují se: Pannicide. Institores. Carnifices. Sartores. Brasiarii. Sutores. Sellarii. Textores. Fabri. Pellifices. Pistores. Cultellarii. Aurifabri. Armifices. Salinarii. Pabularii. Clyppearii. Carpentarii. Lapicide. — Zajímavý je pořádek, v kterém živnosti ty přicházejí.

[3]) Po straně rejstříku nalézá se přípisek touže rukou: *»Nova statuta.* Quere in folio CCLXXI. Quam diu duret dies et annus habetur folio CCLXXIII⁰. Ibidem habetur de expensis in legacionibus civitatis, habetur ibidem folio CCLXXIII⁰«; a poněvadž tato statuta jsou z r. 1370 a 1373, tedy patrně byly rejstřík i paginace v těchto letech pořízeny.

L. 3 (st. p. I.). Ungeltum civitatis Pragensis sic debet recipi (= Rössler, D. Rechtsdenkmäler I. str. 1.) Zápis byl asi r. 1311 učiněn, soudě dle záznamu na *l. 37* obsaženém o ujetí všech ungeltů k obci téhož roku. Reg. IV. č. 1760 kladou jej asi neprávem do r. 1330—1358.

L. 4 (st. p. II). Hec sunt debita, que jurati — tenentur solvere in illis sexagenis marcharum, quas primo dederunt regi Johanni (Reg. IV. č. 1992, kdež soupis se klade k r. 1315). — *L. 4'*. Anno domino millesimo CCCXXI° conscripta sunt debita civitatis Pragensis. (Reg. III. č. 748.)

L. 5—7 (st. p. III—V). *Hec sunt statuta judicis et juratorum pro commodo civitatis.* (Statuta z l. 1314 a 1347 = Rössler u. m. I. str. 4—8, č. 2—7 a Reg. III. č. 233. a IV. č. 168.)

l. 7'—8' (str. p. V'—VI) obsahují listy kr. Václava II. z r. 1299 a kr. Jana z r. 1329 (Sb. I. č. 7 a 16 a Reg. II. č. 1844), jakož i statuta z r. 1296 a 1297 (Reg. II. č. 1719 a 1738) a zápis z r. 1335 (Mourek str. 9).

l. 9 (st. p. VII.). A. d. MCCCXVIII° hec est pecunia recepta per XXIV juratos de cauponibus (= Reg. III. č. 412).

l. 9'. A. d. MCCCXXI° conscripta sunt hec debita civitatis (mřežováno).

l. 10 (st. p. XXXIV). De jure civili, qualiter debeat conquiri = (Statuta z r. 1328, 1330 a 1332 u Rösslera I. str. 15 násl. č. 22—28 a Reg. III. č. 1413, 1690 a 1941).

l. 11—15' (st. p. XXXV—XXXIX). A. d. MCCCXXIV Hagnager factus est civis Pragensis etc. Následuje udělení práv měšťanských v l. 1324—1339. (Almanach obce Pražské IV str. 238—245.) — Na *l. 15* též »pannificum et pannicidarum ordinacio« z r. 1330 (u Rösslera I. str. 18 č. 29 a Reg. III. č. 1612).

L. 16 (st. p. XL)—*27'* (LI). Statuta a zápisy z l. 1316—1341 (u Rösslera I. str. 19—32 č. 30—47 a Reg. II. č. 2240, III. č. 321, 329, 423, 1509, 1678, 1757, 1815, 1816, 1865 a 1969 a IV. č. 151, 166, 171, 247, 249, 272, 521 a 881, též *Mourek* str. 4, 10 a 11.)

L. 29 (st. p. LIV). De treugis homicidiis = statut z r. 1349 u Rösslera I. str. 33 č. 48.

L. 30 a *31* (st. p. LV a LVI) prázdny.

L. 32—35' (st. p. LVII—LX). A. d. MCCCXXXI° sabatho in die sti. Othmari sigilate sunt hec litere: — podobně MCCCXXXII f. 3. post Epiphaniam — f. 4. ante Reminiscere — in dominica Judica me — sabbato ante dominicam Cantate — in vigilia ste. Marie Magdalene — f. 6 post diem sti. Bartholomei — sabato quatuor temporum — die beate Elizabeth — f. VI. quatuor temporum ante nativitatem Christi. (Devětkrát v roce.) Item a. d. *MCCCXXXIII°* die dominico ante Epiphaniam — sabato ante Invocavit — f. IV quatuor temporum festi Penthecostes — f. II post Assumpcionem — in vigilia nativitatis sancte Marie — f. V post diem beati Francisci — f. VI post diem storum Symonis et Jude (sedmkrát v roce). — A. d. *MCCCXXXIV°* ante festum sti Viti sigillate sunt hec litere: — sabbato ante dominicam Oculi. Podobně z r. 1337 a 1329. (Reg. III. č. 1852, 1869, 1883, 1900, 1920,

1939, 1948, 1960, 1966, 1972, 1980, 2009, 2032, 2036, 2049, 2055 a IV. č. 22, 56, 446, 447 a 694). Též jiné zápisy (Reg. III. č. 1892).

L. 36 (st. p. VIII). Zápisy o příjmech a vydáních r. 1318.

L. 37—53' (st. p. IX—XXV). *A. d. MCCCXI* in septuagesima domini jurati intromiserunt se de theloneis omnibus. Příjmy a vydání z ungeltů z l. 1311—1323. (Srov. Reg. III. č. 55, 114, 172, 236, 288, 347, 410, 476, 553, 640, 746, 747, 834 a 953 a IV. č. 1993.) Na prázdná místa vepsány později některé listy vydané rychtářem Bořutou a přísežnými Starého m. Pražského z r. 1352, jakož i starší listy z l. 1335—1345. (Reg. IV. č. 127 a 1621.)

L. 54 (st. p. XXVI). Nach Christes gepurt uber tausent jar drew hundert jar in dem vier und zweinzigsten jare vor mittvasten haben die purger von Prag den Regenspurgern genommen. (Reg. III. č. 965 a Mourek str. 1.) Za tím statut z r. 1328. (Reg. III. č. 1405, Rössler I. č. 8.)

L. 56—61' (st. p. XXVIII—XXXIII). Anno d. MCCCXXVIII facta sunt constituciones infrascripte: (= Rössler I. str. 9—15 č. 8—22; Reg. III. č. 1361, 1406, 1656 a 1657, IV. č. 1643 a Mourek str. 5). Mezi tím zápisy vepsány z r. 1347 a 1350. (Mourek str. 11.)

L. 62—63' (st. p. LX—LXI). Statuta de etate debita puerorum z r. 1350 atd. (Rössler I. str. 35—37 č. 53—57 a Reg. III. č. 908.)

L. 64—67' (st. p. LXII—LXV). Listy kr. Václava II. z r. 1304 a kr. Jana z r. 1330 (Sb. I. č. 8 a 17, Reg. II. č. 2005 a III. č. 1646) a podvržený list kr. Václava I. z r. 1235 křižovníkům. (Reg. I. č. 868.)

L. 68—73' (st. p. LXVI—LXXI) prázdny.

L. 74—75' (st. p. LXXII—LXXVI) dvě statuta o kupcích z r. 1333. (Reg. III. č. 2006 a 2007 a Mourek str. 6 a 7.)

L. 76—85' (st. p. LXXIV—LXXXIII) prázdny.

L. 86—118' (st. p. LXXXV—CXVII). Hii receperunt jus civile v l. 1340—1393 (Almanach 1901 str. 245—252, 1902 str. 33—58). — Na *l. 116* (st. p. CXV) statut o sukna kraječích a kramářích z r. 1365 (Rössler I. str. 38 č. 58).

L. 119—135' (st. p. CXIX—CXXXI, CCLIII, CCLVII) prázdny; toliko na dvou listech 120 a 135 zápisky o počtech obecních.

L. 136 (st. p. CCĹVIII). Statut de racionibus juratorum z r. 1338 (Rössler I. str. 30 č. 44, Reg. IV. č. 521) nemřežován.

L. 137 (st. p. CCLIX). List kr. Jana z r. 1338 (Sb. I. č. 35 a Reg. IV. č. 608 a 613).

L. 138—143 (st. p. CCLXII—CCLXXI) prázdny, jen na l. 138 a 143 počty obecní.

L. 143'—150 (st. p. CCLXXI'—CCLXXIX). Statuta z r. 1338, 1339, 1354, 1356, 1359, 1361, 1364, 1370 a 1371 (Rössler I. str. 40—58 č. 59—96 a Reg. IV. č. 506, 516, 634, 639, 738, 759, 850). — Za tím statut z r. 1357 o zákazu prodeje nezdravého masa.

L. 150—151 (st. p. CCLXXIX a CCLXXXI). *A. d. millesimo CCCXL feria secunda in vigilia conversionis sancti Pauli apostoli* (24. ledna) hic

jurati per dominum Petrum de Rosenberk pro tunc capitaneum in monasterio sancti Clementis Prage sunt creati, videlicet Meinhardus Wolframi atd. Ipsi wero jurati statuerunt officiales civitati infrascriptos etc. (Reg. IV. č. 759). — Za tím list rady o čistění města (Reg. IV. č. 764) a listy kr. Jana z r. 1340 a markrabího Karla o starších mlynářích (Sb. I. č. 38 a Reg. IV. č. 782, 839 a 846).

L. 151'—164' (CCLXXXI'—CCXCIII'). *A. d. MCCCXLIV in die ste. Cecilie virginis* (23. listopadu) ad sanctum Jacobum hora vesperarum per dominum regem constituti sunt seu creati novi jurati, quorum nomina sunt per ordinem subscripta: Andreas Goldner etc. (Reg. IV. č. 885 a 1469). — Následují obnovy rady a úřadů městských: *1341* feria 4 in die sti. Benedicti (21. března) »per regem«, *1348* in vigilia sancte Margarethe virginis (12. července) per dominum Romanorum et Boemie regem d. Karolum; *1350* dominica infra octavam Epiphanie domini (31. ledna) per d. regem in domo consilii; *1352* in die sancti Jacobi apostoli (25. července) per dominum regem; *1353* f. IV ante f. sti. Laurencii (7. srpna) per d. subcamerarium in domo consilii; *1356* in crastino sancti Blasii martyris (4. února) per d. Karolum Romanorum imperatorem semper augustum et Boemie regem; *1359* feria quinta post diem cinerum (7. března) infrascripti viri ad officium consulatus per d. episcopum Mindensem sunt positi; *1360* f. sexta ante f. sti. Benedicti (20. března) per d. episcopum Mindensem; *1362* f. III ante festum sti. Johannis Baptiste (21. května) per d. Theodricum archiepiscopum Magdburgensem, *1365, 1366, 1368* pouze obnovy úřadů litkupníkův a jiných obecních zřízenců zapsány. Mezi ně vepsána dvě statuta z r. 1342 a 1344 (Rössler I. str. 60 a 61 č. 98 a 99 a Reg. IV. č. 1165, 1194 a 1390) a některé listy rady z r. 1342, 1345 a 1346 (Reg. IV. č. 1167, 1190, 1359, 1492, 1511, 1613 a 1711).

L. 165'—178 (CCXCIV'—CCCXI'). Statut z r. 1371 konvářům (Mourek str. 12 a 14) a listy i výpovědi přísežných z r. 1350 a 1360.

L. 179 (CCCXII). Snesení rady z *16. června 1362* o příjmech protonotáře mistra Wernhera a o tom, že má vždy poselství se účastniti (Tadra, Kanceláře str. 259). — Za tím: Ista pertinent ad pondus civitatis. Ista pertinent ad pondus in Leta Curia. (Rössler str. 61 č. 100 a 101).

L. 180 (st. p. CCCXIII). Výpověď přísežných z r. 1350 ve při dvou městských rodů (zv. Rostonides et Lemperfulerides) o užívání znaků (pro clipeo seu signo clipei deferendo). Za tím: Sciendum, quod *a. d. MCCCXV infra festum Pentecostes* date sunt d. Johanni regi CCCC marce gr. breves etc. (Reg. III. č. 259) a počty obecní z r. 1350.

L. 181—183' (st. p. CCCXIV—CCCXVI'): Obnovy úřadů městských z l. 1337, 1338 (Reg. IV. č. 362 a 514) a 1340; zápisy rady z l. 1345 (Reg. IV. č. 1514, 1611, 1720, 1745 a 1755), 1346—1348, 1350—1352 (na příjmy protonotáře mistra Wernhera — mřežováno. Srov. Tadra, Kanceláře str. 256) a 1365.

L. 184—198' (st. p. CXXXIII—CXLVII). Kšafty a zápisy různého obsahu z l. 1360, 1373, 1388, 1390, 1393, 1394, 1399, 1400—1419; mezi

jiným pře řemesla zámečnického z r. 1399, postřihačů z r. 1400 a nožířů z r. 1360 zapsané »in libro judicii nostre civitatis Pragensis« (l. 184, 185 a 192), listy týkající se Dvorce a Podolí z r. 1388, Běchovic z r. 1405 (odvolání do Starého města české), a Košíř z r. 1406 (185′, 186′ a 189′); listy kr. Václava IV. z r. 1406 a 1410 (190 a 191); výpisy z desk půhonných z r. 1397 o pohánění měšťanů (198′). Srov. Mourek str. 14—32.

L. 199—235 (st. p. CXLVIII—CXCVII) prázdny.

L. 235′ (st. p. CXCVII′) udělení práva městského panně Barboře tkadlici plátna r. 1507.

L. 236—276′ (st. p. CXCVIII—CCXLV′). Anno d. MCCCCLI notantur certe persone vicinorum Majoris civitatis Pragensis cum ipsorum fidejussoribus, que susceperunt *jus civile*: Janco Coranda etc. = Práva měšťanská z l. 1451—1518. (Almanach obce Pražské 1903 str. 126—148 a 1904 str. 57—63.) — Mezi těmito zápisy práv měšťanských jsou některé starší záznamy o počtech obecních, zejména na l. 268′ (st. p. CCXXXIV′) počty z r. 1310 (Reg. II. č. 2247), kdež zároveň doklad, že kniha tato byla o sv. Havlu (16. října) 1310 založena, neboť se tam čte: »Racio de expensis civitatis Pragensis pro variis necessariis. Hec sunt distributa civitatis a. d. MCCCX a festo sti. Galli inchoata. *Item dedimus III. fertones pro libro presenti.*«

Stará paginace dá se s novější takto srovnati: *L. I—VII* = l. 3—9; *l. VIII—XXXIII* = l. 37—61; *l. XXXIV—LI* = l. 10—27; *l. LII—LIII* scházejí; *l. LIV—LIX* = l. 29—35; *l. LX—CXVII* = l. 62—118; *CXIX* až *CXXXI* = l. 119—130; *l. CXXXIII—CCXLV* = l. 184—276; *l. CCLIII* až *CCLVII* = l. 131—135; *l. CCLVIII—CCLIX* = l. 136 a 137; *l. CCLXII* až *CCCXVI* = l. 138—183.

Z rukopisu toho větší část je tiskem uveřejněna. Psali o něm a čerpali z něho: ***Tomek***, Kniha Starého města Pražského od r. 1310 v Časopisu Č. Musea 1844 str. 566 a Dějepis m. Prahy II. str. 293 a III. str. 307; též v Základech starého místopisu Pražského I. str. 7 cituje jej *stm. 1310*; ***Emler***, Zprávy kr. č. společnosti nauk 1873 str. 54; ***Rössler***, Deutsche Rechtsdenkmäler aus Böhmen und Mähren I. str. XXXII násl., kde většina statutů z knihy té je otištěna (s citací St.); ***Tadra***, Kanceláře str. 160; ***Čelakovský***, Sb. I. str. CLVI; ***Mourek***, Zum Prager Deutsch des XIV. Jahrhunderts ve Věstníku král. české společnosti nauk 1901 str. I. násl. a ***Teige***, Seznamy měšťanů Pražských v Almanachu král. hl. m. Prahy 1901 str. 230 násl. a též v násl. ročnících.

25. (č. a. 993.) ***Kniha pamětní z l. 1366—1540.*** Rukop. perg. a pap. (od str. 84) XIV. stol. velkého folia do tuhých desek svázaný s mosaznými přeskami. Na hřbetě nápis XVI. stol.: **»Liber I. Privilegia.«** a na prvním druhdy na desce přilepeném listu rukou z r. 1565: **»Primus liber vetustissimus privilegiorum, statutorum et decretorum Veteris urbis Pragensis necnon gloriose aureeque memorie ejusdem perpetuo dignissimus.«** Za tím notářský list z r. 1342 začínající: Marcus prepositus

ecclesiae sancti Petri de Allyace Mediolanensis diocesis executor etc. — Stará paginace dle stránek od 1—273, pak nová paginace dle listů 272—334'. Jednotlivé kopie listů jsou až do str. 134 číslovány.

Obsah: 1. *Str. 1—72 perg.* Přepisy majestátů královských, statutův a listů rychtáře a konšelů a jiných osob z l. 1282—1366 jednou rukou (nejspíše protonotáře Staroměstského mistra Wernhera) psané, ale beze vší chronologie pod č. I—CXX. Po straně stručná regesta touže rukou. *Na str. 60* jinou rukou jsou vepsány dva majestáty z r. 1368 a 1370.

2. *Str. 73—84. perg.* Přepisy téhož obsahu z l. 1373—1400 č. CXXI až CXXXVI. Na l. 81 první česká listina z r. 1399.

3. *Str. 85—128 pap.* Listy královské a městské z l. 1402—1419, č. CXXXVII—CCXX, na papíře odtud psané dosti chronologicky za sebou jdoucí, ač notáři i starší listy připisovali, jež jim přišly do rukou, na př. na str. *96* a *97* Jura Theutonicorum differencia a juribus Boemorum. Nos Johannes etc. (Sb. I. č. 12) a jiné památné starší písemnosti z r. 1348, 1373, 1375, 1379, 1381, 1392 a 1393. Psány jsou asi rukou dvou notářů Staroměstských bratří Jana a Sigmunda z Weilburka.

4. *Str. 128—163.* Některé majestáty, přísahy králův i konšelů, výnosy a nálezy obce Staroměstské, úmluvy s dvěma městy Pražskými atd. z l. 1421—1524, č. CCXXI—CCXXVII na str. 134 z r. 1421, načež číslování přestává. Str. *164—169* jsou prázdny.

5. *Str. 170—173.* Statuta consilii civitatis Pragensis. Naiprwe ze wssielikaky konssel ma poslussen byti burgermistra, etc. = Český překlad práv konšelských z r. asi 1380 o 18 čl., k nimž 14 nových článků na počátku XV. stol. (19—32) přidáno.

6. *Str. 174.* (Carbonarii). A. d. millesimo CCCC° quinto Wenceslao Berancone pro tunc magistro civium existente accesserunt eundem carboniste infrascripti etc. = Statut o uhlířích z r. 1405.

7. *Str. 175—203.* Sbírka statutů obecních z l. 1311—1371 převzatá z předcházející knihy arch. č. 986. (l. 3—165') s vynecháním těch statutů, jež tam jsou mřežovány a tedy platnosti pozbyly.

8. *Str. 203—213.* Nová statuta z l. 1380—1418 (Rössler u. m. I. str. 88—100 č. 130—147). Oboje tyto sbírky buď r. 1418 neb 1419 byly nejspíše tehdejším protonotářem mistrem Sigmundem z Weilburka pořízeny a vepsány. Na *str. 209.* zápis o korunovéní královny Žofie z r. 1400.

9. *Str. 213—241.* Výnosy neb statuta obecní, listy královské, přísahy králův i konšelů, nálezy soudní a jiné paměti z l. 1420—1528.

10. *Str. 242—262.* »Tyto kniehy vybrány jsú z listóv a z práv Velikého města Pražského, kterýmiž listy a právy kniežata a králové darovali též město Pražské, totižto milostmi a svobodami ode všech obtiežení nade všecka jiná města.« = Přepis z druhé pol. XV. stol. (asi z r. 1490) právní knihy Staroměstské o 179 čl., jež po r. 1439 byla sepsána na základě privilegií a statutů obecních a jíž se říkalo »Práva Soběslavská« (Výbor z literatury české II. str. 315. Srov. Ottův Slovník Naučný XXIII. str. 562). Na *str. 249* zápisek pozdější rukou, že král Ferdinand r. 1540

povolil, aby měšťané svým právem se spravovali. Na *str. 262* je list Adama ze Šternberka z r. 1535 o povýšení jezu na Vltavě.

11. *Str. 263—272 a listy 273—334'*, na nichž zapsány hlavně listy, dekrety a výpovědi královské, nálezy soudů vyšších, akta sněmovní, smlouvy státoprávního obsahu, rozhodnutí ve věcech náboženských, kšafty a zápisy obecní z l. 1529—1611. Mezi to pak vtrouseny i starší výpovědi, naučení a zápisy z r. 1387 (naučení do Žatce o kšafty), 1437, 1441, 1490, 1497, 1499 a 1509 a ku konci na *l. 306—334'* přepsána jsou Kompaktáta s koncilem Basilejským r. 1437 uzavřená a latinským i českým jazykem sepsaná. Ostatní listy jsou prázdny.

O knize psali *Tomek*, Časopis Č. Musea 1844, str. 575 násl., *Rössler*, D. Rechtsdenkmaeler I. str. XXXIV násl, jenž uveřejniv odtud statuta městská označil rukopis sign. A., a *Čelakovský*, Sb. I. str. CLVII násl., kdež na str. CLVIII uvedeno jest 75 listin, jež odtud ve Sb. jsou otištěny.[1]) Velký počet listin z l. 1282—1346 tisknul odtud *Emler* v Regesta Bohemiae et Moraviae a sice v II. dílu č. 1288 (str. 13. Libri vetustissimi), 1892 (21), 1906 (12), 1983 (14), 2003 (38), 2223—2227 (3, 4, 6 a 19); v III. č. 49 (64), 70 (35—37), 295 (19), 310 (62), 341 (17), 360 (68), 447 (17), 452 (19), 1151 (8), 1324 (20), 1352 (71—72), 1395 (40), 1452 (16), 1461 (39), 1464 (57), 1646 (57), 1655 (20), 1802 (2), 1803 (41) a 1807 (15); konečně v IV. dílu č. 15 (67—68), 24 (40), 217 (9), 256 (24), 502 (34—35), 557 (17), 627 (16), 630 (69—70), 667 (41), 690 (61), 754 (5—6), 917 (8, 19, 67), 925 (67), 928 (65), 1018 (11), 1043 (62), 1064 (4 a 37), 1066 (37 a 38), 1088 (70), 1144 (4 a 16), 1204 (16) a 1606 (2—3). Z liber vetustissimus otisknul dále Pelzel v Urkundenbuch Karl der Vierte I. listiny č. 1, 3—6, 11, 22, 56, 57, 62, 70—74, 76—81, 84 a 103, a II. č. 227—234, 246, 301—303, 308 a 332.

26. (*č. a. 993 a.*) ***Kniha pamětní z l. 1436—1587. Liber secundus albus privilegiorum, statutorum et decretorum Veteris urbis Pragensis.*** O knize té, jež po válkách husitských byla založena, aby se do ní zapisovala privilegia, statuta a nařízení obce Staroměstské, víme, že ještě r. 1682 byla v držení obce Staroměstské, ale pak všechna stopa po ní se ztratila. Zachoval se nám ale obsah její větším dílem v rukopise bibliotéky Gerštorf-Weichâšské č. 32 (stará signatura XX 14) v Budišíně, nadepsaném »*Politica Pragensia et varia*« a to na listech 49—112. Zde čtou se výpisy a i četné přepisy zápisů z této knihy kolem r. 1587 některým asi písařem Staroměstským pořízené za nápisem: »*Ex libro secundo privilegiorum, statutorum et decretorum Veteris urbis Pragensis*«. Zápisy ty byly v novější době pro

---

[1]) Ve Sb. bývalo by možno mnohem větší počet listů výsadních ze XIV. století odtud uveřejniti, ale vydavatel byl nucen — ač nerad — značnou část jich vynechati k naléhavému přání, aby publikace přílišně nevzrostla. Následkem toho míní v dodatcích ještě svým časem některou část s jinými doplňky privilegií m. Pražských tiskem vydati.

archiv městský p. Tužilem přepsány a v jedno svázány, a jako náhrada za ztracený rukopis vedle předcházejícího liber vetustissimus č. 993 v archivu umístěny. Bližší zpráva o rukopise tom byla uveřejněna v úvodu k Sb. I. str. CLVIII. Zde bylo vyloženo, že zachované části tohoto liber secundus převzaty byly z 254 listů ztraceného rukopisu a že zápisy jdou hlavně od r. 1436—1587 a sice obsahují z *l. 2.* libri secundi nález krále Vladislava na Budíně 28. prosince 1515 ve při stavův. — *Z l. 4—41* české výtahy z privilegií Star. m. Pražského potvrzených cís. Sigmundem 1436 (Sb. I. str. 224 a 228). — *Z l. 42—45* české překlady tří dalších majestátů cís. Sigmunda z r. 1436 (Sb. I. str. 220, 221 a 226). — *Z l. 47—49* tři výsady kr. Ladislava z r. 1454 (Sb. I. str. 236, 239 a 242). — *Z l. 52—57* české překlady tří výsad krále Jiřího z r. 1458 a 1459 (Sb. I. str. 243, 244 a 246). — *Z l. 58, 70 a 73* české překlady pěti listů císaře Fridricha III. z r. 1462, 1475 a 1477 (Sb. I. str. 260, 273, 281 a 284). — *Z l. 60—67, 89—94* majestáty krá'e Vladislava z r. 1472, 1509, 1510 a 1511 (Sb. I. str. 265, 267, 268, 336, 337, 349 a 353). — *Z l. 80* Zřízení o mlýnech Pražských 1364—1540. — *Z l. 95 až 127* výsady kr. Ferdinanda I. a jiné zápisy z l. 1529—1544. — *Z l. 138* majestát kr. Vladislava na pikharty a bratry z r. 1508 (Archiv Český VI str. 391). — *Z l. 139* výpověď soudu komorního mezi p. mistry učení Pražského a Pražany o ves Michle 1545 a list kr. Vladislava na práva a svobody kramářův Pražských 1497. — *Z l. 141* snešení přátelské měst Pražských 1547 (S připiskem: Vide alibi in historia ejus anni pag. 180). — *Z l. 142—156* zápisy z 1548—1561. — *Z l 161.* List cís. Karla IV. z r. 1362 na špitál chudých proti sv. Kříži v Starém městě Pražském. — *Z l. 163* zápisy z r. 1532 a 1533. — *Z l. 164* listy kr. Vladislava na městečka Klumín a Rybník 1497 a 1507. — *Z l. 166* přiznání Pražanů ku právu zemskému 1443 a 1454. — *Z l. 167.* Zápisové a listové a dobré vuole na zboží, vsi a vesnice, kteréž drželi Staroměstští k obci z l. 1421—1544. — *Z l. 180 a 181* tři majestáty kr. Vladislava z r. 1497, 1499 a 1507 (Sb. I. str. 308, 311 a 334). — *Z l. 181* Rozdělení panství Přerovského po jednotě mezi Pražany Staroměstské a Novoměstské 1529. — *Z l. 184.* Nález soudu komorního z r. 1533. — *Z l. 193* list kr. Vladislava o Templ v Celetné ulici z r. 1513 (Sb. I. str. 340). — *Z l. 194.* Privilegium zemské (= úvod z Majestas Carolina v Archivu Č. III. str. 68). — *Z l. 195.* Nález královský mezi stavy a Pražany Staroměstskými o kšafty zemské 1534. — *Z l 197—209.* Další rozepře a výpovědi z doby Ferdinanda I. z l. 1534 až 1538. — *Z l. 210* privilegium fratrum hospitalis s. Joannis Baptiste per Bohemiam kr. Václava II. z r. 1284 (Emler, Reg. II. č. 771 a 1319). — *Z l. 211* výsady m. Strakonic z r. 1539. — *Z l. 213.* Smlouva Staroměstských s učením Pražským o kšaft doktora Jana France 1541. — *Z l. 214—230* privilegia a nařízení cís. Ferdinanda I. a jiné zápisy z r. 1542—1568. — *Z l. 240* smlouva mezi Staroměstskými a Malostranskými o některé nevole a nelibosti 1506 (Sb. I. str. 326). — *Z l. 240.* Dekret cís. Maximiliána II. o cizozemcích 1575. — *Z l. 241—246* dva majestáty cís. Ferdinanda I. z r. 1562 (Sb. I. str. 427 a 430). — *Z l. 248* český překlad listu kláštera kartouz-

ského o rozprodání měštišť 1386. — *Z l. 249* instrukcí z strany šenkování vína uherského 1580. — *Z l. 245.* O zatykačích výpovědi 1542. — *Z l. 250.* Šacunkové někteří města Prahy 1537—1552. — *Z l. 252* zápisy o mlýnech z r. 1384 a 1479. — *Z l. 253.* O Templi v Starém m. Praž. 1467. — *Z l. 253—284* zápisy z doby císaře Maximiliana II. a Rudolfa II. z r. 1576—1587. — *Z l. 185* dvě privilegia Hradeckých 1372 (Sb. II. str. 649 a 668). — *Z l. 185.* Nález Pražanů o mlýně na Poříčí 1414. — *Z l. 186* privilegia Tachova 1372 a Loun 1325 (Sb. II. str. 671 a 222). — *Z l. 188.* Privilegium ecclesiae Wyssegradensis 1404. — *Z l. 190 a 191.* Privilegia cís. Sigmunda Vysokému Mýtu a Berounu 1437. — Alia privilegia Weronensium 1325 až 1454 (Sb. II. str. 227 a 439). — *Z l. 134.* Reliquiae sanctorum in castro Karlstein. — *Z l. 137.* De quodam Scytha tempore Caroli IV imperatoris 1358. — Antiquissima prophetia Romae reperta dicta Martini.

27. (č. a. 992.) *Kniha pamětní z l. 1417—1480.* Rukop. pap. velkého folia v tuhých deskách svázaný s pěkným kováním a přeskami. *Na l. I* nápis rukou XVI st.: »*Liber tertius Veteris urbis Pragensis, quo complectuntur variorum casuum effectus.*« Týž nápis touže rukou napsán na hřbetě knihy. Stará paginace l. I—CCLXXVII. *Na l. II* začínají zápisy pod nápisem: »*Anno domini millesimo quadringentesimo decimo septimo feria quarta in die sancti Egidii* (1. září) *inchoatus est iste liber, in quo arbitria et recogniciones debitorum conscribi debent.*« Nápis ten je sice v souhlasu s obsahem první části této knihy z let 1417—1419 (l. I—XLVI), neboť obsahuje zápisy narovnání a uznávání dluhův se týkající, ale už i v té části přicházejí také nálezy a v části následující čtou se pak četné též kšafty, inventáře i jiné zápisy městské z let 1422—1480, takže máme co činiti s *pamětní knihou* z té doby. Narovnání znějí na př.:

»Nos magister civium, consules et scabini Majoris civitatis Pragensis recognoscimus, quod omnis dissensio et controversionis materia, que fuit inter Nicolaum de Prachaticz ex una, necnon Nicolaum Kowarzowicz parte ex altera pro et super omnibus et singulis impeticionibus, quas simul habuerunt usque in presentem diem videlicet ex parte bonorum in Chanicze, item ex parte tabularum terre — inter ipsos est omnino sopita et complanata etc.«

Nálezy začínají:

»Domini consules invenerunt, quod etc.,« anebo »Domini consules pro jure edixerunt et in pleno consilio sententialiter pronuncciaverunt, quod etc.«; anebo »Causa, que vertebatur inter Nicolaum ex una et Franciscum parte ab altera — domini magister civium et consules via definitive sentencie adjudicaverunt etc.«, anebo česky: »V té při a ruoznici, kteráž jest byla mezi Petrem s jedné a Mikulášem z strany druhé, tu páni purgmistr a konšelé Starého Města Pražského, přeslyševše strany svrchupsané s jich žalobami a odpověďmi, takto nalézají a vypovídají etc.«.

Zápisy dlužní mají formu:

»Michael fatetur se teneri XXXV sexagenas gr. prag. Petro etc. Actum in presencia (2) consulum ad hoc de consilio datorum« etc.

Zápisy jsou větším dílem latinské do roku 1419; přece ale přicházejí už některé zápisy české, na př. smlouva Jana z Králové Hradce s Janem

Rabšteinem o napsání bible z r. 1418 na l. 15'. (Otištěno v Č. Č. M. 1882, str. 538). Listy XLVII' až L' jsou prázdny. *Na l. LI* začínají zápisy z r. 1422 a v těch český jazyk úplně převládá. Většina zápisů z let 1423 až do r. 1453 po listu 234' psána jest význačnou krásnou rukou jediného písaře, nejspíše nejvyššího písaře městského *Zdimiře ze Sedlce*. Zápisy týkají se v dobách husitských též svobodných statků pozemských, jichž Pražané neb jich spojenci nabyli a do této knihy zapsati dali, poněvadž desky zemské nešly.[1]) Kromě nálezů, úmluv, kšaftův a jiných svrchu zmíněných zápisů čtou se v knize té důležité zápisy též obecní a zemské.

L. CLXXXII'—CLXXXVIII' obsahuje listiny, týkající se koleje Rejčkovy. Četná jsou v knize též rozhodnutí rady v rozepřích řemesel a cechův a snesení velké obce Staroměstské (decreta magne communitatis).

Na l. CCXXXVI zápis z r. 1453:

»Když v neděli nynie minulú ráno některými súsedy a panskými služebníky pro jisté výstrahy rathúz jest byl osazen, tu tehdáž ráno v neděli od týchž služebníkuov panských nalezen jest u vratech rathúzských list některaký, an spředu dveří za plech zastrčen, v kterémžto listu pod jménem Sigmunda Slámy z Nezřeva ku pánóm purgmistróm, konšelóm i obcem všech tří měst Pražských psány sú byly věci rozličné potupné, hanlivé i hanebné, ješto sú sě chýlili k zkyselení a roztržení obcí Pražských i súsed, kteréžto široce vypsány byly a lživě, nevěrně i falešně dotýkajíc pánuov konšeluov a úředníkuov i také starších z obcí i řemesl; a ty věci ďály sú sě skrze osoby některé mužského i ženského pohlavie, jichžto páni již diel docházejí netoliko Pražským obciem k hanbě, ale panu zprávcovi i všemu království Českému. Pro něžto páni purgmistr a konšelé Starého města Pražského obeslavše na rathúz velikú obec svú, vznesli sú to na nie i ten list před nimi tak a tu, jakož již dotčeno jest, nalezený čísti kázali praviece, že takových anebo k těm podobných listuov viece jsú sě doptali a mají je v své moci, žádajíce od též veliké obce býti naučeni, co s tiem a kterak by měli učiniti i s těmi, ktož jsú ty věci neb k těm podobné spisovali, k nim radili, pomocni byli aneb o tom věděli a vědie, poněvadž i panu zprávcovi i také jiným viece takových listuov rozepsáno jest a dáno. Tu všecka obec o to potaz dobře rozmyslný jměvši, tak jsú z jednostajné a společné všech jich vuole vyřkli a vynesli skrze Mathiáše Laudu, prosivše a prosiece za to pánuov purgmistra a konšeluov, aby sě na to s pilností ptáti ráčili a oni že sě také ptáti chtějí a o komž kolivěk by sě takového běhu doptali jistotně, že by ten takový list neb k tomu podobný psal a psali, k tomu radili a pomáhali neb o tom věděli a na pány do rady nevznesli, nebo jinak kterakkolivěk že by toho příčina která byli, nad takovým neb nad takovými prosili i poručili pánóm bez milosti podle práva a řádu města tohoto tak pomstíti, aby jiní příkladem jich o takové listy i věci neb k těm podobné potom sě pokusiti nesměli a dobří lidé aby v pokoji mohli odpočívati, na takové listy a věci neb k těm podobné zrádné, nevěrné a falešné nedbajíce. Praviece dále tíž obecní všichni jedniem hlasem, kterak tomu velmi dobře rozumějí, že ten Sláma, jakož jest dřieve zrádu zřejmú jednal a koval, chtěv mnoho zlého na tuto obec uvésti, též i ještě nepřestává toho činiti jako zrádce nevěrný a bezectný, protož toho listu a řeči ani jiných k tomu podobných nepřijímají za jiné, nežli za listy a řeči zrádné, nevěrné a falešné do pánuov konšeluov ani do jiných súsed svých neboli řemesl, jichž ti listové a ty

---

[1]) Zápisy budou vydány v Archivu Českém archivářem městským drem Josefem Teigem.

řeči nebo k těm podobní a podobné dotýkají žádného domněnie zlého nemajíc ani na ně věřiece, vyznávajíce toto i tvrdiece dále, kterak na počátku uvázánie urozeného pána, pana Jiříka z Kunstatu a z Poděbrad ꝛc v toto město i potom každý rok při sázení konšeluov vždy to bylo obnovováno a svolováno, že dřevnie všecky nepřiezně a nelibosti v těchto obcech vzniklé jměli sú a mají pominúti a zapomenuty býti, to vymieňujíc, jakož i prve bývala ta výmienka, jestliže by kteří neb kto měli s sebú co činiti o sbožie a statky kteréžkolivěk movité i nemovité, ti neb takoví aby sebe právem hleděli přede pány konšely, jakož řád a právo jest toho města; a mimo to, ktož by kolivěk svrchu dotčených listuov a řečí nebo jiných k těm podobných jsa příčina která a kterýmkoli obyčejem v pravdě byl v tom shledán, takový každý sám sebú vinen jest a bude a nad takovými aby pomštěno bylo bez milosti tak, jakož sě svrchu píše. Také obec táž veliká všecka pravila jest to tvrdiec, že v těch ve všech slibiech panu zprávcovi ꝛc svrchupsanému slíbených a zavázaných podle pánuov purgmistra a konšeluov bez proměny a bez pohnutie stojie i státi s boží pomocí chtie, do níž statkuov i životuov jich stává žádnému sebú od toho jinak hýbati nikoli nedadúce. Actum f. IV post conductum Pasche anno domini M⁰CCCC⁰LIII⁰, Johanne a fontibus, magistro civium existente.« (Srov. Tomek, Děj. m. Prahy VI, str. 239.)

L. CCXXXIV' až CCLVI počty z let 1454—1462, které skládali odstupující konšelé radě nově dosazené, jakož i berníci od obce zvolení, úředníci úřadu šestipanského a úřadu mosteckého. *L. CCLXIX* až *CCLXXVII* obsahuje udělení práv měšťanských v l. 1428—1441 za nápisem: »Anno domini millesimo quadringentesimo vicesimo octavo subscripte persone sunt notate, que receperunt jus civile.« (Otištěno v Almanachu kr. města Prahy 1902, str. 61—64 a 1903, str. 124 a 125.) *L. CCLXXVII* dva zápisy, jež se týkají sněmu pánův, rytířův, panoší, zeman a měst Písku, Klatov, Sušice, Domažlic a Prachatic a jiných měst strany Táborské, dne 6. února 1426 odbývaného. (Srov. Tomek, Děj. m. Prahy IV, str. 344.) — Knihy této užil Tomek v Základech I, str. 7, cituje ji »*stm. b*«.

28. (č. a. 2099.) *Kniha pamětní a zápisní* z první pol. XV. století. Ruk. pap. velkého folia v tuhých deskách svázaný s krásným kováním a přeskami. Na hřbetě nápis rukou XVI. st.: »*In hoc libro conscripti sunt varii contractus, vadimonia, quitantiae et aliae res ab anno MCCCC usque ad annum MCCCCLIV.*« Stará signatura »Miscellanea 31«; číslo inventární 31. Stará paginace l. I—MCXVIII; ale kniha nečítá tolik listů, neboť místo listů 500—1000 jsou v knize označeny toliko listy D—DIX, DC—DCVIII, DCC—DCCIX, DCCC—DCCCX, DCCCC—DCCCCX a pak až M. Pamětní tato kniha obsahuje přepisy zápisů nejrůznějšího obsahu z manuálů radních (zejména č. 87) a jiných knih z r. 1400 až 1454, zejména nálezy, narovnání, výpovědi ubrmanské, svědectví staré rady, úmluvy mezi stranami učiněné, dopisy ve věcech obecních, zápisy o dluzích, zástavách a propouštění z dluhův, výjimečně zápisy o prodejích a vzdáních statků atd., a to v nedosti přesném chronologickém pořádku, takže je patrno, že zápisy v pol. XV. stol. z jiných, starších knih byly sem přepsány. (Viz manuál č. 40.) Značný je tu též počet vyřknutí rady v rozepřích mezi řemesly. Zápisy, jdoucí do l. LXXXIV', obsahují záznamy z let 1400—1419, jsou psány latinsky až na několik německých zápisů. *Na l. LXXXV* pokračují zápisy

z let 1420 a jsou částečně latinské, částečně české. Rovněž zapsána jsou některá snesení obecní, na př. z r. 1436 na l. CCCLXXVI':

»Když jsú páni purgmistr a konšelé častokrát vznášeli na starší obec, kterak peněz nemají na tu výjezdu a na výpravu k tomu roku, jako Ciesařovú Mtí v Jiehlavi o božské i obecné dobré všie této České země mají rokovati, tu staršie obec odložila jest na velikú obec; a dále když jest svolána veliká obec, tu jest na ni vzneseno svrchu psanými pány, kde by měli peněz na tu výjezdu a na to rokovánie dobýti, a tak všecka obec veliká poradivši sě a pováživši pilně toho nalezla jest a z rozkázánie též obce jménem jejím Jan Rěček vynesl jest a vypověděl, žádajíce na purgmistru a na konšelech svrchu psaných, aby vždy peněz na tu výjezdu a k tomu roku dobyli a sbožie některé na to zastavili neb prodali. A když jsú na mnohé osoby z zeman i z městských vznášeli žádajíce, aby peněz jim na sbožie některé pójčili, a toho nemohúce od žádného mieti i prosili jsú snažně opatrného Mathěje od múřenínuov, aby jim k tomu poradil a k takovému dobrému peněz pójčil na některé sbožie aneb je od nich kúpil. A tak k snažné, veliké a časté prosbě jich maje lítost nad obcí přivolil jest k kúpení vsi. Tu s povolením všie obce prodána jest jemu ves řečená Holubice i jeho dědicóm a budúcím s puožitky, panstvím i se vším příslušenstvím za čtyři sta kop gr. a ten trh aby jemu byl objištěn a utvrzen jako slušie, aby v tom ižádných zmatkuov neměl. Actum anno ↄc XXXVI⁰ feria II ante Sophie.«

Na l. DVII': snesení obce Pražské z r. 1441 feria V in vigilia Mathie apostoli (20. září), že ve smyslu výsad cís. Sigmunda všechny prodeje statků konfiskovaných mají podržeti platnost. *Na l. MCX* čtou se snesení obce z 30. ledna a 5. dubna z r. 1421 strany placení dluhů ze zboží konfiskovaných, též strany Němců a odběhlých sousedů (Archiv Český IV, str. 382). Za tím následují: »*Distribucio domorum Minoris civitatis*« a dále »*Daciones curiarum profugorum anni domini ↄc XXI⁰*«. — *Na l. MCXI'* »Notantur daciones vinearum profugorum«. — *Na l. MCXII*: »Notantur daciones ortorum in Minori parte« a na *l. MCXIII* jiná darování konfiskovaných statků pod nápisy »Ugezd Pragensis« a »Hradczany«. (Otištěno u *Höflera*, Geschichtsschreiber der hussitischen Bewegung in Böhmen II, str. 287 násl.) — *L. MCXIII'* násl. obsahují svolení obce z r. 1422, jakož i udělení práv měšťanských z let 1418, 1426—1451 (Almanach obce Pražské r. 1902, str. 59—64 a r. 1903, str. 125). Na konci rejstřík na *l. MCXVII* z listu I až XL. Knihy té užil *Tomek* v Základech I, str. 8, nazývaje ji Liber miscellaneus a znamenaje ji zkráceninou: »Lib. misc.«

29. (č. a. 994.) *Kniha pamětní Starého města Pražského z let 1476 až 1715.* Ruk. pap. velkého folia v tuhých deskách svázaný s krásným kováním a mosaznými přeskami. S nápisem na přední desce rukou XVII. stol.: »*Kniha pořádkův*«. Stará sign. čís. 1100 a č. invent. III, 10. Stará paginace l. 1—407; ale l. 275—374 jsou vynechány. Před tím sedm listů označených nově písmeny a—g. Obsah: *L. a:* »*Pořad mezi hajtmany, setníky, padesátníky i desátníky panem purgmistrem a pány vyměřený, kterak se v svých úřadech v městě při rozličných potřebách míti, držeti i zachovávati mají pod pokutami na to zřízenými.* Stalo se v pondělí po květné neděli jinak před svatým Ambrožem (30. března) létha Páně MDXXIII⁰.« — *Na l. b:* »*Privilegia bratrstva parukářského.*« Wir Carl der Sechste etc. = majestát

cís. Karla VI. z r. 1715. — *L. 1:* »Dekret J. M. Cské strany překupování dříví d. na hradě Pražském 19. dubna 1577.« — *L. 2:* »*Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo magistro civium Jacobo Sobek existente decretum est per seniorem communitatem, ut quitancie racionum consilii, officii sex dominorum et pontis fiant et conficiantur non interpositis seu nominatis summis perceptorum et distributorum et hoc decretum communi consensu ore multorum est pronunciatum*«. Za tím následují zápisy na *l. 1—58* o obnovování rad a o kladení a schvalování obecních počtů z let 1476—1619. — *L. 59:* »Artykulové *pořádku jirchářského*« z r. 1678. — *L. 63:* »Statuta *tovaryšův koželužskejch*« z r. 1684. — *L. 69':* »Artykule *tovaryšův zednických*« z r. 1686. — *L. 77:* Výpověď purgmistra a rady Starého města Pražského o mlýn Hrobský u Kolína z r. 1509. — *L. 78:* »*Řád vojny a k tomu berně*« z r. 1478. — *L. 79:* »Concordia facta inter serenissimum principem et dominum d. Wladislaum regem Bohemiae et marchionem Moraviae etc. et dominos Pragenses anno domini millesimo CCCCLXXXIV.«: »Najprve aby na den jmenovatý, když král J. Mt. čas jmenovati bude Pražané, v jakémž sě počtu zdá, k J. Msti. přijeli« etc. = smlouva Pražanův s králem Vladislavem ze dne 29. září 1484 uzavřená. (Goll v Zprávách č. společnosti nauk 1878, str. 182.) — *L. 80:* »Léta od narozenie syna božieho tisícieho čtyrstého osmdesátého pátého v pátek po Božiem Těle (3. června) páni, rytieřstvo, páni purgmistři a všecky obce měst Pražských i páni poslové z měst k těmto kusóm dole psaným, kteříž jsú před nimi čteny na rathúze Staroměstském všichni jednosvorně přistúpivše povolili jsú etc. = snesení sjezdu ze dne 3. června 1485 o obnovení soudu zemského. — *L. 80'—104:* Snesení obecní, jakož i jiné veřejné zápisy z l. 1490—1525. — *L. 105:* Výpis z desk o listu krále Ferdinanda I. z r. 1554 o povolení Staroměstským, aby mohli statky kupovati a do desk klásti. — *L. 106:* »Privilegia *lazebnikův*« z r. 1561. — *L. 107—109* jsou prázdny. — *L. 110:* »Pořádkové *řemeslu mydlářskému a svíčnickému* od purgmistruov a rad všech tří měst Pražských vydané a stvrzené« z roku 1564. — *L. 112:* O víních cizích a přespolních, aby do měst Pražských uvozována nebyla = dvě nařízení z r. 1570. — *L. 112':* »Provolání vuobec o starší kožišníky« z r. 1571. — *L. 113:* »Artykul z majestátu pánuov Malostranských z strany uvozování vín přespolních« z r. 1562 = Sb. I. str. 437. — *L. 113':* »*Řád* a pořádek *kotčím* nařízený« z r. 1576«. — *L. 115:* »Nařízení *pořádku soustružnického*« z r. 1576. — *L. 119:* »Rudolphus. Od JMCské (nařízení) z strany pánuov radních a pilností jich u vykonávání povinností« z r. 1576. — *L. 119':* »Privilegium Wladislai regis de ordine pelificum Antique urbis Pragensis« z r. 1473. — *L. 120:* Nález mezi urozeným pánem p. Vácslavem Zajícem z Hazmburku a panem převorem Matky Boží a pány Malostranskými strany vín přespolních a piv starých« z r. 1577. — *L. 120':* »*Pořádek cechu a řemesla pokrývačského*« z r. 1583. — *L. 122:* »*Pořádek a nařízení poctivého řemesla kruhařského*« z r. 1583. — *L. 124:* »*Artykulové pořádku šmukýřského*« z r. 1584. — *L. 125:* »Pořádek *šmejdýřuov a handliřuov*« z r. 1585. — *L. 127:* »Pořádek *řemesla*

tesařského« z r. 1585. — *L. 129:* »Pořádek *řemesla pasířského«* z r. 1586. *L. 130:* »Obnovení artykulův *pořádku šmukýřského«* z r. 1584. — *L. 132:* »Pořádek *řemesla struhařského«* z r. 1592. — *L. 133':* »Pořádek *tkaničkářuov* tkanic z zlata a z hedbáví« z r. 1592. — *L. 135':* »Artykulové vyměření *nákladníkům piv vaření«* z r. 1592. — *L. 141':* »Úmluva o místo při bráně konec mostu Pražského« z r. 1592. — *L. 142'.* »Artykulové pořádku *řemesla lúžkařského«* z r. 1593. — *L. 144':* »Artykulové *čeládce krejčiřské* vydaní« z r. 1593. — *L. 145':* »Uvedení a podání pod správu a inspekcí pánům *starším nákladníkům všech šenkýřův pivných* v Starém městě Pražském zůstávajících« (asi z r. 1594). — *L. 146:* »Artykulové cechovní *řemesla a pořádku sýtkařského* v Starém městě Pražském« z r. 1596. — *L. 148':* »Artykulové *pořádku knihařského a introligatorského«* z r. 1596. — *L. 150:* »Pořádek tovaryšův a jiné čeládky *řemesla knihařského a introligatorského«* z r. 1597. — *L. 152':* »Instrukcí *starších kupcův a kramářův«* z r. 1598. — *L. 153':* »Artykulové pořádku *řemesla tkadlcovského«* z r. 1598. — *L. 156:* »Pořádek *umění malířského, sklenářského řemesla a krumplířského«* z r. 1598. — *L. 163:* »Pořádek tovaryšův *řemesla tkadlcovského,* kterýmž se všickni říditi a spravovati mají« z r. 1598. — *L. 165:* »Počty, kterak mistr má počítati jednomu každému tovaryši« z r. 1599. — *L. 165':* »Řád mezi tovaryši *řemesla mlynářského«* z r. 1601. — *L. 167':* »Pořádek *starších mlynářuov«* z r. 1601. — *L. 170':* »Artykulové *pořádku uzdařského a rejmařského* v Starém a Novém městech Pražských podle jistého snešení jich starších cechmistruov a jiných mistruov téhož řemesla nařízen a do kněh vepsaní a jim pod pečetí vydaní, jakž tuto níže psáno stojí« z r. 1601. — *L. 171':* Výpověď ve při *hrstníkův a hrstnic s mlynáři* z r. 1602. — *L. 173:* »Výpověď ve při pekařův a mlynářů« z r. 1602. — *L. 173':* »Pořádek *zedníkův a kameníkův«* z r. 1586. — *L. 175':* »Pořádek *šermířův«* z r. 1597.

— *L. 177':* »Šimon Sekyra ouředník špitálu svatého Pavla za Pořiečskú branú učinil počet řádný z příjmuov a zase z vydánie, což jest koli k tomu záduší přišlo i zase se vynaložilo v jednom roce pořád zběhlém, a k tomu počtu z radních pánuov vydáni byli Burian Lazar z Liboslavě, k témužto špitálu volený a přidaný ouředník a Jiřík od věže, kteřížto páni ten počet řádně a spravedlivě učiněný vysvědčili sú před pány v radě. A pan purgmistr jej přijavše s pány panu Šimonovi z Práče děkovali a jeho kvitovati rozkázali, prázdna a svobodna učinili nynie i v potomnie časy touto kvitancí činie, tak že jeho žádný proto nařékati nemá. Dálo se léta božieho MDXV° ve čtvrtek před svatým Šimonišem a Júdú za purgmistrstvie Václava Pecky.«

L. 178: »Artykulové *pořádku kovářského«* z r. 1546. — *L. 180':* »Potvrzení týchž artykulův *pořádku kovářského«* z r. 1567. — *L. 181':* »Obnovení artykulův tovaryšův a jiné čeládky *řemesla knihařského a introligatorského«* z r. 1609. — *L. 183:* »Nařízení pořádku *řemesla tobolařského«* z r. 1609. — *L. 184':* »Artykulové pořádku *punčochářského«* (asi z r. 1609). — *L. 191:* Zápis o *pořádku punčochářském* z r. 1614. — *L. 191':* Řád a nařízení *tovaryšuov punčochářskejch«* (asi z r. 1614). — *L. 192:* »Arty-

kulové tovaryšův starších i mladších poctivého *pořádku punčochářského* všech tří měst Pražských, ano i ve všem království Českém« z r. 1615. — *L. 196*: »Resolutio od JMtí pánův místodržících JMCské v království Českém mezi staršími i mladšími mistry *řemesla ševcovského* z jedné a *flekýři* z strany druhé vyšlá« z r. 1618. — *L. 197*: »L. p. 1621, 29. Augusti poznamenáni z *pořádku kožišnického* v Starém m. Pražském, kteří mistři v *kotcích* sedají a své truhly mají.« — *L. 198'*: »Poznamenáno, co jest truhel v kotcích kožišnických, kteří spolubratří Nového m. Pražského za nimi sedají.« — *L. 200'*: »Poznamenání sklepův v *kotcích soukenných* v Starém m. Pražském.« — *L. 201*: »Poznamenání sklepů v kotcích kožišnickejch v Starém m. Pražském.« — *L. 201'*: »Poznamenání, co se v *tunnejch kotcích* platí.« — *L. 202'*: »Poznamenání, co se z *kotců plátennejch* platí.« — *L. 203*: »Poznamenání, kde kterej z mistrův místa sobě vykázaná mají a na nich prodávají.« — *L. 204*: »Mlynáři starší přísežní v městech Pražských o spatření břehův při sanejtrnách« z r. 1623. — *L. 205*: Vejpověď ve při mistrů *řemesla ševcovského* s vetešníky z r. 1618. — *L. 205'*: Resoluce místodržícího kn. Karla z Lichtenšteina o *židech Pražských* v zboží ševcovském handlujících z r. 1624. — *L. 206'*: Resoluce téhož o *pokoutních ševcích neb štolířech*, kteří židům obuv všelijakou šijí a dělají z r. 1626. — *L. 207*: »Artykulové *pořádku nožířského* neb messerschmidtského« z r. 1688. — *L. 210*: »Artykule anebo instrukcí pánům *starším nákladníkům piv vaření* v Starém m. Pražském od p. purgkmistra a pánův v příčině *pivných šenkýřův* vydané« z r. 1629. — *L. 212'*: »Instrukcí *šenkýřům pivním* v Starém m. Pražském« z r. 1629. — *L. 213'*: Žádost p. *starších nákladníků piv vaření* z r. 1631. — *L. 215'—216'* prázdny. — *L. 217*: Majestát císaře Ferdinanda II. mistrům pořádku *řemesla ševcovského* z r. 1629. — *L. 220'—225*: Instrukce místodržících purkmistru a radě Starého m. Pražského z r. 1637. — *L. 226—229'*: Instrukce císaře Ferdinanda III. purkmistru a radě Starého m. Pražského z r. 1637. — *L. 230*: Artykulové a nařízení poctivého *pořádku a řemesla* pekařského z r. 1642. — *L. 235*: Opatření Matěje de Martin *dvorského městkominika* z r. 1643. — *L. 236*: »Nařízení a statuta *pořádku nákladnickému* v Starém m. Pr. daná« z r. 1644. — *L. 243*: »Artykulové od p. purgkmistra a pánův radních poctivému *pořádku provaznickému* vydané« z r. 1656. — *L. 247*: »Artykulové *pořádku bečvářského*« z r. 1656. — *L. 250*: »Artykulové poctivému *pořádku cvočkařskému* daní« z r. 1659. — *L. 256'*: »Artykulové poctivému *pořádku postřihačskému* od p. purgkmistra pánův vydané« z r. 1660. — *L. 261*: témuž pořádku z r. 1664. — *L. 265'*: »Artykulové *tovaryšův pořádku soukennického*« z r. 1665. — *L. 270'*: »Artykulové *pořádku postřihačskému a kroiířskému*« z r. 1670. — *L. 375*: »Artykulové *pořádku zeigschmidského* od p. purgkmistra pánův jemu vydané« z r. 1671. — *L. 380*: Artikulové *pořádku flašnéřskému* vydané z r. 1673. — *L. 384*: Statuta p. *starších mlynářův zemských* z r. 1674. — *L. 391'*: »Statuta und Artikeln der *Stukatorkunst*« z r. 1675. — *L. 394*: »Artikulové poctivého *pořádku hřebenářského* v Starém m. Pražském« z r. 1676. — *L. 403*: Statuta poctivého *pořádku*

muzykářského z r. 1676. Consule domino Johanne Valeriano Neumann de Buchholtz. — *L. 407*: »Registrum pořádkuov řemesel všelijakých«.

30. (č. 323 a.) *Chaos rerum memorabilium magistri Jacobi Wczelini, civis et cancellarii Antique urbis Pragensis.* Snůška akt a dopisů v orig. i kop. z XV. až XVII. století. Novější paginace 1—500. Bližší popis náleží do soupisu knih městských po r. 1526. Písemnosti zde obsažené s daty před r. 1526 jsou tyto: *L. 17* (starý l. 875): kopie XVII. stol. majestátu císaře Ludvíka z r. 1330 (= Sb. I. str. 36). — *L. 19* (st. 2): český překlad XV. stol. majestátu krále Karla IV. z r. 1354 (= Sb. I str. 95). — *L. 20* (st. 321): kop. XVI. stol. majestátu kr. uherského Ludvíka z r. 1357 (= Sb. I str. 101). — *L. 22*: kopie téhož privilegia pověřená purkmistrem a radou Starého m. Pražského z r. 1612 s doložkou, že privilegium to »v našich knihách nových privilejných napsáno stojí«. — *L. 24* (st. 92): vysazení vsi Malého Přítočna Habardem z Chrastu na právu emfyteutickém z r. 1405. — *L. 26* (st. 116): priv. kr. Vladislava z r. 1474 (Sb. I str. 272). - *L. 28—29*: kus letopisů z r. 1426 (Pobití u Ousti), 1544, 1547 a 1551. — *L. 31*: zápis deskový z r. 1477 o osvobození komorníků od placení berně. — *L. 33*: kšaft kněze Tomáše z r. 1498. — *L. 35* (st. 354): Artykulové od krále Vladislava Pražanům (asi r. 1512) vydaní. — *L. 40—59* (st. 853—871): Vejpisové některých nálezů slavné paměti krále Vladislava mezi stavy království tohoto Českého 1502 (= Archiv Český VI str. 249 násl.) — *L. 61 až 66*: Majestát krále Vladislava o správě království Českého d. na Budíně 10. srpna 1508, kterým potvrzena smlouva Svatojakubská (kopie Včelínova = Archiv Č. VI str. 386). — *L. 66*: kop. XVII. stol. majestátu kr. Vladislava klášteru Plasskému d. 1. června 1480. — *L. 68*: Descriptio coronae regni Bohemiae. — *L. 69—76* (st. 360—367): souč. kop. akt soudních týkajících se pře o panství v Lužické zemi z r. 1501. — *L. 77—82* (st. 795 až 800): kop. XVII. stol. erbanunku kr. Vladislava s vévodou Saským Jiřím z r. 1507. — *L. 86* (st. 119): kop. XVII. stol. majestátu kr. Vladislava z 11. ledna 1510 na knížectví a hejtmanství Slezské. — *L. 88* (st. 842): orig. listu kr. Vladislava o pobrání statku po Staroměstském měšťanu Bartoši z r. 1511. — *L. 89* (st. 121): orig. vlastnoručně podepsaného přípisu kr. Vladislava stavu městskému d. na Budíně 17. srpna 1513. -- *L. 90*: orig. zatýkacího listu kr. Vladislava na dva měšťany Staroměstské z města odběhlé z r. 1514. — *L. 91*: orig. listu Jana z Ousti o dluh Izáka žida 1516. — *L. 92* (st. 831): orig. listu vévody Saského Jiřího o kupce Staroměstského Václava Vojta 1516. — *L. 93*: orig. listu pánův a rytířstva ze sněmu Benešovského radě Staroměstské 1516. — *L. 97* (st. 359): odpověď daná poslům krále na sněm vyslaným 25. ledna 1520. — *L. 98* (st. 147): orig. listu kr. Ludvíka radě m. Prahy o pomoc proti Turku 1521. — *L. 99* (st. 122): orig. listu téhož krále o berně a pomoc 1522. — *L. 102* (st. 24): kop. listu téhož krále o spojení dvou žebravých klášterů ve Vratislavi 1522. — *L 105* až *107* (st. 135—137): kop. XVII. stol. relace holomků proti Jindřichovi z Rožmberka 1526. — *L. 109* (st. 139): kop. XVII. stol. mandátu kr. Vladislava proti bratřím 1508 (= Archiv Český VI str. 391). — *L. 118*

až 123 (st. 133): instrukcí vojenská 1413 za krále Václava slavné paměti (= Výbor z literatury české II str. 167). — *L. 164* (st. 829): souč. zápis na jednotu měst na obranu práv (1507?). — *L. 165* (st. 830): zápis tří stavů proti škůdcům zemským (1508?). — *L. 298* (st. 909): kop. XVII. stol. majestátu kr. Vladislava o nápadích 1497. — *L. 304* (str. 810): kop. XVII. stol. pře o mlejny na Kameni 1495. — *L. 305'* (st. 811): paměť o založení špitálu sv. Pavla l. 1500 (rukou Včelínovou). — *L. 344—374*: Privilegia der grafschafft Glatz. Obsahuje přepisy privilegií hrabství Kladského z r. 1499, 1325, 1334, 1336, 1339, 1348, 1350 (dvou), 1351, 1389, 1421, 1439, 1454, 1455, 1472, 1474, 1477, 1483, 1502 a 1526.

II. Knihy počtův a berní obecních (libri rationum et collectarum).

31. (č. arch. 20.) *Kniha berní z r. 1427—1434.* Rukop. pap. in quarto svázaný v tuhém pergamenu, na němž čte se nápis: »*In hoc volumine continentur duplices libri collectarum, primus trium collectarum, secundus vero quatuor collectarum.*« Starší sign. 277; č. inv. I, 7. Novější paginace l. 1—132. Jest to kniha městských sbírek z l. 1427—1434, jež úředníci šestipanští vybírali, a také vydání z r. 1429. Přichází v nich soupis majitelů domův a také obyvatelů (inquilinorum) dle čtyř čtvrtí: p. Marie, sv. Havla, sv. Leonarda a sv. Mikuláše s odhadem majetku a s přípisky o placení berně. *Na l. 1'* čte se:

»Anno d. MCCCCXXVII° sabato ante Margarethe imposita est una collecta per communitatem magnam Majoris civitatis Pragensis, quarum collectores electi de consilio: Johannes a Cantaris, Manco a Vetulis sutor, de communitate vero: Symon Wyzrzywen, Janco Polazek, carnifex, gener Henslini carnificis, Wenceslaus Krabecz et Petrus pistor, qui domini officiales residentes eciam in oficio sex dominorum receperunt de quatuor sexagenis gr. pr. unum grossum.«

Podobně znějí zápisy z let následujících. Výtah z knihy této otištěn v Tomkových Základech místopisu Pražského V str. 264, k tomu srov. tamže str. 7 a 8, kdež kniha citována: *coll. a—c.*

[31a.] (č. a. 986.) Liber vetustissimus obsahuje na l. 1, 2, 4, 9, 36—53, 138, 143, 180 a 268 zápisy o příjmech, vydáních a dluzích obecních z r. 1310 až 1323 a 1350.

[31b.] (č. a. 994.) Kniha pamětní z r. 1476—1715 na *l. 1—58* zápisy o kladení a schvalování obecních počtů z l. 1476—1629 a na *l. 78* řád vojny a k tomu berně z r. 1478.

III. Knihy práv měšťanských (libri civium).

[31c.] (č. arch. 986.) Liber vetustissimus obsahuje na *l. 11—15* udělení práv měšťanských z l. 1324—1339; na *l. 86—118* z l. 1340—1393; na l. 236 až 276 z l. 1451—1518.

[31d.] (č. arch. 992.) Liber tercius obsahuje na l. CCLXIX—CCLXXVII udělení práv měšťanských z l. 1428—1441.

[31e.] (č. arch. 2099.) Pamětní kniha z l. 1400—1454 obsahuje na l. MCXIII' některá práva měšťanská z l. 1418, 1426—1451.

IV. Knihy soudní se zápisy trhovými (Acta judicaria, libri judiciorum, libri contractuum).

[31f.] (č. arch. 986.) Liber vetustissimus obsahuje na *l. 32—35* zápisy o pečetění listů (sigillitate sunt litere) na soudech zahájených po provolání smluv trhových v l. 1329, 1331—1334 a 1337.

32. (č. arch. 987.) **Kniha soudní Starého m. Pražského z l. 1351—1367.** Rukop. pap. velkého folia, ohořelý, nejspíše při zhoření radnice r. 1399 z ohně vytažený, opatřený tuhými deskami, jež jsou perg. listem z kancionálu potaženy. Na hřbetě novější nápis: »*Liber judicialis Antique urbis Pragensis ab a. 1351—1367.*« První čtyři listy scházejí, tak že staré číslování začíná p. V. a jde do listu CCCV. Dle novější paginace čítá kniha listy 1—372, jež ale nejsou v úplném chronologickém pořádku v jedno svázány. Obsahuje kniha úřední záznamy o právních jednáních na soudě stranami aneb se strany přísedících soudu předsevzatých, a sice:

1. *L. 1—103* (V—CVII) s nadpisem: »*Primus liber de vendicionibus hereditatum, domorum et censuum.*« Zápisy znějí takto: Item Jochlinus publicavit, quod emit medium maccellum carnium erga Pesconem. Judicio quatuor. — Item Albyn publicavit, quod emit domum erga Nicolaum in foro carbonum. Judicio I° atd. Následují pak podobné zápisy o prohlášeních před soudy ohledně nemovitostí, a to před *soudy zahájenými* (judicia plena, bannita, contestata), čtyřmi neb pěti v prvních měsících roku odbývanými, aneb před *obyčejnými* soudy (judicia), jichž některého měsíce několik bylo odbýváno, a to obyčejně v úterý neb v sobotu za předsednictví rychtáře a několika přísežných. Jmenujíť se jurati neb scabini, sedící na soudě r. 1352 počtem pěti až 11, r. 1353 čtyři až 9 a sezení soudních r. 1352 je 20 a 1353 až 26; r. 1354 pět zahájených soudův a 26 obyčejných, r. 1355 čtyři zahájené soudy a 28 obyčejných; r. 1356 jsou v lednu a únoru 4 judicia plena a v ostatních měsících 36 judicia. Písař uvádí toliko některá jména přísedících s poznámkou etc., obyčejně scabinů neb juratů, počtem někde i deset (l. 97'). Zápisy jsou z l. 1351—1356; v prvních dvou letech notář řídil se nadpisem, práva k nemovitostem zapisuje, ale od r. 1353 zápisy obsahují vše, cokoli se před soudem dálo. Tak na *l. 27'* »*Hic continetur, qui receperunt licenciam de civitate*«; na *l. 38'* »*Hic continetur, quomodo aliquis pignora vel vadia vel*

alias res exhibet ad vendendum.« Jsou to náběhy k specialisaci zápisů, od nichž se opět upouští. Týkají se věcí nesporných i sporných, též nálezy se stručně zapisují. Tak na *l. 21* čte se nález ze dne 25. června 1355 o pečetění listů vydaných na vzdání realit na soudě zahájeném (otištěn na str. 7. pozn. 18). — Jiné zápisy znějí: »Nicolao est domus appropriata« — neb »assignata per clavum«; »A. emit census super domum«, »est ductus super domum«, »domus est proclamata«, »exhibuit pignora — cyngulum, equum ꝛc., quod sibi obligatur in X sexagenis«, »est statutus in judicio«, »committit causam suam«, »debet ducere testes« neb »jurare«, »obtinuit jus super Nicolaum«, »est liber de Marssikone pro X« atd. Výjimečně i celý list rychtáře a kmetů je přepsán, na př. na *l. 120':* Nos judex, scabini seu jurati Majoris civitatis Prag. cives recognoscimus, protestantes, quod coram nobis, rigoroso judicio, inter quatuor scampna judiciaria, ubi gesta quevis plenum obtinent robur, Henslinus civis resignavit omnia bona etc.« (1354).

2. *L. 104—163* (CVII—CLXVI) s nadpisem: *»Secundus liber de homicidiis, de wlneribus et oppressionibus virginum et viduarum, ac de aliis violenciis.«* Zápisy z l. 1351—1367, jež se ale od r. 1356 týkají i jiných záležitostí, v části první přicházejících. R. 1358 a 1361 sedá na soudě vedle rychtáře i 12, ano i 15 juratů (l. 137' a 144), r. 1365 i 18 (152) a mezi nimi magister civium, ale obyčejně jsou zapsána jména pouze 4—5 kmetů. Většina zápisů děje se v tytéž dny soudní, jako v liber předcházejícím. *L. 164* je prázdný.

3. *L. 165—300'* (CLXVI—CCCIV; ač od l. CCLV písař C neb CC vynechával a pak vůbec od *l. 287'* paginovati přestal) s nadpisem: *»Hic incipitur liber de hereditatibus et appropriacione eorundem.« Na l. 183* napsal písař nadpis červeným inkoustem: *»Tercius liber de dotaliciis et de debitis«*, ale přeškrtal jej a napsal: *»Hereditates et domus«*. Za tím následují zápisy do l. 221' o koupi realit z let 1359—1367. *L. 222—246'* za nadpisem: *»De domibus specialiter et aliis diversis negociis, que specialiter hic notantur«* a na *l. 247—300'* za nápisem: *»Querele communes de debitis«* čtou se zápisy: »emit, resignavit, obligavit domum«, ale i o dluzích a jiných jednáních před soudem z let 1356 –1367. Soudu r. 1364 předsedá magister civium (l. 207').

4. *L. 301—302'* s nadpisem: *»Quartus liber, cum aliquis super dampnum alterius wlt aliquid recipere apud Christianos vel Judeos.«* Zá pisy (accepit super dampnum apud H. Judeum) toliko z l. 1351 a 1352.

5. *L. 303—352'* jsou prázdny a snad byly připraveny pro *liber quintus*, jehož nadpis se nezachoval.

6. *L. 353—361'*. *»Sextus et ultimus liber proscriptorum.«* Zápisy z l. 1351—1366 (na př. »H. est proscriptus secundum jus civitatis pro homicidio«).

7. *L. 362—372'*. *De exhibicionibus.* Zápisy (na př. exhibuit cingulum atd.) z l. 1356—1367 — patrně neúplné. — Knihy té užil *Tomek* v Základech starého místopisu Pražského I, str. 7, cituje ji *stm.* Srov. též o obsahu knihy Právník 1879, str. 657.

[32a.] (č. a. 2101.) *Antiquum registrum z l. asi 1390—1400*, do kterého psaly se trhové smlouvy na zahájených soudech provolávané. Z něho zachoval se v knize č. 2101 na l. XX—XXVI toliko abecední rejstřík osob dle křestních jmen seřaděných, jež trhové smlouvy do registra zapsané uzavřely. Registrum původní se nezachovalo a čítalo asi 376 listů.

33. (č. a. 996.) *Kniha soudu městského trhová z l. 1400—1404.* Rukopis pap. velkého folia, v pevných, mosazným kováním opatřených deskách, na nichž zpředu vytlačeny jsou dva znaky: ledňáček ve věnci z doby kr. Václava IV. a pod ním jednohlavá orlice a na zadní straně český lev a pod ním podobná orlice. Přeskami mosaznými, krásně zachovanými se kniha uzavírá. Na hřbetu novější nadpis: »**Liber contractuum Veteris urbis Pragensis ab anno 1400—1404.**« Staré paginace není, toliko novější od l. 1—103′. Podnět k založení knihy, jakož i obsah vyznačuje zápis na l. 1: »*Anno domini MCCCC feria quinta proxima post festum Epyphanie* [8. ledna] *dominis presidentibus judice Cristano Helm et consulibus, qui tunc temporis fuerunt, videlicet Augustino apothecario, Pesscone Drobnicze, Johanne Pleier, Welislao braseatore, Jesscone Kotkone, Johancone Ortlini, Pecha frenifice, Wenceslao Beranko, Wenceslao Vlusschii, Gregorius Westual, Henrico generi magistri Pesslini, Mathias Lemmel, Andreas Lud, Frana de Subjudea, Thomas Platner, Petrus Rothirs, Henricus de Egra, Blassco cultelator inchoatus est liber iste post combustionem stube dominorum consilii et librorum ibidem existencium,*[1]) *in quo libro conscribi debent contractus domorum, censuum, vinearum et aliarum rerum in judicio quolibet singulariter tunc currenti tempore Johannis Weilburg doctoris decretorum et prothonotarii civitatis nostre supradicte.*«[2]) Kniha není ale psána pouze rukou snad tohoto protonotáře Jana z Weilburka, nýbrž většina zápisů pochází asi z péra menšího písaře radního *Jana Königswerdera, zv. Lancman*, o němž děje se zde na l. 102′ též zmínka: »Incipit registrum Lanczmanni« a jehož rukou je asi psána též kniha následující, zv. Registrum Lanczmanni č. 2101. Pořádek v knize u porovnání se zachovanými dvěma pohořelými knihami soudními (č. 986 a 987) je vzorný. Napřed vždy jsou záznamy o soudech, jimž předsedali *rychtář* (Kristan Helm 1400—1401 $^{25}/_{1}$, Sulek z Babic 1401 $^{1}/_{3}$, Pešek ze Sušice 1401 $^{27}/_{3}$—$^{18}/_{8}$; Frana Plavec 1401 $^{20}/_{9}$ až 1403 $^{20}/_{11}$ a Jan Celný z Komína 1404 $^{10}/_{1}$—$^{26}/_{4}$) a konšelé. Soudů r. 1400 bylo 14; r. 1401 — 15, r. 1402 — 12 a 1403 — 14, a sice v lednu větší počet než v ostatních měsících. Název Judicia bannita nepřichází. Konšelé sedí na soudě v nestejném počtu: 5. 6, 7, 10, 11, 12 až i 18. Zápisy znějí na př.:

[Koupě domu.] »Maternus emit domum pro se et suis heredibus erga dominum Johannem pro XV sexag. gr. omni eo jure, sicut ipse dominus Johannes habuit, —

[1]) Radnice Staroměstská zhořela 6. prosince 1399 (Tomek, Děj. m. Prahy III, str. 403).

[2]) Jan z Weilburka byl protonotářem Staroměstským v l. 1393—1411 po otci téhož jména (Tomek, Děj. m. Prahy V, str. 74, a Tadra, Kanceláře str. 166).

et idem dominus Johannes et Ulricus notarius promiserunt disbrigare secundum jus civitatis et publicavit *judicio* I°, II°, III° et IV°.«

[Vzdání domu]. »Johannes doctor decretorum, prothonotarius Majoris civitatis Pragensis, resignavit et condescendo dedit domum suam, que fuit domini Nicolai, sitam circa sanctum Franciscum penes domum ejusdem d. Johannis doctoris ex una et F. parte ex altera, omni eo jure, sicut ipse eandem domum habuit, domino Nicolao, sic quod de cetero idem dominus Nicolaus cum eadem domo agere et facere potuerit, quidque sue placuerit voluntati. Quam domum ipse dominus Johannes et cum eo dominus Nicolaus in solidum promiserunt disbrigare secundum jus civitatis et publicavit judicio primo, secundo, tercio, quarto.«

[*Koupě ročního úroku na domě*]. »Katherina emit pro se unam sexagenam gr. census annui et perpetui erga Cunczlinum pro X sexagenis gr. super domo ipsius et pertinenciis suis, sitam inter d. J. et A., quem censum dictus Cunczo promisit disbrigare secundum jus civitatis et publicavit judicio primo, II°, III°, IV°«.

[*Prodej ročního úroku na domě*]. »Ela emit unam sexagenam gr. census annui et perpetui erga Wenceslaum pro novem sexagenis gr. super domo Henrici cum omni eo jure, sicut idem Wenceslaus habuit.«

[*Výplata ročního úroku*]. »Petrus emit et exsolvit pro se et suis heredibus septem sexagenas gr. prag. census annui et perpetui erga Paulum pro LXX sexagenis gr., quas habuit super domo ipsius Petri et pertinenciis suis universis, sita — inter domos W. et B., omni — eo jure, — sicut ipse Paulus eundem censum desuper habuit, sic videlicet, quod dicta domus ipsius Petri de cetero et perpetue a soluçione dicti census debet esse libera penitus et soluta, quem censum idem Paulus promisit disbrigare secundum jus civitatis. Publicavit judicio I°, II°, III°, IV°.«

Poslední poznámky o provoláních na čtyřech soudech jsou většinou psány jednou rukou a zápis stával se tedy obyčejně po ohlášení ve čtyřech soudech, když nikdo neodporoval; ale při některých záznamech jest poznamenáno i méně soudův, takže zápis i po první publikaci v soudě mohl se státi. Při některých zápisech jsou zaznamenány odpory, jež strany zápisu činily, na př. »Anna interdixit [resignacionem domus] ex parte orphani L., qui non est in terra anno et die« (l. 2'), anebo »interdixit juxta tenorem litere sue, quam desuper habet« (l. 9). *Za l. 103* následuje velká řada prázdných listů. — Knihy této užil *Tomek* v dodatcích k Základům starého místopisu Pražského III, str. IV a 194 násl.

34. (č. a. 2101.) **Soudní kniha zápisů trhových z l. 1404—1413** obsahuje zápisy o koupích a prodejích nemovitostí. Ruk. pap. velkého folia, v tuhých deskách svázaný, s pěkným kováním a přeskami. Stará paginace l. I—CCCXLI. Na listu druhdy na deskách přilepeném čte se rukou XV. stol.: »*Registrum Lanczmanni* ab anno 1404 ad annum 1413.« Na hřbetě nadpisy rukou XVII. stol.: »*Liber contractuum ab a. 1404 ad a. 1413*«, a rukou XIX. stol. podobně: »Liber contractuum ab a. 1404. Miscellanea 33« (pod tím č. 2.). Zápisy dějí se před soudy městskými za *rychtářů:* Jana Celného z Komína (1404 $^{29}/_{11}$), Václava od černého koně neb de equo (1405 $^{10}/_{1}$ až 1406 $^{18}/_{9}$), Vavřince soukenníka »loco judicis« (1406 $^{4}/_{11}$), Oswalda Rolla 1406 $^{11}/_{12}$, 1408) a Jakuba z Brna (1408 $^{10}/_{5}$—1413 $^{1}/_{4}$), a zasedá na soudech někdy větší, někdy menší počet konšelů (consules): 6 až i 18. Soudů bylo r. 1404 — 14 (některý měsíc jeden, jiný dva, až i tři); r. 1405 a 1406 — 12,

1407 — 13, 1408 — 14 atd. Empciones a resignaciones domorum vel censuum super domibus vel vineis zapisují se stejným, pravidelným způsobem, jako v prvé části knihy předcházející. Na *l. XXII* se čte:

»Anno domini millesimo quadringentesimo quarto feria tercia proxima post festum sanctarum undecim milia virginum (28. října), quando presentes fuerunt judex Johannes de Comyn [et] consules [18 jmen], tunc infrascripte litere fuerunt in stuba consilii majori sigillo civitatis Pragensis sigillate, quarum quedam in antiquo registro precedenti continentur et quelibet in folio suo juxta numerum in registro registrate poterint inveniri. Sequitur Angelus apothecarius super vinea fol. CCC XVI°« atd.

Takovým způsobem až do l. XXVI následuje abecední rejstřík osob dle křestních jmen seřaděných, jež nabyly zápisem trhových smluv městských nemovitostí neb úroků na nich zapsaných a poněvadž *registrum*, ke kterému děje se odvolání, čítalo 376 listů, tedy zápisy v něm obsahovaly asi dobu nejméně deset let, tedy asi *l. 1390—1400.* Registrum samo se nám nezachovalo a rejstřík je z něho, jak už řečeno, jediným zbytkem. V knize č. 2101 zachovaly se zápisy zajímavé pro restauraci moci královské z r. 1404 po návratu kr. Václava IV. z Vídně. Tak na *l. XIII'* čte se zápis ze dne 19. června 1404 takový:

»Dominus Nicolaus de Praga subcamerarius regni Boemie loco et nomine serenissimi principis et domini, domini Wenceslai Romanorum et Boemie regis resignavit atque condescendendo dat et resignat Johanni de Smrzow, secretario eiusdem domini regis, et suis heredibus domum cum omnibus et singulis pertinenciis ipsius, que fuit olim Michaelis Judei et sita est in acie in platea Judeorum prope valvam, sicut itur ad sanctum Valentinum inter domos Benconis Judei ex una et relicte olim Johlini pistoris parte ex altera cum omni illo jure, prout eandem domum idem dominus noster rex habuit et in suis limitibus a supradictis domibus cum muris suis est divisa et distincta. Si quis habet loqui, ipse dominus Nicolaus loco domini nostri regis wlt disbrigare secundum jus civitatis et publicavit judicio I°, II°, III°, IV°.« (Knihy této užil Tomek v Základech I, str. 7 s citací: »*stm*«.)

35. (č. a. 2102.) **Soudní kniha zápisů trhových z l. 1413—1445,** středního formátu, v pevných deskách vázaná, s kováním a přeskami. Na hřbetě nápis ze XVII. stol.: »*Liber contractuum ab anno 1413 ad annum 1445.*« A novější nápis: »Miscellanea 34« (pod tím č. 3). Stará paginace na l. I až CCCCL. Začíná na l. 1 »Judicium sabbato proximo ante festum sti Urbani ($^{20}/_{5}$) a. d. millesimo quadringentesimo tredecimo judex Jacobus de Brunna, consules« (18 jmen) a za tím následují podobné zápisy o koupi domův, vinic a úroků na nich, jako v knize předcházející č. 2101. Soudům předsedali *rychtářové:* Jacobus de Brunna do 1413 $^{8}/_{5}$; Georgius Synye 1413 $^{17}/_{8}$ až 1419 $^{1}/_{5}$; Petrus 1419 $^{18}/_{9}$ a $^{9}/_{11}$, Jacobus piscator de Litomierzicz 1419 $^{9}/_{12}$ až 1420 $^{16}/_{8}$; Wenceslaus (Vaněk) Rak 1424 $^{23}/_{9}$—1427 $^{6}/_{3}$; Petrus de Chrast 1428 $^{6}/_{1}$—1433 $^{28}/_{2}$; Wenceslaus Rak 1433 $^{23}/_{7}$—1434 $^{28}/_{1}$; Mathias Drdak 1434 $^{20}/_{4}$—$^{29}/_{11}$; Weliko a Golia 1435 $^{10}/_{2}$—1436 $^{29}/_{1}$; Johannes de Kraynicz 1436 $^{8}/_{4}$; Wenceslaus Rak 1437 $^{5}/_{2}$—$^{26}/_{11}$; Procopius Machconis 1438 $^{19}/_{8}$ až 1439 $^{26}/_{5}$; Wenceslaus Holy 1439 $^{8}/_{9}$—1440 $^{2}/_{3}$, Wenceslaus Rak 1440 $^{12}/_{7}$ až 1442 $^{14}/_{5}$; Sigismundus natus Barbati 1442 $^{14}/_{5}$—1445 $^{5}/_{7}$. — Jenom r. 1439 $^{8}/_{9}$ zapsán před rychtářem *magister civium* Johannes Reczko. Jinak *purkmistři*

jmenují se jeden 1419 $^{13}/_{9}$, 1424 dva utriusque civitatis Pragensis; pak jeden 1430 $^{16}/_{1}$, 1439 $^{8}/_{9}$ a od 1440 $^{2}/_{3}$—1445 $^{5}/_{7}$ magister civium Pessiko a argentea stella a čítají se ke konšelům, jichž jména v nestejném počtu se uvádějí (5 až 18). Soudy označují se názvy »judicium« neb »judicium bannitum« a jich počet byl 1424 dva, 1425 jeden, 1426 tři, 1427 jeden, 1428 šest, 1429 čtyři, 1430 pět, 1431 čtyři, 1432 jeden, 1433 a 1434 čtyři, 1435 a 1436 dva, 1437 čtyři, 1438 a 1439 dva, 1440 tři, 1441 jeden, 1442 tři, 1443 a 1444 jeden, 1445 dva ($^{12}/_{1}$ a $^{5}/_{7}$). Na l. CCXXV končí zápisy dnem 16. března *1420,* pak následují dva prázdné listy a na l. CCXXVIII zapsáno usnesení purkmistra, konšelů a kmetů Starého m. Pražského ze dne 23. září *1424* o konfiskaci majetku odběhlým měšťanům, kteří s kr. Sigmundem drželi (Palacký, Urk. Beiträge zur Gesch. des Hussitenthums I, str. 360). Za tím následují mnohé zápisy o prodejích a darováních konfiskovaných statků, na př. 20. září 1424:

»Mathias Hladki pannitonsor emit institam pannitonsoriam pro se, conthorali sua, heredibus et successoribus suis erga magistrum civium, dominos consules, scabinos, juratos et communitatem Majoris civitatis Pragensis pretextu fugicionis et perjurii perditam rite justeque ad dictos venditores racione hujusmodi fugicionis et perjurii per decretum communitatis devolutam pro sex sexagenis gr. prag. — omni eo jure, sicut dicti magister civium, consules, scabini et jurati habuerunt, tenuerunt et possiderunt, qui nunc sunt vel pro tempore fuerint, promittentes dicti domini et communitas disbrigare secundum jus civitatis. Et publicavit *judicio* primo, IIo, IIIo, IVo.« —

Od r. 1424 do r. 1445 zápisy psány jsou jednou význačnou slíčnou rukou písaře, jak soudím, Zdimíře ze Sedlce, o němž také na l. CCXXXII je zápis z r. 1424, že od obce koupil dům. — Zápisy jsou latinské, až na dva české z r. 1421 a 1426 na l. CCLXXVII' a CCCCXXVI'. Kniha zakončena je rejstříkem za nápisem: Prima registratura, que ducit a folio primo ad folium CXLVIII. Knihy té užil Tomek v Základech I, str. 7 s cit. »*stm*«.

36. (č. arch. 2103.) *Soudní kniha zápisů trhových z let 1445—1532.* Ruk. pap. středního formátu, v tuhých deskách vázaný, s pěkným kováním a přeskami. Na přední desce současný nápis: »*Liber judiciorum* (ostatní nečitelno). Liber quartus ordine.« — Na hřbetě nápisy rukou XVII. stol.: »Liber contractuum ab anno 1445 ad annum 1532« a rukou XIX. stol.: »Lib. contr. ab anno 1445. 4.« a »Miscellanea 35«. — Stará paginace l. I – CCXXXVII a 238—294; ostatní listy prázdny. Bez rejstříku. Začíná na l. X: »Judicium banitum ab anno d. millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto tercia feria ipso die beati Clementis (23. listopadu) judex Wenceslaus Rak, consules vero Pessico a Stella« (a deset jiných). Za tím následují zápisy o koupi a zástavách nemovitostí z let 1445—1532 na soudech zahájených, jimž předsedal rychtář a několik konšelův a jež se odbývaly dvakráte neb jednou v roce »ad publicandas domos, vineas ceterasque hereditates« (l. CIV'). V některých letech ze soudů těch vůbec sešlo. V l. 1525—1532 (l. 266—292) zasedají vedle rychtáře, purkmistra a několika konšelů též dva »assessores«. Do r. 1510 jsou zápisy převahou latinské, pak české.

V. Soudní knihy práva vedení pro dluhy větší (libri recognitionum et ductionum majores).

37. (č. arch. 997.) *Soudní kniha zápisná větší z l. 1400—1483.* Rukopis papírový, velkého folia, v tuhých deskách vázaný s kováním a přeskami. Na hřbetu nápis rukou XVI. st.: »Anno domini MCCCC feria V proxima post festum Epiphaniae domini inchoatus est liber iste post combustionem stube dominorum consilii et librorum ibidem existentium, in quo conscriptae sunt recognitiones pecuniarum, obtentiones jurium et aliae res usque ad annum MCCCCLXXX.« Stará paginace l I—XV a novější paginace l. XVI až XCIX, načež následují prázdné listy. *Na l. I.* čte se: *»Anno domini millesimo quadringentesimo feria quinta proxima post festum Epyphanie domini presidentibus judice Cristano Helm et consulibus, videlicet Augustino apothecario, Pesscone Drobnicze, Johanne Pleier, Welislao braseatore, Jesscone Kotko, Wenceslao Berankone, Pecha frenifice, Wenceslao Vluschii, Andrea Lud, Henslino genere Pesslini, Johancone Ortel, Frana de Subjudea, Gregorio Westual, Thoma Platner, Petro Rothirs, Blasscone cultellatore, Mathia Lemmel et Henrico de Egra aurifabro, inchoatus est liber iste post combustionem stube dominorum consilii et librorum ibidem existencium, in quo libro conscribi debent recogniciones pecuniarum supra decem sexagenas grossorum, obtenciones jurium, exhibiciones vadiorum atque ducciones, unum quodque singulariter in judicio tunc currenti tempore Johannis Weilburg, licentiati in decretis, prothonotarii civitatis nostre«.* Za tím následují zápisy dlužní a jiné právní na soudech zahájených v létech 1400—1483 předsevzatých. Na soudech těch zasedali s rychtářem obyčejně dva přísežní nebo konšelé a »circa librum« též dva členové rady. Mezi konšely přichází obyčejně purgmistr.

VI. Soudní knihy práva vedení pro dluhy menší (libri recognitionum et ductionum minores).

38. (č. arch. 988.) *Soudní kniha menší z l. 1370—1391.* Rukop. papír. XIV. stol., ohořelý, jehož listy zachované ve velkém nepořádku byly v jedno svázány v stejnou dobu a stejným způsobem jako v rukopise č. 987. Novější nadpis: *»Liber judicialis Antiquae urbis Pragensis ab a. 1370—1391«.* Paginace starší není, toliko novější od l. 1—368. Jest to *kniha soudu městského o dluzích a jiných závazcích »sub decem sexagenis« z l. 1370—1391.* S rychtářem seděli na soudě od r. 1370 obyčejně dva přísežní, výjimečně i čtyři a pak i dva přísežní »circa librum« s notářem. Přísežní střídali se v tomto úkolu. R. 1390 (l. 291) purkmistr před rychtářem Ješkem Ocasem přichází. Tyto zápisy dluhů pod deset kop neb při o ně dějí se před soudy městskými, jež se dělí rovněž i zde na judicia bannita odbývaná na počátku roku v počtu až osmi a judicia facta obyčejně dvakráte v měsíci, někdy i častěji

zasedající. Záznamy velmi jsou přeházeny následkem chybného svázání asi po shoření radnice r. 1399, a sice *z let 1370—1380* (za rychtářství Mikuláše Jenteše a Martina Stacha) přicházejí na l. 8—16', 34—54', 64—67', 83—89', 102—104', 111—173', 175—180', 188—193', 206—246', 251—254', 268—289', 301—307', 316—325', 327—331' a 344—360'. *Záznamy z l. 1380—1391* (hlavně za rychtářství Martina Rotleva) čtou se na l. 1—7', 17—33', 55—63', 68—82, 90—101', 105—110', 174, 181—183', 247—249 a 290—295 (z l. 1390 a 1391). Listy 183—187, 194—205, 255—267, 296—300, 308—315, 326 a 332—343 jsou prázdny.

39. (č. arch. 998.) *Soudní kniha pro menší dluhy z let 1400—1449.* Rukopis papírový, velkého folia, v tuhých deskách svázaný s kováním a přeskami. Na hřbetu nápis rukou XVI. stol.: »Liber post combustionem stube consilii et librorum ibidem existencium ab anno MCCCC, in quo inscriptae sunt recognitiones pecuniarum.« Novější paginace od l. 1—212, za tím prázdné listy. Na l. 1 čte se: »*Anno domini millesimo quadringentesimo feria quinta proxima post festum Epyphanie domini presidentibus judice Cristano Helm et consulibus, videlicet Augustino apothecario, Pesscone Drobnicze, Johanne Pleier, Welislao braseatore, Jesscone Kotko, Wenceslao Berankone, Pecha frenifice, Wenceslao Vluschii, Andrea Lud, Henslino genere Pesslini, Johancone Ortel, Frana de Subjudea, Gregorio Westual, Thoma Platner, Petro Rothirs, Blasscone cultellatore, Mathia Lemmel et Henrico de Egra aurifabro, inchoatus est liber iste post combustionem stube dominorum consilii et librorum ibidem existencium, in quo libro conscribi debent recogniciones pecuniarum infra decem sexagenas grossorum, obtenciones jurium, exhibiciones vadiorum atque ducciones, unum quotque singulariter in judicio tunc currenti tempore Johannis Weilburg, licentiati in decretis, prothonotarii civitatis nostre.*« — Za tím následují zápisy o právních jednáních na soudech zahájených předsevzatých, jež se týkají věcí v nadpisu označených. Kromě rychtáře sedí na soudě obyčejně dva jurati a dva »circa librum«. Na *l. 174'—190* jdou zápisy z l. 1418—1420 a tu místo rychtáře zasedá purkmistr a jsou *1418*: judicia bannita tři v lednu (8/1 a 15/1), judicium post bannita (22/1), pak judicium (5/3), v dubnu (21/4) a květnu (1/5 a 8/5) tři judicia bannita, 13/5 judicium post bannita, pak judicia 17/6, 10/7, 28/8, 9/10, 9/11 a 24/11; r. *1419*: judicium bannitum primum (10/1), secundum (17/1), tercium (28/1), judicium post bannita (4/2), judicium (14/3), judicium bannitum primum (13/5), secundum (20/5), tercium (27/5), judicium primum post bannita (27/5), judicia (12/9, 10/10, 23/11 a 9/12) a r. *1420*: judicium bannitum primum (13/1), secundum (18/1), tercium (23/1), judicium post bannita (27/1), judicia (1/2 a 16/3). — Pak teprve začínají soudy až r. 1424 23/9, ale stále řidčeji a se zápisy málo četnými, a to časem pod předsednictvím rychtáře i za přítomnosti většího počtu konšelů, až v l. 1450—1497 (*l. 191—212*) zapisují se toliko dny, kdy soudy se odbývaly a v přítomnosti kterých osob, ale další zápisy o jednáních na nich, jež asi nebyla více předsevzata, scházejí.

VII. Radní knihy trhové (libri contractuum).

[39. *a.*] (č. a. 2099.) Pamětní kniha z l. 1400—1454 obsahuje též některé zápisy o prodejích a vydáních nemovitostí z té doby.

40. (č. a. 87.) *Manual radní z l. 1434—1436.* Rukop. pap. úzkého formátu nově svázaný a s nápisem novějším na hřbetu: »Zápisy Starého města Pražského 1434—1436.« — Novější paginace l. 1—119. Obsah: obnovování rad obcí, výpovědi rady i úřadu šestipanského, narovnání, smlouvy, prodeje, dání a vzdání statkův a úroků na nich, přiznání k dluhům a rukojemstvím a kvitování z nich, poslední pořízení, počty poručníků, svědomí i vyznání starých konšelů a jiných osob, jakož i jiné soukromé zápisy *před radou* učiněné. Zápisy jsou latinské a české. Zápisy od 12. ledna až do 10. března 1435 zde scházejí, ale zachovaly se v Chaosu rerum memorabilium IV č. 325 na l. 1—18 v originálu. Většina zápisů této knihy byla přepsána do pamětní knihy č. 2099 ve změněném pořádku.

41. (č. a. 90.) *Radní kniha trhových zápisů z l. 1437—1451.* Rukop. pap. středního formátu s perg. potahem svázaný, na jehož hřbetě nápis rukou XVII stol.: »Manuale contractuum ab anno 1437.« Starší sign. č. 525; č. invent. II 3. Novější paginace od l. 1—253. Latinské zápisy trhové před radou (in consilio) předsevzaté jdou z l. 1437—1451. Bez rejstříku.

42. (č. a. 2105.) *Radní kniha trhových zápisů z l. 1453—1477.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách svázaný s pěkným kováním a přeskami. Na hřbetu nápis rukou XVII stol.: »Contractus viridis I^{us} ab anno 1453 usque ad annum 1477« a s novějším nápisem: »Lib. contr. virid. I. Miscellanea 37.« (Č. inv. 37.) Zápisy latinské, výjimkou české, obsahující prodeje a vzdání statků, z nichž asi pětina je označena poznámkou R^{um}, ale není více mřežována. Stará paginace listy 1—393. Vzadu rejstřík osobní.

43. (č. a. 2106.) *Radní kniha trhových zápisů z l. 1477—1492.* Ruk. pap. středního formátu v tuhých deskách svázaný s přeskou. Na hřbetě nápisy rukou XVII stol.: »Contractus viridis II^{us} ab anno 1477 usque ad annum 1492« a novější rukou: »Lib. contr. virid. 2. Miscellanea 38.« — Č. inv. 38. — Stará paginace l. I–CCCXVI. Vzadu osobní rejstřík.

44. (č. a. 2107.) *Radní kniha trhových zápisů z l. 1492—1507.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s přeskami. Na hřbetě nápis rukou XVII stol.: »Contractus viridis III^{us} ab anno 1492 usque 1507« a novější rukou: »Lib. contr. virid. 3. — Miscellanea 39.« — Čís. invent. 39. — Stará paginace l. I—CCXCIX. Na posledních listech zápis z r. 1511 a osobní rejstřík.

45. (č. a. 2108.) *Radní kniha trhových zápisů z l. 1507—1518.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s přeskami. Na hřbetě nápisy rukou XVII stol.: »Contractus viridis IV^{us} ab anno 1507 usque 1518« a novější rukou: »Lib. contr. virid. Miscellanea 40.« Č. inv. 40. — Stará paginace l. I—CCXXXIV. Vzadu abecední rejstřík. Zápisy většinou české

znějí: »N. kúpil« neb »oznámil před *pány v. radě,* že vzdal jest duom svuoj.«

46. (č. a. 2109.) *Radní kniha zápisů trhových z let 1518—1523.* Rukop. pap. velkého folia v tuhých deskách svázaný s pěkným kováním a mosaznými přeskami. Na hřbetě nápisy rukou XVII stol.: »*Liber contractuum* I^us ab anno 1518 ad annum 1523« a novější rukou: »Lib. contr. flaveus. 1. Miscellanea 43.« Čís. inv. 41. — Stará paginace l. I - CCCXXXI. Napřed abecední rejstřík. *Na l. I:* »Mistr Jan z Wrathu« a 17 konšelů z r. 1518. Za tím následují chronologicky zápisy koupí a vzdání nemovitostí před radou spojené obce Pražské z l. 1518—1523 a za zápisy připsáno kvitování peněz. *Na l. CCCXXXI* za přípisem purgmistra a rady Bydžova Nového z r. 1522 poznamenáno: »Per me Petrum Claudum ingrossatorem consilii.«

47. (č. a. 2110.) *Radní kniha trhových zápisů, vzdání nemovitostí a zvodů z l. 1523—1531.* Rukop. pap. velkého folia v tuhých deskách svázaný s mosaznými přeskami. Na hřbetu nápisy rukou XVII stol.: »Liber contractuum flaveus II^us ab anno 1523 usque ad 1531« a novější rukou: »Lib contr. flav. 2. Miscellanea 44.« Stará paginace l. I—CCCLX. Za abecedním rejstříkem jdou zápisy z l. 1523—1531 před radou.

VIII. Radní knihy zápisné.

48. (č. a. 2141.) *Kniha nálezů, smluv a jiných zápisů před radou z l. 1452—1518.* Ruk. pap. středního formátu v tuhých deskách svázaný s pěknými mosaznými přeskami za nápisem na hřbetu rukou XVII stol.: »Liber albus ab anno 1452, in quo continentur: 1 Vejsady papírny Hanuše Freye; 2 Arbitria seu arbitraciones; 3 Sententiae molitorum; 4 Nuptiae ab anno 1511 usque 1545; 5 Contractus extraordinarii; 6 Obligaciones et quitanciae; 7 Publicationes debitorum cum indictionibus; 8 Depositiones testium — Excautiones.« Pod tím rukou XIX stol.: »Lib. alb. ab anno 1452« a »Miscellanea 87«. Invent. č. 73. Stará paginace l. I—CCCCXXVII. Za tím na l. 428 až 435 osobní a věcné rejstříky za nadpisy: »In hoc folio registrantur arbitria — sentencie — nupcie — obligaciones et quitancie — extraordinarii contractus — publicaciones cum indiccionibus — deposiciones — excauciaciones.« — Začíná zlomkem perg. notářského listu Václava syna Jana z Únhošče z počátku XV stol., kterýžto list byl sňat z deštěk. Za tím jména konšelů z r. 1452 a přepis výsady papírny Hanušovy Freye z r. 1534. — *Na l. I—LI* smlouvy ubrmanské a přátelské z let 1452—1510 za nadpisem: *Arbitraciones.* — *Na l. LII—LXIII a CXC - CXCVI:* »*Vejpovědi přísežných mlynářuov* z strany některých mlýnuov a jezuov, o kteréž mnohokráte mezi stranami různice a rozdílové jsou se dály a ty skrze přísežné mlynáře mocí úřadu jich jsou k upokojení dobrému přivedeny« z l. 1511 až 1545 (s poznámkou na l. CXCVI': »Reliqua de molitoribus libro obligacionum aureo per iudicem et commissa«). — *Na l. LXIV—CXXXI* zápisy

a kvitování dluhů z l. 1464—1474 za nadpisem: *Obligaciones et quitancie.* — *Na l. CXXXII – CLXXXVII'* nálezy a ortele purkmistra a konšel z l. 1452 až 1479 za nadpisem: *Sentencie.* — *Na l. CLXXXVII'* výpověď mezi bečváři z r. 1503. — *Na l. CLXXXV – CLXXXIX* přiznání k dluhům z l. 1474 až 1475 za nadpisem: *Obligaciones.* — *Na l. CXC—CCXXXII* smlouvy svatební z l. 1452—1518 za nadpisem: *Nupcie.* — *L. CCXXXIII—CCXXXIX* prázdny. — *Na l. CCXL—CCLXVII* smlouvy, svolení řemeslníků, rozdíly pozůstalostí, poručenství a jiné zápisy z l. 1464—1491 za nadpisem: *Extraordinarii contractus.* — *Na l. CCLXVIII—CCCLXIV* přiznání k dluhům z l. 1452—1464 za nadpisem: *Obligaciones et quitancie.* — *Na l. CCCLV* až *CCCLXXXV*: *Extraordinarii contractus* z l. 1452—1464. — *Na l. CCCLXXXVI—CCCCXII* připovědi k dluhům z l. 1452—1479 za nadpisem: »*Publicationes debitorum cum indiccionibus*« a *na l. CCCCXIII—CCCCXXVIII* svědectví a vyznání, jakož i dání k věrné ruce a vyručení z l. 1452—1783 za nadpisem: »*Deposiciones et excaucionaciones*«.

49. (č. a. 94.) *Radní kniha zápisná z l. 1475—1518.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách svázaný (s přeskami utrženými) s nápisem na hřbetě: »Liber obligationum, quitanciarum, testamentorum ab anno 1475 ad annum 1518.« — Starší signatura červená 205, č. invent. II, 11. — Starší paginace od l. 1—221. Kniha obsahuje nejvíce zápisy o dluzích (nad i pod 10 kop) a o jich splacení, též o prodejích a zastavení statků, o plnění kšaftů, o narovnáních a úmluvách z l. 1475—1518.

Tak zní zápis na př. na l. 1:

»Broz sutor in *pleno* constitutus *consilio* fassus est, quod tenetur veri et justi debiti VIII sex. gr. Martino sublimatori vini, quas promisit illi divisim solvere in hiis terminis etc., et has obligat super domo sua in platea torificum, ita ut si pecuniam cujuscunque termini non solverit, ipse Martinus antedictus de domo eadem se intromittet et eandem vendat et peccunia primum sua accepta residuum Brozio predicto dare debet. Actum d. inc. millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto.«

Za tím zapsáno kvitování, dle kterého

»Martinus fassus est, quod tulit V sex. gr. termini sti. Galli a Brozio juxta superiorem obligacionem« r. 1475

a opět

»quod tulit finales III sex. termini sti Georgii a Brozio juxta obligacionem superiorem ei debitas, quamque domum obligatam cum heredibus et successoribus ejus reddit quittam et absolutam nunc et temporibus perpetuis. Actum f. II in die Cristofori magistro civium Johanne Legat anno etc. LXXVII^{0}.«

Na l. 196—200' a *233—238'* osobní rejstříky za nadpisy: Obligaciones — Quitancie — Kšafty — Concordie testamentales. Zápisy latinské a české (hlavně od r. 1501).

50. (č. a. 99.) *Kniha zápisů dlužních a smluv, jakož i zápisů mocných poručníků ve přech z l. 1518—1538.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s kováním a mosaznými přeskami. Na předním listě nápis: »*Obligaciones et concordie*« a pod tím znak Staroměstský

s rokem 1525 nahoře a dole »Arma civitatis Pragensis«. Na hřbetě rukou XVII stol.: »Obligat. ab anno 1519 usque ad 1528.« — Na zadní dešce vryt český lev s legendou: »* DOMINE . IN . VIRTVTE . TVA . LETABITVR . REX . ET . SALVTARE . TVM (sic) *« Signatura červená č. 206 a č. inv. II, 30. — Stará paginace l. I—CCCII. Před tím abecední rejstřík a na *l. 1—13* zápisy mocných poručníků ve přech o statky a dluhy a vzdání spravedlností z l. 1519—1537. — *Na l. I—CCCII* zápisy dlužní, smlouvy přátelské a inventáře pozůstalostní z l. 1518—1528.

IX. Knihy nálezů soudu městského (Libri sententiarum).

[*50 a.*] (č. a. 986.) Liber vetustissimus obsahuje též výpovědi rady z let 1335—1419.

[*50 b*] (č. a. 2099.) Pamětní kniha z l. 1400—1454 obsahuje též některé nálezy soudu městského z té doby.

[*50 c*] (č. a. 992.) Liber tercius Veteris urbis Pragensis obsahuje též nálezy z l. 1417—1480.

[*50 d*] (č. a. 2141.) Kniha zápisná z r. 1452—1518 na l. CXXXII až CLXXXVII obsahuje nálezy a ortele purkmistra a konšel z r. 1452—1479 za nadpisem: »Sentencie.«

51. (č. a. 1128.) *Kniha nálezů purkmistra a rady Starého m. Pražského z l. 1479—1518*; (některých nálezů též z následujících let do r. 1531). Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s přeskami a nápisem na hřbetu rukou XVII. stol.: »*Sententiarum II 1528*«. Stará sign. 351; č. invent. III 1. Starší paginace velmi spřeházená. Novější *l. 1. 333.* Obsah: 1. *L. 1—13* abecední rejstřík a 12 nálezů z r. 1482—1501. — 2. *L. 14* až *22* (*A I—IX*) nálezy z r. 1479—1526. — 3. *L 23* zápis o obnově rady králem Vladislavem r. 1484. — 4. *L. 23—95* (*L. I—LXXIII*) nálezy z let 1484—1526. — 5. *L. 96—101* nálezy v rozepřích cechů řemeslnických z let 1500—1531. — 6. *L. 102—124* abecední rejstřík o nálezích, jež následují. *L. 125—127* prázdny. — 7. *L. 128—333* nálezy r. 1503—1518 označené též písmeny a číslicemi od l. A I—G 27. — Přicházejí zde též pře se starou radou Starého města Pražského a též s radami jiných měst, jež purkmistr a konšelé Starého m. Pražského rozsuzovali. — Rejstřík nálezů v knize té obsažených čte se v knize archivní č. 75 na l. 109—120.

52. (č. arch. 1129.) *Kniha nálezů purkmistra a rady spojené obce m. Prahy z l. 1519—1526.* Ruk. pap. v tuhých deskách svázaný s přeskami utrženými. Na hřbetě nápis rukou XVII. stol.: »*Sententiarum 3.*« Stará sign. 377, č. inv. XIII 2. Stará paginace l. 1—456. Následují nálezy purkmistra a pánů v chronologickém pořádku od 26. května 1519 až do 31. ledna 1526. Vzadu abecední rejstřík. Mezi nálezy některé v rozepřích cechů řemeslnických. Rejstřík nálezů v rukopise tomto obsažených čte se v knize archivní č. 75 na l. 121—127.

X. Knihy nálezů vrchní stolice Staroměstské.

53. (č. arch. 92.) *Kniha nálezů vrchní stolice Staroměstské do Žatce daných z l. 1510—1544.* Rukop. pap. středního formátu v dřevěných deskách svázaný s mosaznými přeskami s nápisem na hřbetě: »*Nálezové z města Žatče.*« Stará signatura č. 390, č. inv. XXVII, 2. Novější paginace l. 1—297, za tím prázdné listy. — Na *l. 1* čte se: *Ortelové od práva města Žatče. Mezi Mandalenou a Marthú bábou její o poručenství a statek matky též Mandaleny.* Následuje nález a výpověď konšelů Žateckých v této při, že má bába vnučce počet učiniti z poručenství, s dodatkem:

»A tak toho našeho nálezu paní Martha neštráfujíc, jeho jest ujíti nechtěla, ale na vás pány učitele práva našeho s svú při se jest odvolala, protož, což v tom jest a znáte býti za pravé, za naučenie listem vaším jakožto pánuov a přátel svých milých prosíme. Datum f. 2 post Oculi 1510. Tu my z plnosti práva považivše stran pře líčení a mocného poručenství a svěření i závazků vysokého paní Marthy báby a mocné poručnice paní Mandaleny i takto o tom vypovídáme: Poněvadž paní Martha již jest jí paně Mandaléně s jejím manželem statku jí příslušejícího, jakož praví, postúpila, při tom pravieci, že jest tomu poručenstvie a svěření všemu dosti učinila, berúci to k svému svědomie, chtějíci s tím i na onen svět jíti, a ona Mandaléna toho od ní přijíti a na tom dosti míti nechce, i z té příčiny, cožkoli provede mimo to podle práva, že by ona paní Martha bába její jejího statku za sebou měla, nežli jí jest postoupila, že ona paní Martha bude povinna jí toho postúpiti ve dvú nedělí pořád zběhlých podle práva. Actum f. V. post translationem scti. Venceslai, Andrea cultellifice magistro civium existente.«

Podobných výpovědí rady Staroměstské o nálezích Žateckých z let 1510—1544 je celkem 309. Schlesinger, Stadtbuch der St. Saaz jich neužil.

54. (č. a. 93.) *Kniha nálezů vrchní stolice Staroměstské do měst Českého Brodu, Kouřima, Hradce Králové a Jaroměře z l. 1510—1546.* Rukop. pap. středního formátu v dřevěných deskách vázaný s mosaznými přeskami s nápisem na hřbetě: »*Nálezové z města Brodu Českého, Kouřima, Hradce nad Labem, Jaromiře.*« Stará signatura č. 391 ; invent. č. XXII, 3. Novější paginace listy 1—363. — Obsah: 1. *L. 1—93*: »*Ortelové od práva města Brodu Českého*« z let 1515—1545 počtem 65. — *L. 94—105* prázdny. — 2. *L. 106—229*: »*Ortelové od práva města Kouřima*« z let 1512—1544 počtem 110. — *L. 230—245* prázdny. — 3. *L. 246—306:* »*Ortelové od práva města Hradce nad Labem z l. 1510—1544* počtem 62. — *L. 307—317* prázdny. — 4. *L. 318—363:* »*Ortelové od práva města Jaromiře nad Labem*« z let 1518—1547. — *L. 364—380* prázdny.

XI. Knihy svědomí.

55. (č. a. 1047.) *Kniha svědomí Starého m. Pražského z l. 1523—1527.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách svázaný. Na hřbetě starý nápis: »*Testimonia*« s přípiskem novější rukou: »A. 1523—1527.« Stará paginace l. A I — R. XXXVII. Obsahuje svědectví a vyznání z l. 1523 až

1527 (»učiniv přísahu podle práva svědčil«) za nadpisy jmen původův a pohnaných, kteří se před purgmistrem a radou m. Prahy soudili. Bez rejstříku.

XII. Knihy kšaftů (libri testamentorum).

[*55 a*] (č. a. 993.) v liber vetustissimus privilegiorum čtou se dva kšafty z l. 1339 a 1346 na l. 5 a 18.

[*55 b*] (č. a. 986.) v liber vetustissimus čtou se na l. 168', 191, 193, 196 a 197 některé testamenty z let 1360 a 1409—1418.

56. (č. arch. 2119.) *Kniha písemných kšaftů z l. 1448—1484.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách pěkně svázaný se znakem Starého m. Pražského v čele s nápisem na hřbetě rukou XIX. stol.: »*Liber testamentorum ab anno 1448.* No. 1. Miscellanea 53.« Čís. inv. 51. Stará paginace l. A 1—X 13. *Na l. A 1* čte se:

»Ve jméno božie amen. Já Sezema ze Zviekovce vyznávám tiemto listem ɔc, že ačkoli nemocen jsem ɔc najprve činím a ustanovuji — pravé a mocné poručníky —, potom vuole má jest a tak teď rozkazuji i porúčiem, aby poručníci moji po mé smrti z statku mého vydali atd. (Pečeť přitiskli rychtář a dva konšelé.) Actum f. V. in die Anthonii anno d. 1448.

Za tím jiné kšafty podobně znějící. *Na l. X 8* zapsáno:

Decretum factum a magna communitate pro confirmacione testamentorum. Anno domini MCCCCLXXXIII° feria quarta ante sancti Wenceslai martiris (24. září) facta est comocio communitatis civitatum Pragensium in officiales, magistrum civium et consules, propter nonnulas injurias communitati illatas et iniquas ipsorum machinaciones et tradiciones, ita quod sumtis armis magistrum civium et aliquos consules vulnerarunt et tandem decollaverunt. In eo itaque tempore non consules, sed seniores dumtaxat electi a communitate presederunt et rexerunt. Sed quia plerique concivium in tempore illo egretitudine dejecti testamenta sua coram aliquibus senioribus illis vocatis et rogatis faciebant, ne illa testamenta irrita seu non rata fiant et substancie defunctorum veniant in perplexitatem futuram; propterea f. IV post sti. Martini (12. listopadu) anno eodem communitas magna in pretorio constituta decrevit, ut in tempore illo et casu predicto, quousque consilium et officiales instituti non fuerint, omnia testamenta coram senioribus, ut predicitur, ad hoc vocatis condita secundum atestacionem, alias wedle wyswiedczenie, illorum seniorum, coram quibus testamentum est factum, appenso sigillo minori civitatis confirmentur. Vito piscium venditore nomine tocius communitatis hec referente.«

Na *l. X 8* a podobně i na listech následujících čtou se zápisy, jež začínají:

»My starší obecní Starého města Pražského vyznáváme etc., kterak slovutní (dva) spolustarší naši vyznali sú a vysvědčili před námi oba jednostajně, jakož ku prosbě a žádosti sl. Jana z Plané spoluměštěnína našeho vysláni byli sú od nás k němu na kšaft, že týž Jan, ačkoli nemocen jsa a neduživ na těle, však proto rozumu zdravého i paměti dobré požívaje zřiedil jest a zpósobil před nimi poručenstvie o statku svém řádně obyčejem takovýmto etc.«

57. (č. arch. 8.) *Kniha ústních posledních pořízení a inventářů pozůstalosti z l. 1514—1543* (za přítomnosti dvou konšelů psaná). Rukop. pap.

malého formátu svázaný v perg. listech s nápisem na předním listu rukou XVII. stol.: »Liber testamentorum.« Starší sign. č. 287; č. invent. II, 5. — Nejnovější paginace str. 1—101. Na perg. obálce písemný kšaft Michala měštěnína Starého m. Pražského z r. 1485.

58. (č. arch. 9.) *Kniha ústních posledních pořízení a inventářů pozůstalostí z l. 1522—1534.* Rukop. pap. malého folia v pergam. listech svázaný a v deskách nově pořízených uložený s nápisem na hřbetu těchto desek: »Liber testamentorum ab a. 1522—1624 (sic).« Č. inv. II, 4. Novější paginace zvěčn. V. V. Tomkem provedená str. 1—347. Obsah: *str. 2—4* seznam konšelů na Starém městě v l. 1523—1524. Na *str. 5—311* ústní poslední pořízení neb kšafty a soupisy pozůstalostí z l. 1522—1534. Kromě toho na str. 164 obnova rad na Starém i Novém městě z r. 1530 a na *str. 307* z r. 1534. — *Str. 312—347* větším dílem prázdny. Na *str. 325* až *329* sázení rady spojené obce Pražské z r. 1525—1527, též deseti soudců menších a 8 pánů úředníků.

59. (č. arch. 2142.) *Kniha kšaftů města Prahy z l. 1518—1528 a Starého města Pražského z l. 1528—1564.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách svázaný s kováním a mosaznými přeskami. Na přední dešce vytištěno současně: »*Kšaftové.*« Na hřbetu novější rukou: »Libr. testam. ab anno 1560 (sic.). Miscellanea 92.« Č. inv. 74. — Stará paginace l. A I—Z XX a aa. I — ff. XII. Zápisy znějí na *l. A I* i dále:

»My purgmistr a radda města Prahy známo činíme oc, že jsú předstúpili před nás do plné rady opatrní (dva) súsedé naši, starší přísežní, i vysvědčili jsú oba jednostajně takto: když jsú byli vysláni z povolenie p. purgmistra k Václavovi Holému, měštěnínu města Prahy, — kterýžto leže na smrtedlné posteli, však proto paměti dobré a svobody rozumu zdravého užívaje toto poslední poručenství a konečný úmysl svuoj o statku svém oznámil jest etc. Toho na svědomie a jich před námi poslední vuole nadepsaného Václava Holého vysvědčenie na potvrzenie pečet menší města našeho nadepsaného dali jsme a rozkázali přivěsiti k tomuto listu kšaftnímu v středu před sv. Havlem a. MDXVIII.«

Též písemné kšafty radě předložené se vysvědčují. Zápisy za jednoty obcí Pražských jdou do *l. M. XVI*, pak začínají zápisy: My purgmistr a rada Starého města Pražského (od r. 1528). Napřed abecední rejstřík.

XIII. Knihy smluv svatebních a kvitancí kšaftovních.

[*59 a*] (č. a. 2141.) *Kniha zápisů z r. 1452—1518* obsahuje na l. I—LI smlouvy ubrmanské a přátelské (arbitraciones) z l. 1452—1510; na l. CXC až CCXXXII smlouvy svatební (nupcie) z l. 1452—1518; na l. CCXL—CCLXVII a CCCLV—CCCLXXX extraordinarii contractus z l. 1452—1491.

60. (č. arch. 534.) *Knihy práv měšťanských, smluv svatebních a kvitancí kšaftovních z let 1518—1552.* Ruk. pap. středního formátu krásně v tuhých deskách vázaný s kováním a přeskami. Na přední dešce vytištěno současně: »*Liber. Jura civilia. Nupciales concordie. Quitancie testamen-*

tales.« Pod tím znak staroměstský a r. 1525. Inv. č. VI, 1. Týž nápis na hřbetě rukou XVII. stol. Stará paginace dle tří částí; první l. A I–E XI; druhá l. I–LXXVI a třetí l. I–CLXIV. Obsah: Napřed abecední rejstřík. *Na l. A 1–E XI. udělení práv městských v l. 1518–1552.* (Otištěno drem. Teigem v Almanachu obce Pražské 1904 str. 63—76.) — *Na l. I—LXXVI: »Smluvy svatební« z l. 1518—1546.* — Před tím seznam osob smlouvy ty uzavírajících v chronologickém pořádku. — *Na l. I—CLXIV:* Kvitance peněz kšafty odkázaných z let 1518–1537. Před tím abecední rejstřík.

XIV. Knihy úřadu šestipanského.

61. (č. a. 2153.) *Registra výpovědí úředníků šestipanských z l. 1518 až 1531.* Rukop. pap. malého folia v tuhých deskách vázaný. Na hřbetě nápisy rukou XVI stol.: »No. 6. Kniha červená rozličných zápisů a smluv«; pod tím novější rukou: »Libr. antiqu. off. sexv. 57«. Na dešce přední uvnitř přilepen nápis novější: »Contractus, obligationes ab anno 1519—1555 oficii sexviratus«. — Čís. invent. 85. Stará paginace l. 1—579. Napřed: *»Rajstrum na tyto kniehy po alphabetě dělané«. Na l. 1* čte se: *»Registrum senteciarum* za pana Klimentha z domu Domažlického a pana Jana Erazyma z rady a z uobecních pana Zygmunda Tvářského z Leštkova, pana Jiříka Ježíška, pana Jana Penížka a pana Jana od Hroznuo a to létha božího MDXVIII°.« Za tím výpovědi p. úředníků z l. 1518—1531 za nadpisy, kdo v úřadě šestipanském kdy byl a »pře lidské ortelem dělil«. Za některými připsány jsou výpovědi konšelů, »z plnosti práva vrchního« po odvolání učiněné. — Ku konci opět abecední rejstřík.

62. (č. arch. 2152.) *Registra zápisů a vzdávání práva před úřadem šestipanským z let 1518–1556.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách kožených svázaný, jež se uzavírají. Na přední dešce nápis rukou XVIII. stol.: »No. 25. Kniha všelijakých zápisů starých od létha 1519 až do létha 1555.« Na hřbetu novější č. 56. — Č. invent. 84. — Stará paginace l. A I—H VIII. *Na l. A. I* čte se: *»Registra zápisuo a práva vzdávání jeden druhému za pánuov radních, kteříž jsú vydáni k zpravování důchoduov městských p. Klimenta z domu Domažlického a p. Jana Erazyma z Černík a z uobecních p. Zygmunda Tvářského z Leštkova, p. Jiříka Ježíška, p. Jana Penížka a p. Jana od Hroznuov létha 1518.«* Podobně i v následujících letech jména šesti pánův úředníků se zapisují a za tím následují zápisy o prodejích neb vzdáních nemovitostí, krámcův a důchodů městských v Praze i na vesnicích. Napřed i vzadu jsou rejstříky abecední, vzadu za nadpisem: »Rajstrum pořádné pořádkem abecedy dělané pro rychlé vyhledání 1556.« Před l. A I. je výpis z privilegia kr. Vladislava z r. 1499 na právo odúmrtné (Sb. I str. 312) a za tím poznámky, které nálezy se staly o odúmrtě »za jednoty«, »po jednotě«, »v druhých nálezích po jednotě« a »v starých před jednotú«. Též soupis osevu ze dvora Strašnice z XVII. stol.

63. (č. 2155.) *Kniha smluv, připovědí k statkům a zvodů před úřadem šestipanským z l. 1518—1558.* Rukop. pap. malého formátu v tuhých deskách svázaný. Na přední dešce současnou rukou: »*Smlouvy 1525.*« Pod tím znak městský s podpisem: »Arma civitatis Pragensis« a dole [MD]XXXIX. Na hřbetu signatura novější 59 a pod tím č. 4. Stará paginace l. 1—227. *Na l. 1*: »*Registrum convencionum atque inductuum 1518* za pana Klimentha z domu Domažlického a pana Jana Erazyma z raddy a z uobecních pana Zygmunda Tvářského z Leškova, p. Jiříka Ježíška, pana Jana Penížka a p. Jana Hrozna.« Za tím následují »připovědi a smluvy přátelské a dobrovolné v úřadu šesti pánuo«, jež o správě důchodův a statků obecních úřadem šestipanským světlo podávají. — Vzadu »Rajstrum« v abecedním pořádku.

XV. Knihy úřadu mostského.

64. (č. 3.) *Kniha úřadu Mosteckého* z l. 1476—1596. Rukop. perg. i pap. malého formátu v tuhých deskách červenožluté barvy vázaný s pěkným kováním mosazným. Invent. č. I 59. Novější stránkování l. 1—68, část paginována v starší době od l. 1—18. — Na dešce přední vryt orel císařský a pod ním slova »Jaroslaus a Mutienina 1585« a na zadní desce: »Bi. K. not. canc. Ant. urb. Prag. a d. MDLXXXV«, což na rok vazby vztahovati náleží. Kromě toho na přední desce přilepen nápis psaný rukou XVII. stol. (snad Včelínovou): »No. 30. *Kniha starých instrukcí celným u mostu,* též o střelce na ostrově a o Bráník«. Obsah: *na l. 1—8* (rukou XVII. století) »Instrukcí celnýho při mostu Pražském, jakým způsobem se clo má vybírati«. — *L. 8* »Paměť co se má dávati z čeho, když se přes pomezí po vodě, na prameně neb na vořích do Míšně neb jiných míst plaví.« — *L. 9—30* prázdny. — *L. 31—38.* »Léta božího tisícého čtyřstého sedmdesátého šestého a prvnější léta před tímž zběhlá na mostě Pražském tímto obyčejem clo bráno jest podle obyčeje« atd. — *L. 39—40.* »Instructio anebo zpráva, kterak by se měli celní zachovávati při vybírání cla při mostu Pražském v celnici« z r. 1536. — *L. 40'—41'* »Regimen anebo zpráva vydaná třetímu služebníku v celnici, jak by se při věcech jemu náležejících chovati měl« z r. 1537. — *L. 42* »Celným spropití vyzdviženo« 1563. — *L. 43—45* »Instructio anebo zpráva, kterak by se branný chovati měl při vybírání cla v branách Strahovské, Kartouské a Písecké«. — *L. 46* prázdný. — *L. 47 až 58* Přepisy privilegií Staroměstských na clo z r. 1328, 1459, 1472, 1562 a 1594 (Sb. I str. 30, 244, 270, 430 a 480). — Na *l. 59—63* »Majestát císaře Maximiliana střelcuom na vostrov nad mostem Pražským daný« z r. 1571 a »Smlouva a porovnání mezi panem purgkmistrem a radou i na místě vší obce Starého města Pražského a staršími střelci všech tří měst Pražských o vostrov u přívozu nad mostem Pražským« z r. 1575 (Sb. I str. 436). — *L. 63'—68'* smlouvy o Bráník z r. 1574 a 1593. — Ostatní listy prázdny.

XVI. Knihy zádušní.

65. (č. arch 1665.) *Registra obecní kostelníkův osady a záduší sv. Mikuláše v Starém m. Pražském* (Libri vitricorum parochie sti. Nicolai) *z r. 1497—1554.* Rukop. papír. malého formátu v perg. deskách s přeskou koženou. Čís. invent. 1. — Stará sign. I—LXVIII a nová l. 69—79. — Obsah: *na l. I*: »Item létha božieho tisícího čtyřstého devadesátého sedmého my kostelníci z sv. Mikuláše osady, totižto Marek Peníżek, Lukáš z Kostečné ulice a Duchek ostrožník tyto klenoty jsme přijali kostelní od kostelníkuov starých ve čtvrtek na den sv. Bartoloměje« (24. srpna) etc. — Za tím následuje soupis kostelního nářadí a pak příjmův kostela sv. Mikuláše z osady, od židů starších, z vinic, z Kojetic a jiných vsí, dále snesení osadníkův a nařízení rady, smlouvy, odkazy a věnování, prodeje stolic kostelních, vydání a jiná právní jednání kostela i školy sv. Mikuláše se týkající. Na př. na *l. VII'* čte se: »Tyto jsú věci obecní v kněžském domu, z kterých každý farář má počet učiniti při odchodu.« — *Na l. XI'* řád od zvonění z r. 1520. — *Na l. XI'*: Svolení o svolávání osady z r. 1536. — *Na l. XIX'*: Výpisy z desk: »V prvních Václava Hyndráka CXII Vladislav Uherský, Český etc. král. kolaturu všech oltářův u sv. Mikuláše v Starém m. Pražském dává osadním.« — *Na l. XX* »Duše tyto nemají z paměti vycházeti obzvláštně podepsané, ale mají za ně pána boha fařářové prositi.« — *Na l. XXVII*: »K nám kostelníkuom přidáni jsú k radě osoby tyto pod pokutú V gr. č., abychom tak dostatečně mohli s nimi řéditi, zpravovati, jako by všecka osada byla, tak mocně poroučejí i poručili« (deset jmen sousedů následuje). — *L. XLIII—XLVI* jsou prázdny. — *L. XLVII—79* zápisy z l. 1552—1554. Noví ouředníci (dva) a kostelníci (čtyři) voleni jsou v plné osadě u přítomnosti všech sousedů přislušejících k sv. Mikuláši a ti r. 1553 učinili soupis všech věcí, jež od starých úředníků přejali a »předkem tři krabice veliké, v jedné první veliké krabici registra předešlých ouředníkuov a kostelníkuov, v též krabici jiný dvě menší, v jedný pak nevelíké okrúhlé tyto listy se našly«. Za tím následují výpisy z majestátů a jiných listů. — *Na l. LXIV* Snesení o zvonění a žákovstvu z r. 1553. — *Na l. 68'* Soupis příjmů z důchodů sv. Mikulášských a vydání r. 1553.

XVII. Knihy viničné (Libri contractuum moncium viniferorum).

66. (č. arch. 2002.) *Kniha trhů viničních z l. 1434—1454.* Rukop. pap. středního formátu v dřevěných deskách (přesky utrženy) s nápisem na dešce rukou XV. stol.: »*Anno salutis Christi 1435 presens liber notificatur*« a na hřbetu rukou XVIII. stol.: »Liber contractuum No. 1.« Stará paginace listů A 1—N 9 (každé písmeno čítá 30 listů). První zápis zní na l. A 1.: »Jan Hostomský emit pro se et conjuge sua, heredibus et successoribus eorum vineam nove plantacionis sitam in bonis hospitalis erga Nicolaum de

foro feni pro duabus sex. — Actum f. 2 post nativitatem Marie (12. září), presente Mathia magistro moncium vinearum anno domini etc. XXXV°«. Jiné zápisy znějí: »exposuit et locavit vineam« aneb »resignavit vineam et condescendit« aneb »in causa dissensionis et controversia pretextu census in vinea (partes) composuerunt et concordaverunt«. Též nálezy ve přech o vinice přicházejí. Zápisy jsou většinou latinské, po různu i české; první český zápis z r. 1438 na l. 23'. Na *l. D. 5* čte se:

»Anno d. MCCCCXLIII° feria quarta ipsius beati Stanislai electus est magister moncium Wenceslaus Brziezka per dominos consules Majoris civitatis Pragensis, videlicet per dom. Pessconem a stellis, pro tunc magistrum civium, consules juratos ejusdem civitatis d. Chan, Petrum aurifabrum, Mathiam poribni, Wolfonem, Duchconem, cujus officii eciam consules electi sunt ad d. magistrum moncium vinearum, videlicet Mathias Oremus, Wenceslaus quondam antiquus judex, gener Krczkonis, Michael aurifaber, Johannes sartor penes Oremus.«

Podobně i v některých následujících letech. Na l. H 6 a násl. je rejstřík po r. 1448 pořízený.

67. (č. arch. 2003.) *Kniha trhů vinićních z l. 1454—1472.* Ruk. pap. středního formátu v dřevěných deskách (přesky utrženy) s nápisem rukou XV. stol. na přední dešce: »*Ab anno Christi nati 1454 libri inscripcio. Liber secundus.*« Na hřbetě rukou XIX. stol.: »Liber contractuum No. 2.« Stará paginace l. A 1—M XXV. Zápisy téhož obsahu, jako v knize č. 2002. Latina převládá. Bez rejstříku.

68. (č. arch. 2004.) *Kniha trhů viničních z l. 1472—1496.* Ruk. pap. středního formátu v dřevěných deskách (přesky utrženy) s nápisem rukou XV. stol. na přední desce: »*Ab anno d. 1472 libri presentis inscripcio. Liber tertius*« a na hřbetě rukou XIX. stol.: »Liber contractuum No. 3.« Stará paginace A I—T XXV. *Na l. 1* jména přísežných úřadu perkmistrského z r. 1497 a to 8 ze Starého města, 8 z Nového města, 7 »za vodú« a 7 »za novým místem«. — *L. T. XXIII'* naučení perkmistra dané z r. 1491 a l. XXIV řády viničné cís. Karla IV. z r. 1358. (Nováček, Archiv Český XV str. 511 až 513 a XVIII str. 364.)

69. (č. arch. 2005.) *Kniha trhů viničných z l. 1496—1508.* Rukop. pap. středního formátu nově svázaný s nápisem na hřbetě rukou XIX. stol.: »Liber contractuum No. 4.« Stará paginace l. A 1—R. XV. *Na l. 1* začíná abecední rejstřík rukou XVI. stol. pořízený za nápisem: »*Začíná se registrum na knihy čtvrté v kůži červené, kderé se v léthu páně 1496 začinaly*«. Na l. A 1 čte se:

Isti sunt jurati in Antiqua civitate (počtem devět a sice po jednom): in monte Srponis, in monte Krzizkonis, in monte Wysoka, in monte Cantorka, in montibus Radlicz, in monte Wydowle, in monte supra Kossierz, in monte Bruska, in monte dicta Baba. *In Nova civitate jurati* (7 a sice po jednom) in monte dicto Zizkow, in monte Wolfonis, in monte Porybneho, in monte Hrzebenka, in monte Wanyonis, in monte Bohdalka, post Wyssegradam. — Pro anno 1501 seniores Antique civitatis (8). Nove civitatis (9). Přidáni Nove civ. (2), Antique civ. (1). — Seniores vinearum pro anno 1503. Antique civ. (10 a to po jednom v Ráji, na Husovce,

na Humpolcově, na Přelické, na Křížkově, s Vysoké, na Lekšovské, na Vydovlech, na Bruskách, na Babě); Nove civitatis (8 a to po jednom na Žižkově, na Mezihoří, z Mouřenínovy, na Hřebence, na p. Duchkově, na Kněžských, na Folimanu, na Skříkách).

A podobně i v l. 1505—1507. — Vzadu abecední rejstřík a přepis majestátu kr. Vladislava na vinice z r. 1497. (Sb. I. str. 308.)

70. (č. arch. 2006.) *Kniha trhů viničných z l. 1508—1520.* Rukop. pap. středního formátu nově svázaný s nápisem na hřbetě rukou XIX. stol.: »Liber contractuum No. 5.« Stará paginace l. I—CCCCIX. Začíná touto předmluvou:

»Člověk byl-li by cnosti dokonalý, jest ze všech zvieřat najvýbornějšie. Tak také byl-li by odlúčen od zákona a spravedlnosti, jest ze všech najhoršie (Primo politicorum). Ten mudrce smysl že pravý jest, ne nesnadno poznáno býti muože, neb člověk ctnostmi ozdobený ižádnému svévolně útiskuov a nesnázce nečiní, netoliko nečiní, ale od jiných křivdy sobě činěné trpělivě snášie, kterýžto dosti maje na cnostech rozličných hadrovánie najvíce z lakomstvie pocházejíciech a hrozné závisti, kteráž se z pýchy rodí, snadně usedává. A takovým marným úsilím lidským pracem nesnesitedlným a nečíslným nesvornostem se posmívá. Ale spravedlnosti a práva neb zákona zbavený člověk (ač však takového člověkem jmenovati slušie) co nad sebe horšieho, co škodlivějšieho mieti muože, kterýžto ani přirozeným ani psaným nezpravuje se zákonem, cností také všech prázden jsa samú lakomú žádostí, z kteréž všichni jiní hříchové jakžto z kořene podle apoštola pocházejí, veden jsa v nečíslná se vydává nebezpečenstvie. A ani svému vlastniemu ani také ciziemu životu odpouští. Tohoto o statek z lakomstvie, onoho z závisti o čest připraviti usiluje. Tomu spravedlnosti od sebe svévolně učiniti nechce, jinému skrze nelibost divné úklady až k smrti strojí ɔc. Takové přirozenie převráceného lidí onen Julius ciesař znamenav a že by přirozeného práva neb zákona zachovávati nechtěli srozuměv, práva jim psaná, jichž podnes všecky Germanské země užívají, ustanovil a pokuty těžké uložil, kterýmiž by aspoň, poněvadž přirozením výborným nechtějí, k spravedlnosti a k řádu navedeni býti mohli. Nechám Numa Pompilia, prvnieho Římského krále, kterýž nemoha jinak lidu hlúpého a svévolného sobě v poddanost uvésti, vymýšlenú chytrostí pod spuosobem jakéhos náboženstvie toho dovedl. Co pak, všecky jiné opustě, velmi slavné paměti ciesař Karel, kterýž hodně otec vlasti slúti má, královstvie České nad jiná zvelebiti chtěje a Větší město Pražské, jakžto hlavu téhož královstvie nad jiná města vyzdvihnúti, tiem jiného mínil, když práva hor viničných okolo Prahy ustanovil, když pokuty mnohé uložil, když pergmistra usadil, jediné aby před takovými již pověděnými převráceného rozumu ne lidmi ale šelmami hroznými je ubezpečil a svobodné učinil, aby takoví jakožto některakými uzdami od škod zdržáni byli právy a pokutami. A dobří svobodu majíce živnosti své pod jeho panováním slušně provozovali. Ale aby takový řád a práva slušně usazená mohla před se jíti a zachovávána býti, Václav Thoniš pergmistr týchž hor viničných, Sigmund Tvárský z Lestkova, Jan Legáth, Michal Železník a Mates uzdař, konšelé jeho, měšťané Většieho města Pražského, tyto kniehy tak na tento zpuosob udělali, v nichž by pořádně *všichni ortelové, smlúvy i jiní zápisové hor viničných* zapisováni byli. Leth božích patnáctistého osmého. Nicolao de Lacu calcographo tunc scriba existente.«

Za tím čte se: »Anno domini 1509 per dominum Waniczkonis magistrum moncium jurati ex vinitoribus utriusque civitatis Pragensis constituti (24 jmen). Seniores pro convencione operacionum (4 jména)« a dále následuje abecední rejstřík. Zápisy týkají se hlavně prodejů, vzdání a

zvodů vinic. Výpovědi neb ortele vynášel pergmistr se svými konšely, od nichž šlo odvolání k purgmistru a radě Starého m. Pražského. — *Na l. CCCCVIII* čte se: »Zřízenie při horách viničných okolo Prahy« z r. 1516 (Archiv Český XVIII str. 380).

71. (č. arch. 2007.) ***Kniha trhů viničných z l. 1521—1534.*** Rukop. pap. středního formátu nově svázaný s nápisem na hřbetě rukou XIX. stol.: »Liber contractuum 6«. Stará paginace l. I—CCCCXLIII. — Na první stránce: Snesení obce Pražské o čepování vína cizího z r. 1521 (Archiv český XVIII str. 383). — Za tím za nadpisem: »Sequitur registrum« následuje abecední rejstřík *o zápisech trhových,* pak jiné rejstříky dle hesel: »*Exposiciones*« — »*Resignaciones condescendentes*« — »*Cambia*« — »*Sentencie*« — »*Introducciones*« — »*Testamenta*« — »*Concordie*«, kterými obsah zápisů řádně označen.

72. (č. arch. 1968.) ***Kniha výpovědí a výchozů perkmistra a konšelů hor viničných z l. 1521—1553.*** Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s přeskami utrženými. Na přední desce vyryt znak Staroměstský s rokem 1525 a podpisem: »Arma civitatis Pragensis«. Kolem vyryty podobizny reformátorů, též m. Jana Husi. Na hřbetu novější rukou: »*Liber sententiarum No. I.*«. Stará paginace l. 1— 462. *Na prvním listu* čte se: »Léta Krysta pána spasitele našeho podle člověčenství tisícího pětistého čtyřidcátého šestého urozený vladyka pan Duchek Chmelíř z Semechova, měštěnín Prahy u lilium, držíc úřad pergmistrský tyto knihy orteluo předešlých pánuo pergmistruo i kteří jsou učiněni za úřadu jeho v jedno složené rozkázal jest svázati a to pro užitečnú a budúcí správu všech, kteříž řád a spravedlivost milují.« — Za tím následují rejstříky abecední, sdělané »za pergmistrství m. Thomáše z Javořice«; dále za nápisem: »Registrum introductionum, exituum ac sentenciarum« a konečně za nadpisem: »*Znamenají se výpovědi pánuov přísežných za úřadu permistrstvie p. Víta Orudky z Oujezdce létha tisícího pětistého druhého dvacátého a téhož létha přísežní voleni jsú tito: Barka řečník, Jiřík Kulíšek, Mikuláš Bayl a Pavel Svícník z Dlaženie a Matěj měřič et cetera*«. Za tím jména pergmistrů a starších přísežných z l. 1523—1528 a rejstřík. Následují zápisy vejchozův a výpovědí neb ortelů pergmistra s konšely z let 1522 až 1553, jakož i výpovědi »vrchního práva«, od r. 1548 »rad k apelacím na hradě Pražském zřízených«. Od téhož r. 1548 pergmistr zove se »krále JMti« a v knize i na jiných místech čtou se zápisy o pergmistrech a konšelích jim k radě přidaných, kteří v těch neb oněch letech na úřadě byli a za jichž úřadu nálezové sou učiněni. R. 1545 na př. byli p. Václavu vladykovi Duchkovi z Chmelíř z Semechova, pergmistru hor viničných, čtyři měšťané Starého m. Pr. a čtyři starší přísežní k radě přidáni radou Staroměstskou (l. 242), kdežto r. 1550 »pan mistr Thomáš z Javořice zvolen jest za krále JMti pergmistra«.

C. Knihy Nového města Pražského.

(Z doby předhabsburské.)

I. Knihy pamětní.

73. (č. a. 989.) ***Kniha pamětní Nového m. Pražského z r. 1411—1544.*** Rukopis papírový velkého folia v tuhých deskách svázaný, s krásným kováním a přeskami. Na deskách nápisy rukou XV. stol.: »*Liber bernarum summarius Nove civitatis Pragensis*« a rukou XVI. stol.: »*Plebiscita.*« Na hřbetu rukou XVII. stol. nápis: »Liber bernarum summarum (sic) ab anno 1411 usque ad annum 1436. — Item liber quitantiarum computus sexvirorum communitatem concernentium ab anno 1444 usque ad annum 1554. — Item liber decretorum et memorabilium ab anno 1490 usque ad annum 1532.« Pod tím starší signatura »N. 12 ab anno 1411« a č. inventární I, 31. Novější paginace od l. 1—447. Starší paginace týká se jen listů, na kterých bylo psáno, a sice *A.* 1—42 a *G.* 1—9. Obsah: Na *l. 1* zápisy o počtech obecních z l. 1492—1502. Na *l. 3* čte se:

»*Prima berna in parte Zderaziensi.* Anno domini MCCCCXI feria IV. post diem invencionis sancte crucis (6 května) magna communitas Nove civitatis Pragensis instituit et consensit ad tres bernas. Itaque Nicolaus pargamenista consul, Nicolaus Zittawiensis et Passco doleator comunes [constituti sunt] in duabus quartis Zderaziensibus bernas easdem exigendum et finaliter congregandum.«

Na l. 4':

»*Prima berna eadem in parte Porziecz.* Anno domini MCCCCXI feria IV post diem invencionis sancte crucis (6 května) magna communitas Nove civitatis Pragensis instituit et consensit ad tres bernas. Itaque Martinus Odnuze magister civium consul, Theodricus portulanus et Petrus Girconis comunes in duabus quartis Porzyecz constituti sunt bernas easdem exigendum et effectualiter congregandum.«

Za tím následují vydání obecní (distributa) z r. 1411. — *L. 6—10'* obsahuje další zápisy berní velkou obcí povolených a vydání obecních z l. 1412—1418. — *L. 40* nález krále Vladislava v rozepři Novoměstských se Staroměstskými o počet konšelův, o jarmarky, o cla, o trhy, o nápady, o odvolání do Starého města ze dne 18. května 1509 (= Sb. I, str. 306). — *L. 41* nález krále Vladislava z r. 1488 mezi sladovníky a měšťany v Novém městě Pražském (= Archiv Český IX, str. 467). — *L. 42—64* zápisy o obecních počtech, příjmech a vydáních z let 1434—1554, z kterých patrno, že berně se vybírala po čtyrech čtvrtích (sv.-Štěpánské, Zderazské, Poříčské a sv.-Jindřišské) od šesti osob, z nichž dva byli konšelé a čtyři obecní, a že časem, zejména od r. 1511 z těchto berníků vytvořil se úřad šestipanský, k němuž konšelé povolávali úředníky obecní tři z konšel a tři ze starších obecních, aby spravovali důchody městské. Úředníci ti činili pak počty každého roku před novou radou a před *velkou obcí*, časem toliko před »*starší obci*«, t. j. před radou odstupující, staršími obecními a cechmistry. — *L. 64'—93'* prázdny. — *L. 94—95* kvitancí počtův obecních z r. 1597. — *L. 95'—338'* prázdny. — *L. 339* zápis o koupi mlýnů Šit-

kovských pro vystavení vodárny 4. prosince 1495. — *L. 339'* výpis z desk zemských o výpovědi soudu zemského z r. 1504 o kladení kšaftů měšťana do desk. — *L. 340—351* zápisy o obnovování rady, o povolování berní obecních, jakož i snesení obce veliké z let 1490—1532 za nápisem z r. 1490: »*Decretorum liber congregacionum comunitatis exactus Matheo baccalaureo Crudimensi protonothario.*« — *L. 351'—352'* jsou prázdny. — *L. 353* snesení purgmistrů Starého a Nového měst Pražských z r. 1535 o pekařích. — *L. 354—447* jsou prázdny.

73*a.* (č. 2074.) V knize soudní z l. 1410—1419 na l. 1 a 2 zapsány jsou obecní počty z vybraných berní a cel z l. 1398—1402.

74. (č. 331.) *Kniha pamětní Nového města Pražského z let 1448—1597.* Rukop. pap. středního folia v tuhých deskách vázaný s mosaznými přeskami. Stará paginace l. 1—245, novější l. 1—266. — *Na l. 13—33* čte se traktát o právech Nového města Pražského po r. 1448 sepsaný za nápisem: »*Práva, svobody, milosti, obdarování a ustanovenie Nového města Pražského.*« Větší část tohoto sepsání otištěna jest dle rukop. bibliotéky Děčínské v Časopise Českého Musea 1836, str. 299—309 částečně v jiném pořádku a s vynecháním latinských míst a citátů z privilegií městských. Účel tohoto sepsání je obrana práv Nového města nejspíše podle příkladu tak zv. Práv Soběslavských podniknutá. Kdežto v rukop. Děčínském končí traktát slovy: »De libertate civitatis et de artificibus in libro teutonicali Petri Lupi etc.;« zde na l. 33 se čte:

»Co pak dále příslušie k ustanovení, zřezení, ku právuom, k súduom a a orteluom města, o řádiech, práviech a svobodách rozličných řemeslníkuov, to [ve] vzláštních knihách psáno jest, a ty by jměli každé radě od písaře městského čteny býti a rozumně vykládány, aby sě jako pravidlem uměli v súdech i v rozličných přech bez přejímánie osob v bázni božie podle těch práv a ustanovení starodávních zpravovati a tak chudému i bohatému spravedlivě súditi, neb tudy najlépe svornost mezi měšťany a tak dobré obecnie muože státi. Poněvadž svorností malé věci u veliké rostú a zasě nesvorností veliké věci sě menšie a někdy ovšem scházejí, jako pohřiechu v této zemi České a Moravské pro nesvornost a nejednotu co zlého jest přišlo, očitě jest shledáno. A tak mudřec otázán jsa, kterakby obecné dobré mohlo dobře státi, odpověděl: Bude-li se knieže neb vladař a súdce, to jest konšelé a radda, podle práv zpravovati.«

L. 34—62 čtyři privilegia Novoměstská z r. 1461, 1454 a 1460 (= Sb. I, str. 256, 241, 237 a 255). — *L. 63—71*: dvě obecní statuta o prodeji dříví v Podskalí a Podole z r. 1341 a 1356 v českém překladu za nadpisem: »*tuto jest řád a ustanovenie práva o plavení a trhu lesa u Podskali.*« — *L. 71—81* české překlady tří privilegií kr. Jana a Karla IV z r. 1316, 1325 a 1366 (= Sb. I, str. 24, 28 a 138). — *L. 81—99'* pokračování traktátu, kterým rukopis začíná, za nápisem: »*Ruoznice a soudové mezi Staroměstskými a Novoměstskými.* Když také po smrti slavné paměti krále Václava u veliké války atd. (= Časopis Č. Musea 1836, str. 310—322). — *L. 99'—108* výpověď ubrmanská Jana Rakovnického, hejtmana města Kúřímského, Jíry z Řečice, Jana Královce, hejtmana vojska sirotčího a Viléma z Postupic ve přech Starého a Nového města ze dne 25 září 1429 za nápisem: »Im-

perator querimonias prescriptas non definivit, arbitrorum inter Antiquam et Novam civitates sentenciacio et pactum.« (Srv. Tomek, Dějepis m. Prahy IV, str. 437, jenž znění výpovědi neznal.) — *L. 108—111* smlouva Staroměstských s Novoměstskými o ungeltu a statcích obecních z 13 listopadu 1441. — *L. 111'—116* citát ze zakládací listiny Nového m. Pr. z r. 1348 (Sb. I, str. 81) a dokončení traktátu o vápenici, kotcích chlebných, o bráně odrané, trzích, mlýnech a jezích. — Před tím vším čte se v knize na *l. 3—7* přepis majestátu císaře Rudolfa II r. 1593 Starému městu daného (= Sb. I, str. 470). — *L. 117* manifest vyšších stavů proti Pražanům z r. 1508 (= Archiv Český VI, str. 375). — *L. 119* majestát kr. Vladislava z r. 1504 (= Sb. I, str. 320). — *L. 119'—120':* smlouvy mezi kožišníky 1551, mezi hrnčíři 1541 a výpověď mezi kováři Starého a Nového m. Pražského 1511. — *L. 121—122* Sněmovní snesení o policejním řádu z r. 1492 (= Archiv Český V, str. 440). — *L. 122'* Náprava Václava Krostíka souseda Starého m. Pražského 1544. — *L. 123—124* »pekařuov porovnání« z r. 1488 a provolání obou rad m. Pražských o překupování. — *L. 125* List kr. Vladislava hejtmanům krajským z r. 1508 (= Archiv Český VI, str. 379). — *L. 129* List arcibiskupa Jana z Jenšteina z r. 1388 lidem Ředhoštským. — *L. 130* »Zpráva Svatojakubská« kr. Vladislavem r. 1508 potvrzená (Archiv Český VI, str. 386). — *L. 133* návrh vyšších dvou stavů (z r. 1508?) na urovnání pře s městy. — *L. 135'* dekret kr. Vladislava proti bratřím z r. 1508 (Archiv Český VI, str. 391). — *L. 137* O Vyšehradských vejpis z knih městských z r. 1500 a přísaha konšeluov Vyšehradských z r. 1534 (vypsaná z knih památných kláštera Karlovského 1578). — *L. 138* »Vsi Ředhosti vysazení pod plath, rychtářství, od berní osvobození« z 13 prosince 1334. — *L. 139* »O zasazení proti puohonuom proti právu a svobodám stavu městského« z r. 1501 (= Archiv Český VI, str. 223). — *L. 140'* list kr. Vladislava stavu městskému z r. 1501 (= Archiv Český VI, str. 228). — *L. 141—143* Listy kr. Vladislava »na Čelakovice obdarování k špitálu« z r. 1502 a dva majestáty téhož krále »vo sázení konšeluov« z r. 1510 a 1514 (= Sb. I, str. 318, 339 a 353). — *Od l. 143'* jdou zápisy po r. 1526, a sice *do l. 145* dva listy kláštera Zbraslavského na zástavu vsí obci Novoměstské z r. 1534 a 1536 (Tadra, Listy kláštera Zbraslavského str. 278 a 281). — *L. 145* Plat komorní z dvoru a vsi Malešic mistrům koleje královské obcí Novoměstskou placený 1546. — *L. 146* výpověď soudu komorního o sklad zboží v Bělé z r. 1540 (= Sb. I, str. 378). — *L. 147'* mandát kr. Ferdinanda I o ladunky obilí po vesnicích 1540. — *L. 148* výpověď soudu komorního ve při Pražanů s Jindřichem Firšicem z Nabdína o zájem dobytka v Zbraslavicích 1540. — *L. 149* smlouva stavu městského s Václavem Pětipeským z Krásného dvoru o hejtmanství 1541. — *L. 150'* resoluce kr. Ferdinanda I o obnovení rady Novoměstské 1542. — *L. 151* výpověď soudu komorního ve při Staroměstských s Novoměstskými (= Sb. I, str. 370). — *L. 153—155* vklady vesnic obci Novoměstské po ohni do desk 1542 a 1543, též z r. 1521 (ves Horoušany). — *L. 156 a 157* výpověď komorního soudu a výpisy z desk zejména o grunty Volšanské 1544. — *L. 157* dvě resoluce Ferdinanda I

stran vínic 1544 a 1545. — *L. 158* Zádušních vesnic konfirmací kr. Ferdinanda I. 1544 (= Sb. I, str. 384). — *L. 159* smlouva Pražanův »o plac u mlýnů Helmových« 1535 a resoluce královská o mlynářích starších. — *L. 159'* »smlúva měst Pražských« z 10 února 1547. — *L. 160—161'* »Forma Pražanóm daná od Zygmunda císaře« a »Konfirmací konsistoře podobojí« 1435 (= Sb. I, str. 216). — *L. 162* Staroměštští Novoměstským o právu jich měšťanů k nabývání domů v jich městě 1550. — *L. 162'* listy kr. Ferdinanda o propuštění z vazby 1550 a Ludvíka Bezdružického z Kolovrat o vydání jmění ženě z Trutnova 1551. — *L. 163—165* Města Pražská arciknížeti Ferdinandovi o propuštění vín hostinských a odpověď arciknížete 1558 a 1559 (= Sb. I, str. 411). — *L. 165'* relace do desk o směnu vsi Letňan 1558. — *L. 167* Konfirmace císaře Ferdinanda privilegií Novoměstských 1558 (Sb. I, str. 420). — *L. 169'* privilej krále Jiřího z r. 1459 (= Sb. I, str. 253). — *L. 171'* Privilegium na vejtoň 1558 (= Sb. I, str. 425). — *L. 172, 177—180* listy a mandáty arciknížete Ferdinanda o rotmistry a dráby, o mistra truhlářského, o ručnice a kuše, o starší židy, o berně na lid válečný atd. 1559 a 1560. — *L. 172'—176'* výpovědi soudu komorního a zemského ve přech rady Novoměstské 1559. — *L. 179* Ferdinand I o půjčku peněz synu jeho Maximilianu 1559. — *L. 181* Zápověď cís. Ferdinanda I střílení z ručnic v městech Pražských 1562. — *L. 181'—185* výpověď mezi kamenníky a zedníky 1546 a smlouva mezi nimi 1524. — *L. 185'—186* Ferdinand I svolává sněm a dává pomoc na vystavení věže rathouzní, která od hromu zhořela 1561. — *L. 187* týž povoluje Novoměstským kladení do desk 1554 (= Sb. I, str. 485). — *L. 188—190* vklady úroků ze vsí Jana z Valdštejna do desk pro špitál sv. Bartoloměje pod Slovany 1559. — *L. 190* výpověď rady Staroměstské ve při pekařů s mlynáři 1558. — *L. 192* koupě vinic na Skalkách nade Dvorci k obci 1560. — *L. 192'* Ferdinand I dává odúmrť na opravu věže radničné 1564. — *L. 193* Privilegium císaře Ferdinanda I na statky zádušní 1562 (= Sb. I, str. 427 a 429). — *L. 194* Císař Sigmund potvrzuje stavům volbu arcibiskupa Rokycany 1436 (= Archiv Český III, str. 445) s popisem pečeti. — *L. 195* Zákaz císaře Ferdinanda I, aby střelcům a služebným jeho na hradě Pražském nebylo dáváno posměšně jméno holomků 1562. — *L. 195'—196* výpisy z desk o vsi Korycany a Přítočen 1550 a 1542. — *L. 197'—201'* »Majestát z Starého města Pražského, v němž artykulové mnozí obecní na Nové a Menší města Pražská obsaženi, a obvzlášť artykul, kde k sobě kláštery obrátiti chtějí« z r. 1562 (= Sb. I, str. 430). — *L. 201'* Privilegium kr. Jana 1316 (= Sb. I, str. 22). — *L. 203* Relace starších mlynářů o strouze na potoku Cedron 1575. — *L. 204* Zápověď JMstí pánův místodržících, aby s braněmi nechodili 1569. — *L. 204'* díky kr. Rudolfa stavu městskému za blahopřání k volbě za krále Římského 1575. — *L. 205'—208* dva dekrety císaře Maximiliana II »strany čeledi oukolní a přístavní« a »o sůl proti Staroměstským« 1575. — *L. 208'—214* nález soudu komorního ve při kapitoly Vyšehradské s Matějem Kalousem o potok a mlýn na Botiči 1576. — *L. 214'* Povolení císaře Rudolfa II robotnému člověku z Tuchoměřic na plavení dříví a suplikací rady proti tomu

1577. — *L. 215—216'* Sročení o sklad soli s p. Pražany Starého města Pr. a revers císaře Rudolfa strany skladu solního 1577. — *L. 217* konfirmací privilegií císaře Maximiliana 1575 (= Sb. I, str. 452). — *L. 218—220* »smlouvy z strany jízku na potoku od Vršovic, kterým se voda na mlejn Nuselský strouhou nahání« z r. 1575—1580. — *L. 221—225* Pře Novoměstských s Natanaelem Hložkem z Weitmile o Nusle 1586 a revers Hložkův 1571. — *L. 225* pomoc cís. Rudolfa II na opravu kostela sv. Václava na Zderaze 1586. — *L. 226* Pře o cla na vodách a vejtoni 1578. — *L. 226'* privilej cís. Rudolfa II z r. 1584 (Sb. I, str. 458) a vklad do desk obecních, zádušních a špitálních statků 1586. — *L. 230—232* Confirmatio privilegiorum Novae urbis Pragensis Rudolfi secundi regis Boemie 1590 (= Sb. I, str. 465). — *L. 232'—234* »Purkmistru a raddě města Amberka (něm.) privilegium, aby v království Českém obstavováni pro cizí dluhy nebyli« 1592. — *L. 235* zápověď karbanuov v městech Pražských cís. Rudolfem II 1592. — *L. 235'* Literae Caroli IV super libertate monasterii ste Catharinae sitae in Nova urbe Pragensi 1370. — *L. 237 - 238* Mandát císaře Rudolfa II o překupování dříví a přípis komory české 1593. — *L. 238'—242* výpisy z desk a nálezy o vsech Letňany 1558 a Nusle 1575, 1590 a 1593. — *L. 242'—251'* Relací starších mlynářův na všecky mlejny při městech Pražských 1594. — *L. 252* Mandát cís. Rudolfa II, aby měšťané erbovní tolikéž proti nepříteli Turku do pole táhli 1594. — *L. 254'* mandát téhož stran pří o odúmrtě, pokuty a rugy 1595. — *Na l. 255'—265'* akta pře obce Novoměstské s Natanaelem Hložkem z Byslavic o Nusle 1593—1597.

75. (č. a. 19.) ***Kniha privilegií Novoměstských.*** Rukop. pap. ze XVII. stol. v deskách pergamenem potažených svázaný s nápisem na hřbetě »*Privilegia Neo-Pragae*«. Starší signatura nečitelná. Inv. č. III, 10 Novější paginace l. 1—68; ostatní listy prázdny. Obsah: *L. 1—27 Privilegia Novae civitatis Pragensis.* Následuje český překlad výsad od císaře Ferdinanda I Novému městu r. 1558 stvrzených, a sice konfirmace privilegií cís. Sigmunda z r. 1436, kr. Vladislava z r. 1488, 1497, 1504 a kr. Ferdinanda z r. 1544 (= Sb. I, str. 230, 293, 306, 320, 384 a 420). Kromě toho na *l. 14—18* konfirmace privilegií řezníků Novoměstských kr. Vladislava d. na Budíně 20. ledna 1516. — *L. 19'*: »Vejpověď (komorního soudu) na vzdělání bran a forten proti Novému městu Pražskému, item vyčišťování příkopův, též o jarmarky a trhy i o cla ze dne 18. srpna 1534 (= Sb. I, str. 370). — *L. 21'* »Resoluce královská o vrácení důchodů Novému m. Pražskému« z r. 1549 (= Sb. I, str. 404). — *L. 23* Resoluce královská ze 7. listopadu 1549 (= Sb. I, str. 409). — *L. 24* Resoluce arciknížete Ferdinanda ze dne 19. prosince 1564 (= Sb. I, str. 440). — *L. 24* Privilegium kr. Vladislava ze dne 21. července 1497 (= Sb. I, str. 306). — *L. 25—30* výsady cís. Ferdinanda I z r. 1558, 1549, 1558 a 1547 (= Sb. I, str. 401, 407, 413 a 425). — *L. 31—36* prázdny. — *L. 37* »Zahrada Angelská« = podvržená výsada z r. 1360 (Sb. I, str. 639) a »Artykul z milostivého nařízení JMti císaře, Uherského a Českého krále p. p. Rudolfa druhého mezi řemeslníky a některými jinými obchodníky strany drahot

v království Českém l. p. 1578 28 Julii staléhо«. — *L. 38* »Smlouva mezi p. Pražany o plac neb místo při mlejních Helmových« z r. 1535. — *L. 38'*: Pruba meliva z r. 1580. — *L. 40—42'* Majestát cís. Rudolfa z r. 1584 a vklad do desk statků zádušních z r. 1586 (= Sb. I, str. 458). — *L. 43* Zápis deskový o platu do koleje králové z r. 1547. — *L. 44* Paměť o radnici Novoměstskou z r. 1613. — *L. 44'*: »Smlouva o jez prosekaný na Šerlinku« z r. 1611. — *L. 47—53* »Smlouva mezi pány Pražany Starého a Nového m. Pražských o příkopy a cestu za horskou branou« z r. 1617 a 1620. — *L. 53'*: »Pánův Staroměstských vejpis majestátu císaře Ferdinanda strany navrácení majestátův a privilegií po bouřce l. 1547 (= Sb. I, str. 389). — *Na l. 57—65'* Majestáty dva císaře Ferdinanda I a jeden Rudolfa II Staroměstským z r. 1562 a 1593 (= Sb. I, str. 427, 430 a 470). — *L. 65—67'* Český překlad práv viničných cís. Karla IV z r. 1358 (= Sb. I, str. 110 a 115). — *L. 68* Resoluce císaře Ferdinanda III z r. 1637 a snesení sněmovní z r. 1577 o právu odúmrtném (= Sb. I, str. 570).

II. Knihy půhonův a nálezů soudu městského.

76. (č. arch. 2071.) *Soudní kniha půhonův a nálezů z l. 1377—1427* s jinými zápisy z l. 1459—1462. Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s mosazným kováním a pěknými přeskami. Na přední desce starý nápis: »Ab anno 1377 ad 1462« a na hřbetu rukou novější: »Lib. antiqu.« — »Miscellanea 3.« — Č. invent. 3. — Novější paginace 1—205. *Na l. 1* starý nadpis: »*Liber proscripcionum et banicionum.*« Pod tím pozdější rukou připsáno:

»Nota. Anno d. MCCCCLXII feria III. in crastino sancti Luce (19. Octobr.) ante meridiem dominus Daniel de Tuchoraz pro tunc consul hujus Nove civitatis Pragensis mortuus est, qui ante mortem per d. Thobiam tunc directorem ecclesie s. Henrici eciam vive vocis oraculo conconsulibus et sociis suis taliter intimavit: Aby przi dluho nedrzeli, zle stawowali, tak czasto nehodowali, daruow nebrali, obczy wzdy nieczczo zachowali, neb gsu to tiezczy hrziessi. Memorare novissima et in eternum non peccabis. Summa sapiencia est meditacio mortis assidua.«

Na *l. 2—202* jdou záznamy půhonů, obeslání a jiných úkonů před soudem městským předsebraných ve věcech dluhův i případů trestních (vocacio pro capite, pro spolio, pro guerra, pro furtum, pro wolleist, pro vulnera aperta, pro plaga, pro mutilacione atd.), jakož i rozsudky (obtenciones juris) ve při stran z l. 1377—1427. S rychtářem seděli na soudě dva i více přísežných, mezi nimi od r. 1403 obyčejně purkmistr (magister civium) a od r. 1411 jeden přísežný označuje se jako »assessor circa librum«. R. 1420 (*l. 101*) zapsána jsou tři judicia bannita (10/1, 17/1 a 31/1), na nichž zasedají judex Franciscus Ssillink, magister civium a assessor, pak dvě judicia (3/7 a 25/9), na nichž zasedá 3. července Petrus Zaluzy, magister civium, judex Janco ad cancios a assessores circa librum. — Na *l. 103—109* jsou latinské a české *zápisy trhové* na zahájených soudech

z l. 1460—1467 za nadpisem: »*Serenissimo principe et domino domino Georgio rege Bohemie gloriosissimo tunc regnante.*« — *L. 110—161* jsou prázdny. — *L. 162—176'* zápisy o *psancích* z l. 1377—1419 na soudech zahájených (T. est proscriptus et bannitus pro capite etc.) — *L. 177—179* koncepty několika listů. — *L. 179'* králi Jiřímu přisouzena konšely r. 1462 zahrada náležející někdy rychtáři Sýně, jenž »v najpilnější potřebu městskú ušel jest od obce«. — *L. 180—197* prázdny. — *L. 198—202' vyřknutí a vyznání z l. 1459—1462.* — *L. 204 a 205.* Apelace mistra Jeníka před Vojtěchem děkanem kostela sv. Jiljí v Starém m. Pražském bez data (na dvou perg. listech sňatých z desek).

77. (č. arch. 2075.) *Kniha nálezů a výnosův obecních Nového m. Pražského z l. 1389—1418 a 1489—1518.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce starý nápis: »*Liber sentenciarum aureus ab a. 1389 usque ad 1418*« a na hřbetě novější nápis: »Lib. antiq.« — »Miscellanea 7.« Čís. invent. 7. — Stará paginace od l. A 1—30, B 1—30, C 1—30, D 1—8, pak G 1—30, H 1—20 a J 1—20. Novější paginace l. 1—249. Na *l. 1* čte se: *Liber arbitriorum et exportacionum dominorum consulum cum communitate.* (Po straně:) Arbitrium simplex.

Magister civium, consules et scabini Majoris civitatis Pragensis conplacenciam cum benivolencia premissam. Amici dilecti! Sicut nobis singnificastis, quod in civitate vestra contigit, quod ɔc. Super quo honestati vestre respondemus ɔc. Datum Prage f. VI, qua cantatur Judica anno d. M°CCC°LXXX nono.

Jest to naučení stolice Staroměstské do Nového města ze 2. dubna 1389 o podílu dědičném matky a dcery. *L. 1—98'* další výpovědi a naučení ze Starého do Nového města dané s doklady, jakož i snesení a nálezy konšelů Novoměstských, někdy s obcí neb obecními zvolenci (cum communibus electis) učiněné, též výpovědi úmluvců z l. 1389—1418. — Zápisy jsou latinské a české, z kterýchžto českých nejstarší na l. 7' a 10' z let 1395 a 1397. — Od r. 1412 jsou nálezy skoro vesměs české. — *Na l. 99—126* abecední rejstřík osob se soudících rukou XVI. stol. za nápisem: *Registratura antiquarum sentenciarum et reverenciarum sequentium.* — *Na l. 124'* Výpověď ve při tovaryšů vandrovních řemesla sladovnického a tovaryšů nožířských z r. 1500. — *L. 126'—173'* jsou prázdny. — *Na l. 174—179'* výnosy konšelův a obce Nového města z l. 1389—1409 za nápisem: *Incipiunt exportaciones consulum cum communitate* (tempore regis Wenceslai). *L. 180—243'* Nálezy purkmistra a rady Nového m. Pražského v přech soukromých z l. 1489—1518. — *L. 244—248'* jsou prázdny. — *L. 249* český překlad některých latinských slov. — *L. 249'* přípis písaře nejv. hofmistra Viléma z Pernštejna z r. 1499 o přípovědi Izáka žida z Kladska k domu Prokopa z Malého Dubečka v Angelově zahradě. — O knize psal *Tomek,* Děj. m. Prahy II. str. 293 a *Krasnopolski* v Grünhutově Zeitschrift XI Bd. str. 542 pozn. 36.

III. Soudní knihy trhové, dlužní a j. (libri judiciorum).

78. (č. arch. 2069.) ***Kniha soudní zápisů trhových a dlužních Nového m. Pražského z l. 1377—1388.*** Rukop. pap. velkého folia v tuhých deskách svázaný, kováním a řetězy pobitý a přeskami mosaznými opatřený. Na deskách předních starý nápis: »Ab anno 1377 usque ad 1384« (sic). Na hřbetě novější rukou: »Lib. antiqu.« - »Miscellanea 1.« Na listě prvním nápis rukou XVI. stol.: »***Liber bannitorum judiciorum ab anno Christi 1377 usque ad annum 1384*** (*sic*)«. Před tím dva listy perg. sňaté s desek, obsahující zlomek lat. traktátu ze XIV. stol. Staré číslování od l. I—LXXXX, pak 92—205. Novější pag. l. 1—199. Na l. 4 čte se:

»Anno d. MCCCLXXVII⁰ Martinus Stach tunc tempore judex. Judicium feria quarta post dominicam Judica (28. března) juratis presentibus Mixo Bolframi, Mikesch Prascze, Peschlinus Vppisch, Velico Trubacz, Chotko de Broda, Jurzico Hoholski, Swacho Schilhan, Bernherus textor, Chunscho Quaska, Heinczlinus Rauber, Marzico Trackobski, Nicolaus Drnda.«

Za tím zápis:

»Velislaw de Poczkalo emit domum erga Jesskonem Oczasse etc. Jesco Oczass promisit disbrigare secundum jus civitatis et publicavit judicio primo, secundo, 3⁰, judicio quarto.«

Následují podobné zápisy, na př:

»Woyczich resignavit domum suam Mikulasch — eo jure, sicut ipse habuit, tenuit et possedit salvo tamen censu V gr. Jesconi et publicavit judicio primo, secundo, 3⁰« (f. 6).

aneb:

»Ortel pictor condescendit duas domos in plathea Chudouicz Kune uxori sue — omni jure, ut ipse habuit, quas dominus predictus disbrigare promisit secundum jus civitatis et publicavit judicio primo« (f. 27).

Takovým spůsobem na *l. 4 - 154'* jdou zápisy o převodech a vzdáních práva vlastnického k nemovitostem na soudech městských prohlášených od 18. března 1377 až do 10. června 1388. Soudy ty dělily se na ***judicia bannita***, z nichž čtyři v lednu a čtyři v dubnu neb květnu, a na ***obyčejné soudy***, z nichž v každém měsíci jeden neb dva se odbývaly pod předsednictvím rychtáře městského (Martina Stacha v l. 1377—1378 a Martina a Jiřího Rotleva v l. 1377—1388[1]) a nejméně dvou přísežných. Záznamy začínají tedy po oddělení Nového města od Starého. Soudů pak jest zapsáno r. *1377*: 19 (18/3, 29/4, 13/5 j. bann., 9/5 j. bann. 13/5, 27/5, 10/6, 1/7, 8/7, 29/7, 12/8, 19/8, 2/9, 14/10, 21/10, 4/11, 18/11, 2/12 a 16/12) r. *1378* též 19 (13/1 j. bann., 20/1, 27/1, 10/2, 17/2, 10/3, 24/3, 19/5 j. bann., 26/5, 2/6, 16/6, 30/6, 14/7, 4/8, 18/8, 8/9, 6/10, 20/10 a 17/11) a r. *1383* 20 (jud. bannita primum 7/1, secundum 21/1, tercium 24/1 a quartum 28/1, pak prostá j. 11/2, 25/2, 18/3, pak judicia bannita primum 22/4, secundum 29/4, (tertium schází) a quartum 20/5, na to judicia 10/6, 17/6, 1/7, 21/7, 19/8, 9/9, 23/9, 14/10, 24/11 a 16/12). Mezi záznamy vtroušeny jsou též přepisy

[1]) Srov. Tomek. Děj. m. Prahy V. str. 85.

několika listů, kterými měšťané vyznávají, že zcizili majetek. — Na *l. 155—188* jsou zápisy dluhů nad deset kop před soudy učiněné a nadepsané *»pro debitis«* z l. 1377—1389, na př.: »Mikat piscator fatetur et promisit pro Welislao de Poczkalo pro XX sex. gr. solvere.« — *L. 189* rukou XVI. stol. český překlad listu probošta Jana a kapitoly kostela Všech Svatých na hradě Pražském z r. 1341 na ves Hodkovičky (Emler, Reg. IV, str. 425). — *L. 189'—191'* prázdny. — *L. 192—199'* zápisy pod nadpisem: *»Inducciones«* z l. 1377—1390 na př. »Henrico Vnbeharen ductus est super maccello Petro Stampil carnificis pro XIV sex. gr. — sicut pridem fuit sibi obligata (sic) et reperitur in *libro antiquo civitatis.* Juratis presentibus« (2 jména) — *Tomek* v Základech starého místopisu Pražského II. cituje knihu i následující knihy soudní skratkem *nw. b.*

79. (č. arch. 2095.) *Kniha soudní trhových zápisů z let 1388—1397 s knihou kšaftů z l. 1495—1533 v jedno svázaná.* — Ruk. pap. středního formátu v tuhých modrých deskách svázaný, kováním a přeskami opatřený. Na předních deskách nápis XV. stol.: »Liber testamentorum ab anno 1494 usque ad annum 1532«. Na hřbetu nápisy rukou XVIII. stol.: »No. 27 ab anno 1494« a rukou XIX. stol.: »Libr. antiq.« — »Miscellanea 27«. — Č. invent. 27. — Přední část obsahující knihu soudní z r. 1388—1397 číslována jest rukou Tomkovou od l. 1—128 a následující knihy kšaftů z l. 1495 až 1516 mají starou paginaci l. A I—XX, B I—XX až G XIII a zase kšaftů z l. 1528—1533 l. A I—D XV. Novější paginace jde od l. 1—371. — Na *l. 1* čte se: »Anno d. millesimo trecentesimo octuagesimo octavo. Judicium f. III. post festum sti Jacobi majoris (29. července). Georius Rotlew judex, jurati Frana Donati et Bohunco.« Za tím do *l. 123'* zápisy o koupích, prodejích, vzdáních a jiných právních jednáních týkajících se realit městských z r. 1388 29/7—1397 17/1 na soudech, na kterých zasedali rychtář a dva přísežní. — Soudy ty odbývaly se vesměs ve středu a jenom v lednu a na jaře (v dubnu neb květnu) označeny jako judicia bannita. *L. 124* a *126* jsou prázdny. *L. 125* dva kšafty z r. 1495 za nadpisem: *»Testamenta confirmata ex anno d. millesimo CCCCLXXXXV infrascripta feliciter ordiuntur.«* — *L. 127* zápis rychtáře a přísežných Nov. m. Prahy o stavbě a sousedském poměru dvou domů z r. 1353. — *L. 127'* list přísežných konšelů Nov. m. Pr. o prodeji domu Mikuláše z Kadaně z r. 1389. — *L. 129 až 255'* kšafty z l. 1495—1517 za nadpisem: *»Testamenta confirmata ab anno d. millesimo CCCCLXXXXV infrascripta feliciter ordiuntur«.* Nad každým kšaftem je jméno pořizujícího. — *L. 256—280* jsou prázdny. *L. 280'* kšaft z l. 1528 za nadpisem: *»Za jednoty Prahy«* a na *l. 282—367'* kšafty stvrzené radou Novoměstskou z l. 1528—1533. — *L. 368* některé dlužní zápisy na soudě městském z r. 1394. — *L. 368'* kšaft z r. 1529. — *L. 369* zbytek rejstříku jmen J., M. a Z.

80. (č. arch. 2076.) *Kniha soudní Nového m. Pražského z l. 1390—1408.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých modrých deskách vázaný a řeménky svázaný. Na předních deskách starý nápis: *„Liber judiciorum«.* Na

hřbetu nápisy rukou XVIII. stol.: »No. 8 ab anno 1390« a rukou XIX. stol.: Libr. antiqu.« — »Miscellanea 8.« — Číslo invent. 8. — Nov. paginace rukou Tomkovou l. 1—174. Na l. 1 čte se: »Ab anno d. millesimo trecentesimo nonagesimo. Judicium feria IV in octava sancti Bartholomei (31. srpna). Jurati Johannes Krassa et Henzlinus lapicida. Judex Johannes Oczass.« Zápisy znějí »emit« neb »resignavit domum«, »ductus est super domos«; »obtinuit jus super Petrum«, »exhibuit cingulum«, »publicavit et imposuit domum« atd. a jdou do 12. září (feria IV post nativitatem Marie) 1408. Soudům předsedá rychtář a dva přísežní, mezi nimi někdy purkmistr. Některé soudy jsou označeny »judicia bannita«. Za rychtářství Jiříka Síně bylo r. 1407 soudů zahájených sedm (12/1, 19/1, 26/1, 20/4, 27/4, 4/5 a 11/5) a obyčejných osm (1/6, 6/7, 27/7, 31/8, 12/10, 26/10, 9/11 a 30/11), dohromady patnácte, jež vždy ve středu odbývány. — *L. 172—174'* seznamy rychtářů a členů rady Novoměstské (12 jurati) z l. 1377—1394.

81. (č. arch. 2074.) *Kniha soudní trhových i jiných zápisů na soudech Nového m. Pražského z l. 1410—1419, též se sirotčími zápisy z l. 1398—1402.* Ruk. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s mosazným kováním. Bez přesek, jež byly utrženy. Na hřbetu novější nápis: »Lib. antiq.« — »Miscellanea 6.« — Č. inv. 6. — Starši paginace 1—192. — *L. 1—3'* zápisy o dluzích sirotčích z r. 1398 - 1402 za nadpisem:

»A. d. M°CCC°XCVIII° in capite Jejunii presens liber pro debitis orphanorum est comparatus per dominos consules Laurencium pannicide, Johannem de pontulo, Marsso de Jama, Johannes Hallerz, Johannes Krassa, Petrus Medu[lan], Petrus Kolowrat, Duchconem de Gradu, Temlonem Trubacz, Martinum ot nuzie, Johannem Kusscowecz et Pessiconem Wrbiczka, qui cum senioribus civitatis et cum electis mox ibidem exportaverunt, ut omnia debita orphanorum huc notarentur, quod si persolvi illo tempore non poterint, ut census super eisdem debiti talibus orphanis solverentur.«

Mezi zápisy toho druhu vepsány též počty z vybraných berní a cel v těch letech na př.:

»Anno ut supra feria IV proxima post festum sti Francisci (9. října) domini prefati consules et collectores berne Laurencius pannifex, Johannes de pontulo de consilio, Mirco Hrazak et Theodricus, portulanus regis, de communitate, necnon collectores fructuum ab officiis civitatis, Marsso de Jama, Petrus Medulan, consules, Mauricius et Vitus braseator de communitate fecerunt ipsorum raciones coram plena communitate tam de perceptis quam expositis et traditis, ubi mansit communitas undecim sex. gr. cum sex gr. ad consilium, prout pecunias inter se repositas expenderunt et tradiderunt super bono civitatis, ut supra. Cetera ipsa communitas sumpsit pro pleno ipsis collectoribus graciarum acciones refundendo.

Item die, ut supra, eadem communitas cum pleno consilio statuerunt novos collectores fructuum ab officiis civitatis, videlicet Laurencius pannifex et Johannes Krassa de consilio, Theodricus, portulanus regis, et Johannes frenifex dictus Ruozek de communitate. Qui a proximo s. Galli festo incipere debent colligere et collecta pro bono civitatis inpendere, ubi ipsorum racioni videbitur expedire. Cetera vero per precessores ipsorum, tam percepta quam exposita sunt conpensata et exbrigata preter alteram dimidiam sexag. gr., quam consequi debent a foro feni in proximo s. Galli festo. Item domini et communitas de dicta altera media

sexagena gr. perceperunt mediam sexagenam gr. ab officio feni conventori Wencz(eslao), fratri domini Johannis de pontulo. (l. 1).

Anno d. MCCC nonagesimo nono post purificacionem sancte Marie feria III (4. února) inposuit communitas cum dominis in consilio XVI. bernas propter regis debitum et pensam regalem, quem suscepit subcamerarius ad cameram regis et alibi usque summam duodecim centenariorum cum duodecim sexagenis et XLII grossis. Collectores harum bernarum fuerunt Johannes de pontulo, Welico Krziemenecz consules, Nicolaus decani et Girziczek parvus de communitate de prima quarta; item Johannes Krassa, Pesslinus Yppiss consules, Vitus braseator de communitate in secunda quarta; item in tercia quarta Mauricius Missca de consilio, Johannes Hallerz et Wenczeslaus knyez de communitate, item in quarta quarta Laurencius pannifex, Wenczeslaus Masscowecz et Theodricus portulanus regis de communitate. Summa collectorum omnium bernariorum quatuor quartarum fuit a domibus MLX sex. gr., item ab inquilinis LXXX minus medie sexag. gr. Item susceperunt de concessis (l. 1'). Item anno domini M° quadringentesimo feria III post Epiphaniam susceperunt domini pro necessitate civitatis VII sexag. gr. unius inquiline, que est mortua apud Mixikonem braseatorem penes Marssonem Kaczstyn. Quas pecunias dederunt pro debito maluasie et romanie, prout civitas regem munerat pro largo vespere. Actum tempore magistratus civium Johannis de ponticulo. (l. 2.)

L. 5—192 zápisy trhů a vydání nemovitostí městských z l. 1410 30/7—1419 1/2 na soudech městských, jež se odbývaly ve středu za předsednictví rychtáře Síně, purkmistra a jednoho konšela jakožto přísedícího (assessor librorum neb circa librum). R. 1411 bylo 12 soudův a z těch 3 judicia bannita; r. 1418 bylo 16 soudův a z těch 6 zahájených v lednu a květnu.

82. (č. arch. 2081.) *Soudní kniha trhových a jiných zápisů Nového m. Pražského z l. 1419—1467.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s mosazným kováním. Na hřbetu novější nápis: »Lib. antiqu.« — »Miscellanea 13« a nad tím rukou XVIII. stol.: »No. 13 ab anno 1419.« — Číslo inv. 13. Novější paginace l. 1—203. Začíná na *l. 1*: »Judicium primum bannitum feria quarta post diem sancti Stanislai (10. května) anno domini millesimo CCCCXIX°. Georgius Synye judex, Barthossius Giczinsky pannifex, magister civium, Kmossko Theodricus, portulanus domini regis etc. necnon Jacobus rotifex assessor.« Za tím zápisy: »emit domum cum area«, »resignavit domum«, »ducti sunt super domum«, tedy zápisy trhů a jiných právních jednání týkajících se nemovitostí městských na soudech městských předsevzatých. Následují r. 1419 dvě další judicia bannita v květnu a dvě prostá judicia za předsednictví rychtáře Síně, purkmistra a konšela jakožto přísedícího; ale 20. září 1419 (l. 10') je třetí judicium, jemuž předsedá purkmistr, za ním Franciscus Szylynk judex a Nicolaus de Pieska assessor. R. 1420 jsou podobně tři judicia bannita a z února prosté judicium s rychtářem Šilinkem v čele (l. 15). Na to na l. 17 čte se:

»Chvála buď na výsosti pánu bohu všemohúciemu z těch ze všech světlých, užitečných a spasitedlných pravd božích, kteréž jest nám z své milosti ráčil zjeviti z zákona svého svatého a zvláště o velebnú svátost těla jeho svatého a krve jeho svaté, o kteréžto božie pravdy a zvláště o tu velebnú svátost těla a krve božie stalo se svolenie všie veliké obce proti každému živému člověku hájiti a brániti zákona božieho do těch statkuov a do smrti, a to dobrovolně slíbivše

pánu bohu a zdvihše prsty. Tu někteří učinivše ten slib, utekli pryč od domuov a od jiných statkuov v najvětčí núzi vobležení města a tu jsú zrazovali obec a leželi polem proti městu. I protož obec veliká znamenavši nezdrženie slibu a nevěru těch uteklých, sebravši sě v hromadu, uvázala sě v ty domy otběhlé, u vinice, u forberky i ve všelikaké takové jiné statky a zbožie dědičnie jakožto pravý pán a dědic spravedlivý a nápadný takových domuov i všelikakého jiného takového zbožie otběhlého. A na tom jest konečně ostala, aby domové těch všech, kteříž jsú z města vyběhli, z městkých knieh byli vymazáni a aby vepsáni byli v městské kniehy těm, kteříž jsú je u obce kúpili. A obec spravuje takové domy vedle práva městského. Actum (feria) sexta post diem sancti Jacobi apostoli (26. července) anno domini millesimo CCCCXX°. — Thomassko judex, Laurencius Claudus, magister civium, assessores Beness de Gradu et Paulus Kabath cingulator, consules, necnon Wenceslaus Paternik et Kwieton braseator, communes.«

Zápisy z doby husitské jdou pak do l. 92 a z let 1437 až do 12. února 1467 do *l. 160'*. *Listy 161—203* jsou prázdny. I nadále dály se zápisy na soudech zahájených i obecných, kterým předsedali rychtář neb purkmistr majíce 2 přísedící konšely (assessores) k ruce. Zástupcové »obecních« více nepřicházejí. R. 1428, 1457, 1462 a 1467 přichází purkmistr na prvním místě před rychtářem, jiná léta ale rychtář je na prvém místě před purkmistrem. Z některých let zápisy vůbec scházejí na př. z l. 1421—1423, 1425 a 1429. V některých letech odbývány toliko jeden neb dva soudy zahájené, někdy tři, a to ve středu neb ve čtvrtek, r. 1426 tři soudy zahájené a tři obecné, 1427 tři zahájené a jedno judicium, 1428 pět soudů zahájených a jeden obecný, 1443 pět zahájených, 1430 a 1437 čtyři soudy zahájené, 1431, 1435, 1436, 1438-1442, 1444—1447 tři zahájené, 1433 a 1434 jen dva a 1432 jen jeden. — Od r. 1448 pak odbývány nejvýše tři soudy zahájené a to v nestejnou dobu v roce. Jediný zahájený soud odbýval se r. 1452, 1454, 1455, 1458, 1460 a 1461, dva r. 1448, 1449, 1451, 1453, 1456, 1459, 1462 a 1467, ostatní léta tři, až na r. 1463—1466, z kterých nejsou žádné zápisy. *L. 59* snesení přísežných konšelů Nového m. s velikou obcí a staršími ze dne 28. srpna 1430 o neplatnosti starých listů na platy na nemovitostech pojištěné a o zákazu uvozování nových platův a úroků na statky ty. — *L. 138'* čte se:

Per serenissimum dominum regem Ladislaum consules jurati substituti, sub quorum regimine infrascripta judicia sunt notata. Judicium bannitum primum feria IV in vigilia beati Andree apostoli (29. listopadu) a. d. millesimo quadringentesimo tercio. Marsso judex, Daniel de Thuchoraz, magister civium, Hynko de Luniekowicz et Johannes Kuklik, assessores.«

IV. Větší manuály radní (Libri autentici majores).*)

83. (č. arch. 2072.) *Manual radni Noveho m. Pražského z l. 1387—1399.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách červených vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce starý nápis: Ab anno 1387 usque

*) Tomek v Základech st. místopisu Pražského II cituje knihy ty zkratkem nw.

ad annum 1389« (sic). Na hřbetu novější rukou: »Lib. antiq.« »Miscellanea 4.« — Č. inv. 4. — Starší paginace 1—249. — *L. 1—206* přiznání dluhů (fassus est se teneri neb fatetur), též jiná právní jednání před radou předsevzatá, výpovědi rychtáře, purkmistra a konšelů, úmluvy, poslední pořízení atd. — Zápisy začínají 12. lednem 1387 a končí 9 červencem 1398. — *L. 206'* list kr. Václava IV z r. 1391 na kapli Betlemskou za předcházející poznámkou: »*Hic est finis obligacionum.*« — *L. 207* list rychtáře a přísežných Starého m. Pražského z r. 1368 na masné krámy Novoměstské. — *Na l. 207'—229'* zápisy před radou (nejvíce publicavit censum retentum) z l. 1391—1399. — *L. 230—247'* zápisy o rukojemství z l. 1385—1388 za nadpisem: »*Hic notantur obligaciones fidejussorie in presencia consulum*« etc. — *L. 248 a 249* některé trhové zápisy bez datum s poznámkou »publicavit *judicio*«, patrně omylem sem zapsané.

84. (č. arch. 2100.) *Manual radní Nového m. Pražského z l. 1399—1412.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách červených vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na hřbetu nápis ze XVII. stol.: »Contractus ab anno 1399 usque ad 1410« a pod tím rukou XIX. st.: »Lib. contr. ab anno 1399. 1.« — »Miscellanea 32.« — Číslo invent. 32. — Starší paginace l. 1—392. Přivázán perg. list z desek, obsahující kus kancionálu. — *L. 1—310* za nápisem: *Anno d. millesimo trecentesimo nonagesimo nono feria tercia proxima ante festum sti Bartholomei apostoli* (19 srpna). *Presentibus iuratis Mircone Hrazak, pro tunc magistro civium* (a 6 jmén přísežných) etc.« jdou právní jednání před radou předsevzatá a též rady *do 13 října 1411*: výpovědi, úmluvy a smíry (concordie, treuge), listy úroční a výhostní (litere censuales, dimisoriales), paměti (memorie), počty obecní i poručenské, prodeje a jiná zcizení realit (emit domum, resignavit omne jus), zvody na domy (ductus est super domum), kšafty a odkazy, přiznání o dluzích (fatetur solvere, solvit et implevit totum debitum), kvitance atd. — V l. 1400—1408 poznamenává se, za kterého purkmistra se zápisy dály. Zápisy jsou latinské, od r. 1401 přicházejí ojedinělé české zápisy (na l. 26, 62). Obecní a cechovní věci čtou se na l. 17, 239 (měšečníci 1409), 267 (český řád mistrů řemesla provaznického 1410), 281 a 282 (obnova rady 1410). — *Na l. 282* čte se:

Anno domini millesimo CCCCX°. Nota, quod omnia et singula, que gesta sunt in consilio et comunitate ac extra consilium et extra comunitatem a feria quarta proxima post dominicam Reminisscere [19 února] usque feriam secundam proximam ante Symonis et Jude apostolorum [27 října] anni presentis, illa sunt conscripta in manuali Swathosslai, olim notarii civitatis, et illud manuale habet nigrum copertorium et jacet in cista magna, sed que post hoc tempore infrascriptorum consulum facta et gesta sunt et per ipsum Swathoslaum conscripta, illa per Nicolaum Dezyehel, ipsius ingrossatorem, post ejus mortem de mandato infrascriptorum dominorum consulum sunt ad presentem librum ingrossata ordine infrascripto. — Nota consules per dominum regem datos in curia sancti Benedicti Majoris civitatis Pragensis anno ut supra feria secunda ante Symonis et Jude apostolorum: Andreas cancellarie, magister civium (následuje 11 jmen konšelů).

L. 311—314 některé zápisy z let 1408—1412 — zejména čtyř kšaftů. — *L. 315—374* provolávání úroků zadržených (publicavit censum retentum) a

dluhů od 27 srpna 1399 až do 11 září 1404 za nápisem: »*Publicaciones anno etc. XCIX°*. — *L. 378—392* dlužní i jiné zápisy z l. 1387 a 1399 až 1411. —

85. (č. arch. 2079.) *Manual radní Nového m. Pr. z l. 1411—1422 a 1490 až 1519.* Rukop. pap. velkého formátu v tuhých deskách vázaný, mosazným kováním a přeskami opatřený. Na hřbetě nápis z XVII. stol.: »*Liber contractuum, [ob]ligationum, quiettanciarum, se[ntentiarum], donationum, cessionum, transactionum ab anno [1411] usque 1422. Liber memorialis ab anno 1490 usque 1516* (sic). *Liber publicat[ionum] ab anno 1409 usque 1419.*« Pod tím rukou XIX. stol.: »Lib. antiq.« — »Miscellanea 11.« Číslo invent. 11. Stará paginace první části od l. A 1—20, B 1—20 atd. až Z 16; a druhé části od l. I—CXXIII a 124—153. — Novější paginace l. 1—459. — *L. 1* rejstřík některých důležitějších zápisů z první části. — *L. 3—269* zápisy trhové a dlužní, nálezy a úmluvy, kvitování dluhů atd. z l. 1411—1422 za nápisem (na l. 3): »Anno domini millesimo quadringentesimo undecimo datus est iste liber sabbato ante Bartholomei (22 srpna) regnante serenissimo principe domino Wenceslao, Romanorum et Bohemie rege. Erant quoque tunc Nicolaus pargamenista magister civium, Johannes Halerz, Nicolaus decani, Andreas de Zitawia, Andreas cancelarii, Henzlinus Slansky, Mirco Hrazak, Wenceslaus de Pieska, Johannes penes pretorium, Benessius panifex, Martinus ot nuzie et Petrus Kus jurati consules Nove civitatis Pragensis *Johanne de Sitbor civitatis notario existente.*« Následují zápisy o zcizení a zastavení realit (emit domum atd.) pohromadě se zápisy dlužními (fassus est se debitorie obligari, promittit solvere atd.) bez ohledu na obnos a mají někdy povahu kopií listů stranami neb purkmistrem a radou vydaných. Od r. 1417 (l. 183′) uvádí se v nadpisech zápisů jméno purkmistra, jak který toho měsíce úřadoval. Mezi těmito zápisy četně přicházejí nálezy rady, výpovědi úmluvců, jakož i úmluvy stran (sententie, arbitria); tak ve sporech řemesel (na l. 29′, 49, 68′, 195, 197, 210′, 217′, 222 a 236′). Některé zápisy týkají se kapitoly Vyšehradské, klášterů na Slovanech, na Zderaze, Marie Sněžné a j. (na př. na l. 61′, 68, 70, 95, 97, 133′, 185′, 201, 204, 205, 210′, 212′, 216, 216′ a 259). Listy královské čtou se na l. 62 (krámy řeznické), 74′ (odúmrť), 154 (židé), 211 a 213′. Na l. 69 se čte: »Scripta registrata ex *manuali*, quod incipit a. d. MCCCCXIV vigil. beati Jacobi apostoli« (24 července). Zápisy jsou latinské, od r. 1415 některé též české (l. 98, 197′, 213′ atd.) a jdou do 7 listopadu 1422. — *L. 270—275′* část rejstříku osob (od A—M) s nadpisy: »anno 1490« až »anno 1503«. — *L. 276′* zápis o povinnostech mlynáře. — *Na l. 277′* čte se: »*Liber memorialis autenticus consilii creatus est Matheo baccalaureo Chrudimensi stilo civitatis presidenti, qui feliciter divo orditur opere consequente.*« Nad tím menší rukou: »Liber memorialis consilii autenticus ab anno domini 1490 circa renovacionem consilii per Ladislaum regem Boemie secundum.« Pod tím čte se: »Toto jest bylo ostalo v rathúze nebožtíka Heralta — a rozdělili jsme mezi přátely Heraltovy z rozkázánie královského. Act. feria III ante festum Spiritus sancti (2. června) anno d. 1489.« Název liber memorialis není ale případný, neboť *na l. 278—430′* následují větším dílem

zápisy dlužní, kvitování dluhův a rukojemství, úmluvy a podobné jiné zápisy *před radou*, jako v první části knihy z l. 1490—1519. Zápisy o obnově rady Novoměstské králem Vladislavem dne 21. června 1490 a 11 února 1502 čtou se *na l. 278* a *362*. — *Na l. 423* čte se: »*Liber publicacionum* inchoatus feria quarta ante beatorum Symonis et Jude anno d. MCCCCXIV«, ale za tím následuje jediný zápis k tomu příslušející (Margaretha Krzemenczonisa publicavit unam sexagenam gr. census retenti super domo Thome etc.). — *L. 431—450* jsou prázdny. — *L. 450'* řád mydlářův z r. 1498. — *L. 451'* smlouva s Matoušem rormistrem o vedení vody do pivovárův a kašen obecních z r. 1498. — *L. 452* řád pekařů a pernikářů z r. 1491. — *L. 453* smlouva mezi měšečníky a tobolečníky Nového m. Pražského z r. 1512. - *L. 453'—459'* prázdny.

86. (č. arch. 2082.) *Větší manual radní Nového města Pražského z let 1432—1440.* Rukop. pap. velkého úzkého formátu v tuhých deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na první desce nápis z XV. století: »Tredecimum ab anno 1432 ad a. 1440« a na hřbetu nápis ze XVII. stol.: *Liber in ordine quartus*, continet obligaciones, quietancie, sentencie, donaciones, cessiones, transacciones ab anno 1432 usque 1440.« Pod tím nápis novější: »Libr. antiq.« — »Miscellanea 14.« Číslo invent. 14. Stará paginace A 1—30, B až V 1—11. — *L. A 1* soupis důležitějších zápisů. — *L. A 1'* zápis o vzdání práva k pozůstalosti z 15 července 1432. — Následují zápisy různého obsahu před konšely, jak starší nápis na hřbetě správně udává, jež jdou až do října 1439, s poznámkami, za úřadu kterého purkmistra se dály. Zápisy znějí na př.. »emit domum«, »fassus est se percepisse die proscripcionis hujus X sexagenas«, »fassus est se debitorie obligari«, »připovědše se k domu i všemu jinénu statku ve třech kopách dluhu«, »fecerunt amicabilem concordiam«, »konšelé té při srozuměvše i vyřkli sú a vyřiekáme«; konšelé moc dávají (r. 1432) kšaftu, jejž učinil »dobré paměti Valentin Kramář se Zderazu spoluměštěnín, když byl postřelen od nepřátel božích i našich u Nitry v Uhřiech, jsa s jinými bratřími věrnými v hájení zákona božieho, tomu bude rok před hodem všech Svatých nynie příštích« (l. A 7') atd. — Zápisy latinské a české jdou do konce r. 1436 do l. N 7, ostatní z let 1437 - 1440 do l. V 11. Poslední zápis je ze dne 7 dubna 1440. Zápisy obecní a cechovní čtou se na l. A 5 a 10, B 13, 18 a 28, G 10, J 7, 8, 10 a 20, M 8, 11 a 16, N 8 a 20, P 8 a T 20. Obnovy rady z l. 1433 - 1438 zapsány jsou na l. C 17, G 5, J 15, L 15, M 12, O 17 a Q 18. Na *l. V 3* poznamenáno: »Infrascripte proscripciones habentur eciam in alio manuali secundum ordinem post sequenti.« — Ze zápisů některé mají historickou cenu, na př. *na l. M 11*: *Uvítání ciesaře* [Sigmunda 23 srpna 1436]:

In vigilia sancti Bartholomei anno d. MCCCCXXXVI°. Eodem die serenissimus princeps et dominus, d. Sigismundus, rex Ungarie, Boemie necnon imperator Romanorum semper augustus cum domina imperatrice Pragam de Iglavia subintrarunt civitatem honorifice suscepti et beneventati a Pragensibus, post portas predicte civitatis cum clavium ab eisdem portis ipsius serenitati presentacione, quas illico ma-

gistris civium et consulibus restituit, fidem omnimodam ipsis adhibendo creditivam, et post ingressi ecclesiam beate Virginis ante Letam curiam magistro Johanne de Rokiczano, archiepiscopo electo, in hec verba faciente exhortacionem: »Domine salvum fac regem, et exaudi nos in die, qua invocaverimus te,« et hiis terminatis deductus per eosdem consules et communitatem in curiam regiam ad sanctum Benedictum. Et die dominico immediate post sequenti [26 srpna] hora XV idem dominus imperator sedit in circo Maioris civitatis Pragensis in sede sue majestatis in corona regni Boemie, quam de Ungaria cum tabulis terre et aliis rebus secum adduxerat, et ibi a tota communitate Pragensi et ab aliis baronibus et civibus tunc presentibus pro domino naturali et rege Boemie gracioso est susceptus, repositis sibi ibidem sigillis et clavibus a portis civitatum in signum vere subjeccionis et obediencie, que sigilla et claves restituit consulibus iterum viceversa. Ibi eciam coram Sua Maiestate consules jurati ac tota communitas Nove civitatis Pragensis dimissa est libera et soluta a consulibus et tota communitate Maioris civitatis Pragensis, de quibus a biennio et modico plus ipsis promissis fuerant obligati et votis, per vivam vocis ipsorum expressionem. Acta sunt hec die et anno, quibus supra.«

L. M 12:

»Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto feria quinta die sanctorum Felicis et Adaucti martirum [30 srpna] in curia regali ad sanctum Benedictum in Antiqua civitate Pragensi serenissimus princeps et dominus d. Sigismundus, Romanorum imperator semper augustus et Bohemie, Ungarie etc. rex, dominus noster naturalis, graciosus, locavit auctoritate propria consules infrascriptos ipsis sigillum consilii propria manu dando, qui sunt testes omnium subscriptorum in hoc manuali contentorum: Johannes Literatus, primus magister civium, Johannes hofrychterius, Mathias Drastnik, Sigismundus carnifex, Mika Kotlarz, Wanko Petrzikonis de acie, Johannes Galienus. — Secundus ordo: Weliko a Murilegis, Mathias a muro, Gallus vector, Brozko, Thomas Peniezek.«

L. P 8:

»Feria II ante Lucie anno MCCCCXXXVII imperator mortuus XXII hora in Znoyma civitate.«

L. T 20:

»In nomine domini nostri Jhesu Christi amen. Anno nativitatis ejusdem M°CCCC°XXXIX° feria quinta ante diem sancte Barbare virginis et martiris [3 prosince] famose providencie viri Paulus Ditrici, magister civium, Valentinus Kaba, Andreas Obudly, Clemens Holian, Mauricius a pretorio, Nicolaus de Rokyczano aurifaber, Procopius Giczinsky, Henzlinus carnifex et Andreas tonsoris, domini consules huius Nove civitatis Pragensis, Johanne Barthoniewe, Brozkone brasiatore et Procopio Pala consulibus jam defunctis habita prius voluntate et plenario consensu magne communitatis de ordinando prothonotario consilii iterate coram seniore communitate in locum pretorii congressa detulerunt, qualiter mortuo pie memorie magistro Andrea prothonotario ipsorum de alio in locum ejus assumendo debeant ordinare, ubi omnes domini senioris communitatis nullo penitus contradicente unanimiter consenserunt, ut Procopius, junior consilii notarius, in prothonotarium per ipsos dominos consules assummatur. Hujus decreti Alsso brasiator de domo Chmelerz fuit relator. Actum die et anno quibus supra in stuba inferiori pretorii civitatis. Item anno quo supra feria III. die concepcionis sancte Marie virginis gloriosissime (8. prosince) per suprascriptos dominos magistrum civium et consules Procopius junior consilii notarius in prothonotarium est susceptus.«

87. (č. a. 2083.) *Větší manual radní Nového m. Pražského z l. 1440 až 1446.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s mo-

sazným kováním. Nápisy na přední desce rukou XV. stol.: »Primus ab anno 1441 usque ad annum 1446.« a na hřbetě rukou XIX. stol : »Libr. antiq.« — »Miscellanea 15.« — Stará paginace l. A 1—20, B 1—Q 21. — Číslo inventární 15. — Na *l. A 2* čte se:

»*In nomine domini nostri Jhesu Christi amen. Anno nativitatis ipsius millesimo quadringentesimo quadragesimo* (později připsáno primo) *sede regia Bohemie per mortem felicis memorie regis Alberti vacante presens liber est ordinatus pro actis consilii hujus inclite Nove civitatis Pragensis et aliis memorabilibus indigenciis consignandis, discretis et providis viris hunc consulatui presidentibus, quorum hic nomina subscribuntur secundum locacionem in sedibus ordinatim*: Paulus Theodrici magister civium, Valentinus Kaba, Andreas Obudly, Clemens Holian, Mauricius a pretorio, Nicolaus aurifaber Rokyczanensis, Procopius Gitczinsky, Henzlinus carnifex, Andreas Tonsoris, (Johanne Barthoniewe, Brozkone brasiatore, Procopio Pale defunctis). Janko Strziebrny judex. Procopius de Praga, prothonotarius.«

Následují vejpovědi neb nálezy rady i úmluvců, zcizení a zastavení nemovitostí, zápisy dluhů, připovědi k statkům, poslední pořízení a odkazy atd. před radou, aniž by střídání purkmistrů se poznamenávalo, poněvadž tehdy vládnul na Novém m. »Pavel Dětřicha, krále Václava vrátného, purgmistr.« Toliko na *l. A 13 a 16* čte se, že 20. srpna 1440:

»Walentinus Kaba effectus est magister civium per resignacionem Pauli Theodrici, qui decreto generalis congregacionis regni Bohemie in hac Nova civitate Pragensi celebrate in legacione ad dominum regem electum equitare debet«.

a že 7. září 1440:

»Paulus Theodrici effectus est magister civium viceversa per resignacionem Valentini Kabe«.

A opět na *l. G 16*, že 26. dubna 1443:

»Georgius Franconis effectus est magister civium per resignacionem Pauli Theodrici, qui equitaturus est ad regem Romanorum«;

a podobně na *l. K 2, 4 a 16*:

Mauricius de pretorio učiněn na čas purkmistrem od 27. března do 25. dubna 1444 a zase Johannes Ssitka 27. června 1444 na krátko »per resignacionem Pauli Theodrici, qui equitaturus est in Pelhrzimow ad placitam.«

Zápisy jsou latinské a české a jdou od 12. dubna 1440 do 26. dubna 1446. — Na *l. J 12* čte se: »*Sequuntur acta et gesta in consilio anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto.*« — *L. J 13—15* přepsány listy týkající se domu Opavského, jehož hospodářem byl protonotář Novoměstský Prokop z l. 1441—1444. (Otištěno u Heraina, Stará Praha str. 247 násl.) — Řády a porovnání řemeslníků čtou se: z r. 1360 a 1390 střelců (Q 8), z r. 1404 ševců (P 6); z r. 1441 ševců novinníků a nováků (C 16) a kabátníkův a vetešníkův (D 1), z r. 1442 ševců (D 20), pekařů (E 1) a olejníků (E 3 a 8), z r. 1445 uzdařů (P 5), z r. 1446 řezníků a huntéřů (O 19), klobúčníků (P 7), provazníků (P 8) a kovářů (P 8); z r. 1447 súkenníků (P 10); z r. 1448 kabátníků (P 11); z r 1449 (resp. 1437) pasířů a tobolářů (P 12); z r. 1451 sedlářů (P 13) a olejníků (P 14), z r. 1456 sladovníků (P 14) a ševců novinníků a vetešníků (P 16), z r. 1457 pilařů, prknařů

a strhařů (P 17), z r. 1464 mydlářů (Q 7), z r. 1477 lazebníků (Q 9), z r. 1478 zlatníků (Q 9), z r. 1489 klobúčníků (Q 3—6), z r. 1544 krejčířů (Q 9) a hřebenářů (Q 15), z r. 1546 kamenníkův a zedníků (Q 16). Obecních a veřejných věcí se týkají zápisy na l. C 16, D 14, K 14, M 14, P 18 - 20 (výsady dvoru v Hodkovičkách 1446), P 20, Q 2—5 (úmluva jednoty a svornosti mistruov Pražských a kněží, psaní od obcí Pražských ku správci Jiřímu 1448), Q 6, Q 13—15, 18—21 (řády o plavcích, o vejtonu, o překupování dříví a vybírání cla z něho z l. 1545, 1561, 1565, 1571, 1577 a 1592). Z knihy té uveřejnil Tomek 18 řádů cechovních v Archivu Českém XIV str. 441 násl.

88. (č. a. 2084.) *Větší manual radní Nového m. Pražského z l. 1446 až 1455.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách hnědočervených vázaný s mosazným kováním a přeskami opatřený. Na přední desce nápis XV. stol.: »Ab 1446 usque 1455« a na hřbetu rukou XVII. stol.: »Liber contractuum, obligationum, quietanciarum, sententiarum, transactionum ab 1446 usque 1455« a pod tím rukou XIX. stol.: »Lib. antiq.« — »Miscellanea 16.« — Stará paginace l. A 1—J 30. — Číslo inventární 16. — Začíná zlomkem lat. traktátu z konce XIII. stol. z desek sňatého. Na *l. A 1*:

»In nomine domini nostri Jhesu Christi amen. Anno nativitatis ejusdem millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto per mortem felicis recordacionis serenissimi principis et domini, domini Alberti, Romanorum, Hungarie et Boemie regis sede regia Bohemie vacante presentibus consulatus officio discretis viris: Paulo Theodrici magistro civium (11 konšelů) presens liber est ordinatus pro actis consilii Nove civitatis Pragensis memorialibus consignandis. Johanne Bielecz judice, Procopio de Praga prothonotario existente.«

Následují latinské a české zápisy obdobného obsahu, jako v knize předcházející č. 2083. První zápis (A 1) začíná 4. května 1446 a poslední končí 4. listopadu 1455. Zápisy na l. A 11—F 8 převzaty jsou z menšího manuálu č. 88 a na l. F 9—G 14 z druhého menšího manuálu č. 89 a mají tudíž týž obsah, jako tyto manuály; toliko na *l. B 38 a 39* jsou tři nové zápisy ze 7. září 1448 za nápisem: »Wenceslaus Czwok, magister civium primus«, jež v knize č. 88 scházejí, dále zápis o obnově rady Jiřím z Kunstatu dne 3. září 1448:

»Hic mutata est fortuna. Nam generosus dominus Georgius de Cunstat alias de Podiebrad cum exercitu suo expugnata civitate Pragensi feria tercia post festum sancti Egidii (3. září) in crastino videlicet feria quarta (4. září) locavit consules infrascriptos, cui idem consules et tota communitas promiserunt obedienciam et fidelitatem usque ad futurum regem, qui legittime eligetur et coronabitur ad hoc regnum. Wenceslaus Czwok, magister civium primus (11 jmen konšelů). Sequuntur contractus in prima parte signati.«

Rovněž tak na *l. D 17* jsou tři nové zápisy ze dne 12. září 1450 a to za nadpisem:

»In dei nomine utinam feliciter amen. Anno nativitatis domini nostri Jhesu Christi millesimo quadringentesimo quinquagesimo feria quarta in crastino sancti Egidii confessoris (2. září) generosus dominus Georgius de Cunstat et de Podiebrad gubernator baronum, nobilium, armigerorum, clientum, civitatum et comunitatum

hujus incliti regni Bohemie calici divino adherencium et favencium locavit consules infrascriptos: Wenceslaus Czwok magister civium (a 11 jmen konšelů).

Na *l. G 14* čte se:

»Anno d. MCCCCLIII° sabbato post Omnium Sanctorum (3. listopadu) serenissimus princeps et dominus, dominus Ladislaus Bohemie, Ungarie, Croacie, Dalmacie, Bulgarie etc. rex, dux Austrie, marchio Moravie, dominus noster graciosissimus, in presencia plurimorum reverendissimorum in Christo patrum et dominorum episcoporum necnon illustrium principum, Alberti marchionis Branburgensis et purgravii Nuremburgensis aliorumque principum et baronum in pretorio hujus Nove civitatis Pragensis per sui ipsius excellentissimam regiam personam locavit consules infrascriptos, claves et sigillum domino Danieli, primo magistro civium, de propria manu dando.« (Následuje 11 jmen konšelů.)

L. H 23. Další obnova rady kr. Ladislavem dne 6. listopadu 1454 předsevzatá. — Věci obecní a cechovní od l. G 14 čtou se: na l. *G 34* (klobúčníci 1454), G 46 (rybáři z Buben), *H 16* (jehláři 1454), *H 26, 38 a J 1* (maléři, štítaři a střelci 1455); *J 5* (jircháři 1455) a *J 29* (věž rathouská 1455). *L. J 29* připsán pozdější rukou český překlad vejsady vsi Hodkoviček z r. 1341.

89. (č. a. 2085.) *Manual radní Novoměstský z l. 1455—1463.* Rukop. pap. střed. formátu v tuhých červ. deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. — Na přední desce rukou XVI. stol.: »Ab anno 1455 usque ad annum 1463« a na hřbetu rukou XIX. stol.: »Lib. antiq.« — »Miscellanea 17.« — Č. invent. 17. — Nová paginace A 1—20, B 1 - O XXI. *Na l. A 1* čte se:

»In nomine domini nostri Jhesu Christi amen. Anno nativitatis ejusdem millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto feria quinta die sancti Leonardi [6. listopadu] generosus dominus Georgius de Cunstat et de Podiebrad, gubernator et magister curie regni Bohemie, per serenissimum dominum regem Ladislaum institutus vice et nomine dicti domini regis locavit consules infrascriptos: Johannes de Gradu magister civium primus (11 dalších konšelů). Johannes Chalupa judex. Procopius de Praga, prothonotarius.«

Následují až do l. O XXI latinské a české zápisy před radou od 8. listopadu 1455 až do 26. února 1463 s poznámkami, za kterého purkmistra se dály. Napřed na listech z desek sňatých zápisy o Běchovice z r. 1427 až 1436 a rejstřík důležitějších zápisů v knize, jako na l. C 1 (hřbitov osady sv. Mikuláše z Podskalé), D 18 (podaní kl. Slovanského), F 7 (dvůr v Šeřovicích), J 6 a 17 (špitál pod Vyšehradem), L 23 (dvůr v Čakovicích), M 14 (odúmrť), O 4 (přiřknutí zahrady kr. Jiřímu). O 9 (škola sv. Vojtěcha pod Vyšehradem) a O 19 (nové mlýny na Poříči). Obnovy rady správcem Jiřím z Poděbrad 1456, kr. Ladislavem 1457 a kr. Jiřím r. 1458, 1459, 1460 a 1462 čtou se na l. C 8, E 15, F 15, H 15, K 11 a M 12. — Na *l. E 18'* zapsáno:

(*Nota mortem regis Ladislai.*) »Nota lugubre factum, quod rex Ladislaus gloriosissimus mortuus est quasi insperate et inopinabiliter fer. IV. die sancti Clementis (23. listopadu 1457) et mox in crastino fer. V. magister civium et consules et comunitates omnium trium civitatum Pragensium commiserunt se in

tuicionem generoso domino Georgio de Cunstat, alias de Podiebrad, gubernatori regni Bohemie. In crastino s. Katherine (26. listopadu) rex est cum maximis lamentacionibus conductus honorifice ad castrum Pragense, cui facte sunt celebres lugubres exequie. Et eodem die extitit tumulatus. Post cujus mortem consules per ejus majestatem locati in officio manserunt et conclusum est, ut ille, qui fuit magister civium sub obitu domini regis, teneat officium magistri civitatis ad futurum dominum regem juxta jura civitatis et ideo Johannes de Gradu est in magistrum civium confirmatus.«

Na l. F 4 čte se:

(Rex Georgius electus et declaratus.) »Anno domini M°CCCC°LVIII° feria quinta ante dominicam Oculi, alias die secunda mensis Martii, generosus et nobilis dominus Georgius de Cunstat et de Podiebrad, pro tunc gubernator regni Bohemie, de unanimi consensu et voluntate baronum, terrigenarum, militum, clientum, armigerorum, civitatum ac omnium comunitatum hujus regni Bohemie et corone nullo ibidem penitus contradicente electus et pronunciatus ac assumptus est in regem Bohemie in estuario prethorii Majoris civitatis Pragensis. Cui quidem domino regi magistri civium, consules et comunitates civitatum Pragensium fer. II. immediate proxima (7. března 1458) sigilla et claves in signum subjeccionis et obediencie ad manus ejus majestatis dederunt, qui eosdem consules viceversa in officio confirmavit et circa jura eorum, sicut alii gloriosi reges Bohemie fecerunt, promisit omnimode conservare.«

Kniha končí abecedním rejstříkem, jejž písař Jan zakončil slovy: »Explicit registrum super hunc librum finitum in die concepcionis sancte Marie (8. prosince) anno d. MCCCCLXIII° et est inceptum feria VI ante Georgii anno ejusdem (22. dubna 1463). Qui hoc registrum scribebat, solenne nomen habebat: *Jo* tibi sit primum, *Han* que secundum, *nes* que supremum.«

90. (č. a. 2086.) *Manual radní z l. 1462—1471.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých červ. deskách vázaný s mosaz. kováním a přeskami. Na přední desce nápis XVI. stol. »Ab 1462 usque 1471« a na hřbetu rukou XVI. stol.: »Liber contractuum, obligationum, quiettantiarum et transactionum ab anno 1462 usque 1471« a pod tím rukou XIX. stol.. »Libr. antiq.« — »Miscellanea 18.« — Čís. invent. 18. — Začíná s desek sňatým zlomkem náboženského traktátu z XIV. stol. a abecedním rejstříkem. Za tím latinské a české zápisy *od 5. března 1463 do 16. září 1471* na l. A. I—XXX, B I. atd. až O XXV. Na *l. A I.* čte se:

»Anno d. MCCCCLXIII feria IV post dominicam Invocavit, die secunda mensis Marcii, seren. princeps et dominus Georgius rex Bohemie per Sue Majestatis presenciam in prethorio hujus civitatis locavit consules infrascriptos: Johannes de Gradu, primus magister civium (a 11 konšelů).

Další obnova rady kr. Jiřím 12. června 1469 zapsána na l. M XXII:

»d. Georgius rex Bohemie — per Sue Serenitatis ac Magnificencie dudum desideratam presenciam in pretorio Nove civitatis comunitate in curia ejusdem pretorii congregata consules inferius designatos et inscriptos locavit et instituit, Georgiumque Maynusskonem in primum magistrum civium prefecit, sigillo eidem pretacte civitatis assignato. — Magistro Nicolao de Sussicz, prothonotario tunc existente.«

Na *l. J XXII* čte se: »*Anno d. MCCCCLXVII presidentibus hiis consulibus (12 jmen) presens liber est ordinatus pro actis consilii consignandis. Procopio de Praga prothonotario et Marssone judice existente*«.

Na *l. O XIV* čte se:

»(*Král Jiří umřel.*) Georgius Maynusskonis sabato ante festum annuncciacionis beate Marie virginis (23. března) a. d. MCCCCLXXI[0] efectus est magister civium ad peticionem dominorum consulum et hoc per resignacionem Johannis Ssitka post migracionem ab hoc seculo serenissimi principis et domini, domini Georgii regis Bohemie, marchionis Moravie ɔc. feria VI. ante dominicam Letare (22. března) anno quo supra. *Qui quidem rex et dominus fuit fidelis zelator Bohemorum et pius amator eorundem et tocius gentis Christiane*, magnas tribulaciones et persecuciones passus, pro quibus rex omnipotens animam ipsius et omnium Christi fidelium defunctorum in pace et quiete eterna habere dignetur in secula seculorum.«

Obecní a cechovní věci čtou se na l. D XVII' (ševci), F V (dvůr v Michli), F IX (sladovníci), F XV a J IX (soukenníci a tovaryši), H XVI (osada sv. Vojtěcha), K VI (magister Nicolaus studii alme universitatis Pragensis), J XXI (lazebníci) a L. XXV (osada sv. Vojtěcha). — Od *l. D 5 až M. IX* jdou zápisy z l. 1464—1469, které větším dílem obsaženy jsou v menším manuálu č. 10.

91. (č. a. 2087.) *Manual radní Nového m. Pražského z l. 1471—1478.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách rudočervených vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce nápis XVI. stol.: »Ab 1471 usque 1478« a na hřbetu rukou XIX. stol.: »Lib. antiq.« — »Miscellanea 19.« — Čís. invent. 19. — Na l. prvním čte se:

»Tenente gubernacula incliti regni Bohemie serenissimo rege Georgio primo tunc gravis et crudelis in eo ipso regno est nata dissensio, nam quidam proceres regnicole conspiracione facta eciam cum aliquibus urbibus ab ipso rege Georgio discesserunt, ex quo veluti ex pestifera radice bella ingencia, rapine ac flamme in totum regnum Bohemie ac marchionatum Moravie effusa sunt et ea dissensio eo usque processit, quod illi proceres regni Bohemie cum conspiratoribus suis alium regem Mathiam videlicet Ungarie elegerunt contra jura ac libertates regni prefati, quo quidem facto bella et omnia incomoda, que ex bellis proficiscuntur, ingravata sunt, tandem Georgius rex more hominum rebus excessit humanis anno a Ihesu Cristi nativitate M[0]CCCC[0]LXXI[0] f. VI. ante anuncciacionem sacratissime virginis Marie (23. března), quam quidem morte fideles ejus ac subjecti vehementer conturbati, memores tamen, quam oportunum in ea tempestate sit, ad eleccionem regis procedere universa comunitas regni Bohemie in Montibus Cuthnis convencionem habuit generalem et ibi licet barones illi, qui ad Ungarie regem antea confugerant, multis et variis machinacionibus Mathiam, Ungarie regem, Bohemie eciam regem fieri conarentur, tamen divina presertim ordinacione et bonorum virorum diligencia non ille Ungarie rex Mathias, hostis Bohemorum sevissimus et regni inclementissimus persecutor, sed serenissimus princeps, dominus et dominus Wladislaus, magnifici regis Polonie primogenitus filius, rex Bohemie est electus et eleccio ipsius in Montibus Cuthnis est facta anno domini M[0]CCCC[0]LXXI[0] f. II. post ascensionem ad Ethera domini nostri Ihesu Cristi (27. května) anno igitur paulo superius scripto. Idem princeps Wladislaus accepta et nuncciata sibi et patri suo electione venit in regnum Bohemie cum multo armatorum commitatu et susceptus est in regiam urbem Pragensem cum maxima alacritate prelatorum, civium et totius plebis ad-

hibitis omnibus solemnitatibus, que in susceptu novi regis observari solent, f. II. post assumpcionem virginis gloriose (19. srpna) et mox f. V. post hoc (22. srpna) in castro Pragensi in multa nobilium regni Bohemie frequencia dyadema regale hora ferme XIV fauste suscepit. — Eodem anno f. III. luce sancti Lamperti serenissimus princeps, dominus et dominus Wladislaus, rex Bohemie secundus, per Sue Majestatis presenciam locavit consules in pretorio, quorum nomina hic ponuntur, sub quorum presidatu memorabilia civitatis negocia hic annotantur: Georgius Maynussek, Johannes de Gradu, Clemens Kostelecky, Jacobus Sswik, Petrus Sskopek, Nicolaus Jiraniek, Georgius a nigra rosa, Paulus Kraupa, Nicolaus carnifex dictus Mladie, Wenceslaus Myslik, Thobias de domo Ginoch, Duchko de domo olim Kossik. — Eodem die Georgius Maynusskonis factus est primus magister civium.«

Za tím následují latinské i české zápisy na l. A 1—30, B 1 až Q 14, jež začínají 23. září 1471 a jdou do 3. prosince 1478. Obnovy rady kr. Vladislavem staly se 13. února 1475 (l. H 14), 17. ledna 1476 (K 9), 24. prosince 1476 (M 17) a 2. ledna 1478 (O 23). Paměti hodnější zápisy čtou se z r. 1472 (řemeslo jirchářské) na l. C 18, z r. 1475 (řemeslo kožišnické) na l. H 19, z r. 1476 (dvůr na Zlechově) na l. L 9, z r. 1477 (řezníci) na l. N 1 atd. Rukop. končí abecedním rejstříkem.

92. (č. a. 2088.) *Manual radní Nového m. Pražského z l. 1478—1484.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách žlutých vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce nápis rukou XVI. stol.: »Ab 1478 usque 1484« a na hřbetu rukou XVIII. stol.: »No. 20 ab anno 1478« a rukou XIX. stol.: »Libr. antiq.« — »Miscellanea 20.« — Čís. inv. 20. — Rukop. začíná abecedním rejstříkem, za nímž následují zápisy na l. A 1 až N 27, jež začínají 3. prosince 1478 a končí 25. září 1484. — Obnovy rad králem Vladislavem dne 20. února 1479, 21. ledna 1482 a 14. března 1483 čtou se na l. A 12, G 11 a K 14. — *L. L 25 a M 14* tytéž zápisy o volbě starších obecních po bouři Pražské 24. září 1483 a 5. ledna 1484 jako v menším manuálu č. 11 na l. 26 a 39, jakož vůbec z tohoto manuálu zápisy z let 1483 a 1484 na listech 2—74 jdoucí byly sem do tohoto většího manuálu na l. K 24—N 27 přepsány. — Jiné závažnější zápisy na př. *L. A 3.* (vysazení domů v zahradě židovské) z r. 1478; *L C 1* (vysazení lědiny v Psářích, příslušející k špitálu pod Vyšehradem v právo purkrechtní) z r. 1480; *L. C 25* list kr. Vladislava d. na Horách Kutných 26. června 1480 o věrnosti Novoměstských; *L. F. 15* snesení rad tří měst Pražských o posvíceních a kázáních ze dne 22. února 1481; *L. J 29* pře mezi mlynáři Šitkou a Petruželkou z r. 1483; *L. K 12* prodej zahrady za konskou branou. Za zápisy o prodeji pozemků poznamenáno, že kupec »suscepit jus civile« a rovněž změny v úřadě purkmistrském do bouře Pražské se v nadpisech uvádějí.

93. (č. a. 2089.) *Manual radní Nového m. Pražského z l. 1484—1496.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých rudočervených deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce nápis rukou XVI. stol.: »Ab 1484 usque 1494« a na hřbetě rukou XVIII. stol.: »No. 21 ab anno

1484« a rukou XIX. stol.: »Libr. antiq.« — »Miscellanea 21.« — Invent. č. 21. Začíná abecedním osobním rejstříkem, jakož i perg. listem, na kterém kus lat. textu z bible ze XIV. stol. Zápisy jdou od 29. září 1484 až do 1. února 1496 na l. A 1—X 33, kdež poznamenáno: Sequitur oficium magistri civium Viti Hagek in alio volumine. Zápisy z l. 1484—1488 na l. A 1—K 6 převzaty jsou z menšího manuálu radního č. 11 z l. 75—326. Obnovy rady kr. Vladislavem dne 1. října 1484, 10. ledna 1486, 3. ledna 1488, 5. února 1489 a 21. června 1490 čtou se na l. A 1, C 14, J 1, M 3 a Q 3. *L. A 24* počty porybného z r. 1485. *L. C 24* o dvoru špitálském v Ďáblicích z r. 1486. — *L. D 27 a E 16* o osadách sv. Michala v Opatovicích a sv. Petra na Poříčí z r. 1486. *L. G 4* prodej domu ratajského na Poříčí nejv. mistrem křižovníků s hvězdou a konventem domu špitálského blíž mostu z r. 1487. *L. O 21* nápad domu na krále »pro účinek šeradný« z r. 1489. *L. P 9* o obecním dvoře na Zlechově z r. 1490. *L. X. 23* propouštěcí list úročníka v Střížkově vydaný r. 1494 úředníkem a správcem lidu osady a kostela sv. Jiljí v Starém m. Pr.

94. (č. a. 2090.) *Manuál radní Nového města Pražského z l. 1496 až 1504.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých žlutých deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce nápis rukou XVI. stol.: »Ab anno 1496 usque annum 1504« a na hřbetě rukou XVIII. stol.: »N° 22 ab anno 1496« a pod tím rukou XIX. stol.: »Libr. antiq.« — »Miscellanea 22.« — Čís. inv. 22. — Stará paginace A 1—30, B 1 až C 26 a pak od r. 1497 folia 1—387. Novější paginace l. 1—555. Obsah: *L. 1—7* abecední rejstřík osobní první části rukop. (A 1 až C 26). L. 8—11 prázdny. *L 12—125* (= A 1 až C 26 a osm dalších listů) zápisy dlužní (fassus est se percepisse) ze dne 1. února 1496 až 21. října 1511. *L. 126—143* prázdny. *L. 144—532* (st. l. 1—387) latinské a české zápisy trhové (emit domum) a jiné od 8. května 1497 až 20. června 1504. — *L. 533—535* prázdny. — *L. 536—548* abecední rejstřík osobní druhé části rukopisu, na *l. 548'—550* věcné rejstříky za nápisem: »Quitancie pro ecclesiis.« — »Concordie« a »Quitancie pro commissariis.« — *L. 551—556* prázdny. — Obnovy rad králem Vladislavem dne 5. května 1497 a 11. února 1502 předsevzaté čtou se na l. 64, 144 (podruhé) a 419. Při prvnějším zápisu obnovy na l. 64 čte se poznámka: »Ubi tandem a tempore isto complentur ac terminantur quittancie domorum, quarum prescripciones et fora precesserunt hoc usque tempus locacionis novi consilii.« — Mnohé zápisy týkají se kostelů a jich osad, jichž jménem hospodářové neboli kostelníci (vitrici) jednají, špitálů a jich úředníků a i klášterů, na př. r. 1497 kostelů sv. Štěpána na Rybníčku, sv. Václava na Zderaze a kostela sv. Jindřicha (l. 156 a 211); 1497 špitálu pod Vyšehradem (184); 1498 kláštera na Slovanech a kaple Božího Těla (211 a 239); 1500 kostela sv. Petra na Poříčí a sv. Michala v Opatovicích (336 a 358); 1501 kostelů sv. Havla, sv. Martina a kostela na Prosíku (363, 367 a 400); 1502 kostela sv. Vojtěcha v Smraďařích (inter fetocistas) a sv. Jana z Chaber (415 a 423). — *L. 226* osadní kostela sv. Vojtěcha v Podskalí kupují 1498 zvon od převora

a konventu kláštera Matky Božie na Botieči. — Obecní a cechovní zápisy: 1498 řemeslo tkadlcovské (240), 1499 koupě tvrze Krče obcí (301), 1503 pobořená věž u mlýna Šitkovského (338) a 1503 řemeslo sedlářů (504).

95. (č. a. 2091.) *Manual radní Nového m. Pražského z l. 1504—1513.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých rudočervených deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce přilepen list s nápisem rukou ze XVI. stol.: »Ab anno 1504 usque annum 1513.« Na hřbetě nápisy rukou XVIII. stol.: »N° 23 ab a. 1504« a rukou XIX. st.: »Libr. antiq.« — »Miscellanea 23.« — Inv. č. 22. — Stará paginace l. A 1—30, B 1 až R 21. Zápisy latinské a české začínají 11. června 1504 a končí 26. října 1513. — Obnovy rad z l. 1509, 1510 a 1512 na l. H 20, L 23 a O 13. Tak se čte na l. H 20:

»Léta od narozenie syna božieho tisícieho pětistého devátého ve čtvrtek před slavností svátku Jana svatého, Křtitele téhož syna božieho (21. června), najosviecenějšie knieže a pán, pan Vladislav Uherský a Český král oc na den předepsaný ráčil jest s velikým komonstvem biskupuov, proboštuov, kniežat a pánuov Uherských a pánuov a rytieřstva královstvie Českého na rathúz Nového města Pražského osobně přijeti a na dvoře téhož rathúzu v své slávě sedě podle obdarovánie svého a utvrzenie svým majestátem na to daným[1]) témuž městu osobú svú osmnácte osob na úřad konšelský posaditi, kteřížto tu ihned přede vší obcí přijavše přísahy k úřadu konšelskému a přísahu činiece napřed pánu Bohu, králi Vladislavovi a králi Ludvíkovi, JMtem pánóm svým milostivým, JMKská sám z ruky své pečeť městskú Štěpánovi Huncledrovi jest dáti ráčil. A tu všickni pořádkem ruku JMKské na znamenie poddanosti jsú podávali. Při tom skrze pana kancléře svého ráčil ke všie obci promluviti, kdež JMKská pro mnohé příčiny a znamenité potřeby královstvie Uherského ne vždy v tomto království Českém býti muože, žádáte-li toho aneb jestli k tomu vuole vaše, že JMt listem svým podle sepsánie vosob staré raddy tak, jakož jest od staradávna bývalo, každého roku úřad konšelský obnovovati ráčí, když by JMt sám svú osobú zde býti nemohl. Tu obec pověděla, že jiným časem chceme mieti o to rozmluvenie a na čemž obec spolu zuostane, JMKské oznámie. Tu JMKská pro takovú poctivost a na potomní památku a slavnost města tohoto všecky vězně jest sám propustiti rozkázal, řka: Poněvadž jsme tuto poctivost tomuto městu dnešní den učinili, toho ať také uživú a památku mají. Kterýchžto konšel toho času na úřad konšelský posazených jména jsú tato: Štěpán Huncledr, první, jemužto pečeť dána jest« (a sedmnácte dalších jmen konšelův).

Dále *na l. L 23* čte se:

»Jakož JMKská pán náš milostivý z žádosti našie nám ráčil majestát na osazovánie a obnovenie každého roku konšel dáti,[2]) když by JMKská v královstvi Českém svú osobú býti nemohl, a konšelé dosediece svého roku toho zproštěni býti žádali takovým zpuosobem, že každý z nich má podle sebe tři osoby hodné k tomu ouřadu napsané dáti a je společně spišíce v listu zapečetěné pečetí městskú JMKské odeslati a JMKská tak sepsané a k sobě odeslané z nich osoby na týž úřad konšelský na listu svém sepsané a pečetí nebolito sekretem svým zapečetěné a svú vlastní rukú se podpíšíce jmenovati, které na témž úřadu konšelském toho času do potomnieho změněnie osoby jmieti ráčí, a komuž JMKská tu věc na místě svém

[1]) Srov. majestát kr. Vladislava d. na Budíně 27. října 1504 (Sb. I, str. 320).

[2]) Srov. majestát krále Vladislava d. na Horách Kutných 24. února 1510 (Sb. I, str. 339).

poručiti ráčí z pánuov raddy své, ten aneb ti od týchž konšel přísahu aby přijali, kdežto při tomto času sázenie úřadu tohoto konšelského listem svým věřícím urozeným pánóm, panu Zdeňkovi Lvovi, najvyššiemu purkrabí Pražskému, panu Jiříkovi z Kolovrat, najvyššiemu sudiemu královstvie Českého, poručiti jest ráčil, tiem všakž zpuosobem, jakž ten majestát JMKskú daný ukazuje, podle kteréhožto majestátu osoby vezpod jsú na týž úřad konšelský jmenovány v úterý před slavností Všech Svatých (29. října) létha M⁰ quingentesimo decimo.« (Následuje toliko 13 jmen konšelů.)

A *na l. O 13* čte se:

»Léta páně tisícieho pětistého XII⁰ v pátek po novém létě (2. ledna) urození páni, pan Zdeněk Lev z Rožmitála a z Blatné, najvyšší purkrabie Pražský a pan Jiří z Kolovrat a na Buštěhradě, najvyšší sudí královstvie Českého, majíce poručenie listem od najjasnějšieho kniežete a pána, pana Vladislava, Uherského a Českého ꝯc krále, pána našeho milostivého, k osazení úřadu konšelského podle obdarovánie a majestátu JMKské nato daného, poněvadž JMKská sám osobně býti nemuož v koruně České, aby právóm k žádné újmě nebylo ꝯc, přijeli jsú tíž páni na rathúz s mnohými jinými pány urozenými a také s svými dvořany; JMKská svým listem svú rukú podepsáním jmenoval jest a napsal tyto konšely. A on pan Lev na miestě JMKské přísahu dal. Nicolaus pernikář primus magister civium« (a jména 17 konšelův).

Ku konci rukopisu je abecední rejstřík osobní a dva věcné rejstříky, jichž obsah naznačují nadpisy: »Concordie nupciales et alie quam plures« a »Quitancie pro ecclesiis et commissariis«. Z poslednějšího rejstříku možno se poučiti o odkazech a darech k účelům kostelův a špitálů v té době učiněných, tak r. 1504 zřízeno kaplanství při kostele sv. Jindřicha (A 8); 1505 obec koupila dům pod Slovany k zřízení nového špitálu (B 12 a 18, též D 10); jiné zápisy od r. 1506 týkají se špitálu sv. Pavla před Poříčskou bránou (C 22, F 23, G 16, Q 3'), 1505 kostela sv. Mikuláše v Podskalí (B 18 a L 26), sv. Klimenta na Poříčí (B 19), 1507 kostela sv. Petra v Radotíně (F 5) atd. Zápisy z r. 1510 týkají se řemesla kloboučnického (K 16), 1511 tří řemesel: kožišnického, koželužského a jirchářského (M 4) a 1512 soukenníků (P 18). O mistru Viktorinovi ze Všehrd čte se na l. C 14 (1506), E 16 (1507) a M 1 (1510). Při zápisech trhových poznamenána jsou v juxtách kvitování splacených lhůt kupních summ.

96. (č. a. 2092.) ***Manuál radní Nového města Pražského z l. 1513—1518.*** Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách hnědožlutých vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce rukou XVI. st.: »L[iber] contractuum ab anno 1513 usque annum ꝯc 21.« a na hřbetě rukou XIX. stol.: »Liber antiq.« — »Miscellanea 24.» — Inv. č. 24. — Stará paginace l. 1—230, za tím novější l. 231—265. Rukopis začíná zápisem o obnově rady dne 26. října 1513 takto:

»Jakož JMKská pán náš milostivý z žádostí našie nám ráčil majestát na osazovánie a obnovovánie každého roku konšel dáti zpuosobem takovým, když by JMKská v království Českém svú osobú býti nemohl a konšelé dosediece svého roku toho zproštěni býti žádali, že každý z nich má podle sebe tři osoby hodné k tomu ouřadu napsané dáti a je společně spišíce v listu zapečetěné pečetí městskú JMKské odeslati. A JMt z nich na týž ouřad konšelský osoby na listu svém se-

psané a pečetí nebo sekretem svým zapečetěné a svú vlastní rukú se podpíšíce jmenovati, které na témž ouřadu toho času do potomnieho změněnie osoby ráčí jmieti. A komuž JKMt na miestě svém poručiti ráčí z pánuov rady své, ten aneb ti od týchž konšel přísahu aby přijali, kdežto při tomto času listem svým věřícím urozeným pánóm, panu Zdeňkovi Lvovi z Rožmitála, najvyššiemu purgkrabí Pražskému, a panu Petrovi Holickému, najvyššiemu komorníku královstvie Českého, poručiti jest ráčil, podle kteréhožto majestátu osoby na týž úřad konšelský tyto jsú jmenovány v středu před sv. Šimonem a Judú létha ɔc třináctého: Pan Antoš súkenník primus magister civium« (a 17 konšelů).

Následují pak na *l. 1—232* zápisy jdoucí od 29. října 1513 až do 27. listopadu 1518 a za tím ještě čtyři zápisy z l. 1519—1521. —*L. 232'* až *242'* jsou prázdny. — *L. 243—261* osobní rejstřík abecední, z něhož písmeno o[ficiales] na *l. 255* týká se namnoze kostelů a klášterů. — *L. 261' a 262* soupis smluv svatebních i jiných. — *L. 262'—265* jsou prázdny. — Na *l. 56* čte se obnova rady obcí provedená dne *6. listopadu 1514* na základě majestátu kr. Vladislava d. na Budíně 12. srpna 1514 (Sb. I, str. 353) takto:

»Léta od narozenie syna božieho MV^{C}XIV^{0} z povolenie JMKské času toho za kralovánie krále Vladislava, Uherského a Českého ɔc krále, pána našeho najmilostivějšího seznavše při sazení úřadu konšelského v městech Pražských veliký býti neřád a že podle srozumění obcí našich jinému jsme nesrozuměli, než že by takovým bez JMKské přítomnosti sázením skrze pány, jimiž by raddy v městech Pražských sázeny byly na úřady konšelské, osoby nehodné viece k lehkosti, nežli ku poctivosti měst těchto na ty úřady mohly sázeny býti, ježto by tudy města Pražská k velikému pádu a k lehkosti přijíti mohla, jakož se jest to poněkud vskutku shledalo a někteří jsú pro své zrády na hrdlech trestáni a někteří z měst Pražských ušli; i chtiece se těm všem věcem na časy budúcie vystřieci, raddy měst Pražských v tajnosti aby mohly zachovány býti, JMKské majíce povolenie tiem pořádkem, kterýž JMKská svými listy nám dáti a povoliti ráčil, pan purgmistr a páni, páni staršie přísežní i všickna obec jsúce pospolně shromážděni na svých rathúziech konšely vezpod psané v pondělí den svatého Leonarda, biskupa a vyznavače božieho, jsú volili a jmenovali, a jim všicknu poctivost, poddanost, poslušenstvie a povinnost tu připověděvše a slíbivše, nicméně jakoby samú osobú JMKské na týž úřad konšelský sázeni a povoláni byli, též moci užívajíce na přísahy své řádem a právem města Pražská zpravujíce. Nicolaus Sacerda, primus magister civium (a 17 konšelů). Matheus Chrudimensis baccalarius necnon prothonotarius consilii urbis Nove Pragensis.«

Na l. 109 čte se:

»Léta božieho XV^{C}XV^{0} tu středu po svatém Briccí (14. listopadu) obec veliká Nového města Pražského jsúce shromážděni na svém rathúze podle předešlého roku obdarovánie a povolenie JMti najjasnějšieho kniežete a pána, pana Vladislava, Uherského a Českého ɔc krále, pána našeho milostivého, vybrány jsú osoby na úřad konšelský obyčejem JMKské vyznamenaným zejména tyto: Nicolaus Pernikář, primus magister civium« (a 17 konšelů).

Na l. 150 obnova rady dne 24. listopadu 1517 takto zapsána:

»Anno virginei partus 1516 advertentes incole Pragenses citra senatoric dignitatis eleccionem (que baronum periculoso callidoque ex arbitrio dependebat), non modicum malum pullulari pestemque rei publice in dies magis ac magis inde incrassari in tantum, ut per tales consulares personas baronibus in magistratum electas,

minus probas consiliaque secreciora inimicis manifestantes non modo rei publice verum eciam tocius civilis ordinis nostri casum, ruinam destruccionemque inrestaurabilem expectabamus. Quemadmodum eciam tandem (divina certe revelacione) id genus mali in palam omnibus venit, unde quidam talium nequissimorum consulum capitis ulcionem intencionibus proditoriis suis correspondentem ceperunt, quidam vero consciencie remorsu similem penam expectantes facinus simile exilio suo fugaque probaverunt. Volens igitur universalis Pragensium plebs rei publice in tali evitando maximo periculo consulere suaque consilia, in quibus tota rei publice posicio et status presertim adversum barones et militares (cum quibus tempore eo lis de libertatibus erat), secreto custodire, habito serenissimi principis et domini, domini Wladislai, Ungarie Boemieque oc regis, domini sui graciosissimi, de consulibus sponte sua sibi eligendis privilegiali consensu et informacione iuxta talem informacionem in generali Nove civitatis communitate feria 5. post Elizabeth congregata viros consulares sorte eligentes eisdemque reverencia obedienciaque promissa tanquam regali persona creati essent, nominaverunt infra scriptos; quibus omnibus prefectus in ducem pretoremque electus est: Anthossius pannifex subscripto epigrammate merito salutandus:

Salve hujus populi rector, tutela salusque
Salve consilii presidiique dator,
Salve juris amans, virtutis iusticieque,
Salve dux recti, pacis amator ave,
Qui facile excellis ceteros tuo pectore recto,
Moribus, elloquio, simplicitate, fide,
Omnia propterea consulti vota senatus
Urbis nostre hujus te voluere ducem.
Non prece nec precio studiis neque consociorum
Electus, sola sed probitate tua.
Dii tibi secundent sceptrum civiumque regimen,
Ut hoc consilium cum racione regas.

Anthossius pannifex, primus magister civium« (a 17 konšelů).

Konečně *na l. 189'* zapsána jest obnova rady dne 23. listopadu 1517, poslední před spojením dvou měst Pražských v jednotnou obec a dle všeho rukou *protonotáře Novoměstského m. Brikciho z Licska,* takto:

»*Consilium novum anno 1517 feria 2 die Clementis pape.* Postquam singularum civitatum fere quisque senatus potissime eo ab omnibus tanquam quodam peculiari insigniuntur celebranturque titulo, quod sapientes et prudentes estimantur, nominantur, titulantur, opere precium certe esse creditur ille, ut summa industria, summa cura et sollicitudine, quem de illis apud exteros concipiunt titulum cuiusque estimacionis, de ipsis alieni sint, id custodiant, facto certisque rerum eventibus approbare contendant, quod facile exequi poterint, si Senece moralissimo obtemperaverint, presencia ordinent, futura prevideant, preterita recordentur. Ad prudentiam igitur magistratus inter cetera pertinet preterita recordari, quod tunc fit, quum omnia, presertim pociora in regno, in patria, in civitate, in consilio gesta examussim annalibus demandantur, per que tanquam per monumenta litterarum ad posteritatis noticiam transferuntur, ut cognoscat generatio altera multum id ad futurorum eventuum conjecturam valere, ad deliberationis fundamentum, ad confutandas injustas future ethatis acciones seu querelas. Unde non modo rei publice, sed singulis civitatis inhabitatoribus non modica inde gloria, regimen et utilitas pullulat et nascitur. Hoc ex monumentis nobis relictis fecisse comperimus multas supra ethates, quorum nos (quum tantum in rerum gestarum annaliumque librorum sit utilitatis, tantumque prudentie) imitantes eorum vestigia, quid eciam nostre ethatis anno 1517 contigit magis arduum in regno, quid in patria, quid in civitate, quid in consilio huic

annali libro civitatis nostre demandare phas est. In regno igitur nostro generali lamentabile fatum nobis accidit, quod serenissimus princeps et dominus, dominus Wladislaus, Ungarie Boemieque ac rex, filius olim Kazymiri Polonie regis paterque serenissimi principis Ludowici, nunc regis et domini nostri graciosissimi, mortem cum vita commutavit feria V. ante Palmas, hora noctis secunda, rex inquam noster clementissimus liberalissimusque, cujus liberalitati Deus liberalissimus vite eterne liberalitate rependat. In patria vero nostra Boemica (in qua triplicis ordinis directiva esse consuevit) id contigit, quod que inter eosdem ordines (nescio qua fortune severitate) intestinum dissidium, discordie, insidie, simultates, odia, detracciones, juris et rerum alienarum mutua offensio a quinque annis magis ac magis in dies suboriebantur, hec omnia felici citra sancti Wenceslai synodo celebrata fausto omine sunt per metipsos composita, placata et in desideratissimum pacis finem, utinam in perpetuum, sunt deducta. In civitate vero hac consules virtute et tenore privilegii olim a rege Vladislao dati sunt electi isti: (Následují jména 18 konšelů s Mikulášem Cacerdou v čele.) In consilio vero eorum, que ab eis et per eosdem acta sunt memoratu digna, ex sequentium ordine lector amice accipies.«

Z ostatních zápisů týkají se: *l. 67' a 101* dva z r. 1514 a 1515 m. Viktorina ze Všehrd; *l. 147', 148 a 150'* tři z r. 1516 mistra Brikcího z Licska, protonotáře Novoměstského; *l. 42 a 196'* dva z r. 1514 a 1518 koupě domu na Poříči a Práče obcí Novoměstskou; *l. 187* jeden z r. 1517 koupě domu Jiříka Samuele z Hrádku proti mlýnům Helmovským obcí Staroměstskou a *l. 132'* smlouvy mezi soukenníky a krajčeři z r. 1516.

97. (č. a. 2093.) *Manual radní Nového m. Pražského z l. 1518—1528.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách hnědočervených vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce vtlačený nápis ze XVI. st.: »*Knihy trhuov domových přes jednotu*« a na hřbetu nápis rukou XVIII. st.: »N° 25 ab anno 1519« a rukou XIX. st.: »Libr. antiq.« — »Miscellanea 25.« — Invent. č. 25. — Stará paginace l. I—CCCXIII; před tím abecední rejstřík osobní. Na prvním listu nápis: »*Knihy trhové, vzdání statkuov, zvodové za jednoty.*« — Zápisy vesměs české začínají 11. říjnem 1518 a končí 5. zářím 1528 na l. CCCXII' s poznámkou: »Per me Petrum ingrossatorem consilii finis operis f. V. ante festum Viti (11. června) annorum MV^C^XXVIII^o^.« — Obnovy rady spojené obce Pražské nejsou tuto zapsány a končí manuál brzo před zrušením jednoty obcí Pražských, které se stalo kr. Ferdinandem 9. září 1528 (Tomek, Děj. m. Pr. XI, str. 67). — Ze soukromých zápisů možno uvésti *l. CCLII* přepis listu rady Novoměstské z r. 1384 a *l. CCCXIII* list rady m. Pardubic z r. 1539.

V. Běžné manualy radní (Manualia consilii).

98. (č. a. 88.) *Běžný manual radní Nového města Pražského z let 1446 až 1451.* Ruk. pap. střed. úzkého formátu nově svázaný. Na hřbetě tištěný novější nápis: »Zápisy městské 1446—1451« a tak i na prvním listu: »Kniha zápisóv Nového města Pražského od r. 1446—1451.« Na předních deskách je podpis zvěčn. Františka Ladislava Čelakovského, jehož rukou na po-

sledním listu napsáno: »Díl tohoto rukopisu (t. zápisy od r. 1452 etc.) přepustil jsem p. prof. Pogodinu do Moskvy«.[1]) Novější sign. II, 6. Novější paginace od str. 1—672. První zápis *na str. 1* jest ze dne 2. srpna 1446 a poslední na *str. 672* ze dne 18. září 1451. Zápisy jsou latinské i české a znějí na př.:

»Jacobus notarius sex dominorum Antique civitatis Prag. constitutus personaliter in consilio fassus est se percepisse a Nicolanda braseatore septem sexag.« aneb: »Thuoma fassus est se debitorie obligari Pernarz in triginta sex.« aneb: »Petrus emit domum« aneb: »Elizabeth resignavit et resignat marito suo domum« aneb: »Paní Margreta připověděla se k domu ve dvú kopú.«

Mezi těmito zápisy jsou roztroušeny smlouvy přátelské a svatební, jakož i výpovědi a ustanovení rady, též její »vyrčení ortelem«. Nad zápisy stojí od r. 1448 zaznamenáno jméno purkmistra, před r. 1448 toliko na str. 143:

»Valentinus Kaba effectus est magister civium per resignacionem d. Pauli (Theodrici), qui equitare debet ad regem Romanorum in legacione cum ceteris vicinis. Actum f. III. ante Mathei« (21. února 1447)

a na str. 146:

»Paulus Theodrici efectus est magister civium feria III. ante Francisci (3. října 1447) per resignacionem d. Valentini Kabe.«

Str. 258 zapsána »Percepta ad consilium« z r. 1448. Za tím byl zápis nejspíše o změně rady po dobytí Prahy Jiřím z Kunštátu dne 4. září 1448, (srov. č. 88) ale je vyříznut. Následkem toho na *str. 263* čte se nadpis: »Daniel de foro equorum efectus est *secundus* magister civium per resignacionem Wenceslai Czwok f. IV. in crastino sti. Remigii« (2. října). Odtud stále se jmenují purkmistři, jak se v úřadě střídali. — *Na str. 301* se čte: »*Hic sequuntur acta de anno d. MCCCCXLIX°.*« — *Str. 398*: »*Testimonium et memoriale de expugnacione Wyssegradensi*« z r. 1449 (sr. Tomek,Děj. m. Prahy 14 str. 167). — *Str. 407* čte se (*1449, 3. září*):

»Anno d. MCCCCXLIX° feria IV post festum sancti Egidii confessoris generoso domino, domino Georgio de Kunstat alias de Podiebrad, gubernatore civitatis Pragensis, baronum, militum, armigerorum ceterarumque civitatum et communitatum regni Bohemie invictissime veritatis ewangelice communioni sanctissimi et preclari calicis dominici plebejo populo adherencium ac aliorum baronum, nobilium atque clientum et communitatum huic veritati et ipsi domino gubernatori favencium secundum tenorem compactatorum cum sacrosancto generali consilio Basiliensium factorum, tunc temporis Iglawie placitacione cum parte eis adversa tenente, et per sui presenciam consules in civitatibus Pragensibus, prout hoc facere fuit conveniens, propter eandem placitacionem instituere non valente strenuus miles dominus Zdenco Kostka de Postupicz vice, auctoritate, nomine et commissione ejusdem domini Georgii gubernatoris locavit consules infrascriptos: Petrus Herzka primus magister civium (a 11 jmen). Procopius brasiator judex.«

[1]) Tento druhý díl nachází se ale dnes též v archivu m. Prahy (je to následující rukopis č. 89) a byl dle všeho zvěčn. Pavlem Šafaříkem do archivu odevzdán, takže ruskému historiku Pogodinu mohl dostati se toliko nějaký list, odkud asi pochází zápis č. 65 v Čas. Č. Musea 1840 str. 75, jenž ani v knize č. 88 ani č. 89 nepřichází.

Str. 441: Sequuntur acta de anno domini millesimo quadragesimo quinquagesimo. Str. 523 a 524 jsou prázdny, nejspíše proto, že písař chtěl zapsati obnovu rady, která 7. září 1450 se stala, neboť *str. 528* se čte: »Daniel de foro equorum efectus est ***secundus*** magister civium per resignacionem Wenceslai Czwok feria quarta ante festum sancti Remigii« (30. září), a ani Daniel ani Cvok nebyli v radě předcházející. — *Str. 559.* Smlouva knížat Saských s Jiříkem z Kunstat a pány Českými d. in Krymptshaw 22. října 1450 (Tomek u. m. VI str. 209 a Č. Č. Musea 1840 str. 64). *Str. 589*: »Judicium bannitum f. V post Scolastice (11. února) a. d. MCCCCLI°. Famosus Hynko de Lunickowicz judex, Benessius Sictus magister civium, (2) assessores.« Ale nad tím napsáno: »Non scribatur« — patrně byl tento zápis omylem sem vepsán; neboť něco dále stojí: »Hoc scribatur«. Vůbec při zápisech poznamenává se buď: »R (egistratum)« aneb »Non scribatur — memoria«, což je dokladem, že většina zápisů do jiné knihy (a sice do knihy č. 2084) byla přepisována. Zápisy cechův a řemesel se týkající čtou se na l. 221, 359, 424, 543, 549, 570 a 642. – Z této knihy Novoměstské uveřejnil Fr. L. Čelakovský v Časop. Č. Musea 1839 str. 226 a 440 a 1840 str. 63—75 celkem 64 českých zápisů z l. 1446—1451, dokládaje, »že rukopis ten po smrti Norb. Vaňka koupí na sebe převedl«.

99. (č. a. 89.) ***Běžný manual radní Nového města Pražského z let 1451—1453.*** Ruk. pap. střed. úzkého formátu nově svázaný. Na hřbetě tištěný novější nápis: »Kniha zápisů městských 1450—1451« (sic) a na prvním listě rukou Fr. Lad. Čelakovského: »Manual zápisův Nového města Pražského z r. 1451—1453« a při tom poznámka rukou Pavla Šafaříka: »Od Čelakovského. Druhá polovice zůstala u něho. Viz Časop. Čes. Mus.« Druhou touto polovicí sluší rozuměti rukop. č. 88, o jehož obsahu před tím bylo mluveno. – Novější signatura č. II, 7. Novější paginace od l. 1—195. Zápisy začínají 6. září 1451 a končí na *l. 193* dne 7. listopadu 1453. — Obsah týž jako v knize předcházející (č. 88), jejímž kniha ta je pokračováním. — *L. 20 a 105* obnova rady dne 8. prosince 1451 a 7. prosince 1452 správcem zemským Jiřím z Kunštátu a Poděbrad. — *L. 108'*: »Sequuntur acta de anno domini etc. LIII°.« — *L. 193'*: »Istud manuale rescriptum est ad ***librum autenticum majorem***«. Zápisy obecní a cechovní čtou se na l. 43', 44, 71, 78', 80', 110, 124, 125—127, 151, 153', 154, 158, 161', 162, 168' (litera inserta est huic manuali), 173 a 194. — *L. 68'*: Příklad zástavy domu dle starého způsobu s postupem držení věřitelům z r. 1452. (Srov. Č. Č. Mus. 1840 str. 167.) *Na l. 110* čte se zápis:

»Václav Bradáč, Jan Poláček, Matěj Brandiský, konšelé, Jíra Mrdal, Duchek sladovník, Jan Kuklík, Martin někdy od kocúruov, Mařík Hubka i jiní súsedé obecní z Pořiecké čtvrti vedle nálezu obecného položili před pány v radě čtyřidceti a čtyři kopy bez tří gr. ku pojičce na poctu a ku pomoci svatby dcery pana zprávce královstvie Českého. Ty jsú penieze vzali od Vanka súkenníka, konšela starého, přijemše od něho počet, jakož byl sebral s té čtvrti, když měl na pole táhnúti. Ty penieze slíbila obec té čtvrti zasě navrátiti a oplatiti, když najprve berně bude položena. Actum f. IV post. circumcisionem domini anno ipsius M°CCCC°LIII° Daniele de Tuchoraz magistro civium existente.«

L. 124:

»Anno domini MCCCCLIII° feria V in die kathedre sancti Petri (22. února) Johannes Tatrman relator decretorum comunitatis. Bernassco prothonunccius dominorum consulum, qui a diebus juventutis sue pluribus annis laboravit et servivit fideliter in officio suo dominis et communitati et jam in talibus gravibus et sudorosis laboribus extitit corporis circumplexus. Ideo communitas facit sibi hanc graciam, prout racioni consonum est de tam fideli et diutino servitore providere, ut iam a laboribus hujus oficii sit superportatus et quiescat vivens et serviens deo in pace pro salute anime sue eo diligencius providendo, et domini magister civium et consules provideant, quod sibi singulis septimanis dentur quatuor gr. de pecunia communitatis, quamdiu vitam duxerit in humanis, si vero domini vellent vel possent sibi ultra addere, adhuc communitas dat suam benivolam voluntatem, quia bene conveniens est et meritorium, ut ceteri officiales et servitores dominorum et communitatis, spem de tali favore et gracia gerentes, libencius et diligencius adhereant officio et servicio dominis et communitati, cum in proverbiis spiritus sanctus dicit: Servus fidelis sit tibi sicut anima tua. Actum anno et die quo supra circumspecte providencie Petro Herczka, magistro civium, Daniele de Tuchoraz, Johanne de Gradu, Johanne linicida, Gira Maynusskonis, Wenceslao Bradacz ceterisque dominis tunc presidentibus officio consulatus.«

Frant. L. Čelakovský v Časopise Č. Musea 1840 na str. 76 a 162—176 uveřejnil z tohoto manualu některé zápisy z l. 1451—1453 (č. 66—90).

100. (č. a. 10.) *Běžný manual radní Novoměstský z l. 1463—1469.* Rukop. papír. malého formátu v pergam. listu zavázaný a v novějším čase v deskách chovaný. Starší signat. 260. — Č. invent. II, 8. — Starší paginace od l. A 1—100, B 1—F 50. — Na *l. 1* zápis ze dne 20. ledna 1463 a poslední na l. *F 50* ze dne 8. února 1469. Obsahuje latinské a české zápisy o právních jednáních před radou předsevzatých, zejména pokud šlo o nemovitosti, jakož i výpovědi konšelské, s poznamenáním, za kterého purkmistra se tak stalo. Při koupi domu se obyčejně poznamenává, že nabyvatel »suscepit jus civile«. V knize je mnoho zápisů mřežováno. Obnovy rady čtou se na *l. A 11* (1463). — *L. D 20: »Anno d. MCCCCLXVII presidentibus hiis consulibus Henrico brasiatore de acie, magistro civium (11 jmen) presens liber est ordinatus pro actis consilii consignandis Procopio de Praga, prothonotario et Marssone judice existentibus.«* Věci obecní a cechovní na l. B 6 (šrotéři), B 48 (ševci), B 99, C 15 a 23 (súkenníci), C 38 (provazníci) a D 24 (lazebníci). Odtud bylo do knihy č. 2086 na l. D 5—M 9 přepisováno.

101. (č. a. 11.) *Běžný manual radní z l. 1483—1488.* Rukop. pap. malého formátu v perg. deskách svázaný. Na přední desce nápis z XV stol.: »*Manuale ab anno 1483 usque annum 1488*«. Pod tím starší sign. 523 (jiná č. 261) a na hřbetě č. 2. Čís. invent. II, 9. Staré číslování l. 1—74 a A 1—G 30; nová paginace l. 1—333. — *L. 1* zlomek privilegia kr. Jiřího d. v Praze 19. ledna 1459, kterým obci Nového města zastavuje clo v bráně Vyšehradské v 500 kopách. — *L. 2—333* zápisy latinské a české před radou Novoměstskou od 9. června 1483 až do 17. června 1488 s poznámkami, kdy který konšel »effectus est magister civium« a kdy naby-

vatel nemovitosti .neb nový člen cechu »suscepit jus civile«. *Na l. 26'* čte se:

»Anno domini MCCCCLXXXIII° feria IV post festum sancti Mathei apostoli et ewangeliste (24. září) factus est magnus rumor in civitatibus Pragensibus, qualis non fuit, ut referunt, fere a fundacione dictarum civitatum et specialiter in civitate Antiqua et Nova Pragensi, videlicet quod communitates fecerunt insultum ad pretoria super consules ob hanc causam, quod dicti consules fecerunt magnas injusticias viduis, orfanis et aliis vicinis et incolis suis, necnon eciam advenis. Primum injuste judicantes, testamenta violantes, peccunias orfanorum capientes, penas minus justas extorquentes, personas spirituales ac seculares tradentes et aliquos de civitatibus banientes et specialiter illos, qui sacris veritatibus preciosi calicis domini sunt adherentes. Cum hoc studentes multa mala de eisdem, volentes eciam ipsos collis privari et aliquos in ipsorum wltibus sexus utriusque deturpare, uti jam illius intenciones fuerunt die supranotato. Sed deus omnipotens, consolator et adjutor suorum fidelium in se confidencium, tales ipsorum fraudulentas intenciones frustravit et ad effectum deduci non permisit, sed soli iniqui in eandem foveam inciderunt, quam aliis preparaverunt (nad tím: foderant). Et fuerunt isti: Simon bursifex, tunc temporis magister civium, Paral Pivo pistor, Henricus Wlczek, carnifex, Johannes Knaysl, carnifex, Johannes Rathuzsky de Porziecz, krupicznik, Johannes Johannowecz, pannifex, Medulansky, Truhliczka, Jacobus Chmelerz et Hladky, de quibus aliqui sunt nece strati per diversas wlnerum imposiciones, uti Paral, Pivo, Knaysl, Rathuzsky krupicznik et Johannes Hladky et penes eosdem Nedorusstie ille, perpessimus homo, et Petrus, scriptor judicis. Et post aliqui sunt decolati, uti Simon bursifex et Truhliczka et penes eosdem Kahun et Matheus, nunccius dominorum. Sed Wlczko carnifex, Medulansky, Johannes pannifex et Chmelerz illi de captivitate dati sunt super fidejussores et penes eosdem Johannes Cziharz judex et Laurencius prothonotarius et officiales subtus notati obligaverunt fideiussores ipsorum domino regi et communitati. Et illi sunt electi ad discuciendum causas civiles et ad alia necessaria disponendum, et sunt isti: Martinus Rak, pannifex, Andreas Sixtor, Georgius Baurze, carnifex, Duchko Kossik, Duchko Chlupaty, Johannes Korunka, Henricus acialis, Matheus Sskruda, Jirziko Trubacz, Johannes Zelenohorsky, Ssimon Sskop, Waczlaw Selik, Waczlaw Kozmin, Johannes Sladek, Mathias Albus, Hron pannifex, Huolka carnifex, Simon Czapek, Andreas Holub, Gira Trunszek, Jan Welwarsky, kowarz.«

Na l. 39' čte se:

»Anno domini MCCCCLXXXIV° fer. II. in vigilia Epiphanie domini (5. ledna) magna comunitas hujus Nove civitatis Pragensis existens in prethorio seniores comunes, qui prius electi erant pro discuciendis causis civilibus, confirmavit, videlicet Martinum Rak, pannificem, Andream Sixtor, Duchkonem Kossik, Duchkonem Chlupaty, Johannem Korunkam, Henricum acialem, Matheam Sskruda, Jirzikonem Trubacz et Johannem Zelenohorsky. Qui quidem seniores jam nominati ex consensu pariter et assensu tocius prefate comunitatis hos in consorcium suum et ad se pro antescriptis causis civilibus discuciendis elegerunt: Mathiam Album, pellificem, Andraem Hladomrze, carnificem, Benessium Sspicz, pannificem, Andream Holub pistorem et Johannem Welwarsky fabrum.«

L. 75, 145 a 287 obnovy rady kr. Vladislavem 1. října 1484, 10. ledna 1486 a 3. ledna 1488 (Tomek, Děj. m. Prahy IX, str. 288). Za tím na *l. 288*: »Isti vero jurati sunt electi et (ad)juncti consulibus pro consilio fer. II. in crastino trium regum (7. ledna).« — *L. 327—332* kšafty a popisy pozůstalostí z r. 1536. — *L. 333* smlouva z r. 1486.

101 a. (č. a. 325.) *Zlomek běžného manualu radního Novoměstského z r. 1488,* zachovaný v Chaos rerum memorabilium IV a čítající deset listů středního formátu úzkého. Zápisy latinské a české jdou na l. 1—10 od *18. června až do 14. srpna 1488* a jest tu tedy pokračování předcházejícího rukopisu č. 11.

VI. Knihy svědomí (Libri testimoniorum).

102. (č. arch. 1046.) *Kniha svědomí z l. 1490—1518.* Rukopis pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s mosaznými přeskami. Na přední desce nápis: »*Liber testimoniorum*«. Novější paginace l. 1—181. Na l. 1.: »*Anno salutis nostre MCCCCXC° liber testimoniorum assignatus est Matheo baccalario Crudimensi, tunc stilo civitatis supreme assignato, Johanneque Kamennik proconsule per seren. regem Wladislaum feria II ante Johannem Baptiste (21. června) primitus locato incipit feliciter.*« — Následují seznání neb vyznání pod přísahou svědků osobně v radě stojících z l. 1490 až 1518. Vzadu něco prázdných listů.

VII. Knihy přípovědí, kvitancí a práv městských. (Libri addictionum).

103. (č. arch. 2097.) *Kniha přípovědí Nového m. Pražského z l. 1490 až 1518.* Rukop. pap. v tuhých dřevěných deskách vázaný s mosaznými přeskami. Na přední desce nápis rukou XVI. stol.: »Liber addictionum« a na hřbetu rukou XVIII: »Nr. 29 ab anno 1490« a rukou XIX stol.: »Libr. antiq. Miscellanea 29.« — Nová paginace l. 1—44, ostatní listy prázdny. Zápisy (na př. osobně v radě stoje přípověď jest učinil k domu neb penězóm domovým) jdou od 6. července 1490 za nadpisem: »*Anno salutis nostre millesimo quadringentesimo XC liber addictionum assignatus est Matheo baccalario Crudimensi tunc stilo civitatis supreme assignato Johanneque Kamenik proconsule per serenissimum regem Wladislaum fer. II ante Johannis Baptiste* (*21. června*) *locato incipit feliciter*« a končí 21. července 1518. Při zápisu se často poznamenává, za kterého purkmistra se stal.

104. (č. arch. 554.) *Kniha přípovědí, kvitancí a práv městských Nového m. Pražského z l. 1518—1540.* Ruk. pap. střední velikosti v tuhých deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce nápis: »*Knihy přípovědí, kvitancí a práv městských MDXXXIII.*« Na hřbetu rukou XVII. stol. týž nápis a pod ním »Lit. B.« — Stará signatura červ. č. 141. Č. invent. VI., 21. Starší paginace: a) *l. 1—32. Přípovědi* z l. 1519—1528 (přípovědi k domu z příčiny dluhu) a abecední rejstřík; b) *l. I—LXXIX* přípovědi z r. 1528—1538 a abecední rejstřík; c) *l. I—CLXVIII°* *kvitancí* z l. 1518—1540 (seznal se, že jest přijal za dluh svuoj X kop); — d) Abe-

cední rejstřík za nápisem: *Práv městských registrum.* — e) l. I—LIV *Iura civilia per unitatem civitatum.* — *Práva městská* z l. 1518—1538.

VIII. Knihy kšaftů (Libri testamentorum).

105. (č. arch. 2096.) *Novoměstská kniha kšaftů z l. 1421, 1434—1455.* Rukop. pap. v tuhých deskách hnědých vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce starý nápis: »Liber testamentorum primus« a na hřbetu rukou XVII. stol.: »Liber testamentorum ab anno 1402 (sic) ad annum 1455« a rukou XIX. stol.: »Libr. antiq. Miscellanea 28.« Stará paginace l. A 1—V 8, na kterých zapsány jsou kšafty z r. 1434—1455 (poslední na l. V 7 testamentum Wenceslai Czwok). — *Na l. V. 8* privilej cís. Sigmunda m. Táboru d. v středu před Hromicemi 1437. — Před tím *na l. 1—25:* Recogniciones maleficorum cum proscripcionibus z l. 1402—1421, též 1489 a 1490. — O této části viz č. 112 a) — *Na l. 26—29*: Sequitur registrum hujus libri testamentorum. — Na *l. 35* dva kšafty z r. 1421 a 1434.

106. (č. arch. 2094). *Novoměstská kniha kšaftů z l. 1455—1494.* Rukop. pap. v tuhých deskách modrých vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce nápis z XVI. stol.: »Liber testamentorum ab anno 1455 usque ad annum 1494« a na hřbetě nápisy rukou XVII. stol.: »No. 26 ab anno 1455« a rukou XIX. stol.: »Lib. antiq. Miscellanea 26.« — Čís. invent. 26. — Stará paginace listy A 1—K 18. — Na l. A 1 Testamentum Wenceslai Czwok z 5. července 1455 a tak dále nad kšafty jména testátorů. Před tím rejstřík z l. C 10—D 9. Poslední kšaft na l. K. 18 z 10. října 1494. — Některé kšafty stvrzují purgmistr a radda Nového m. Pražského, r. 1483 a 1484 pořízení činěno i před staršími obecními (l. H. 23—28).

106 a) (č. arch. 2095.) Novoměstská *Kniha kšaftů z l. 1495—1533.* Rukop. pap. v tuhých deskách modrých vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce nápis rukou XVI. stol.: »*Liber testamentorum ab anno 1494 usque ad annum 1533.*« — *L. 1*: Testamentorum liber. Za tím odkaz Enderlina Payera z r. 1388. — *L. 1—123.* Judicia pod předsednictvím rychtáře a dvou přísežných od 29. července 1388 do 10. ledna 1397. — *L. 124* prázdný. — *L. 125—367* kšafty z l. 1495 (11. února) až do 28. května 1533 za nadpisem: »*Testamenta confirmata ab anno domini millesimo CCCCLXXXXV infrascripta feliciter ordiuntur*«. — *Na l. 368'* kšaft z r. 1529. — *Na l. 369* zlomek rejstříku (písm. G, M a Z). Srovn. knihu tuto č. 79.

IX. Knihy smluv svatebních.

107. (č. arch. 2146.) *Kniha smluv svatebních Nového m. Pražského z l. 1518—1609.* Rukop. pap. v tuhých žlutých deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na předním listu vtlačený nápis rukou XVI. stol.: »*Nuptialium MDXXXXIV*« a na hřbetu nadpisy rukou XIX. stol.: »Libr. nuptis, mutuarum et donationum«; níže: »Liber nuptialum No. 1. Miscellanea

106« a dole č. 1. Začíná abecedním rejstříkem osobním; načež na l. I až CCCVII (stará paginace) jdou zápisy smluv svatebních a kvitování od 23. října 1528 až do 3. dubna 1609.

X. Zápisné knihy rychtářské na dluhy pod deset kop.

108. (č. arch. 2070.) *Kniha dlužních zápisův pod deset kop a zvodů Nového m. Pražského z l. 1377—1389.* Ruk. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce starý nápis: »Ab anno 1377« a na hřbetu rukou XIX. stol.: »Lib. antiqu.« — »Miscellanea 2.« — Č. invent. 2. — Novější pag. 1—297. — *Na l. 1.* čte se: »*Sub decem sexag. gr.*« Na *l. 2*: Iste liber est inceptus per manus Nicolai notarii judicii Pragensis a. d. MCCCLXXVII. f. tercia post dominicam Judica (18. března). — Za tím na *l. 2—269* zápisy dlužní z l. 1377—1389 (fatetur solvere unam sexag.) s podmínkami placení anebo zástavy realit na př.:

»Waczlaus Parzifale carnifex obligavit macellum suum in Nowa civitate Nicolao carnifici pro VI sexag. gr. Solvere sibi debet a data presencium in quatuor annos cum promta pecunia indilate tali condicione, quod si non exsolveret prefatum macellum infra terminum prenotatum, extunc devolvi debet ad prefatum Nicolaum pleno jure intromittendi, vendendi, obligandi, alienandi secundum placitum suum, sicut cum propriis suis bonis« (l. 255).

Aneb i výpovědi na soudě rychtářském: »Obtinuit jus pro VI sex.« aneb »liber factus est pro II sexag.« atd. Při tom záznamy, kdy se soudy odbývaly. — Na *l. 270—281'*: »*Exhibiciones*« z l. 1377—1388 na př. »exhibuit cistam pro II sex.« — *L. 282—291*: »*Ducciones domorum*« z těchže let, na př. »ductus est super domum pro IV sex.« — *L. 289'* zápis z r. 1386:

Hic notatur debitum regium centum sexag., quod debet solvi in festo Michaelis [29. Sept.] per cives infrascriptos: Primo Wenczeslaus cingulator consul recepit sex sexag. Item Thomassek Paleczkonisse recepit pro IVor sexag.; dedit totum. Item Mathyj Kwassnyczie dictus Stary recepit II sexag. Item Swach Sylhan recepit unam sexag. Item Wenczeslaus Bernassek recepit pro II sexag.; dedit totum. Item claviger de Zbrasslaw V sexag. It. Baress consul recepit II sexag; dedit totum. It. Martinus Podolsky recepit III sexag. Item Johannes et Petrka necnon Sthefanus receperunt III sexag. It. Jaxo pannicida recepit X sexag.; dedit totum. Item recepit Anthochoni generi III sexag., promiserunt ambo una manu indivisa in termino, quo supra. It. Marun et Marzyk Hrb et Kolowarth receperunt X sexag. Et promiserunt in solidum una manu; dedit VII. It. Nicolaus platennyk recepit V sexag.; promiserunt Hanczl vinitor et Nicolaus vinitor una manu. Item Kunczman pellifex recepit II sexag. It. Nicolaus Wolbrami recepit III sexag. Henrico, suo amico. It. Johannes sartor de platea fabrorum promisit pro Hunthhero pro I sexag. Item Abraham textor recepit V sexag. Item Endrlinus rotifex cum Simone fabro una manu receperunt V sexag. It. Mauricius de equorum foro et Kuness, amicus ipsius, receperunt V sexag. Dedit totum. Item Nicolaus Prassie recepit V sexag. Item Johannes Knyez recepit V sexag. Item Hanek Payr recepit VI sexag. Omnes suprascripti fatentur prenotatum debitum ad manus domini regis et ad manus consulum, qui pro tempore fuerint, super omnia bona eorum mobilia et immobilia in termino prius dicto. Si vero in prefixo termino s. Michaelis dictum debitum C sexag. solvere quovis modo neglexerint, extunc super ipsorum bona mo-

bilia et immobilia prenominate C sexag. debent recipi inter Christianos vel Judeos super dampna omnium non solvencium prescriptorum.«

Zápisy jsou vesměs latinské, toliko na l. *295'* je rozdíl statku po měšťěnínu Ziglovi bez datum (po r. 1454) česky zapsán.

109. (č. arch. 2073.) *Rychtářská kniha zápisů dlužních Nového m. Pražského z l. 1388—1399.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce starý nápis: »Ad annum 1388 usque 1399« a na hřbetě novější rukou: »Lib. antiqu.« — »Miscellanea 5.« — Čís. invent. 5. — Novější paginace 1—238. — *L. 1* perg. list sňatý z desek, obsahující kus náboženského traktátu z XIII. stol. — Na *l. 2* začínají zápisy soudní za nadpisem: »Anno d. millesimo trecentesimo octuagesimo VIII°. Georgius Rotlew judex civitatis Pragensis et Procopius Clanzi notarius judicii ejusdem civitatis.« Za tím judicium 14. srpna 1388 a zápisy: »fatetur se teneri in XX gr.,« »eximit gladium cum aliis vadiis in XIX gr.,« »obtinet jus super S. pro VII gr.« atd. Jsou zde tedy zápisy dlužní pod X kop. Rychtář seděl na soudě obyčejně v úterý a v pátek; ale r. 1389 zasedal poslední soud 24. září a pak teprve rychtář Jan Ocas soudil 7. ledna 1390 a pak v tytéž dny celý rok. Podobně i léta následující, takže zápisy jdou až do října 1399.

110. (č. arch. 2077). *Rychtářská kniha dlužních zápisů Nového m. Pražského z l. 1399—1408.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce starý nápis: »Ab anno 1399 ad 1408« a na hřbetu novější: »Lib. antiq.« — »Miscellanea No. 9.« — Č. inv. 9. — Novější paginace l. 1—290. Na *l. 2* začínají zápisy před soudem rychtářským za nápisem: »*Anno d. MCCC nonagesimo nono feria quarta proxima post festum sancti Procopii confessoris* (*dvě tato slova přeškrtnuta*) *sicut inchoatum est nowum registrum judicis, videlicet Mathie Hlussek et notarii ipsius Jacobi de Budeweizz, qui tunc temporis in officio fuit.*« Soudy rychtářské odbývány v pondělí a pátek a zápisy znějí obvykle »fatetur se teneri« neb »fassus est se tenere« menší dlužní obnosy pod X kop.

XI. Knihy rychtářské smluvní.

111. (č. arch. 2078.) *Kniha dlužních zápisů na soudě rychtářském Nového města Pražského z l. 1410—1417.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na přední desce starý nápis: »Ab anno 1410 ad 1417« a na hřbetu novější z XVIII. stol.: »No. 10 ab anno 1410« a ze stol. XIX.: »Libr. antiq.« — »Miscellanea 10.« — Č. inv. 10. — Novější paginace l. 1—248. — Na *l. 4* začínají zápisy před soudem rychtářským za nápisem:

»*Anno domini millesimo CCCC°X° feria secunda post ostensionem Reliquiarum* (7. dubna), *sicut inchoatum est nowum registrum judicis videlicet Georgius Syny et*

notarius Nicolaus de Podskalo, qui tunc temporis in officio fuit etc. — Judicium f. VI in octava post ostensionem Reliquiarum. Judex Georgius Syny, juratis presentibus Jacobus oleator et Hayek fulo anno domini millesimo CCCCX°«.

Soudy odbývány v pondělí a pátek a zápisy týkají se případů dluž ních pod X kop. Poslední soud na *l. 245* feria VI post Epiphaniam (6. ledna) a. CCCCXVII°. — *Na perg. l. 1 a 248*, jež byly z desek vzaty a přivázány, zlomek lat. zpěvů církevních s notami z XII. století.

112. (č. arch. 106.) *Registra rychtářská z l. 1507—1514.* Rukop. pap. středního formátu nově vázaný. Nová paginace l. 1—255. *Na l. 2* nadpis: *»Počíná se registrum na smlúvy přátelské, kteréž se jednají skrze pana rychtáře* (*Nového m. Pražského*) *aneb přátely strany obojie před ouřadem pana rychtáře.«* Za tím následují zápisy o připovědích k dluhům (na př., aby nebyl puštěn z vazby, lečby mu práv byl z toho, co jemu jest dlužen), o smlouvách přátelských, o jmenování poručníků pře, svědomí a vyznání, rukojemství atd. z l. 1507—1514.

Na l. 5: Ve jméno blahoslavené trojice svaté Otce, Syna i Ducha svatého na věky požehnané amen. Létha od narozenie syna božieho tisícého pětistého sedmého v středu před svatú Alžbětú registra tato k ouřadu rychtářství pro dokonalejší jistotu a pamět lidem, kteříž toho ouřadu potřebují, jsú zpuosobena skrze Matúše z Cýpku poctivého řemesla stolařského ten ouřad rychtářstvie zpravujícího toho času a Václava Hlumu jeho ku pomoci od pánuov jich milosti přidaného k témuž ouřadu, kterýžto miesto písařstvie téhož ouřadu drží, v kterýchžto registrách najprve smlúvy přátelské se vypisují, rukojemstvie potom a dále svědomie a glejtové a naposledy paměti všelijaké, jakož to pak rozumu užívající vše pořad shledá, smlúvy přátelské najprve pořádně počínají se šťastně málo doleji takto:« — *Na l. 67': »Tuto se vypisují svědomie, kteráž se vysvědčují před panem rychtářem.«* — *L. 123'*: *»Podpisují se tuto hned málo doleji rukojemství, kterážto od ouřadu pana rychtářova dávají se a pro pamět se znamenají takto:«* — Bez rejstříku.

XII. Kniha rychtářská trestní. (Liber maleficorum cum proscriptionibus).

112a. (č. arch. 2096.) *Kniha útrpných vyznání a opovědí před rychtářem městským z l. 1402—1421.* Rukopis pap. v tuhé vazbě, jenž nese nápis: »Liber testamentorum primus« a obsahuje na l. A 1—V 8 kšafty z l. 1434 až 1455. Před tím na l. 1—25 zápisy o obviněních, uvěznění, útrpných vyznáních, vypovídání z města a opovídání městu z l. 1400—1421 za nadpisem na *l. 1*: *Recogniciones maleficorum cum proscripcionibus* (*et testamentorum*). *Anno d. millesimo quadringentesimo secundo fuerunt consules Mauricius Myssca, magister civium* (*a 11 jmen*). *Judex Nicolaus de Bernwald.* — *L. 7*:

»Hec omnia fassus est (in tormentis) in presencia Nicolai de Bernwald, pro tunc judice Nove civitatis Pragensis, et presentibus juratis Petro dicto Ssilhan et Martino oth nuzie.«

L. 8':

»Anno d. MCCCCII° feria III ante Georii purgravio castrensi hoc reportatum.«

L. 11':

»Anno d. MCCCCX° Nicolaus olim civitatis nostre notarius arrestatus propter quasdam certas infamias, videlicet falsitatem literarum et librorum civitatis, prout aliqua talia in civitatis nostre libro sunt notata per Andream Zittaviensem etc. Ibidem Andreas Zittaviensis cum Bohuncone cingulatore caucionati erant ad asstandum juri suo et astiterunt, sed postea dimissi sunt liberi, quia ipse Nicolaus licet sub alciori jure promiserat de pretorio non descendere, nisi sufficienter caucionet, tamen aufugit de pretorio nocturno tempore sine scitu consulum, juri suo non asstando nec satisfaciendo. Actum fer. quarta post Georgii (30. dubna 1418).«

L. 21:

»Anno d. MCCCCXIX° domino Johannes Pilznensky pro tunc magistro civium. Isti infrascripti domini principes et barones cum aliis clientibus una cum civitatibus infrascriptis diffidaverunt civitatibus Antique et Nove feria secunda proxima post festum Omnium Sanctorum (6. listopadu) anno quo supra: Czenyek de Wartemberga alias de Wessele burgravius castri Pragensis et Oldrzich z Rozemberga atd.

L. 23':

Isti infrascripti diffidaverunt civitatibus Pragensibus post festum sancti Georgii (po 24. dubnu) anno d. MCCCCXX°. Ja Mykess z Gemist minczmistr na horach atd.« (řada jmen a ku konci poznámka: Psyk a Petzyk odewsad).

Uveřejněno v Archivu Českém IV. str. 375 a 378. — Srov. knihu zde č. 105.

XIII. Knihy úřadu šestipanského.

113. (č. arch. 2133.) *Knihy úřadu šestipanského Nového města Pražského z l. 1484—1761.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách žluté barvy vázaný s mosazným kováním a nově zhotovenými přeskami. Na přední desce vyryt znak Novoměstský s tištěným podpisem: »Insignia Novae Vrbis Pragensis 1596« (rok to vazby) a nad ním rukou XVII. stol.: »*(Liber) relationum et variarum. Testamentorum et donationum.*« Na hřbetě novější rukou: »Libr. relationum, contractuum, testamentorum, decretorum, inventariorum, privilegiorum, diversorum memorabilium ab anno 1484. N. 1, 2, 3, 4 et 5.« — Pod tím: »Miscellanea 75.« — Číslo inventární 65. — Novější číslování od l. 1—540. V rukopise svázáno je pět knih paginací od sebe rozeznatelných a to:

I. »*Primus*« (l. 3). — *L. 1—5* prázdny. — *L. 6.*:

»Anno redempcionis nostre millesimo quingentesimo primo residente prothoconsule domino Mauricio Kropacz, primo magistro procurante hoc registrum refor-

matum est sub officialibus Stephano Hunczledr ex consulibus, Johanne Ssiparz, Matie Tomesska, Nicolao Biechowsky ex communibus hoc opus protractum est per Jacobum hospitem tunc temporis pretoriensem.«

L. 7—46 (stará folia 1—41) následují zápisy o statcích a důchodech obecních z let 1484—1518 před p. úředníky úřadu šestipanského čili před p. úředníky sklepovými, jak se jim druhdy před r. 1514 říkalo, když jich počet nedosahoval šesti. Kupují se tu od úředníků čili od obce čtvrtě šrotéřské (»na dlážení«, »u vozů rathouzských šrotéřů«, »u vozů Svatoštěpánských neb u haldy svatoštěpánské«, »na haldách Slovanské, Koňské a Kozlovské«). Pronajímají se místa na trzích, tak »krámce u kocuov soukennických na rynku (l. 29)«, »krámce u Božího těla«, místa u Matky boží, »kdež s ptáky sedají«, neb »vedle vrat husařských«, »krámce mezi sedláři«, krámce měsečníkův, prodavačů tunných ryb atd. R. 1514 sousedům řemesla paséřského rozdána »místa k stávání s pasy tu u Matky Boží Sněžné v krámcích nových« (l. 30). Od úředníků najímá se dále řeka, obec kupuje 1514 mlýny Šítkovské a ustanovuje v nich mlynáře (l. 35' a 36), propůjčuje kola vodní na př. na dolejších mlýnech, aby se kroupy dělaly (l. 35' a 40), a »lázni, aby se v ní sanytr dělal« (l. 43). Zapisují se dluhy obecní, počty s úředníky záduší špitálského (l. 33), též »špitálu nového, jenž slove u sv. Bartoloměje« (l. 46'). Zapisují se úmluvy a narovnání na př. o stavění zdi, o společnou studnici, o hráz, o užívání louže v Cípku (l. 39), o pouštění vody z domu na ulici atd. (l. 41). — Čtou se tu obšírní »artikulové starodávní, jak při undrláku podle výsad chováno býti má« z r. 1516 (l. 36'). — Na l. 18 zapsáno:

»Když král JMt ráčil přijeti do Pražských měst, pan purkmistr, páni starší i všecka obec učinili jsú poctu JKMti a naložili jsú na touž poctu CLXXXVIII sex. IX gr. létha p. a spasenie našeho M pětistého druhého ten pondělí před Hromnicemi« (31. ledna 1502).

Četné zápisy týkají se dvorů, polí, dědin, luk, zahrad, vinic a chmelnic v okolí Prahy (v Podskalé, na Smiechově, na Zlechově, v Nuoslech, ve Vršovicích, v Strašniciech, v Hlubočerpích, v Podole, za sv. Pangrácým, v Herynku, v Krči Hořejší, v Petrkově, v Kačkovicích, u Vesce, na Zbraslavi, v Sulicích, v Jesenici a v Popovicích). R. 1518 koupen dvůr k obci v Petrkově (l. 43) a v ten čas tvrz v Krči několikráte prodána (l. 18', 21'; 35 a 44). — *L. 48—58* zápisy z l 1530—1548 za nadpisem: *»Tuto viz zápisy šrotéřské na čtvrti, kteréž jedni druhým prodávají.«* — *L. 59—66* prázdny. — *L. 66'—67'*: »Registrum zápisuov« předcházejících.

II. *L. 68—137* zápisy před úřadem šestipanským z l. 1501—1518 téhož obsahu, jako v první knize. Z počátku týkají se pozemků Strašnických za nápisem:

»Štěpán Huncleder z konšeluov, Jan Šipař, Matěj Tomeška, Mikuláš Běchovský úředníci sklepu Nového města Pražského, za jich zprávy zbožie Strašnické koupeno jest létha páně a spasenie našeho tisícého pětistého prvního.«

L. 70'—72 smlouvy uzavřené s Janem z Bustěvsi o zboží Strašnické z l. 1483 a 1497. — *L. 137'—147* některé zápisy z l. 1521—1562, tak

l. 143', 144 a 147 o nájmu řeky hořejší i dolejší s ostrovem sousedy Podskalskými z r. 1533, 1554 a 1562. — *L 144'*: *»O rozdielu zbožie Přerovského.«* — *L. 145'*: „Vajpis listu, kterýž svědčí na mlajn, kterýž jest na druhé straně jezu proti mlýnu Sítkovskému« z r. 1498. — *L. 146'* Výpis z desk na ves Horoušany z r. 1521. — *L. 148—150* prázdny. — *L. 150'* »Svolenie Podolských a Dvoreckých rybářuov« z r. 1530. — *L. 151'—154: »Registrum zápisuov předešlých«.* — *L. 154'*: Smlouva s mlynářem na mlýnech Šítkovských z r. 1529.

III. *L. 155—227* (stará pag. l. 1 - 73 *a 228—240*) zápisy před úředníky úřadu šestipanského z l. 1528—1558, týkající se statkův a důchodů obecních, též lidí poddaných obce Novoměstské. — *L. 241 a 242*: *»Registrum zápisuov předepsaných, kteříž se dály po rozdělení měst Pražských anno 1528 ante Wenceslai«* v abecedním pořádku.

IV. *L. 243—341* (stará paginace f. 1—99): *»Liber sentenciarum sub dominis officialibus ex nomine istis: domino Nicolao Biechowsky et domino Martino Mladek ex consulibus, Zigismundo Straboch de Pernstorph ex senioribus et Georgio Czycza ex comunibus inchoatus est anno dominice incarnationis 1528 in vigilia divi Nicolai«* (5. prosince). Následují *na l. 243* až *330* nálezy a povolení pánů úředníků úřadu šestipanského z l. 1528 až 1538. *L. 331* smlouva mezi Staroměstskými a Novoměstskými o místa, čerpadla a břehy při mlýnech Helmových, d. sabato die Leonardi (6. listopadu) a. d. 1535; a na *l. 332—339* další dvě smlouvy o příkopy a cestu za Horskou branou d. v pátek sv. Floryána (5. května) 1617 a o cestu k sanytrně blíže brány Horské d. 3. června 1620. — *L. 340 a 341*: *»Registrum vajpovědí a orteluov předešlých«.*

V. *L. 342—540* (stará paginace l. 1—187) *Pamětní kniha úřadu šestipanského Novoměstského*, obsahující privilegia Novoměstská, resoluce císařské, výpovědi soudu komorního, práva, nálezy, zřízení obecní, řády, ustanovení a narovnání ve věcech řemeslníků a trhů, instrukce a dekrety rady, relace mlynářův a jiné paměti z l. 1482 - 1761, též přepisy některých starších památek právních. — *L. 342* Instrukcí měřiči sudův vinných v Novém m. Pražském ze XVI. stol. — *L. 343—344*: »Počínají se práva uhléřská« z XV. stol. — *L. 345—346*: »Pro vyvarování nesnází a zádavy obce tyto věci na rybném trhu mají zachovány býti« z XV. stol. — *L 347—354* řády obecní: o rybném trhu 1512. — Dekretum rybářuom a rybářkám živých ryb 1528. — Porybné většie 1523. — Porybné menšie. Toto jest právo od vína, kteréž v sudiech na rynku prodávají domácí aneb hosté, od čeho co má bráno býti. — Toto přísluší na hlásného. — Právo koštýřské. — O víně. — O pivu. — Tržné ovocné 1456. — Ustanovenie na solnaře 1506 a 1502. — O hrstniciech a kupnicích 1528. — *L. 349* prázdný. — *L. 356—357*: Ustanovení řemeslu tesařskému, kamenickému a řeznickému 1482. — *L. 357'—358*: O pekařích 1509. — *L. 359—365*: Nález obecní: O přivezenie malvazie, ryvoly, vlaského i jiného pitie z Vlach. — O Svídnickém pivě. — Ustanovenie na šenkéře vína a jiného pitie 1490. — O skalniciech Petřínské skály 1526. — Nález veliké obce o stavenie 1453. —

O neřádiech 1503: O šenkéřích. — O rouchu oplzlém. — O hře. — O dlúhém sedánie nočniem. — Úroční svátkové. — O neděli svaté. — O placiech. — O svátcích. — O pikhartiech. — O trhu obilném. — O branných. — Řád husařkám. — O kurném trhu. — O židech 1505. — Prasata. — Jehňata.

L. 366—368: Zřizenie o rybách slaných 1511. — Neřád na underláku. — O nayky, totiž načaté tuny. — O nájem stolic kotcuov staných. — Řád ustanovený těm, kteří kromě kotcuov prodávají. — O přijímání hokyní v živnost 1505. — O žlebiech 1508. — *L. 369*. Postoupení k obci vinice někdy osadě sv. Petra od JMCské dané, aby farář při té osadě ortelovaným lidem přisluhoval 1582. — *L. 369'*: Postoupení polí obci Novoměstské 1661. — *L. 370—372*: Relací mlynářův přísežných o tažení šífův 1600. — *L. 372'—374* týchž mlynářův relací o věž na nových mlejních 1602. *L. 374'—379* majestát cís. Rudolfa II. na Malešice a jiné statky obecní z r. 1584 a relace do desk z r. 1584—1586. (Sb. I. str. 458.) — *L. 379*: Monumentum piae posteritati reservatum = Verše latinské m. Jana Kampana Vodňanského na oslavu rady r. 1589. — *L. 380* paměť o makovici z věže rathouzské Nového m. Pražského 1613. — *L. 381'*: Privilegium císaře Ferdinanda I. na vejtoň 1558 (= Sb. I. str. 425). — *L. 381'*: List cís. Karla IV. na osvobození zahrady Andělské d. Prage calendis Aprilis 1360 (srov. Sb. I. str. 639). — *L. 382—386*: Relací starších mlynářů strany mlejncův na loděch z l. 1364, 1465, 1479 a 1517. — *L. 387—389*: Vejpověď soudu komorního na vzdělání bran a forten proti Novému m. Pr., item vyčišťování příkopův, též o jarmarky, trhy a cla 1534 (= Sb. I. str. 370). — Na *l. 390*: Artykul o překupnících z nařízení cís. Rudolfa II. mezi řemeslníky a některými jinými obchodníky strany drahot l. 1578 stalého. — *L. 391*: smlouva mezi Staroměstskými a Novoměstskými o grunty a meze dělící obě města 1617.

L. 390—393, 395—423, 426—427, 433'—437, 452, 454—462, 465 až 469, 475—486, 494—496, 503—506, 508-510, 512—515, 520—526 a 532 až 533: zápisy o mlýnech, vodárnách, jezích a březích Pražských (relace starších mlynářů, dekrety rady, žádosti mlynářů atd.) z l. 1453—1706.

L. 394: Průba meliva učiněná na dekret JMCské 1580. — *L. 424*: Vejpověď o sklad tunného zboží v Bělé 1540 (= Sb. I. str. 378). — *L. 424'—425*: Vklad do desk zemských Malešic a Štěrbohol p. nejvyššímu Pekovi 1635. — *L. 427'—431*: Snesení rady o louži a strouhu u kostela sv. Jindřicha a o platech z vody vedené do klášterů 1659 a 1660. — *L. 432—433*: Privilegium kr. Vladislava v příčině kupcův pražských 1497. — *L. 439*: dekret magistrátu Staroměstského obsahující zápověď skládání dříví na příkopech 1671. — *L. 440—441*: Dekrety komory o prodávání pláten 1673 a 1674. — *L. 442—445*: Soupis hliništ s mapou 1675. — *L. 444'* až *445*: Stížnost na zápověď sekání ledu ze strany Staroměstských 1675. — *L. 446*: osvobození zahrádky blíže sv. Klimenta ležící a doktorovi Kryštofu Kyblínovi z Waffenburka s domkem náležející od placení úroku 1675. — *L. 447—449*: dekret české kanceláře o plavbu soli 1677. — *L. 450*:

Dekret rady o plat (štanc) p. radních 1678. — *L. 451*: artykul z privilegia cís. Ferdinanda III. z r. 1649 o odúmrti (= Sb. I. str. 611) — *L. 470—472*: Privilej cís. Ferdinanda I. na dva krámy Martina Kutena ze Špringsberku 1562. — *L. 472'*: Privilegium des saltzhandels 1634. — *L. 488—494*, a *496'* až *499*: dlužní zápisy rady Nového m. Pražského z r. 1633—1635. — *L. 499—502*: Artykulové o žebrácích, zahálečích a nádennících 1635. — *L. 506'—507*: Prodej domu naproti vápenici Pražan Staroměstských král. prokurátoru Jindřichu z Písnice 1593. — *L. 511—512*: Fundací a vejsada mlejncův na loděch 1384 (= Sb. I. str. 172). — Přísaha mlynářův starších. — Poručení kr. Vladislava o mlynáře 1497. — Pokuta toho, kdoby cejchem hnul 1530. — Řády mlynářské. — *L. 516*: Dlužní upsání z r. 1637. — *L. 516'—519*: privilegia Novoměstská z r. 1367, 1488, 1549, 1552, 1577 a 1637 (= Sb. I. str. 144, 293, 404, 420, 570 a 571). — *L. 527—529*: zápisy vinice na Skalkách nade dvorci 1560 a 1640. — *L. 530*: narovnání s klášterem Zderazským o vodu a skálu 1644. — *L. 531*: nadání Václava z Kumburku ad pias causas 1637. — *L. 534'*: smlouva s klášterem Zderazským o skály lámání 1644. — *L. 534'—540'* reální rejstřík zápisů předcházejících.

D. Knihy Menšího města Pražského.

(Z doby předhabsburské.)

I. Knihy soudní.

114. (č. arch. 317.) *Registra soudní (liber judicii civitatis) Menšího m. Pražského z l. 1403—1506.* Ruk. pap. velkého folia nově svázaný v tuhých deskách, kdežto z původní vazby toliko kus z přední dřevěné desky druhdy se byl zachoval. — Na hřbetě vytištěn v novější době nápis: »*Liber judiciorum bannitorum Minoris civitatis Pragensis ab annis 1403 1489*« (sic). Invent. č. II, 25. — Novější paginace l. 1—134. — *Na l. 1* čte se: »Anno d. millesimo quadringentessimo tercio iste liber ligatus et scribendo inceptus feria V. post purificacionem s. Marie (8. února). Et eodem anno et die quo supra plenum judicium contestatum, unum pro duobus, habitum est per judicem et consules juratos hujus civitatis.« — Následují zápisy právních jednání, před zahájenými soudy předsevzatých, a to napřed případy řízení nesporného, zvláště v příčině nabývání nemovitostí, a pak sporného ve věcech trestních; na př. (l. 1):

»Ibidem dominus Wenceslaus d. Oslik — personaliter constitutus sponte et libere recognovit et protestatus est, quod domunculam suam — vendidit et secundum jus civitatis condescendit de eadem Nyetcze — pro certa summa pecunie persoluta ad habendum, tenendum, vendendum etc. Et mox ibidem, primo et secundo judiciis predicta domuncula extitit proclamata.«

Aneb prostě:

»Divissius primo et secundo judiciis fecit proclamari emisse domum aput Elizabeth«

anebo:

»Wenceslaus primo judicio exhibuit unam loricam et duas tunicas et caligas sibi per Nicolaum in XXX gr. obligatas« atd.

A další zápisy znějí na př.:

»Ibidem Hlawsa de Hradczano carnifex primo, II⁰, III⁰ et IV⁰ judiciis statuit se de infamacione expurgandum et nullus inculpator contra ipsum comparuit« (l. 1).

Anebo:

»Quietonius pro capite patris acticatus et proscriptus non exstitit et omnia jura sunt sibi denegata«

anebo:

»Syedywecz citatus per Johannem pro LV gr. non comparuit« (l. 55).

Na l. 1 čte se:

»Anno quo supra feria quinta post festum beati Procopii (5. července) plenum judicium habitum per judicem et juratos hujus civitatis. — Ibidem sub domino Bergow creati sunt jurati, videlicet Benessius sartor (a 11 jmen).«

A na l. 3':

»Anno d. millesimo CCCCIII⁰ feria tercia in die Galli (16. října) judicium habitum plenum et contestatum per d. subcamerarium et d. Bernhardum hofrichterium et ceteros ad hoc spectantes per judicem et juratos hujus civitatis.«

Podobně znějí zápisy až do r. 1420 *na l. 1—101*, a sice *o obnově rady* králem r. 1404 (6), podkomořím neb jeho zástupcem hofrychtéřem r. 1405 (13), 1407 (25), 1408 (28'), 1409 (38'), 1410 (43), 1411 (50'), 1412 (56), 1413 (63), 1414 (69'), 1415 (77'), 1416 (85'), 1417 (91), 1418 (94) a 1419 (99). V čas obnovy rady zahájen pravidelně též soud krále a podkomořího (judicium d. regis et d. subcamerarii), na kterém zasedal obyčejně hofrychtéř s notáři, rychtářem a konšely města. — Zahájených soudů odbývalo se: tři r. 1403, sedm 1404, osm 1405, pět 1406 a 1407, deset 1408, sedm 1409, devět 1410, 1411, 1413, 1414 a 1416, osm 1412, deset 1415, pět 1417, dva 1418, čtyři 1419 a dva 1420 (25./1. a 8./2.). — Za každým zahájeným soudem jmenují se dva členové rady jako »testes omnium premissorum«. — Zápisy týkají se též Unhoště, Hostivic, Jenče a Hradištka. — *L. 18'* list podkomořího Konrada z Vechty d. na Žebráce 31. července 1405, v kterém purkmistru, konšelům i vší obci Menšího m. Pražského slibuje při jich právech je zachovati. — Několik též nálezů zapsáno, na př. na l. 91' se čte:

»Anno d. MCCCCXVII⁰ sabbato die post ascensionem domini proximo (27. kv.) in pleno et contestato judicio famosus dominus Johannes de Lestkow, protunc regni Boemie subcamerarius, sentencias per juratos consules hujus civitatis contra Dipoldum de Colonia et pro parte juris quondam domine Anne occasione bonorum in Hradissko latas et pronuncciatas ac eciam per scabinos et consules civitatis Lithomerzicensis pro parte dicte Anne confirmatas et ratificatas prius auditas at eas

plenum vigorem habere cognoscens ac ulterius cum serenissimi domini regis, domini nostri graciosi, consiliariis consultus super eisdem et unitus prefatas sentencias regia auctoritate pariter et propria confirmavit effectualiter et roboravit. Et prudentes viros Jacobum, judicem protunc hujus civitatis et Sigismundum Pertoldi de disbrigacione dictorum bonorum ibidem coram judicio, prout optabant, cum consulibus protunc ibidem eidem judicio presidentibus sentencialiter liberos dimisit et solutos. Circa quam prenominati domini subcamerarii predictarum sentenciarum confirmacionem et pronunciacionem nobilis domini, videlicet dominus Wilhelmus de Hazenburg, domini regis consiliarius, dominus Henricus de Elsterburg et Bavarus de Samburg, sui in eodem judicio assesores et in testimonium evidens personaliter presiderunt«.

Zápisy z doby předhusitské končí pak *na l. 101'* takto:

»Nota quod in presenti libro non sunt scripti aliqui actus civiles propter combustionem et desolacionem hujus civitatis. Postquam autem cepit reformari ipsa civitas, tunc ab anno domini millesimo quadringentesimo XXIV° habitus fuit specialis libellus sive registrum, in quo tales actus civiles scripti fuerunt usque ad annum presentem, videlicet XXIX., de quo quidem libello sive registro hujusmodi scripture translate sunt ad presentem librum prius tamen civili ordine observato, videlicet judiciali proclamacione. Item notandum, quod predicte scripture de libello non sunt scripte per ordinem, prout in eodem continentur, et hoc ideo, quia aliqui fecerunt majorem diligenciam et alii fuerunt magis negligentes ad scribendum«.

Na l. 102—112 následují zápisy z doby husitské, kdy soudy zahájené jenom zřídka kdy se odbývaly a toliko za tím účelem, aby prodeje domův a jiných realit byly provolány; tak odbývány dva soudy 1428, 1429, 1431 a 1433, jeden 1430, 1432, 1435 a 1436, a to obyčejně v lednu neb únoru. — *Na l. 112'—131'* jdou podobné zápisy na soudech zahájených, jež některá léta vůbec se neodbývaly, aneb se odbývaly, aniž by provolávání domů se bylo dálo. Přichází jeden r. 1437, tři 1438, jeden 1440 a 1445, dva 1449, jeden 1451 a 1453, dva 1456 a 1457, jeden 1458, čtyři 1459, jeden 1460, tři 1463, dva 1464, jeden 1478, dva 1480, jeden 1481, 1483 a 1487, dva 1489 a konečně pět 1505, na nichž ale toliko třikráte dály se proclamationes domorum. Posledně na l. 131 dva soudy z r. 1506 zapsány bez provolávání. Soudům předsedali rychtář, purkmistr a konšelé, toliko výjimečně (1432, 1433, 1460, 1463, 1478, 1480 a 1483) purkmistr neb konšelé bez rychtáře. R. 1489, 1505 a 1506 zní nadpisy:

»Judicium plenum contestatum rigorosum habitum est, in quo totum consilium presedit et ejusdem judicii czudarius (alias sudii) effectus est Sigismundus de Rzeporap (r. 1505 Procopius dictus Wrbna), convicinus noster vice Blasio judice, Nicolao Rag magistro civium existente« (l. 126'—131').

Trhové zápisy končí ale r. 1505. Od r. 1459 (l. 119) přicházejí české zápisy. — *Na l. 126* purkmistr a rada Menšího m. Pražského obnovuje hamfešt a dává práva řemeslu vetešnickému. — Knihy této užil *Tomek* v Základech starého místopisu Pražského III, označuje ji zkratkou *m.*

II. Manualy radní.

115. (č. a. 2080.) *Manual radní Menšího m. Pražského z l. 1419—1481.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách vázaný s mosazným kováním. Na přední desce nápis z konce XVI. stol.: »*Zápisy domovní*« a na hřbetu rukou XVII. stol.: »Obligationes domorum«, a rukou XIX. století: »Libr. antiq.» — »Miscellanea 12.« — Invent. čís. 12. — Stará paginace A 1 až N 18. Novější paginace l. 1—366. Napřed tři listy sňaté z desek, na nichž dvou prvních zapsáno několik výpovědí svědků z poč. XV. stol. a na třetím notářský akt z r. 1404 o apelaci k papežské stolici. — *L. 1—2'* rejstřík zápisů z listů A 1 až C 10 (nov. l. 1—94) za nadpisem: »*Anno domini millesimo CCCCXIX⁰ ante festum sti Nicolai* (5. prosince) *ordinatus est et dispositus liber iste.*« — *L. 3'—7'* zápisy dlužní od 5. prosince 1419 až do 30. dubna 1420, znějící na př.: »Sigismundus Pertoldi in pleno juratorum consilio personaliter constitutus confessus est se teneri quinquaginta sex. gr. prag. circumspecto viro domino Horssoni de Chotiss et de Unhosst propter vinea erga ipsum empta et promisit sibi persolvere« atd. a při tom poznámky: »persolvit« neb »dedit«. — *L. 7'* seznam konšelů z r. 1420. — *L. 8—59'* zápisy z 8. května 1430 až do 26. dubna 1436 za poznámkou:

In presenti libro non sunt scripti actus civiles propter destruccionem civitatis per annos aliquot jam elapsos et eciam, quia illis annis usi fuerunt alio libello sive registro, in quo scripti fuerunt hujusmodi actus et quidam sunt translati ad librum presentem de libello antedicto« (l. 8).

L. 8 soupis věcí kostelu sv. Mikuláše vrácených s poznámkou:

»Nota illos, qui receperunt res ecclesie pro sua utilitate et deinde quasdam restituerunt et quasdam persolverunt, prout infra sequitur, et quilibet ex ipsis habuit duas marcas argenti et cum hoc ornatus.«

L. 9 »Debita communitatis« a pak následují netoliko zápisy dlužní, nýbrž i smlouvy trhové, kšafty, úmluvy, nálezy (l. 17', 22, 28 a 53), statuta (17', 30, 48', 53', 57' a 58') atd. Mezi zápisy těmi několik starších z let předcházejících vepsáno. Od r. 1427 (l. 10) jsou zápisy též české. Obnovy rad zapsány z r. 1430—1436 (26. dubna) na l. 15, 22', 29', 40', 48', 53' a 57'). Na l. 17' čte se za statutem o porážce dobytka neboli šlachtatě z r. 1430 toto další snesení:

»Magister civium et consilium cunctis notum fore cupientes ex decreto tocius communitatis nostre instituimus et hoc idem voce preconica jussimus proclamare, quatenus utriusque sexus homines areas domorum in civitate nostra habentes ipsas infra medium annum edificare debeant et extruant ad terminum deputatum; quod si aliquis pretermittendo facere neglexerit seu non curaverit, extunc easdem areas ad communitatem nostram tollere volumus et levare«.

L. 59 zápis z r. 1436, kterým dům Václava někdy písaře Menšího m. Pražského dán obci k pilným obecným potřebám místo spáleného a zkaženého radního domu. — *L. 59'—360* zápisy větším dílem trhové od 15. srpna 1436 až do 15. května 1481. Obnovy rady zapsány jsou z l. 1437

až 1439 podkomořím Janem z Kunwaldu (l. 64', 68' a 71'); r. 1448 Jiřím z Poděbrad, správcem obcí Pražských (gubernator et rector civitatum Pragensium) (l. 94'); r. 1449 Zdenkem z Postupic (98); 1450—1452 Jiřím z Podébrad, správcem zemským (101, 106 a 112); r. 1453—1467 podkomořím Václavem z Valečova (l. 117, 122, 130, 138, 142, 147', 154', 161', 168', 177, 183', 189', 194' a 202); r. 1468—1480 podkomořím Samuelem z Hrádku jinak z Valečova (211', 217', 229, 244, 254, 271', 297, 305', 316, 332' a 341), aneb jeho zástupcem: r. 1473 hofrychtéřem Janem (287') a 1477 a 1480 notářem Sigmundem z Dvořiště (327 a 348). — Snesení rady neb obce se čtou na *l. 60, 63* (1437), *70'* (1439), *77* (1441), *86'* (1445), *98, 101* a *112'* (1449), *241* (1470), *317'* (1477), 352 (1481) a 363' (1442). — Z r. 1481 zapsány řády řemeslu vetešnickému a krejčovskému dané (l. 355' a 356'). — *L. 148'* výpověď soudu královského o příslušenství Unhoště k Menšímu m. Pražskému. — *L. 332* zápis o koupi radnice od Jana Tovačovského z Cimburka z r. 1478. — *L. 363'*: Nota utilitates notarii huius civitatis. — *L. 364* a *365* zápisy z l. 1431, 1432 a 1459 za nápisem: »*Hic scribuntur protestaciones, fidejussiones, cauciones et obligaciones parvorum debitorum.*« *L. 366* obsahuje notářský akt z roku 1404, týkající se kláštera Lúckého u Znojma.

116. (č. arch. 2211.) *Manual radní Menšího města Pražského z l. 1481 až 1519.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých žlutých deskách vázaný s mosazným kováním a přeskami. Na hřbetu nápis z XIX. stol.: »Kleinseite 2 B.« Invent. č. 143. Stará paginace od l. A I až O XIX. Ku konci seznam zápisů na l. A 1 a B 23. — Na přední straně některé zápisy z let 1486—1504 o přijetí za služebníky a obyvatele do obce. Zápisy hlavně trhové jdou od 23. října 1481 až do 4. října 1519. Obvyklá jich forma: »Swatawa Laczynowa coram nobis in pleno consilio ante quatuor scampna judiciaria personaliter constituta recognoscit et fassa est suo heredum et successorum suorum nomine vendidisse domum suam Zdene pro XXIV sex.« atd. (A 1). Přicházejí zde též obnovy rad, výpovědi rady v rozepřích stran, úmluvy, kšafty, přiznání k dluhům, počty poručníků atd. — Sezení rady odbývána pravidelně v úterý a čtvrtek a dle toho jsou zápisy datovány, ač přicházejí též výjimky. Konšely sázel podkomoří Samuel z Hrádku r. 1481—1485 (listy A 1 a 9, B 1 a 6); podkomoří Albrecht z Leskovce v l. 1486 až 1493 (B 17', 29', C 15, 24', D 16', 24), snad i r. 1494 (E 3), hofrychtéř Jan Hlaváč z Třibřich (E 10), opět podkomoří a hejtman kr. Č. Albrecht z Leskovce v l. 1496—1506, r. 1503 v přítomnosti též hofrychtéře Sigmunda z Chmelic (l. E 17, 26, F 6, 14, 21', 30', G 3', 16, 28, H 13' a 25); nejvyšší kancléř Albrecht z Kolovrat r. 1507 dle majestátu kr. Vladislava d. na Budíně 17. ledna 1507 (Sb. I, str. 328) na místě krále (J 6'), nejv. kancléř Ladslav ze Šternberka r. 1512 a 1515 na místě krále (L 17 a M 8'); načež r. 1517, 1518 a 1519 obnovena rada dle majestátu kr. Vladislava d. na Budíně 31. prosince 1515 (Sb. I, str. 355) obci (N 9', 26' a O 14). — Snesení rady neb obce a jiné paměti čtou se na l. A 13, B 1, 15, C 8, D 5, G 2', 16, 28, H 24, J 20',

27, K 15, L 4', 7, N 3 a 10. — Na l. L 11' je zápis z 1512 »z vuolc pánuov vložen *z registr páně purgmistrových«*, jež se nezachovala.

117. (č. a. 2212.) *Manual radní Menšího m. Pražského z l. 1519—1541.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých žlutých deskách vázaný s mosazným kováním a 'přeskami. Na hřbetu nápisy z XVIII. století: »Liber contract. 2« a z XIX. stol.: »Kleinseite 2 A«. Stará paginace l. A 1 až O 7, novější l. 1—440. Přivázány jsou dva z desek sňaté listy perg. z kancionálů ze XIV. stol. — *Na l. 1* čte se: »Létha od narozenie syna božieho tisícého pětistého devatenáctého v pondělí před povýšením svatého kříže (12. září) stalo se jest raddy obnovenie vedle milosti a obdarovánie krále Vladislava slavné paměti a svaté. I jsú posazeni na úřad konšelský Ondřej nožieř« (a dalších 11 osob). Rozumí se zde majestát kr. Vladislava d. na Budíně 31. prosince 1515 (Sb. I, str. 355), jehož přepis se také čte na *l. 12* této knihy. Obnovení rady další z r. 1520—1526 zapsána na l. 14, 43', 79, 99 a 141; r. 1529 obnoven úřad konšelský dvěma hejtmany království Českého Hanušem Pflugem z Rabštejna, »krále JMti a koruny České německých lén hejtmanem«, a Jaroslavem z Vřesovic »bez újmy podkomořímu budoucímu jeho spravedlnosti« (l. 171) a 1530 král. hejtmany Janem z Vartemberka, nejv. purkrabím a Vojtěchem z Pernštejna, nejv. hofmistrem (l. 186). Zápisy větším dílem trhové začínají 27. říjnem 1519 na *l. 2'* a jdou do 1. února 1541 na *l. 323. Na l. 324—336* zapsána jsou udělení práva městského v l. 1550—1565 za nápisem: »Tuto se poznamenávají osoby, které mají práva městská k živnostem, k sousedství oc. od létha MDL⁰ feria III. post Mathei Joanne Ssimunko Polentario.« — *L. 337—401* jsou prázdny. — *L. 401'—425* abecední rejstřík osobní. — Důležitější zápisy čtou se na *l. 29'* (týkají se p. z Kolovrat), 41 (berníci z r. 1521), 74, 109, 110 (mandáty proti pikhartům z r. 1524), 120 (mlýn Karthúský koupen 1525 k obci), 125 (Žofka ze Všehrd), 149 (mistr Hanuš malíř knížete Karla Minstrberského 1526) a 198' (mor r. 1531).

III. Knihy svědomí a kšaftů.

117a. (z č. arch 325). Dva pap. listy velkého folia *z Malostranské knihy svědomí a kšaftů z r. 1427,* zachované v Chaos rerum memorabilium IV. 325 na l. 106 a 107. Obsahují svědectví stran »in pleno consilio et deinde in judicio bannito« s dodatkem, že »prescripta omnia ibidem fuerunt et sunt auctoritate predictorum dominorum scabinorum et seniorum roborata«. Kromě toho před dvěma svědky a to konšely Malostranskými Štěpánem řezníkem a Matyášem Berkou, o nichž Tomek, Děj. m. Prahy V. str. 105 dosvědčuje, že seděli v radě r. 1427, žádal sladovník Otmar za vklad českého kšaftu »měščěnína Menšieho města Pražského« Jana Šternberského ze dne 10. dubna 1426 do knihy městské (presenti libro inseri) a podobně »Diviš mlazší a Matěj sladovník, řečený Nedvěd« dali si do knihy vložiti

kšaft Markéty manželky měšťana Malostranského Jana Sevce z r. 1422 a úmluvu o týž kšaft z r. 1426, kterou vyjednali čtyři smluvcové a ubrmané, mezi nimi Bartošek písař »měščenínové téhož města s Malé strany a trpitele Starého města Pražského«.

E. Knihy města Hradčan.

(Z doby předhabsburské.)

118. (č. arch. 2252.) *Kniha soudní m. Hradčan z l. 1350—1393.* Ruk. pap. středního formátu svázaný v tuhých deskách žluté barvy. Stará sign. 45. Stará paginace l. 1—123. — Zápisy před zahájeným soudem do knihy latinsky psané začínají 9. březnem 1350. Na soudě zasedají rychtář a 6 přísežných konšelův (zv. scabini, jurati, consules jurati, consules et jurati, consules), časem též místopurkrabí hradu Pražského a před nimi berou se právní jednání před se, o čemž vyznání vkladem se činí. Čte se proto:

»Nos judex et jurati consules recognoscimus, quod N. existens sanus mente et corpore vendidit (neb emit, resignavit, intabulavit, legavit, donavit, condescendit intabulando atd.) domum suam coram nobis, dum judicio contestato (generali) presideremus inter quatuor scampna judiciaria, ubi omnia jura plenum vigorem habere dinoscuntur.«

Podobně zapisují se roční úroky na domy (vendicio, intabulacio, concessio census annui, privilegium super empcione census in domo), přiznání o dluzích (confessus est se teneri debitorie duas sexagenas), úmluvy, výpovědi úmluvců, nálezy na soudě vynesené i naučení rychtáře a přísežných Malé Strany (l. 123.) — R. 1388 na l. 100 násl. čtou se též české zápisy na př.:

Ježek kuchař propadl vinu k pánu, že jest ortel konšelský štráfoval a tu vinu konšelé mají ve dvú neděli vynésti« (l. 121').

Knize říká se místem »tabulae« a jest vliv desk zemských na vedení její dosti patrný. — Knihy této i následujících užil *Tomek* v Základech starého místopisu Pražského III. užívaje při tom zkratek »*hrd.*«

119. (č. arch. 2253.) *Větší kniha soudní m. Hradčan z l. 1420—1508.* Rukop. pap. středního formátu vázaný v perg. deskách žluté barvy. Na přední desce čte se rukou XVI. stol.: »Lach lieb lach. Bude-li vuole boží, stane se. Liber contractuum ab anno 1420 usque ad 1516 (sic) No. 3.« — Stará signatura 55. — Stará paginace l. 1—101. Zápisy latinské a české jdou od 4. ledna 1420 do 27. ledna 1518 a mají týž obsah, jako v knize předcházející. Na soudech zahájených zasedá pravidelně purkrabí neb podpurkrabí hradu Pražského, rychtář, purkmistr a pět konšelů. Rychtář od r. 1448 jmenuje se za purkmistrem a od r. 1461 vůbec se v zápisech neuvádí. Časté jsou kšafty, na l. 90 a 93 listy kr. Vladislava z l. 1510 a 1513 a na l. 65', 71', 77', 82', 91', 94, 98 a 101 obnovy rady z l. 1500—1516.

120. (č. arch. 72.) *Menší kniha soudní města Hradčan z l. 1418—1520.* Rukop. pap. úzký středního formátu vázaný v perg. deskách žluté barvy. Na přední desce čte se rukou XVII. stol. »Liber contractuum Sup. urb. Prag. Hradzan de anno 1426 (sic) No. 4.« Stará signatura 276 a lokační II. *27.* Novější paginace rukou V. V. Tomka, provedená obsahuje listy 1—89. Zápisy české a latinské obsahují právní jednání před soudem zahájeným předsevzatá: prodeje domů, připovědi k nim, přiznání k dluhům a rukojemstvím, splnění dluhů, vyručení z nich, kšafty, ortele č. nálezy, vyrčení ubrmanská, smlouvy a úmluvy, půhony a seznání stran, konečně paměti a svolení obce z l. 1442, 1501, 1505, 1506 a 1514 (l. 14', 58', 72, 74—76 a 85.) V knize děje se odvolání »k větším knihám« neb »prout hoc in libro nostre civitatis clarius continetur«.

121. (č. arch. 2190.) *Kniha zápisů domových a kšaftů města Hradčan z let 1518—1573.* Rukop. pap. středního formátu v tuhých deskách žluté barvy vázaný s pěkným kováním mosazným. Na přední desce a také na hřbetu čte se nápis: »Liber obligationum albus ab a. 1518 usque 1573 — testamentorum ab anno 1550 usque 1652. No. 1.« Stará signatura: »Hradschin 1« a č. inventární 122. Stará paginace l. 1—309. *Na l. 1—188*: zápisy o prodejích domů a j. za nápisem: »*Léta božieho tisícieho pětistého osmnádctého tyto kniehy nové kúpeny jsú a zpuosobeny ku potřebě tohoto města zvláště pro zápisy domové tohoto města Hradčan i tudiež pro kšaftuov tvrzenie.*« Zápisy do r. 1526 čtou se do l. 21, mezi nimi též obnovy rady z l. 1521—1551. — *L. 189—223*: Kšafty a jich stvrzení z l. 1583—1652 a na *l. 228—307* z l. 1540—1616. *L. 308* nález z r. 1535 a *l. 309* výpis »z práv Pražských o puojčkách« z XVI. stol.

F. Knihy města Vyšehradu.

(Z doby předhabsburské.)

122. (č. arch. 2238.) *Kniha pamětní obce hory Vyšehradu z l. 1495* až *1514.* Rukop. papírový malého formátu v tuhých deskách a s pěknými mosaznými přeskami. Na hřbetu nápis rukou XIX. stol.: Wischehrader Grundbuch ab anno 1495 I.« Čís. invent. 170. Stará paginace f. 1—187. *L. 1*: »*Léta od narozenie syna božieho tisícého čtyrstého devadesátého pátého tu sobotu den sv. Prokopa (4. července) za urozeného pána, p. Beneše Kolovrat a na Libsteině tyto knihy nové zjednány jsú od purgmistra přijmím Netolický a od pánuov konšeluov (9. imen) spolupřísežných i všie obce hory Vyšehradu.*« — *L. 1'* paměť, že »a. d. MCCCCLXXXXVI⁰ pan Bohuslav z Oujezdce přijal jest purkrabstvie Vyšehradské od JMti krále Vladislava« a »Svědomí přísaha«. — *L. 2*: »L. b. tisícého čtyřistého devadesátého šestého den nového létha přijal jest purkrabstvie Vyšehradské urozený pan Bohuslav z Újezdce a hajtman hradu Pražského a téhož dne obnovil jest

úřad. I to byli první Martin Angel (a devět jmen). Od těch svrchu psaných vynesen jest ortel ten pátek po buožím vstúpení (13. května)«. Následuje výpověď »pánův«, při čemž poznamenáno, že »při tom byl pan Křišťan od pana hauptmana přidaný.« — *L. 3':* Přísaha konšelská (Právník 1870 str. 735). — *L 5—14*: ***Item počíná sě kniha po zbořenie a zkaženie Vyšehradu, na pláně k upravenie a k zdělánie, k vyzdviženie, ku sazenie, k drženie, ke jménie, k přijetí, ku požívánie všem obyvateluom na Vyšehradě sobě i svým manželkám, svým dětem, příbuzným svým, budúcím svým a to s volí JMti krále Vladislava*** (slovo to přeškrtnuto), ***kterýž toho času jest byl a za purkrabie urozeného pána pana Zajímače starého i s konšelskú vuolí i všie obce. Anno domini MCCCCLII«*** = Obecní zřízení obce hory Vyšehradu z r. 1452 o 118 článcích podle tak zv. Práv Soběslavských sepsané. (Peška uveřejnil v Právníku 1870 str. 727 z něho 108 článků, položiv je nesprávně do r. 1468.) *L. 14. Nota.* ***O orteluov vyřikání a všech práv městských užívání*** = nález prý soudu komorního z r. 1500 o sv. Martinu, aby Vyšehradští »užívali všech práv a svobod, kteráž páni Novoměstští mají.« (Nález ten je asi smýšlen, srov. Archiv Český X str. 507). *L 21.*: Oč mají měšťané poháněti = požadavky stavu městského z r. asi 1500, neb za tím zápis z r. 1501. — *L. 22'.* Soupis svobod, jež kr. Ladislav Vyšehradským udělil. — *L. 23:* Koupě domu k rathouzu r. 1507. — *L. 23'*: Postoupení Vyšehradu proboštu Vyšehradskému Janu z Jelče r. 1529. — *L. 67:* Paměť o příjezdu cís. Ferdinanda III. na Vyšehrad r. 1652. — *L. 187*: Paměti o rychtáři Jiskrovi a jeho ochránci purkrabím Bohuslavu z Újezdce z r. 1507. — Za tím následují zápisy všeho druhu do r. 1632 (bez pořádku chronologického), zejména obnovy rad z l. 1495—1603 (l. 1—58) přísahy konšelů, starších obecních a rychtáře, paměti, listy a dekrety královské, žaloby, odpory a ortele, vejpisy z desk, smlouvy, kšafty z l. 1509 až 1632 (na l. 87'—118' a 146'—177). ***Listy 71'—87 a 122'—144'*** jsou prázdny. Zápisy jsou vesměs české. O knize Vyšehradské psal Tomek v Děj. m Prahy VIII., str. 304.

OBSAH.

Strana

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

STALL-STUDY CHARGE

STALL-STUDY CHARGE

